

Roman Sękowski

OPOLE

ROZWÓJ PRZESTRZENNY MIASTA
DO KOŃCA XVII WIEKU
(SZKICE I WYPISY ŹRÓDŁOWE)

STUDIA I TEKSTY ŹRÓDŁOWE
Z DZIEJÓW KSIĘSTW
OPOLSKIEGO I RACIBORSKIEGO
ZESZYT 3

STUDIA I TEKSTY ŹRÓDŁOWE Z DZIEJÓW
KSIĘSTW OPOLSKIEGO I RACIBORSKIEGO
NR 3

ROMAN SĘKOWSKI

OPOLE

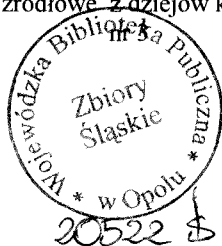
ROZWÓJ PRZESTRZENNY MIASTA

DO KOŃCA XVII WIEKU

(SZKICE I TEKSTY ŹRÓDŁOWE)

OPOLE 2013

Z serii: Studia i teksty źródłowe z dziejów księstw opolskiego i raciborskiego

Na okładce herb księstw opolskiego i raciborskiego
z supereklibrisu Wielkiej Księgi Praw

© Roman Sękowski

Korekta: Joanna Czarkowska-Pasierbińska, Mirosława Waluś

Plany i mapy: Paweł Szary

Wydano staraniem autora

Skład i druk:
Wydawnictwo Piotr Kalinowski
Kalety, ks Drozdka 20

ISBN 978-83-64063-21-3

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. D1 nr 215.../2013y 210.51

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Wstęp	7
Kolonizacja Śląska w XIII wieku	7
Trochę historii i topografii	10
Opole przedlokacyjne i lokacja miasta	12
Układ lokacyjny Opola	17
Zamek	17
Miasto	20
Opole cesarskie	25
Rozłogi miejskie	28
Własność indywidualna mieszkańców	29
Własność miejska	30
Źródła do badań rozwoju przestrzennego Opola	32
Urbarze opolskie	32
Zamek w urbarzach i innych źródłach XVI i XVII wieku	34
Miasto w świetle urbarzy	36
Księgi kupna – sprzedaży	37
Przedmieścia	43
Rybaki – Rybitwy	43
Opis niektórych domów	44
Teksty źródłowe	48
Zamek	48
Domy kościelne	53
Wolne domy szlacheckie	55
Miejskie księgi kupna – sprzedaży	59

PRZEDMOWA

Książka ta powstawała z wielkim trudem, większość materiałów zebrałem na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Planowałem opublikowanie pracy poświęconej życiu codziennemu i kulturze mieszkańców Opola. Sygnałem informującym o przygotowywaniu takiej publikacji, był ogłoszony w 1964 roku niewielki artykuł na najbardziej „modny” wówczas temat, o stosunkach narodowościowych w Opolu, na podstawie dokumentów źródłowych.¹ Dobrze się stało, że książka z różnych przyczyn, wówczas się nie ukazała, byłaby z pewnością skażona nadmierną ideologią, zgodnie z zasadami obowiązującego wówczas materializmu historycznego.

Teraz, po pięćdziesięciu latach, postanowiłem sięgnąć do zebranych materiałów i wydać książkę w innej formie.² Powodem była, między innymi zbliżająca się rocznica pierwszej próby lokacji miasta w 1217 roku. Wprawdzie prawdopodobnie miasto wówczas jeszcze nie powstało, ale sam zamiar jego organizacji świadczył o rosnącym znaczeniu Opola. Bez wątpienia, duży wpływ na tworzenie się miasta miało przeniesienie do Opola rezydencji książęcej, ale z kolei należałoby zastanowić się jakimi przestankami kierował się książę Kazimierz wybierając Opole za swoją siedzibę. Prawdopodobnie konkretnych informacji nie znajdziemy, wszystko to będą tylko hipotezy.

Źródłem do dziejów Opola jest, wbrew opinii niektórych historyków, bardzo dużo zarówno w archiwach polskich jak i zagranicznych. Upłynie więc sporo czasu, zanim powstanie poważna, naukowa monografia miasta. Sama kwerenda archiwalna i zgromadzenie materiałów potrzebnych do jej napisania potrwa zapewne kilka lat. Kwerendę trzeba będzie przeprowadzić nie tylko w archiwach polskich i czeskich, ale również przejrzeć archiwa węgierskie³ i szwedzkie,⁴ a do okresu pruskiego i niemieckiego – niemieckie.

Książkę tę poświęcam byłym, obecnym i przyszłym mieszkańcom Opola.

¹ R. Sękowski: Przyczynek do dyskusji w sprawie kryteriów przynależności narodowościowej w epoce feudalnej. /w:/ Acta Universitatis Wratislaviensis No 23 Wrocław 1964 s. 208-217

² Dlatego w przypisach dotyczących źródeł, podaję sygnatury archiwalne rękopisów z tamtego okresu które w znacznej części prawdopodobnie uległy zmianie.

³ Panowanie Macieja Korwina i okres zastawów Zapolyów, Batorego i Bethlena.

⁴ Okres wojny trzydziestoletniej.

WSTĘP

KOLONIZACJA ŚLĄSKA W XIII WIEKU

Najbardziej znaczącym zjawiskiem w historii średniowiecznej Śląska była bez wątpienia kolonizacja, którą słusznie pod koniec XX wieku historycy uznali za rewolucję ustrojową, społeczną, gospodarczą i kulturową.⁵ Zjawisko to posiada bardzo bogatą literaturę zarówno w historiografii polskiej jak i niemieckiej. Jednocześnie było ono główną „kością niezgody” wykorzystywaną w tzw. polityce historycznej.⁶ Obie strony wzajemnie się atakowały, a w wielu wypadkach w polskiej historiografii temat ten był marginalizowany, przedstawiany jako kolonizację wewnętrzną czy wręcz nawet pomijany.⁷

Nasilenie kolonizacji na Śląsku nastąpiło w XIII wieku i w tym czasie dokonała się prawie całkowita przebudowa tego regionu.⁸ Dotyczyła ona nie tylko spraw ustrojowych i gospodarczych, ale również życia codziennego jego mieszkańców.⁹ Powstawały również nowe formy organizacji dużych skupisk mieszkańców – miasta. O ile zakładając lub przenosząc wsie na podstawie nowego prawa, stosowano różne jego rodzaje,¹⁰ to pierwsze miasta zakładano w oparciu o prawo niemieckie dostosowane do lokalnych potrzeb. Wprawdzie na początku XIII wieku próbowano zakładać miasta w oparciu o wiejskie prawo flamandzkie, ale jak większość historyków stwierdza, były to próby nieudane i dość szybko zamieniane było na prawo niemieckie.¹¹ Od połowy XIII wieku nowo lokowane miasta korzystały z wzorów prawnych wcześniej nadanych miastom śląskim; w ten sposób powstały śląskie odmiany prawa niemieckiego: np. prawo świdnickie czy też prawo średzkie. Miasto „macierzyste”, z którego praw nowe miasta korzystały, posiadało prawo interpretacji i wyjaśniania wszelkich związanych z nim wątpliwości.¹² Najbardziej popularnym (również i w Małopolsce) było prawo średzkie, które w późniejszych wiekach uważane było za tzw. „małe” prawo targowe stanowiące wstęp do uzyskania pełnych praw miejskich.¹³

Od końca XII wieku do 1300 roku na całym Śląsku założono około 90 miast. W większości wypadków nie znamy przywilejów lokacyjnych, które się zachowały, a jedynie informacje pośrednie pochodzące z różnych innych dokumen-

⁵ Zob. materiały z konferencji: Kultura średniowiecznego Śląska i Czech. „Rewolucja” XIII wieku. Pod red. Krzysztofa Wachowskiego. Wrocław 1998.

⁶ O tzw. polityce historycznej – wykorzystywaniu historii do aktualnych potrzeb politycznych, pisałem więcej w pracy: Koniec średniowiecza i kształtowanie się podstaw ustrojowych księstw opolskiego i raciborskiego. Opole 2011.

⁷ Również i współcześnie problem kolonizacji Małopolski, głównie przez ludność śląską, stanowi „tabu” badawcze.

⁸ Zob. Wojciech Dzeduszycki: Wiek XIII. Przemiany – ich specyfika i znaczenie /w:/ Kultura średniowiecznego... s. 17-22

⁹ Zob. Cezary Buško: Śląsk w XII i XIII wieku. Zderzenie kultur. Ibidem s. 155-159.

¹⁰ niemieckie, flamandzkie czy na południu frankońskie.

¹¹ Próbę dostosowania prawa flamandzkiego do lokacji miast wprowadził książę Henryk Brodaty, była tak nieudana, że już w latach 30-tych XIII w. z niej zrezygnowano.

¹² Komentarze te, zwane „ortylami”, stanowiły uzupełnienie prawne prawa miejskiego.

¹³ Od końca XV w. miejscowości takie nazywano nie miastami, a osadami targowymi (Marktflecken, później Stadlein – miasteczko).

tów.¹⁴ Historycy zajmujący się problemem kolonizacji upraszczają go, przyjmując jako datę powstania miasta – datę wydania przywileju lokacyjnego. Nie jest to równoznaczne z powstaniem miasta, był to dopiero początek jego budowy.¹⁵ Dopiero po wydaniu tego przywileju można było przystąpić do planowania miasta, podziału na działki i sprowadzania osadników. Trwało to nieraz kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt lat.¹⁶ Prawo lokacyjne dotyczyło nie tylko organizacji społeczności miejskiej, ale również określało dość szczegółowo rozwiązania urbanistyczne przyszłego miasta: centralnie położony prostokątny rynek i prostopadłe do niego i do siebie ulice wpisane w koło lub owal.¹⁷ Najczęściej na środku rynku znajdował się ratusz, a w jednym rogu rynku – kościół parafialny. Miasta zakładano na tzw. „surowym korzeniu”, tzn. w zupełnie niezabudowanym terenie, gdzie można było ściśle trzymać się zasad zawartych w prawie lokacyjnym¹⁸ lub też, z uwzględnieniem już istniejącej zabudowy przedlokacyjnej, wewnątrz powstającego miasta lub obok niego.¹⁹ Robiły to wykwalifikowane specjalistyczne brygady, których kunszt należy podziwiać.²⁰ I tu historycy bardzo często popełniają następny błąd, ograniczając lokację miasta do samej zabudowy wewnątrz późniejszych murów miejskich, a pomijając całe zaplecze gospodarcze leżące poza murami, bez którego miasto nie mogłoby funkcjonować – tzw. rozłogi miejskie.²¹ W skład rozłogów wchodziły szlaki komunikacyjne: zaprojektowanie i zbudowanie nowych, lub dostosowanie starych dróg do potrzeb miasta, majątki będące własnością rady miasta lub służące ogółowi mieszkańców: folwarki, stawy i lasy oraz inne urządzenia (np. w Opolu kamieniołom i wapienniki), blich²² i pastwiska miejskie, a także miejsca do pracy rzemieślników, które z różnych względów (głównie bezpieczeństwa pożarowego) musiały być poza murami: kuźnie, cegielnie, piece garncarskie, miejsca na ramy sukienicze²³ itp. I wreszcie zagrody i pola mieszkańców miasta. Wszystkie te części rozłogów musiały być funkcjonalnie z sobą powiązane, więc ekipa lokacyjna miała co robić.

O tych dwóch ostatnich elementach: zagrodach i polach, trzeba powiedzieć nieco więcej. Przy zakładaniu miast, zwłaszcza małych i średnich, przyjęto zasadę, że mieszkańcy powinni być żywnościowo samowystarczalni. Dlatego też każdy z nich, oprócz działki z domem w zabudowie miejskiej, otrzymywał jeszcze

¹⁴ Np. takie określenia jak: miasto (civitas), mieszczanie (cives), rajcy (consules), wójt (advocatus) czy ławnicy (scabini).

¹⁵ Przywilej lokacyjny można porównać z dzisiejszym zezwoleniem na budowę domu – nie jest to równoznaczne z jego wybudowaniem.

¹⁶ Porównajmy ile obecnie czasu potrzeba na zaplanowanie budowy jakiegoś osiedla.

¹⁷ Naturalnie z uwzględnieniem miejscowych warunków topograficznych.

¹⁸ Na Opolszczyźnie takimi miastami zaprojektowanymi prawie w idealnym kole są m. in.: Krapkowice, Byczyna i częściowo Paczków.

¹⁹ Z analizy planów miast można dość dokładnie zorientować się w etapach jego powstania.

²⁰ W dzisiejszych czasach żaden wysoko wykształcony urbanista czy architekt za pomocą średniowiecznych narzędzi: sznura mierniczego, łąty i kołków nie potrafiłby tego dokonać.

²¹ Terminu tego używali w latach sześćdziesiątych XX w. Stefan Golachowski i Maria Szulek z Uniwersytetu Wrocławskiego. Wg. nich był to „obszar pól ornych, łąk, pastwisk i lasów nadany miastu w okresie lokacji” (Rozłogi miejskie jako przedmiot badań historyczno-geograficznych /w:/ Acta Universitatis Wratislaviensis nr 9 Wrocław 1963 s. 37-53). O ich badaniach i pracach więcej przy omawianiu rozłogów opolskich.

²² Blich, blich – miejsce do bielienia płótna, najczęściej położone w pobliżu wody.

²³ Małe folusze – potrzebowały dużo bieżącej wody.

dwie części położone poza murami miasta: zagrodę i pole. Te trzy elementy „nieruchomości” stanowiły początkowo niepodzielną całość.²⁴

Zagroda (cz. zahrada, niem. Garten) zwana często przez historyków również „ogrodem”, służyła do uprawy warzyw na bieżące potrzeby właścicieli. Uprawiano tu marchew, pietruszkę, cebulę, czosnek i zioła.²⁵ Zagrody usytuowane były tuż za murami miejskimi przy bramach, tak aby właściciele mieli łatwy do nich dostęp. Budowano tu również zagrody dla bydła i trzody²⁶ oraz niewielkie stodoły z paszą na zimę dla zwierząt. Za zagrodami znajdowały się zwykle pastwiska miejskie. Z czasem zaczęto budować tu również domy i tereny zagród zaczęły zamieniać się w przedmieścia. W małych miastach, których rozwój nie był tak duży, tereny te zamieniały się w „dzielnice” stodoł.²⁷

Pole (cz. role, niem. Acker) w poszczególnych miastach otrzymywali mieszczanie w różnej wielkości, w zależności od możliwości podziału obszaru pól.²⁸ Położone były na obrzeżach terenów miejskich, za zagrodami, pastwiskami i innymi urządzeniami miejskimi. Zgrupowane były w tzw. niwy, których ilość zależała od warunków terenowych.²⁹ Na polach uprawiano wszystkie rodzaje zbóż, kaszę (grykę), groch i kapustę.³⁰ W wiekach późniejszych zaczęto budować na nich również zakłady przemysłowe: cegielnie i browary.

Spójrzmy na problem kolonizacji i lokacji miast jeszcze z innej strony – osadników. Kim konkretnie byli i co ich tu sprowadzało? Mało i bardzo ogólnie o tym się pisze.³¹ Brak źródeł i opracowań na ten temat powoduje, że rozważania te w większości wypadków mają charakter hipotetyczny, nie są oparte na żadnych dokumentach, a jedynie na analizie źródeł pośrednich.

W odróżnieniu od przybywającego rycerstwa, nie szukali tu służby na dworach książęcych i przygody, a odwrotnie – szukali stabilizacji, spokoju i możliwości pracy. Byli to w większości rzemieślnicy będący już ludźmi dojrzałymi, posiadającymi zawód i przynajmniej część z nich posiadała rodziny.³² Nie bez przyczyny nazywano ich w dokumentach „gośćmi” (hospes), byli cennym nabytkiem dla zakładanych miast. Zapotrzebowanie na nich było z pewnością duże, a przy masowym zakładaniu miast na Śląsku w XIII wieku,³³ prawdopodobnie podaż

²⁴ W Opolu jeszcze w XVI w. sprzedawano łącznie wszystkie te trzy elementy.

²⁵ Pewną kontynuacją obyczajową tego są dzisiejsze ogródki działkowe.

²⁶ W obrębie murów miejskich z czasem trzymano tylko zwierzęta pociągowe: konie i woły.

²⁷ W wielu miasteczkach polskich takie „dzielnice” istnieją jeszcze obecnie.

²⁸ Np. w Opolu była to kwarta roli – ¼ łana (ok. 2-3 ha).

²⁹ Np. według Stefana Gołachowskiego Opole posiadało 1-niwowowy układ pól, a Olesno – 3-niwowowy (zob. dalej szczegółowy opis Opolu).

³⁰ Informacje o uprawach, zarówno w zagrodach jak i na polach, pochodzą jednak dopiero z XVI w. z rękopiśmiennych źródeł: ksiąg kupna nieruchomości w Opolu (Kaufbuch) oraz z testamentów, podziału spadków i innych dokumentów.

³¹ W odniesieniu do rycerstwa zrobił to T. Jurek: *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*. Poznań 1996.

³² Przynosili z sobą nowe techniki pracy i nowe zawody, a więc musieli być wykwalifikowanymi rzemieślnikami. Biorąc pod uwagę długość nauki rzemiosła, musieli mieć co najmniej około 20 lat, co w tamtych czasach uznawano za wiek bardzo dojrzały. Posiadanie rodziny w wiekach późniejszych uważano za podstawowy warunek stabilizacji, w XVI w. w wielu miastach jednym z warunków otrzymania praw miejskich było posiadanie rodziny, był to także warunek przyjęcia do cechu. W średniowieczu najprawdopodobniej również tak uważano.

³³ Wg obliczeń Karola Maleczyńskiego największe nasilenie nowych lokacji przypada na lata 1251-1270 – przeciętnie 2 miasta w ciągu roku. W tym okresie założono ich 39. (Historia Śląska t. 1 cz. 1 Wrocław 1960 s. 447). W całym XIII w. na terenie późniejszego Górnego Śląska (ks. opolskie, nyskie i opawskie) założono 26 miast w

przewyższała popyt, tzn. więcej było ofert osiedlenia niż chętnych osadników, musiała prawdopodobnie istnieć jakaś konkurencja. Czym więc kierowali się osadnicy wybierając to czy inne miasto? Kryteria wyboru miejsca osiedlenia są na ogół zawsze jednakowe i można podzielić je na trzy grupy:

1. Warunki osiedlenia: wielkość i jakość działki budowlanej, możliwość uzyskania materiału budowlanego (prawo bezpłatnego korzystania z lasu miejskiego lub lasu właściciela miasta), zwolnienia i ulgi podatkowe – uzyskiwano nieraz nawet kilkudziesięcioletnie zwolnienia od podatków.
2. Warunki bytowania: tu największe znaczenie miały owe rozłogi miejskie – wielkość i jakość zagrody i pola, a także istniejąca już infrastruktura miejska.
3. Perspektywa pracy: możliwości sprzedaży swoich „towarów i usług”. W tym wypadku brano pod uwagę przywileje jakie otrzymało tworzące się miasto. Najważniejsze to przywilej piwny³⁴ oraz prawo mili. Warzenie i sprzedaż piwa była nieraz podstawowym źródłem stosunkowo stałych dochodów. W późniejszych wiekach prawo do ilości produkcji piwa przez poszczególnych mieszczan było różne i związane z własnością domu.³⁵ Prawo mili – było to prawo monopolu na sprzedaż lub produkcję określonych wyrobów w obrębie 1 mili od miasta.³⁶ Na Śląsku duża liczba lokowanych miast powodowała jednocześnie kurczenie się rynku zbytu i prawdopodobnie zaostrenie się konkurencji pomiędzy miastami, ograniczanej licznymi przywilejami dla poszczególnych miast oraz nakazami i zakazami cechowymi. Jednocześnie ograniczenia obszaru rynku zbytu było prawdopodobnie rekompensowane gęstością zaludnienia.³⁷

Niestety, bardzo mało wiemy o tych trzech warunkach osadnictwa w XIII wieku. Jak wspomniałem, dochowały się tylko nieliczne akty lokacyjne, które nie dają pełnego obrazu, a wszystko co wiemy na ten temat pochodzi ze znacznie późniejszego okresu.

TROCZĘ HISTORII I TOPOGRAFII

Trakty handlowe i szlaki komunikacyjne w okolicy Opola.

W drugiej połowie XIII wieku, razem ze zmianą funkcji miasta i przekształceniem go w stolicę księstwa, olbrzymiego znaczenia nabrały trakty handlowe przechodzące przez księstwo oraz szlaki komunikacyjne łączące Opole z poszczególnymi miastami księstwa. O znaczeniu i ważności traktów handlowych świadczyły ustanowione w średniowieczu komory celne pobierające opłaty za przejazd. Początkowo, w większości były to komory książęce i pobierane opła-

tym w ks. opolskim – 16, nyskim – 4 i opawskim – 6 (K. Maleczyński: *ibidem*).

³⁴ Bierprivilegium, Breuerprivilegium.

³⁵ Wnioski na podstawie analizy ksiąg kupna (domów) w XVI w. w Opolu. Razem ze sprzedażą domu, sprzedawano prawo do ilości produkcji piwa.

³⁶ Tzn. 7 km. było to określenie umowne, niekoniecznie dotyczące takiego obszaru, czasem jak np. w przypadku Opola mogło dotyczyć tylko konkretnych miejscowości.

³⁷ Wg K. Maleczyńskiego (op. cit.) na Śląsku jedno miasto przypadało na 37 km² podczas gdy w Wielkopolsce – na 60 km²

ty stanowiły dochody książąt. Z czasem dochody te książęta przekazywali lub sprzedawali w części lub całości innym instytucjom (przeważnie kościelnym), osobom prywatnym czy radom miejskim. Opłaty celne były zróżnicowane: inne płacił pieszy, inne przejeżdżający konno, a jeszcze inne wozy kupieckie.³⁸ Najlepszą lokalizacją umożliwiającą całkowitą kontrolę ruchu były bardzo nieliczne w średniowieczu mosty na rzekach. Przyjrzyjmy się, jak wyglądało rozmieszczenie komór celnych w okolicy Opola:³⁹

Opole – komora celna znajdowała się na moście. Tu krzyżowały się dwa główne trakty handlowe: wschód – zachód (Kraków – Wrocław) i południe – północ (Ołomuniec – Toruń). Komora znana już z około 1169 roku, jednak wiadomość ta nie jest pewna:⁴⁰ biskup wrocławski Walter⁴¹ miał przekazać dochody z cła w Opolu w wosku wartości 20 – 30 grzywien kapitule wrocławskiej na oświetlenie swojego grobu. Również dokument z 1254 roku, którym to książę Władysław opolski nadał kościołowi św. Wojciecha w Opolu dochody z cła z dziewiętego tygodnia, nie wydaje się zbyt wiarygodny.⁴² Komora jednak z pewnością w tym czasie tu istniała. W 1310 roku cło od ludzi pieszych wykupiła od księcia Bolka I rada miasta Wrocławia. W 1323 roku książę Bolko II nadał miastu prawo posiadania promu na Odrze, co wywołało protesty Wrocławia, gdyż uszczuplało to dochody z pobieranego cła.⁴³ Na trakcie Kraków – Wrocław przed Opolem od granicy z Polską, w księstwie opolskim nie było żadnych komór celnych. W stronę Wrocławia, przed przejściem przez rzekę Nysę trakt się rozwidłał i istniały tu dwie konkurujące ze sobą komory: opolska (niemodlińska) Skorogoszcz i należący do książąt brzeskich Lewin Brzeski.

Skorogoszcz – most na Nysie istniał co najmniej od początku XIII wieku. W tym czasie Skorogoszcz występuje w dokumentach jako „Scorogostov most”. W pierwszej połowie XIII wieku Skorogoszcz należała do klasztoru w Czarnowasach i prawdopodobnie klasztor posiadał tu komorę celną. Później była to komora książęca. Źródłowo jest ona udokumentowana dopiero w 1310 roku i podobnie jak w Opolu cło od pieszych należało do miasta Wrocławia.

Lewin Brzeski – należał już do księstwa brzeskiego. Tu również komora celna znana w źródłach jest od 1310 roku, i podobnie jak w Opolu i Skorogoszczy, cło od pieszych pobierało miasto Wrocław.

Na trakcie południe – północ najbliższe komory celne były w Krapkowicach, gdzie łączyły się drogi z Koźla i Głubczyc, zaś na północy od Opola w Oleśnie, gdzie komora znana od 1226 roku, początkowo własność biskupów wrocławskich, a od początku XIV wieku własność książęca, częściowo wykupiona przez miasto Wrocław.

Lasy księstwa opolskiego stanowiły w średniowieczu i wiekach późniejszych „zagłębie drzewne”, zaopatrujące Wrocław w drewno opałowe i budowlane. Ol-

³⁸ Analogicznie, jak obecnie pobierane są opłaty na bramkach na autostradach.

³⁹ Informacja na podstawie J. Nowakowej: Rozmieszczenie komór celnych i przebieg dróg handlowych na Śląsku do końca XIV wieku. Wrocław 1951.

⁴⁰ Informacja znana dopiero z widymatu rady miasta Wrocławia z 8.11.1457 r. Zob. CDS Bd XIV s. LXXXVI przyp. 3.

⁴¹ Biskup wrocławski w latach 1149 - 1169.

⁴² Dokument z 21.07.1254 r. znany z odpisu z XVI w.

⁴³ Dokument z dn. 1.09.1323 r. AP Opole Perg. nr 1 (stara sygn.).

brzymie ilości tego drzewa z lasów położonych na północ od Opola spławiano tratwami do Wrocławia. Tam, gdzie nie było spławnej rzeki, książę Bolko II opolski w 1316 roku kazał zbudować dla zwożenia drzewa specjalną drogę z lasów brynickich do Odry.⁴⁴ Na drodze tej, w miejscowości Siolkowice, powstała komora celna, w której płacono 1 skojec od każdego wozu.⁴⁵

Istniało również w okolicy Opola pięć komór celnych na rzekach: na niepozornej dziś rzece Błotnicy były dwie komory celne – prywatna w Mokrodańcu (obecnie Daniec), istniejąca co najmniej od początku XIV wieku.⁴⁶ Druga, również prywatna komora celna na Błotnicy, znajdowała się na moście w Gosławicach, znana od drugiej połowy XIV wieku. W Czarnowasach, przy ujściu Błotnicy do Małej Panwi i Odry, znajdowała się następna komora celna znana od drugiej połowy XIV wieku, a należąca do księcia Władysława Opolczyka. Ostatnia komora celna na rzece znajdowała się u ujścia Stobrawy do Odry, pod zamkiem – twierdzą Stare Kolnie położonym w rozwidleniu Stobrawy.⁴⁷

Oddzielnym problemem jest ustalenie przebiegu tych traktów w najbliższej okolicy Opola oraz dróg lokalnych prowadzących do otaczających Opole wsi leżących z dala od traktów handlowych.⁴⁸

OPOLE PRZEDLOKACYJNE I LOKACJA MIASTA.

Początki osady zwanej później Opolem są niejasne, mało zbadane i również zmitologizowane. Twierdzenie, jakoby Opole było jednym z grodów, a czasem nawet opisywane jako główny gród, plemienia Polan wymienianego przez „Geografa Bawarskiego”, należy uznać za niepotwierdzoną hipotezę graniczącą z mitem.⁴⁹ Istniała tu zapewne jakaś osada o charakterze rybacko – rolniczym ulokowana przy przeprawie przez Odrę. Przeprawa ta w okresie plemiennym nie miała większego znaczenia militarno – strategicznego. Znaczenia takiego nabrała dopiero w drugiej połowie X w. z chwilą włączenia Śląska do państwa pierwszych Piastów zwłaszcza, że w tym czasie aż do początku XII wieku największym zagrożeniem były najazdy czeskie, a Śląsk był terenem spornym między Polską i Czechami. Z pewnością powstał tu gród strzegący przeprawy, Odra na terenie Opolszczyzny rozlewała się bardzo szeroko tworząc rozlewiska i bagna

⁴⁴ Dokument z 1.04.1316 r., znany z dwóch kopii z XVI w.

⁴⁵ skojec – 1/24 grzywny, ok. 2 grosze.

⁴⁶ W 1350 r. książę Albert strzelecki potwierdził Swerczowi z Mokrodańca nadania jego ojca Bolesława I wsi oraz komory celnej pobierającej opłaty od spławianego drzewa, zarówno opałowego jak i budowlanego. CDS Bd VI s. 4 nr 17.

⁴⁷ Początkowo była to komora książąt brzeskich. W 1317 roku książę Bolesław legnicki przeniósł ją do Brzegu. Zamek Stare Kolnie posiadał ród Beessów, którzy nadal jeszcze w XV w. pobierali cło od spławianego drzewa.

⁴⁸ Drogi te omawiam w dalszej części, przy omawianiu samego miasta i bram miejskich.

⁴⁹ „Geograf Bawarski” posiada obszerną literaturę. Historycy początkowo traktowali źródło to zupełnie bezkrytycznie, a nawet wręcz entuzjastycznie. Dokument ten jednak nie może zostać zweryfikowany przez inne źródła pisane czy archeologiczne. Obecnie wątpliwości budzą zarówno nazwy plemion jak i ich lokalizacja. Stąd też stała weryfikacja dotychczasowych ustaleń, zarówno historyków jak i językoznawców (zob. J. Nalepa: O nowszym ujęciu problematyki plemion słowiańskich u Geografa Bawarskiego. Uwagi krytyczne. /w:/ *Slavia Occidentalis* t. 60:2003 s. 9-63). W przypadku Opola nie znaleziono żadnych dowodów archeologicznych świadczących o istnieniu tu grodu plemiennego. Dopóki się ich nie znajdzie należy uznać to za mit.

tak, że przepraw było wówczas niewiele.⁵⁰ Wprawdzie grodu do tej pory również nie znaleziono, ale z pewnością istniał.⁵¹ Z czasem Opole zaczęło się rozrastać i przestrzeń na wyspie nie wystarczała – zaczęto zasiedlać w okolicy przeprawy prawy brzeg Odry.⁵² Brak systematycznych badań archeologicznych uniemożliwia prześledzenia osadnictwa przedlokacyjnego Opola.⁵³ W latach pięćdziesiątych XX wieku, kiedy zaczęto odbudowywać spalone śródmieście, przeprowadzono punktowo sondażowe badania w kilku miejscach w pobliżu Rynku.⁵⁴ Badania takie przeprowadzono w następujących miejscach: obok kościoła „Na Górcze”, w Rynku na terenie parceli nr 11 narożnej z ul. Koraszewskiego, na terenie parceli nr 21, na ul. Franciszkańskiej nr 12 oraz na ul. Książąt Opolskich nr 2/4, a także w Rynku na parceli nr 4 i 7, gdzie odkryto cmentarz, który wymaga szerszego omówienia w dalszej części. Wyniki badań nie były nadzwyczajne, pomimo tego stwierdzono, że początki osadnictwa na prawym brzegu Odry sięgały XI wieku⁵⁵ i były zlokalizowane na terenie pomiędzy wylotem ul. Koraszewskiego, tą częścią Rynku a ul. Szpitalną i ul. Młyńską, później przesu-nęło się w stronę ul. Książąt Opolskich.⁵⁶

W XIII wieku zmieniła się sytuacja polityczna Śląska i Opole straciło swoje znaczenie strategiczne. Od tego wieku głównym zagrożeniem była Polska,⁵⁷ a Opole przekształciło się w centrum administracyjne księstwa. Poprzez swoje położenie na jednym z głównych szlaków handlowych wschód – zachód, przy przeprawie przez Odrę, nabrało dużego znaczenia ekonomicznego, bardzo łatwo

⁵⁰ Tam gdzie brzegi były wyższe, rzeka była głęboka i nurt silny. Znałe były jedynie trzy przeprawy: Koźle, Krapkowice i Opole. Powstawały tam broniające ich grody: w Koźlu informacja o grodzie obleganego przez Polaków pochodzi już z 1104 r., przy przeprawie w Krapkowicach istniał potężny gród, obecnie na terenie wsi Obrowiec. Gród ten w 1437 r. oblegał na czele polskich oddziałów Świętopelk z Gorzowa. W późniejszych wiekach – na początku wieku XVII znana była jeszcze przeprawa w Rybnej, pomiędzy Opolem i Brzegiem. Tamteży przeprawiali się w swoich wypadach na teren czeski polscy lisowcy

⁵¹ O tym jak przeprawy były chronione może świadczyć świetnie zachowane wspomniane grodzisko „Tempelberg” w Obrowcu chroniące przeprawę pod Krapkowicami.

⁵² Prawdopodobnie przeprawa znajdowała nieco wyżej od dzisiejszego mostu na kanale, być może w miejscu obecnie istniejącego progę wodnego lub późniejszej przeprawy promowej. Innych warunków terenowych wymagała przeprawa a innych most: przeprawa musiała mieć brzeg w miarę łagodnie schodzący do wody podczas gdy most – odwrotnie, brzeg wysoki. O miejscu przeprawy może świadczyć również najstarsze osadnictwo na prawym brzegu Odry.

⁵³ Wszystkie badania archeologiczne na terenie Opola miały charakter ratunkowy lub sondażowy, a więc nie były badaniami kompleksowymi. Nawet badania G. Raschkego w okresie międzywojennym osady na Ostrówku miały charakter ratunkowy związany z wyburzeniem zamku i przygotowaniem budowy nowej siedziby rejencji. Niepoważne jest obiegowe twierdzenie, niestety popierane przez część historyków, jakoby zamek został celowo zburzony przez Niemców jako „piastowski”. Zamek zbudowany w XVII/XVIII w. nie miał nic wspólnego z Piastami, a właśnie pozostałość po piastowskim zamku – wieżę, Niemcy pieczołowicie odbudowali.

⁵⁴ Józef Kaźmierczyk: Sprawozdanie z badań wykopaliskowych na terenie prawobrzeżnego Opola w latach 1952, 1953 i 1955. /w:/ PAN Instytut Historii Kultury Materialnej Sprawozdania Archeologiczne t. VI Wrocław 1959 s. 132-139 oraz Bruno Miskiewicz: Ludność średniowieczna (XIII-XIV w.) Opola w świetle badań antropologicznych /w:/ PAN Materiały i prace antropologiczne nr 74 Wrocław 1967 s. 199-216. W tym miejscu chciałbym podziękować za szczegółowe informacje i konsultacje p. Ewie Matuszczyk z Muzeum Śląska Opolskiego.

⁵⁵ A więc niewiele lat po powstaniu osady na Ostrówku.

⁵⁶ J. Kaźmierczyk: Sprawozdanie... s. 137.

⁵⁷ Początkowo książęta opolscy i krakowscy wzajemnie na siebie najeżdżali, później – pod koniec XIV w. wybujałe ambicje księcia Władysława Opolczyka spowodowały wyprawy wojsk polskich przeciwko księztwu opolskim (zob. Karol Olejnik: Obrona polskiej granicy zachodniej od końca XIV do schyłku XVIII wieku. Poznań 1985, Jerzy Sperka: Wojny Władysława Jagiełły z księciem opolskim Władysławem (1391-1396). Cieszyń 2003 oraz Roman Sękowski: Niełatwe sąsiedztwo. Opole 2012.

można było kontrolować (i pobierać opłaty) ów szlak przebiegający przez Opole.

Nieco więcej informacji o Opolu mamy z XIII w., kiedy już stało się stolicą księstwa i miastem. Przyjmuje się, że prawo miejskie flamandzkie Opole otrzymało przed 1217 rokiem,⁵⁸ i jak wspominałem wyżej, na Śląsku, a więc i w Opolu, była to próba zupełnie nieudana. W przypadku Opoli, w połowie XIII wieku, prawdopodobnie zostało ono ponownie lokowane na prawie średzkim i wreszcie po raz trzeci otrzymało również to prawo w 1327 roku. Dlaczego potrzebne były aż trzy lokacje i kiedy właściwie powstało miasto? O pierwszej lokacji wiemy z bardzo pośredniego źródła⁵⁹ i prawdopodobnie mają rację ci historycy, którzy twierdzą, że nie była to lokacja miasta w sensie fizycznym, a tylko nadanie mieszkańcom niektórych przywilejów targowych.⁶⁰ O drugim przywileju też niewiele wiemy – prawdopodobnie była to właściwa lokacja. Zakładanie miasta odbywało się z trudem, faktycznie powstało ono prawdopodobnie dopiero na przełomie XIII i XIV wieku.⁶¹ Wprawdzie już w pierwszych latach XIV wieku istniał dom kupiecki z kramami,⁶² ale na zachodniej pierzei Rynku funkcjonował nadal cmentarz.⁶³ Jednak już w latach dwudziestych XIV wieku miasto, zarówno ustrojowo jak i urbanistycznie, było w pełni zorganizowane.⁶⁴ Tzw. trzeci przywilej lokacyjny wydany przez księcia Bolka II opolskiego w dniu 6 czerwca 1327 roku,⁶⁵ prawdopodobnie był spowodowany zaginięciem poprzedniego dokumentu, a nie nową lokacją miasta. Świadczą o tym, wydane prawie jednocześnie z dokumentem lokacyjnym, ortyle⁶⁶ dotyczące podziału kompetencji pomiędzy wójtem dziedzicznym i radą miasta (wójtem miejskim). Ustrój miejski

⁵⁸ Naturalnie, żadnych bezpośrednio dotyczących lokacji miasta źródeł nie mamy. Są jedynie pośrednie dokumenty – przywilej lokacyjny Leśnicy, który przyznaje jej mieszkańcom takie same prawa miejskie jakie posiadało Opole i Racibórz.

⁵⁹ Przywilej dla miasta Leśnicy.

⁶⁰ Zob. Opole – monografia miasta... s. 56 (przypisy).

⁶¹ Jak wspominałem wyżej, nadanie przywileju lokacyjnego nie oznaczało istnienia miasta, były to dopiero za-mierzenia jego organizacji.

⁶² Były to jednak kramy „towarów mieszanych” (Reichkram), a nie rzemieślnicze. Zob. m.in. Mateusz Golinski: Die Anfänge der Kaufhäuser und Reichkrame in den schlesischen Städte. /w:/ Zeitschrift für Ostforschung Länder und Völker im östlichen Mitteleuropa. Marburg Jh 42:1993 s. 1-20.

⁶³ Odkryto go w 1955 r. między Rynkiem a ul. Szpitalną i pod nią, na zapleczu zachodnich przyrynkowych nr 4 i 7. Cmentarz zajmował dużą powierzchnię i funkcjonował dłużej czas w XIII i XIV w. Groby umieszczane były w dwóch warstwach. Wg archeologów znajdowało się tam około 400 grobów. Podział lokacyjny miasta na działki zaczynało zawsze od wytyczenia rynku i działek przyrynkowych. Dlatego w tym czasie działki zachodniej pierzei Rynku nie mogły być wytyczone. Istnienie cmentarza zasługuje na większą uwagę historyków, Wł. Dziewulski błędnie uznał go za cmentarz minorytów, przeciwko takiej opinii świadczy duża liczba pochówków i znacznie wcześniejsze jego istnienie. Był to prawdopodobnie cmentarz miejscowy i być może przykościelny. Można tu postawić bardzo śmiało, ale nie pozbawioną racji tezę, że pierwszy kościół parafialny z okresu przedlokacyjnego znajdował się gdzieś w okolicy ul. Młyńskiej i w związku z podziałem na działki został przeniesiony na miejsce dzisiejszej katedry. Do czasu budowy nowego kościoła funkcję kościoła parafialnego pełnił kościół na Górcie. Stąd pojawienie się w dokumentach w 1295 r. kościoła parafialnego właśnie tam. Teza śmiała, ale warta rozważenia. Być może archeolodzy badający groby w ramach badań ratowniczych pomylili się nieco w datowaniu i cmentarz przestał już funkcjonować pod koniec XIII w. Zob. J. Kaźmierczyk: Cmentarzy-sko szkieletowe z XIV wieku w Opolu /w:/ Sprawozdania archeologiczne... s. 140-143.

⁶⁴ Wydaje się, że za właściwych budowniczych Opoli należy uznać książąt Bolka I (zm. 1313 r.) i Bolka II (zm. 1356 r.).

⁶⁵ Oryginal AP Opole sygn. perg. 2 (stara sygn.), Regest CDS Bd XXII nr 4662. Oba dokumenty wymieniają nieco innych świadków. Zasadzca miasta jako wynagrodzenie na ogół otrzymywał prawa dziedzicznego wójta (sędziego książęcego) miasta i ziemię, na której lokował swoją wieś. Pozostałością po tej dwukrotnej lokacji mogą być typowe nazwy wsi wójtowskich: Półwieś i Wójtowa Wieś. Gdzie była siedziba wójta dziedzicznego – nie wiadomo.

więc już funkcjonował i następowały pierwsze konflikty między miastem i wójtem dziedzicznym.⁶⁷

Ekipa lokacyjna Opola miała niełatwe zadanie. Jak już wspomniałem, teren miasta w obrębie murów stanowił najwyżej około 40 % obszaru potrzebnego do jego założenia. Należało określić przeznaczenie, zmierzyć i podzielić na odpowiednie działki wspomniane rozłogi miejskie, całe zaplecze gospodarcze lokowanego miasta w promieniu około 2 - 3 km.⁶⁸ O tereny takie w Opolu było trudno. To, co było zaletą w państwie Piastów – bardzo trudny i ograniczony dostęp do Odry, stało się poważnym problemem przy lokacji miasta. Odra w okolicy Opola rozlewała się szeroko, tworząc liczne wyspy i wysepki, rozlewiska, starorzecza, bagna i trzęsawiska do tego stopnia, że rzeka ta w Opolu nie była spławna.⁶⁹ Główny nurt rzeki biegł dzisiejszą Młynówką. Na dzisiejsze Zaodrże, tak jak i teraz, prowadziły dwa mosty.⁷⁰ Nieco dalej w stronę Szczepanowic był następny most.⁷¹ Lewy brzeg rzeki w okolicy miasta poniżej zamku właściwie nie nadawał się do zagospodarowania. W dodatku miasto otaczało kilka dużych i wiele mniejszych stawów: na dzisiejszym Zaodrzu duży staw – jezioro należące do kościoła,⁷² obok niego istniał duży staw „Szczepanowicki” należący do zamku, następnym był „Wielki staw miejski” leżący pomiędzy Opolem a Kępą,⁷³ a od północy i północnego wschodu ciągnęły się od Łędzin i Zbicka aż po Kępę bagna i trzęsawiska. Do tego dochodziły liczne mniejsze stawy rybne. Niewielkie, dziś prawie niezauważalne rzeczki płynące na północ od Opola, w średnio-wieczu, w odróżnieniu od Odry, były rzekami spławnymi.⁷⁴ Prawdopodobnie wzdłuż murów miejskich przepływał potok wypływający z Góry Wapiennej (Kalckberg)⁷⁵ obok bramy Gosławskiej wzdłuż dzisiejszych ulic Sienkiewicza i Sądowej, wpływający do Odry w okolicy dzisiejszej ulicy Poświatowskiej i Ry-

⁶⁶ Z dnia 24.06.1327 r. – a więc orłyte zostały wydane w 18 dni po akcie lokacji. Fr. Idzikowski w swojej monografii publikuje tekst orłyli jako akt lokacji miasta (op. cit. aneksy – załącznik nr 1 s. 247).

⁶⁷ Konflikty takie na Śląsku w średniowieczu były bardzo częste, dlatego bogatsze miasta starały się możliwie szybko wykupić wolność dziedziczną. W innych miastach zanikanie funkcji wójtów dziedzicznych następowało w sposób naturalny – wymieranie rodów i w XV wieku w większości księstw ich funkcje przejęły sądy książęce. D. Veldtrup błędnie łączy wójtów dziedzicznych z wójtami miejskimi. (Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter Berlin 1995 s. 231-262).

⁶⁸ Dla Opola zaplecze gospodarcze liczyło kilka tysięcy hektarów w większości uprawnej ziemi. Historycy na ogół zapominają o tym zapleczu skupiając się tylko na analizie lokacji samego miasta. W odniesieniu do Opola badania zaplecza przeprowadzili blisko 50 lat temu Stefan Golachowski i Halina Szulc.

⁶⁹ Nowakowa J.: op. cit. s. 127. Wg autorki Odra była rzeką spławną dopiero od ujścia Małejpanwi w Czarnowasach.

⁷⁰ Z tym, że obecny most nad Młynówką był mostem głównym, zwanym „wielkim” lub „długim”, drugi był mostem nad boczną odnogą Odry.

⁷¹ Zwany też w XVI w. mostem „suchym”, mostami w tym czasie nazywano również drogi położone na groblach między stawami. Być może, chodzi tu o takie przejście między stawami „Szczepanowskim” i „Popowym” (księżym).

⁷² W okolicy skrzyżowania ulic Niemodlińskiej i Wojska Polskiego oraz dzielnicy „malarzy” tzw. „Popowe ozero”. Pozostałością jego jest ślad brzegu, wzniesienie przed dzielnicą Dambonia.

⁷³ Również pozostałość tego stawu jest dziś widoczna w okolicy skrzyżowania drogi do Kępy z obwodnicą Opola koło stacji benzynowej.

⁷⁴ Np. rzeka Błotnica, Małapanew i Brynica. J. Nowakowa: op. cit. s. 134-137.

⁷⁵ Dzisiejszy Plac Kopemika.

backiej.⁷⁶ Takie położenie Opola bardzo ograniczało możliwości lokacyjne miasta.

Okolice Opola wg pierwszej szczegółowej mapy Homanna (Wielanda). Wprawdzie mapa została sporządzona w pocz. XVIII w., ale od średniowiecza niewiele się zmieniło. Na północny wschód od miasta widzimy olbrzymie sztuczne jezioro „Kalisz” zbudowane ok. 1560 r.⁷⁷ Z drugiej strony miasta znajdował się „Wielki Staw Szczepanowicki”. Zniknął już wielki staw, należący do parafii polskiej (Popowe Ozero)⁷⁸ oraz „Wielki Staw Miejski”.⁷⁹

⁷⁶ Pośrednie informacje o tym potoku znajdują się w księdze kupna z drugiej połowy XVI w.: mowa tam jest o moście przy Górnej Bramie. Jeszcze w XIX w. na środku dzisiejszej ul. Sienkiewicza, pomiędzy wylotem ul. Osmańczyka i Kominka znajdowała się tzw. Wyspa Garmarzy (Töpferinsel). Na nazwę tę zwrócił mi uwagę znakomity znawca architektury Opola inż. Andrzej Hamada. Na przelomie XIX i XX w. potok ten wykorzystano do kanalizacji miasta, obecnie również można zobaczyć jego wylot na brzegu Odry na wysokości ul. Poświętowskiej. Prawdopodobnie z tego potoku zasilany wodą był jeden ze stawów zamkowych, znajdujący się „za kościołem” (hinter Kirche) wymieniany w urbarzu I z 1532 r.

⁷⁷ Groblą-zaporą jeziora w późniejszych wiekach doprowadzono szosę w stronę Zawady. Nic więc dziwnego, że w bieżącym roku grobla licząca prawie 500 lat nie wytrzymała natężenia obecnego ruchu i nastąpiło osuwisko z zamknięciem tego odcinka szosy.

⁷⁸ Znajdujący się w okolicy skrzyżowania dzisiejszych ulic Wojska Polskiego i Hallera.

⁷⁹ Położony na skrzyżowaniu szosy prowadzącej do Kępy z obwodnicą.

UKŁAD LOKACYJNY OPOLA

Podobnie jak o samej lokacji, tak i o układzie lokacyjnym zarówno miasta jak i rozłogów miejskich w średniowieczu, prawie nic nie wiemy. Z epoki średniowiecza posiadamy zaledwie szczątkowe, pojedyncze informacje o niektórych właścicielach domów, na podstawie których nie możemy odtworzyć obrazu Opola. Szczegółowe informacje posiadamy dopiero od XVI wieku. Informacje te dotyczą zarówno samego miasta, jak i częściowo rozłogów miejskich.⁸⁰ O rozmieszczeniu pól należących do mieszkańców Opola mamy pełniejsze informacje dopiero z map katastralnych z końca XVIII i początków XIX wieku. Jednak w ciągu tych wieków układ przestrzenny zarówno samego miasta, jak i jego zaplecza, niewiele się zmienił i można z dużą dozą prawdopodobieństwa odnieść go do epok wcześniejszych.

ZAMEK

Zamki: Górny – Dolny, Stary – Nowy

W XIII wieku, z chwilą przeniesienia stolicy księstwa do Opola, powstała tu rezydencja książęca, początkowo z pewnością drewniana otoczona murem obronnym. Następnie zbudowano murowaną wieżę.⁸¹ Pierwsza wzmianka o zamku w Opolu, pochodzi z dokumentu wydanego przez księcia Kazimierza opolskiego w 1228 roku, znajdującego się w archiwum klasztoru benedyktynek w Staniątkach koło Krakowa i jest, jak to często bywa, przez historyków nadinterpretowana. W dokumencie tym książę polecił swemu palatynowi Klemensowi zbudować mur (obronny) wokół zamku, a nie murowany zamek.⁸² W dodatku większość historyków uważa, że dokument ten jest falsyfikatem powstałym w drugiej połowie XIII wieku, a więc już po najeździe Mongołów i przedstawia stan faktyczny z tego okresu.⁸³ Murowany zamek w Opolu powstał prawdopodobnie jednak nie wcześniej niż w XIV wieku.⁸⁴ Podobno istniał w okresie międzywojennym w klasztorze franciszkanów fresk z XIV wieku przedstawiający widok zamku od strony wschodniej, tzn. od strony klasztoru. Przedstawiał on wieżę pomiędzy dwoma, wolno stojącymi budynkami. Większy budynek na wysokości I piętra był połączony z wieżą gankiem. Fresk nie istnieje, więc trudno go zweryfikować.⁸⁵ W ciągu wieków zamek był wielokrotnie przebudowywany i odbudowywany po niszczących go pożarach. Pierwsza źródłowa informacja o spaleniu zamku i dolnego klasztoru, nieznaną zupełnie historykom, pochodzi z 1586 roku, kiedy to sejmik księstw opolskiego i raciborskiego pod naciskiem cesarza i

⁸⁰ Informacje dotyczą samego miasta i zagród pochodzą głównie z urbarzy i ksiąg kupna-sprzedaży.

⁸¹ Tak powstawała w średniowieczu większość zamków obronnych. Wieża stała luźno, połączona z zamkiem drewnianym pomostem, który znajdował się zwykle na wysokości piętra. W razie niemożności obrony całego zamku, uciekano do niej niszcząc połączenie z zamkiem.

⁸² „...castrum Opol cepi muro edificare...” (zamek opolski objął murem, „cepi” – złapał, objął, otoczył). Zob. *Codex Diplomaticus Poloniae* ed. J. Bartoszewicz t. III s. 13 nn. Tak też rozumie to Ildzikowski (op. cit.s.43).

⁸³ Zob. W. Schulte: *Zur Geschichte der Burg Oppeln /w/ Zeitschrift... Bd 36:1902 s. 418-422.*

⁸⁴ Niektórzy historycy kierując się lokalnym patriotyzmem uważają, że zamek murowany powstał już w XIII w. Ostatnie badania wykazały, że wieża zamkowa powstała dopiero w XIV w.

⁸⁵ Zob. *Opole dzieje i tradycja* s. 235.

z oporami, podjął uchwałę o przeznaczenie 5 tysięcy talarów na odbudowę zamku, domu kanclerza i klasztoru po pożarze tej części miasta.⁸⁶

W czasie wojny trzydziestoletniej zamek ponownie uległ prawie całkowitemu zniszczeniu. Nowy zamek wybudowany został pod koniec XVII wieku i również został zniszczony w czasie pożaru w 1739 roku, później znów odbudowany.⁸⁷ Określenie „stary” – „nowy” używano różnie, zależnie od tego, który zamek był ostatnio odbudowywany. Częściej jako „nowy” zwłaszcza w XVII wieku, określano zamek na Pasiece, ale np. w 1562 roku w księgach sprzedaży domów odnotowano sprzedaż domu na ul. Gosławskiej „przy murach naprzeciw nowego zamku”.⁸⁸

O tzw. „Zamku Górnym” niewiele a właściwie niewiele wiemy. Jest to zamek – widmo, niektórzy archeolodzy powątpiewali nawet w jego istnienie.⁸⁹ Nie bardzo wiadomo gdzie go dokładnie zlokalizować. Do zupełnej dezinformacji o zamkach przyczynił się w dużym stopniu Ildzikowski zakładając, że zamek „górnym” był najstarszym zamkiem i Opolo rozwinęło się z przedlokacyjnego podgrodzia, istniejącego gdzieś w okolicy dzisiejszego muzeum. Obecnie przyjmuje się (hipotezę?) że zamek zbudował na swoją siedzibę książę Władysław Opolczyk, po nim miał przebywać tu książę Jan Kropidło, a później opuszczony popadł w ruinę.⁹⁰ Znajdował się on na terenie obecnego zespołu szkół i prawdopodobnie zajmował teren od obecnej ul. Osmańczyka do połowy terenu obecnego muzeum, oraz od ul. Muzealnej do murów miejskich. Baszta znajdująca się obok, uważana za basztę zamku, jest prawdopodobnie basztą murów miejskich.⁹¹ Co dziwniejsze, zamek górny w XVI-wiecznych urbarzach miasta i zamku, nie jest już wymieniany chociaż, jak wyżej wspomniałem, w 1562 roku, a więc na cztery lata przed sporządzeniem III urbarza był świeżo odbudowany i nazywany zamkiem „nowym”.⁹² W 1615 roku, w wielkim pożarze miasta spalił się. W tym samym roku, sejmik ziemski księstw opolskiego i raciborskiego zwrócił się do starosty ziemskiego z prośbą o przekazanie uszkodzonego przez pożar zamku górnego do dyspozycji sądu ziemskiego i sejmiku.⁹³ Dopiero w 1620 roku sejm

⁸⁶ 27 sesja sejmiku w dniu 3.09.1586 uchwały nr 1-5: zamek i klasztor miał być odbudowany w ciągu 3 lat. W uchwałach jest również mowa o „morowym powietrzu”, które panowało w księstwach. /w:/ Compendium Wszech Sniemowych Zawrzeni Knizestwi Oppolskeho a Ratiborskeho (Wykaz wszystkich uchwał sejmiku księstw opolskiego i raciborskiego) rkp. Biblioteka parafii ewangelickiej w Cieszynie (Tschammera) – zob. Teksty źródłowe.

⁸⁷ Jeszcze raz powtarzam, że oprócz tego że został wybudowany na terenie „zamkowym”, nie miał nic wspólnego z zamkiem piastowskim. Jak widać na planie Wernera z połowy XVIII w. wybudowany nawet został w nieco innym miejscu – zamek piastowski przylegał do wieży, zamek w XVIII w. został wybudowany bardziej w prawo, do wieży przylegały zabudowania gospodarcze. Dlatego nazywanie go „zamkiem piastowskim” jest wielką przesadą.

⁸⁸ Zob. Księgi kupna... I nr 17.

⁸⁹ Istniały hipotezy, że może zamek na Pasiece składający się z dwóch połączonych budynków, był dzielony tak jak wiele zamków na Śląsku (np. Głogówek) na dolny i górny.

⁹⁰ Niestety mimo starań, nie znalazłem w źródłach żadnego potwierdzenia tej hipotezy. W dodatku część historyków niemieckich (Steinert) określa go jako „wójtostwo”, nie podając jednak żadnych argumentów ani źródeł. Informację tę powinno się jednak przebadać: w miastach książęcych wójt dziedziczny (nie mylić z wójtem miejskim) zwykle posiadał swoją rezydencję – zamek (w Głogówku potężna grodzisko do dziś nazywane jest „wójtostwem”). Gdzie się w Opolu ona znajdowała?

⁹¹ Była zupełnie zniszczona i zrekonstruowana w XX w.

⁹² Zob. księga kupna I nr 17.

⁹³ „...w poźnienosti prosyti, aby gim horni Zamek stary, pusty a nymi Pohorzely w Mieście Oppolji, ku wystawieni Saudcze a chowani potrzeb zemskych pustiti a dati raczil...” (WBP Opole-Rogów rkp. Księga praw s. 448; Bibl.

mik otrzymał ustną zgodę kamery śląskiej ale, wydaje się, bez lokalizacji. Kilka lat trwały poszukiwania innej lokalizacji budynku sądu i w rezultacie sądu nie zbudowano.⁹⁴ Już jednak po zdobyciu Opola przez Szwedów i wojska z nimi sprzymierzone, zamek górny został zupełnie zniszczony i rozebrany. Bardzo popularny obecnie rysunek rzekomych ruin zamku górnego z XIX wieku, nie jest prawdziwy. Całkowicie przekonywująco wykazał to Mariusz Pawelec.⁹⁵ Już w XIX wieku rysunek ten krążył po czasopiśmie polskich i śląskich z różnymi podpisami.

Pewne światło na dzieje zamku rzuca widymat⁹⁶ z 1645 roku dokumentu księżnej Ofki⁹⁷ wydanego w 1405 roku oraz przywilej z 1637 roku burgrabiego opolskiego zezwalający garmcarzom na budowę swoich domów na terenie zamku górnego. Wprawdzie w prawdziwość dokumentu księżnej Ofki można wątpić,⁹⁸ ale przedstawia on sytuację własnościową górnego zamku z połowy XVII wieku. Według tego dokumentu książę Władysław Opolczyk, nazywany w dokumencie „starym księciem”, przekazał (sprzedał?) radzie miejskiej swój zamek i ogrody.⁹⁹ Prawdopodobnie już w XVI wieku rada miejska była właścicielem (bezprawnie?) terenu zamku i w 1562 roku odbudowała go. To wyjaśniałoby, dlaczego w urbarzach brak jakiegokolwiek informacji o tym zamku i jego dalszych losach. Być może uważano go za własność miasta. Dlatego też, w XVII wieku sejmik nie mógł na terenie zamku zbudować budynku sądu. Prawdopodobnie rada miejska, zdominowana przez ewangelików, po spaleniu się zamku w 1615 roku, przekazała ruiny na budowę kościoła dla tego wyznania. W 1628 roku wyznanie ewangelickie na Śląsku zostało zakazane i w połowie XVII wieku, również prawdopodobnie, kościół przejęli jezuiti.¹⁰⁰ Pośrednim śladem świadczącym że tak mogło być, jest nietypowe dla jezuitów nadanie kościołowi wezwania św. Trójcy a typowe dla kościołów ewangelickich.¹⁰¹ Istniejące dziś pod-

Parafii ewangelickiej w Cieszynie rkp. Księga uchwał sejmiku – sesja 59 uchwała nr 5 s. 201-202) Być może, sądząc po zamierzeniu umieszczenia pomieszczeń urzędu ziemskiego, chodziło tu o jedno skrzydło zamku na wyspie.

⁹⁴ Budowa sądu i więzienia nigdy nie została zrealizowana: w 1620 r. sejmik uzyskał ustną zgodę kamery śląskiej, ale potwierdzenie tego na piśmie do kancelarii ziemskiej nie dotarło, w 1623 roku rozpoczęto poszukiwania właściwej lokalizacji budowy – przeprowadzono rozmowy na ten temat m.in. z klasztorem (nie wiadomo którym), w 1625 r. podjęto uchwałę sędziów sądu ziemskiego o konieczności budowy budynku i wreszcie w 1629 r. uchwalono, że administracja ziemska ze wsi podległych zamkowi da ludzi do pracy przy budowie sądu. Na tym działania sejmiku skończyły się – później przysłała wojna. (Compendium... sesja 70 – 1620 r. uchwała nr 2 s. 266-267; sesja 73 – 1625 r. uchwała nr 3 s. 283-284; sesja 75 – 1627 r. uchwała nr 19 s. 298; sesja 76 – 1629 r. uchwała nr 16 s. 308).

⁹⁵ M. Pawelec: Rzekomy wizerunek Zamku Górnego w Opolu, Z dziejów pewnej pomyłki. /w:/ Indeks nr 3-4 2008 r. s. 55-57. Pomimo tego, niektórzy historycy uparcie powtarzają informacje o rzekomych ruinach zamku górnego.

⁹⁶ Widymat – uwierzytelniona kopia.

⁹⁷ Ks. Ofka (zm. po 1418 r.) – druga żona ks. Władysława Opolczyka. Po śmierci męża w 1401 r. otrzymała jako wiano (w znaczeniu używanym na Śląsku i w Polsce – oprawę wdowią) niewielkie księstwo głogówckie.

⁹⁸ W połowie XVII w. miasta księstw opolskiego i raciborskiego odmawiały wykonywania poleceń administracji ziemskiej, powołując się na dawne książęce przywileje. W takiej sytuacji urząd i sejmik ziemski zażądały przedstawienia tych przywilejów. Miasta wówczas przedstawiały władzom wątpliwej wartości uwierzytelnione przez zaprzężone instytucje kopie rzekomych przywilejów. Przywilej Ofki został uwierzytelniony tylko pieczęcią miasta Koźła bez żadnych podpisów i informacji, kto w imieniu Koźła go uwierzytelnia (zob. teksty źródłowe).

⁹⁹ Zob. teksty źródłowe.

¹⁰⁰ W opracowaniach historii jezuitów nie ma o tym wzmianki, czemu nie trzeba się dziwić.

¹⁰¹ Jezuiti, szerzący kult Chrystusa nadawali swoim kościołom wezwania z nim związane.

ziemia, uchodzące za zamkowe, mogą być kryptami istniejącego tam kościoła jezuickiego.¹⁰²

Około 1628 roku, po likwidacji wyznania ewangelickiego, administracja cesarska, odebrała prawdopodobnie kościół ewangelikom, a radzie miejskiej tereny zamku, nie uznając później przedstawionego widymatu dokumentu księżnej Ofki,¹⁰³ świadczy o tym wspomniana wyżej, ostatnia informacja źródłowa z 1637 roku: burgrabia opolski Daniel Scholz¹⁰⁴ nadał garmarczom opolskim przywilej budowy domów i warsztatów na zapleczu górnego zamku. Z tekstu przywileju wynika, że zamek już nie istniał.¹⁰⁵ W połowie XVII wieku, tereny należące do zamku otrzymali jezuiti, garmarczarze musieli się również usunąć. Prawdopodobnie otrzymali nową lokalizację – słabo zabudowane Przedmieście Gosławskie.¹⁰⁶ Jezuiti otrzymali również w drodze zapisów, znajdujące się tam domy szlacheckie Blankowskich¹⁰⁷ i Proskowskich.¹⁰⁸ W ten sposób zakon posiadali cały kwartał miasta, leżący pomiędzy obecnymi ulicami św. Wojciecha, Muzealną, Osmańczyka i murami miejskimi.

MIASTO

Układ przestrzenny miasta Opola jest typowym układem prawa niemieckiego. Miasto, jeżeli było na początku budowane na prawie flamandzkim, musiało znajdować się więc gdzie indziej.¹⁰⁹ Po przejściu na prawo średnie zostało Opole ponownie lokowane z układem urbanistycznym zbliżonym do istniejącego współcześnie śródmieścia.¹¹⁰ Nie wiadomo, jakie były początkowe proporcje powierzchni zabudowy miasta w stosunku do rozlogów miejskich. Prawdopodobnie zabudowa ta zajmowała ok. 40 % gruntów niezbędnych do lokacji miasta.¹¹¹

¹⁰² O ile wiem, podziemia te nie zostały dokładnie zbadane z jakiego pochodzą okresu.

¹⁰³ W tym okresie władze ziemskie zakwestionowały prawie wszystkie przywileje nadane miastu, nawet te z początku XVII w.

¹⁰⁴ Burgrabia – w tym wypadku zarządzający nieruchomościami kamery cesarskiej. Krypta grobowa i epitafium rodziny Scholza znajduje się w kaplicy św. Anny kościoła franciszkanów w Opolu.

¹⁰⁵ Zob. Teksty Źródłowe.

¹⁰⁶ Stąd powstało używane jeszcze w XIX i XX w. określenie „Wyspa garmarzy” w okolicy ul. Sienkiewicza i Garmarskiej.

¹⁰⁷ Blankowski von Dembschütz – nobilitowana szlachta, właściciele Turawy i Dobrodrozienia. Jan Blankowski (ur. 1604 – zm. po 1680 r.), właściciel Turawy, Zakrzowa Turawskiego, Zębowic, Kniei, Dobrodrozienia, Szemrowic, Warłowa i Gosławic przekazał jezuitom w 1670 r. swój dom znajdujący się koło Bramy Gosławskiej.

¹⁰⁸ Obecnie muzeum.

¹⁰⁹ Jeżeli zdążono zaprojektować jakiś układ przestrzenny, to prawdopodobnie mogło znajdować się w okolicy dzisiejszej ulicy Katedralnej.

¹¹⁰ O układzie urbanistycznym średniowiecznego Opola zob. m.in.: rozdz. Władysława Dziewulskiego: Za Piaśtów opolskich /w:/ Opole. Monografia miasta. Opole 1975 s. 56-126; Stefan Golachowski: Studia nad miastami i wsiami śląskimi. Opole 1969; Janusz Pudełko: Zagadnienie wielkości powierzchni średniowiecznych miast Śląska. Wrocław 1967 oraz jego artykuły umieszczone w Kwartalniku Architektury i Urbanistyki w latach 1964-1967 (Działka lokacyjna w kulturze przestrzennej średniowiecznych miast śląskich XIII wieku, Rynki w planach miast śląskich i inne). W 1943 roku dysertację pt. „Das Stadtbild Oppeln als Beispiel der Formung aus den städtebildenden Faktoren Raum und Volk” na Wyższej Szkole Technicznej we Wrocławiu obronił znany, wybitny niemiecki architekt Kurt Hubert Vieth. Niestety dysertacja nie ukazała się drukiem. Na pracę tę zwrócił mi uwagę inż. Andrzej Hamada, wg niego po 1945 r. maszynopis znajdował się w rękach prywatnych w Opolu. Obecnie znany jest tylko jeden egzemplarz w Bochum.

¹¹¹ Jedyni historycy badający całościowo problem lokacji miast na Śląsku – L. Golachowski i H. Szulc, stwierdzili, że im większe miasto, tym mniej przeznaczano gruntów na rozłogi. Np. w Strzelcach zaledwie 10 % ogólnej powierzchni zajmowało miasto; a już w Głogówku około 40 %. Głogówek do połowy XVI w. był trzecim co do ważności miastem po Opolu i Raciborzu i najdłużej zachował status stolicy księstwa (jeszcze w 1562

Miasto miało kształt zaokrąglonego prostokąta, centralnym punktem był naturalnie prostokątny rynek, na środku którego stał ratusz, dom kupiecki zwany w Polsce sukiennicami i 13 kramów. Dom kupiecki w dokumentach występuje bardzo rzadko, Opole nie posiadało prawa składu¹¹² i prawdopodobnie dom kupiecki był wykorzystywany tylko w czasie jarmarków. Pod koniec XVI wieku został zburzony i na jego miejscu wybudowano drugie skrzydło ratusza.¹¹³ Kramy istniejące w XIV i w XV wieku były kramami „towarów mieszanych”, czyli sprzedawano w nich wszystko.¹¹⁴

W rogu Rynku, zgodnie z zasadami prawa niemieckiego, przewidziano plac na budowę kościoła parafialnego. Wobec tego, że w Opolu już istniał kościół parafialny z okresu przedlokacyjnego, w tym miejscu wybudowany został kościół i klasztor franciszkanów – minorytów.

Ulice równoległe do boków Rynku jak i Rynek, posiadały zabudowę domów tylko z jednej strony. Ulice wychodzące z Rynku były zabudowane domami po obu stronach. Działki miały szerokość ok. 14 łokci i były długie na ok. 74 łokcie.¹¹⁵ Domy budowano szczytami do ulicy (Rynku) również według ustalonego schematu: część mieszkalna – w połowie XVI wieku w większości jednoizbowa,¹¹⁶ warsztat rzemieślniczy (jeżeli z różnych względów nie wymagał oddzielnego budynku), składzik gospodarczy, drewnitnia i masztalnia.¹¹⁷ Prawdopodobnie wszystko pod wspólnym dachem. Zabudowania te zajmowały około 2/3 powierzchni działki. Reszta – to było podwórze z bramą gospodarczą wychodzącą na ulicę stanowiącą zaplecze działki.¹¹⁸ Parterowe domy¹¹⁹ w większości były drewniane¹²⁰ kryte słomą lub rzadziej gontami. Od ulicy głównej (frontu) nie było wejścia do domu, a jedynie między domami bardzo wąskie zadaszone, przejście dla pieszych na podwórze.¹²¹ Wejścia do domów od ulicy głównie pojawiły się dopiero w związku z umieszczeniem w domach sklepów. Zabudowa była bardzo gęsta i dlatego istniało olbrzymie zagrożenie pożarami. Wystarczyło jedno zaproszenie ognia, aby całe miasto stanęło w płomieniach. Dlatego też w 1421 roku, tuż przed swoją śmiercią, książę Jan Kropidło¹²² zapisał na rzecz miasta 600 grzywien groszy praskich, z odsetek których, powinno się wybu-

r. cesarz tytułował się księciem opolskim, raciborskim i głogóweckim). Opole należało do średnich miast i można przyjąć, że proporcje pomiędzy miastem a rozłogami były podobne. (Zob. S. Golachowski, M. Szulc: Rozłogi miejskie... s. 39-40).

¹¹² Obowiązek sprzedaży wszystkich towarów (na ogół przez trzy dni) przez przejeżdżających kupców.. Wprawdzie w połowie XVII w. rada miejska twierdziła, że posiadała taki przywilej, ale nie jest to prawdziwe.

¹¹³ W latach 1605 – 1611 w księgach kupna występuje określenie „nowy” i „stary” ratusz. Zob. Księgi kupna II nr 3, 81, 113, 148.

¹¹⁴ Reichkrame.

¹¹⁵ Łokieć – miara długości ok. 60 cm. – czyli działka posiadała zaledwie ok. 8 m. szerokości i ok. 35 m. długości. Tyle wynosiły działki przy Rynku, inne były zbliżonej, ale różnej wielkości. Dokładne rozmiary działek i zagród znany dopiero z drugiej połowy XVII w.

¹¹⁶ Tylko nieliczne domy posiadały dwie izby: kuchnię stanowiącą pokój dzienny i alkówkę – sypialnię.

¹¹⁷ Tak nazywano stajnię z wozownią dla koni i wołów.

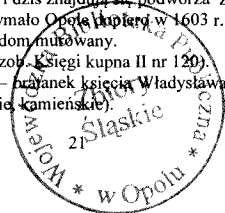
¹¹⁸ Taki sposób zabudowy można zaobserwować i w dzisiejszych czasach. Zbudowane na przełomie XVII i XVIII wieku kamieniczki posiadają układ pomieszczeń 3-traktowy, a elewacja zwieńczona jest ozdobną imitacją szczytu domu. Na zapleczu kamieniec również i dziś znajdują się podwórza z garażami.

¹¹⁹ Prawo budowania domów piętrowych otrzymało Opole kupców w 1603 r.

¹²⁰ Na początku XV w. znany jest tylko jeden dom murowany.

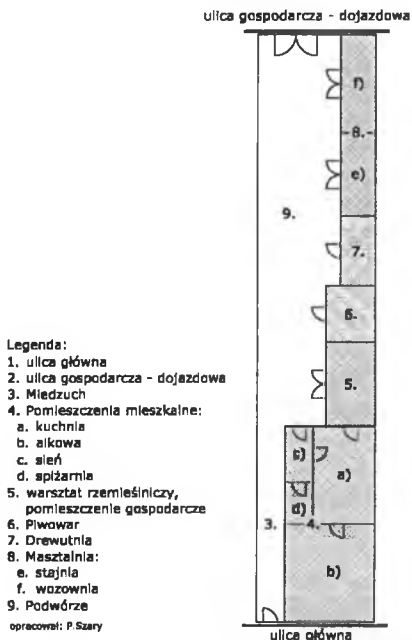
¹²¹ Przejścia takie nazywano „miedzuchem” (zob. Księgi kupna II nr 120).

¹²² Jan Kropidło (ur. ok. 1360 – zm. 1421 r.) – bratanek księcia Władysława Opolczyka, biskup kolejnych kilku biskupstw (poznańskie, kujawskie, chełmińskie, kamińskie).

wać domy murowane.¹²³ Pomimo tego zapisu, Opole aż do początków XVIII wieku pozostało w większości drewniane.

Schemat zabudowy działki w miastach średniowiecznych

Typowy schemat zabudowy działki stosowany we wszystkich miastach lokowanych na prawie niemieckim. Jedyną różnicą polegała na układzie domu mieszkalnego: w dużych miastach gdzie działki były wąskie – budowano domy szczytami do ulicy głównej, w małych miastach o działkach szerszych – frontem do ulicy głównej. W obu wypadkach domy nie miały wejścia bezpośrednio z ulicy a przez „miedzuch” trzeba było wejść na podwórze. Pozostałości po takiej zabudowie można zobaczyć w małych miasteczkach Śląska, Małopolski i na Podkarpaciu a i w Opolu można dostrzec jej ślady.

Miasto z pewnością otoczone było początkowo wałem i palisadą, które później zastąpiono murami.¹²⁴ Nie wiemy jednak dokładnie, kiedy i w jaki sposób one

¹²³ Dokument ten jest bardzo dziwny, co już zauważył Idzikowski (Idzikowski op.cit. s. 70-71), gdyż zawiera szczegółowe zalecenia jak należy budować domy i od którego domu należy zacząć. Zdaje się że zapis ten nie był realizowany. Oryginał dokumentu oraz dwa odpisy znajdują się w archiwum opolskim. Jego treść warto dokładnie przeanalizować.

¹²⁴ Według historyków mury obronne powstały na początku XIV w. a nawet niektórzy przesuwają ich budowę na XIII w.

powstały.¹²⁵ Nie wiadomo, czy całe miasto zostało otoczone murami, czy też tylko niektóre odcinki.¹²⁶ Wł. Dziewulski twierdzi, że w 1474 roku wojska polskie Kazimierza Jagiellończyka nie mogły sforsować palisady otaczającej Opole, sugeruje że palisada ta zbudowana była przed murami w celu ich wzmocnienia. A może na tym odcinku nie było murów miejskich?¹²⁷ Nie wiemy też, czy w wiekach późniejszych ciąg murów nie był zmieniany. Najstarszy plan Opola pochodzi dopiero z 1650 roku z dzieła M. Zeillera.¹²⁸ Na bardzo szkicowym planie widać „wybrzuszenie” murów obejmujących zamek na Górcie i klasztor dominikanów, które już zaintrygowało Idzikowskiego.¹²⁹ I rzeczywiście, jeżeli przyjmujemy, że mury powstały już na przełomie XIII i XIV wieku, to należy przyjąć, że przebieg ich początkowo był w tym miejscu inny, a klasztor i zamek zostały zbudowane poza murami, a dopiero później przeprowadzono korektę.¹³⁰ Ewentualne замуrowanie mało znaczącej bramy „Mikołajskiej” i zmiana przebiegu murów miejskich, łączy się z pewnością z zagrożeniem tureckim w XVI wieku oraz apelami i rozkazami cesarskimi dotyczącymi umocnienia obronnego miast w państwie Habsburgów.

Intrygującą jest również sprawa przebiegu murów nad Odrą, na odcinku od Bramy Zamkowej do Odrzańskiej. Ulica Szpitalna musiała znajdować się wewnątrz murów, gdyż była to ulica dojazdowa – gospodarcza na tyły działek znajdujących się przy Rynku. Jednocześnie wiemy, że szpital znajdował się za murami po lewej stronie Bramy Odrzańskiej,¹³¹ zaś łaźnia miejska – również za murem po prawej stronie Bramy Zamkowej. Pomiędzy łaźnią a szpitalem w XVI wieku znajdowały się zagrody. Tam też usytuowany był duży wodny młyn miejski z dwoma kołami. Dojazd do młyna poprowadzony był prosto z Rynku ulicą Młyńską, przed młynem musiał być spory plac, na który wjeżdżały i zawracały wozy konne. Jak więc przebiegały tu mury? W dodatku do młyna musiał być wolny dojazd, a więc otwór w murach? Prawdopodobnie na tym odcinku murów wcale nie było.¹³²

W murach znajdowały się trzy bramy:¹³³

1. Brama Bytomska czyli Groszowicka. Znajdowała się u wylotu pierwszej części dzisiejszej ul. Krakowskiej i placu Wolności. Tędy prowadził szlak handlowy z Krakowa do Wrocławia. Nazwa bramy występuje sporadycznie też jako Brama Krakowska w formie niemieckiej „Kracker”.¹³⁴ Tędy prowadziła droga przechodząca przez obecny dworzec kolejowy i tory do

¹²⁵ Szczegółowe badania archeologiczne, podobnie jak ostatnio w przypadku wieży Piastowskiej, mogą „odmłodzić” mury o ponad 50 lat.

¹²⁶ Wł. Dziewulski op. cit. s. 80.

¹²⁷ Na ten temat niech wypowiedzą historycy wojskowości – czy w średniowieczu praktykowano taki sposób wzmacniania obronności miasta.

¹²⁸ Zeiller M.: *Topographie Bohemiae, Moraviae et Silesiae...* Frankfurt a. Men 1650 M. Merian. Historycy opolscy błędnie przypisują dzieło i plan ten (zob. U. Zajączkowska / w:/ Opole, dzieje i tradycja... s. 246) wybitnemu miedziorytnikowi Mateuszowi Merianowi. Dzieło zostało tylko wydrukowane w jego drukarni. Zob. Błażkova L.: *Vyobrazení měst a jiných lokalit v tisících 16.-18. století*. Praha 2002 Knihovna Akademie věd.

¹²⁹ Był to jeden z jego argumentów uznania, że zamek na Górcie jest starszy od murów miejskich.

¹³⁰ Można przyjąć też hipotezę Idzikowskiego że zamek (i górny klasztor) powstały wcześniej niż mury miejskie.

¹³¹ Takie usytuowanie jest i obecnie.

¹³² Na planie Wernera z 1750 r. niema tam murów.

¹³³ Informacje o czwartej bramie są bardzo niepewne – zob. dalej.

¹³⁴ Nazwa ta prawdopodobnie była używana przez niemieckojęzycznych kupców przejeżdżających przez Opole.

- Groszowie, Strzelec Opolskich i Bytomia. Za bramą prowadziła również droga (obecna ul. Ozimska) o znaczeniu lokalnym, przez Łędziny do Dobrodzienia i Lublińca.
2. Druga, również ważna brama na tym szlaku zwana Bramą Odrzańską czasami również Wrocławską,¹³⁵ znajdowała się na dzisiejszej ul. Katedralnej obok kaplicy św. Aleksego.¹³⁶ Przy bramie za murami po prawej stronie znajdowała się łaźnia książęca, zaś po lewej – ufundowany pod koniec XIV wieku szpital pod wezwaniem św. Aleksego. Przez bramę szlak prowadził na most, na którym znajdowała się komora celna.¹³⁷ Za drugim mostem na dzisiejszym Zaodrze, łączyły się szlaki wschód – zachód i południe – północ, idący od strony Krapkowic.¹³⁸ Trakt do Wrocławia skręcał w prawo i dzisiejszą ulicą Wrocławską prowadził przez most na potoku.¹³⁹ Za mostem ponownie skręcał w prawo¹⁴⁰ i dalej prowadził przez Sławice i Żelazną. Przez Bramę Odrzańską prowadziła też droga lokalna do Zakrzowa i Czarnowas. Droga ta za bramą, nie przechodząc przez most, skręcała w prawo przez Rybaki¹⁴¹ wzdłuż Odry do Zakrzowa.
 3. Trzecia, mniej ważna brama tzw. Brama Górna lub Gosławska, znajdowała się u wylotu dzisiejszej ulicy Osmańczyka. Tędy prowadził trakt handlowy południe – północ, w stronę Olesna i Kluczborka, który z uwagi na liczne bagna, przebiegał nieco inaczej niż obecnie: droga za bramą skręcała w lewo na dzisiejszą ulicę Sienkiewicza i następnie dzisiejszą ulicę Luboszycką prowadziła przez Kępę, Luboszyce i Lubniany do Jełowej, gdzie rozwidła się. Droga do Olesna prowadziła przez Bierdzany i Zębowice, zaś do Kluczborka przez Jasienie. Z Opola do Zawady początkowo prowadziła przez bagna droga lokalna, której znaczenie wzrosło w drugiej połowie XVI wieku, po poprowadzeniu drogi wałem wybudowanego sztucznego jeziora.

Istniała również wewnętrzna Brama Zamkowa obok kościoła franciszkanów, pozwalająca na bezpośredni kontakt zamku z miastem. Prawdopodobnie prowadziło do niej jakieś dojsście od strony mostów,¹⁴² ale nie miało ono większego znaczenia i w XVII wieku była przedmiotem nieporozumień między miastem i zamkiem.¹⁴³

¹³⁵ Tylko w jęz. niemieckim: „Breslauer”.

¹³⁶ Kilka lat temu w czasie przebudowy ulicy odkryto fundamenty bramy zaznaczone obecnie czerwoną kostką w bruku ulicy.

¹³⁷ Między tymi mostami w 1330 roku książę-raubritter Bolko ziębicki napadł na posła papieskiego jadącego do Krakowa Piotra z Alwerni, kanonika z Nayon i obrabował go ze wszystkiego puszczając gołego (dosłownie) do miasta. Opole musiało sfmansować dalszą podróż legata papieskiego. Będąc już bezpieczny na zamku w Krakowie zagroził radzie Opola ekskomuniką za brak bezpieczeństwa na szlaku w okolicy miasta. (dok. z 31.01.1331r. CDS t. XXII s. 114 nr 4999; Theinert – Monumenta Vetera Polonia t. I, 379).

¹³⁸ Którędy on przebiegał na terenie dzisiejszego Zaodrze, nie wiadomo.

¹³⁹ Obecny kanał ulgi.

¹⁴⁰ Obecnie jest tam prawie niewidoczna droga polna. W XVIII w. na zakręcia właścicielka gruntów hr. von Tenczin ufundowała figurę św. Jana Nepomucena, kilka lat temu przeniesiona została na teren kampusu uniwersyteckiego i znajduje się na terenie uniwersyteckim.

¹⁴¹ Początkowo książęca służebna wieś rybacka, później związana z miastem. Obecnie ulica Rybacka.

¹⁴² Odcinek dzisiejszej ulicy Piastowskiej.

¹⁴³ W 1669 r. (24.06.) rada miasta złożyła oficjalny protest, oskarżając administrację zamku o naruszenie własności miejskiej – remontu połowy mostu zamkowego należącej do miasta.

Dyskusyjną jest sprawa istnienia czwartej bramy miejskiej, tzw. Biskupiej lub Mikołajskiej. Legenda o rzekomym jej zamurowaniu po przewiezieniu ciała księcia Mikołaja II, jest tylko legendą powstałą prawdopodobnie dopiero w XIX wieku.¹⁴⁴ Nazwę ulicy Sukienniczej na Mikołajską zmieniono w 1842 roku.¹⁴⁵ Wtedy też rzekomą bramę zaczęto nazywać „Mikołajską”.¹⁴⁶ Skąd wzięła się nazwa „Biskupia” – nie wiadomo, nazwa ta dziwiła już Idzikowskiego. Sprawę istnienia lub nieistnienia tej bramy mogą rozstrzygnąć tylko badania archeologiczne, z pewnością była tam jakaś furta, która prowadziła do znajdujących się za murami ogrodów kolegiatoy.

Również niewiele wiemy i chyba się nie dowiemy, jak przebiegało zasiedlenie miasta, jakie osadnicy dostawali przywileje i prawa. Miasto, wbrew twierdzeniom, że za Piastów było kwitnące, miało kłopoty nie tylko z rozbudową, ale i z zasiedleniem. Świadczą o tym ciągłe, od XIV wieku informacje o pustkach: w 1365 roku, 1376 roku i w 1480 roku. W roku śmierci ostatniego Piasta było aż 15 pustek.¹⁴⁷ Opole było własnością księżęcą i mógł on dowolnie nim rządzić: radę miasta, burmistrza i czterech radnych mianował księżę, rzemieślnicy mieli obowiązek bezpłatnej pracy i dostarczania swoich wyrobów na potrzeby księcia.¹⁴⁸ Księżę również dysponował działkami w mieście i nadmiernie nimi szafował, zamieniając na wolne domy¹⁴⁹ należące do szlachty i duchowieństwa.¹⁵⁰ Wszystko to nie sprzyjało rozwojowi miasta.

OPOLE CESARSKIE

Z chwilą śmierci księcia Jana II, Opole z prywatnego miasta księżęcego przekształciło się w miasto królewskie i cesarskie. Bezspornie, wbrew opinii części historyków, był to olbrzymi awans Opola.¹⁵¹ Po 26-letnim okresie przejściowym zastawów księstwa¹⁵² stało się w pełni miastem cesarskim. Po latach niepewności, w połowie XVI wieku nastąpiła stabilizacja prawno – ustrojowa księstwa: w 1558 roku cesarz Ferdynand I zatwierdził „Wielki przywilej Hanuszo- wy”, wydany jeszcze w 1532 roku przez księcia Jana II Dobrego, a w 1562 roku

¹⁴⁴ Legenda ta, jak większość legend pozbawiona jest logiki: dlaczego ciało księcia przewiezione przez most Odrzański pod samą główną bramę Odrzańską, miało być następnie wiezione ścieżką (żadnej drogi wokół murów miejskich nie było) do najmniej znaczącej rzekomej bramy Mikołajskiej, żeby przez nią wjechać do miasta. Brak logiki w tym opisie zauważył już Idzikowski, który rozważał, że może ciało przewieziono łodzią przez Odrę (?). Chyba, że chciano ukryć fakt przewiezienia zwłok, czemu przeczy opowieść o rzekomo uroczystym pogrzebie.

¹⁴⁵ M. Choroś, Ł. Jarczak: Ludzie i historia w nazwach ulic Opola. Opole 2010 s. 57. Informacje o bramie i jej nazwach nie są oparte na żadnych wiarygodnych źródłach.

¹⁴⁶ Wł. Dziewulski w opracowaniu historii miasta (Opole – Monografia... s. 80) podaje informację, z której wynika, że już w okresie średniowiecza brama ta nazywała się Mikołajską. Niestety „zonglowanie” chronologią jest dość częstym zjawiskiem wśród regionalistów. Nie wiadomo także na jakiej podstawie twierdzi on, że brama ta została prawdopodobnie ufundowana (?) przez księcia Jana Kropidłę pod koniec XIV w.

¹⁴⁷ Zob. Wł. Dziewulski op. cit. s 81 oraz dokument księżnej Magdaleny z 28.08.1480 roku (AP. Opole dok. perg. nr 17, stara sygn.) i urbarz z 1533 r.

¹⁴⁸ W wiekach późniejszych nastąpił podział na rzemieślników „zamkowych” i „miejskich”.

¹⁴⁹ Domy nie podlegające jurysdykcji miejskiej i nie płacące podatków na rzecz miasta.

¹⁵⁰ Zob. dalej.

¹⁵¹ Uparcie powtarzana jest bez żadnego uzasadnienia teza, że w epoce Habsburgów nastąpił upadek miasta ?/?. Mało tego, część historyków uważa, że po śmierci Jana II Habsburgowie nieprawnie „zrabowali” /sic !/ majątek księcia (zob. Opole – dzieje i tradycja Opole 2011 s. 58).

¹⁵² Hohenzollernów i Zapolów.

ten sam cesarz wydał „Zrzizeni” – statut księstw opolskiego i raciborskiego.¹⁵³ Wprawdzie w uroczystości ogłoszenia owego „Zrzizeni” wśród delegacji księstw nie było przedstawicieli miast, a i samo „Zrzizeni” niewiele o nich mówiło, ale stanowiło solidne podstawy prawne funkcjonowania społeczeństwa tych księstw. Jednocześnie cesarz zabronił tworzenia nowych wolnych domów, pozwalając na istnienie takich, tylko ze starszych nadań książąt.¹⁵⁴

Nastąpiły poważne zmiany ustrojowe, a przede wszystkim oddzielenie administracyjne miasta od zamku oraz zwiększenie samodzielności i powiększenie składu władz miejskich. Zaczął się najlepszy okres w rozwoju Opola. W drugiej połowie XVI wieku rozszerzony został skład rady miejskiej: składała się ona z burmistrza, 5 radnych, wójta, 7 ławników oraz cechmistrzów 14 cechów.¹⁵⁵ Taka duża ilość samodzielnych cechów w mieście świadczy o bardzo dobrym w tym czasie rozwoju rzemiosła.¹⁵⁶ Wprawdzie rada była mianowana czy też zatwierdzana przez starostę ziemskiego księstwa i uprawnienia jej były ograniczone,¹⁵⁷ ale i tak był to olbrzymi postęp w porównaniu do sytuacji miasta książęcego. W ciągu XVI i początków XVII wieku Opole otrzymuje cesarskie potwierdzenia starych, oraz nowe przywileje:

W 1557 (16.08.) roku cesarz Ferdynand I zezwolił władzom miejskim na pobieranie cła na moście¹⁵⁸ oraz potwierdził 7 dawnych przywilejów.¹⁵⁹

W 1564 roku (14.09.) cesarz Maksymilian II nadał radzie miejskiej Opola prawo używania czerwonej pieczęci.¹⁶⁰

W 1603 roku (31.12.) cesarz Rudolf II nadał miastu prawo budowy piętrowych domów oraz zezwolił na wycinanie z lasu zamkowego drzewa potrzebnego do wypalania wapna.¹⁶¹

W 1612 roku (22.09.) cesarz Maciej nadaje miastu zniszczonemu przez Polaków,¹⁶² prawo monopolu sprzedaży piwa miejskiego w 45 podopolskich wsiach.¹⁶³

Miasto od połowy XVI wieku rozwijało się znakomicie, największą tragedią były liczne pożary. Wprawdzie w Rynku większość domów była już częściowo¹⁶⁴ murowana, ale w całym mieście przeważały domy drewniane kryte słomą

¹⁵³ „Zrzizeny zemske knižetstvi oppolskeho a ratiborskeho” ogłoszony uroczystie na Hradczanach w dniu 28.09.1562 r.

¹⁵⁴ Dlatego znaczna część domów szlacheckich podlegała jurysdykcji miejskiej i właściciele płacili od nich podatki na rzecz miasta.

¹⁵⁵ AP Opole Mag. Op. sygn. II-2/3. W 1596 r. w skład rady wchodził cechmistrz cechów: piekarzy, rzeźników, sukienników, szewców, krawców, kuśnierzy, ślusarzy, kowali, płócienników, kapeluszników, powroźników, bednarzy, słodowników i praszołów (handlarzy solą – w większości dużych miast byli oni zaliczani do kramarzy). Interesujące, że brakujące tu bardzo popularnych cechów gamcarzy i stolarzy.

¹⁵⁶ W XVII w. przeważały w Opolu tzw. cechy wielkie, tzn. łączące po kilka zawodów.

¹⁵⁷ Np. w 1560 r. (18.12.) zezwolenie na budowę nowej łaźni miejskiej musiał wydać w imieniu cesarza starosta ziemski. AP Opole sygn. perg. 27 (stara sygn.).

¹⁵⁸ Cło to sprzedali książęta opolscy radzie miasta Wrocławia.

¹⁵⁹ AP Opole sygn. perg. 25 (stara sygn.) m.in. nadanie praw miejskich z 1327 r., gospodarowanie pustkami z 1480 r., legat księcia Jana Kropidły na budowę murowanych domów i testament tegoż księcia.

¹⁶⁰ AP Opole sygn. perg. 28 (stara sygn.). Prawa takie posiadały tylko miasta cesarskie. Do tej pory miasto używało do pieczęci żółtego wosku.

¹⁶¹ AP Opole sygn. perg. 36 (stara sygn.)

¹⁶² Lisowczyków.

¹⁶³ AP Mag. sygn. III/6a. Kopia oryginału i tłumaczenie z języka niemieckiego na czeski uwierzytelnione w 1650 r. przez kapitułę kolegiaty opolskiej.

¹⁶⁴ Murowane były na ogół tylko ściany frontowe od strony rynku i do nich dobudowane domy drewniane.

lub gontami. Domy murowane były też często kryte gontami, a więc łatwopalne. W drugiej połowie XVII wieku pożary gnębiły mieszkańców Opola prawie co roku.¹⁶⁵

Wielki pożar miasta w 1615 roku oraz wojna trzydziestoletnia i zniszczenia spowodowane przez wojska wszystkich wojujących stron: szwedzkie, duńskie, saskie, polskie i własne – cesarskie, zakończyły ów okres rozkwitu Opola. Połowa XVII wieku to okres tragiczny w historii księstw opolskiego i raciborskiego.¹⁶⁶ Powszechny chaos, głód, niewyobrażalna korupcja na wszelkich szczeblach władzy, rozboje i masowa ucieczka mieszkańców, spowodowały całkowitą zapaść gospodarczą księstw.¹⁶⁷ W takiej sytuacji miasta próbowały bronić się na własną rękę zaczęły, powołując się na stare książęce przywileje, wprowadzać różnego rodzaju ograniczenia co z kolei, spowodowało reakcję władz ziemskich, które oskarżały miasta o nieprawne ograniczenia wolnego handlu. Zażądały więc przedstawienia wszystkich przywilejów dotyczących każdego miasta. W połowie XVII wieku miasta zaczęły dostarczać władzom księstw nie zawsze prawdziwe, uwierzytelnione kopie starych przywilejów, co wywołało zrozumiałą ich podejrzliwość i kwestionowanie wiarygodności przywilejów, nawet tych, wydanych w XVII wieku.¹⁶⁸

Relacje więc pomiędzy miastem i zamkiem nie układały się najlepiej. Zatargi mniejsze lub większe były na porządku dziennym. W dni targowe i w czasie jarmarków dochodziło bardzo często do sprzeczek, czy nawet bójek między służbą zamkową i szlachecką a mieszczanami. Wobec tego, że szlachta i jej służba nie podlegały jurysdykcji miejskiej, interwencje straży miejskiej były w tych wypadkach mocno ograniczone. Zdarzały się one bardzo często, dlatego też poświęcono im sporo miejsca we wspomnianym „Zrzizeniu”.¹⁶⁹ Cechy opolskie miały pretensje do administracji zamku, że zatrudniają swoich rzemieślników, niezrzeszonych w cechach, zamiast rzemieślników miejskich (naturalnie za opłatą). Nieporozumienia wywoływała również sprawa wolnych domów. Szlachta i duchowieństwo posiadające z nadania książąt opolskich wolne domy chciały, aby kupowane przez nich od mieszczan domy i zagrody, również uznać za „wolne”.

W połowie XVII wieku konflikt z zamkiem zamienił się w otwartą wojnę. Administracja zamkowa próbowała ograniczyć przywileje nadane miastu i zabroniła korzystania z lasu książęcego, a także przestała przestrzegać w niektórych wsiach monopolu miasta na sprzedaż piwa: w Budkowicach, Ochodzach i Domecku. W Budkowicach doszło do bijatyki między burmistrzem, dwoma radny-

¹⁶⁵ Zob. dalej. W XVII w. po wielkim pożarze w 1615 r. pożary niszczyły miasto wielokrotnie, np. 5.06.1682 r. w środku nocy, wybuchł pożar u wdowy Jablonskiej na ul. Gosławskiej – spaliły się 103 domy, 26.07.1684 r. wybuchł pożar w zamkowym młynie, spaliło się 100 domów od kościoła św. Krzyża i szpitala po Bramę Gosławską, itp. AP Opole Mag. Op. sygn. 16 i 17 (stara sygn.)

¹⁶⁶ Zwłaszcza lata 1629 – 1674.

¹⁶⁷ Głód był tak powszechny, że wprowadzono reglamentację żywności oraz obowiązkowe dostawy co jednak nie starczyło. Zaapelowano więc do księstw Dolnego Śląska o dostarczanie żywności. Więcej na ten temat w przygotowywanej do druku książce O. Kniejski, R. Sękowski: Księga uchwał sejmiku księstw opolskiego i raciborskiego.

¹⁶⁸ Np. przywileje cesarza Rudolfa z 1603 r. i Macieja z 1612 r.

¹⁶⁹ „Zrzizeny zemske.. List (karta) XLIII-XLV: „O swadach a biti w Miestech” Rozdil I-VII. Księga praw (WBP Opole-Rogów Op.).

mi i służbą miejską a „ludźmi zamkowymi”. Administracja zamku przekazała sprawę do sądu, który skazał radę miejską na 100 grzywien kary, zaś burmistrza i dwóch radnych na cztery tygodnie aresztu. Wyrok zatwierdził pan zastawny księstwa Karol Ferdynand Waza, biskup wrocławski.¹⁷⁰ Powołano specjalną komisję, na czele której stanął kanclerz ziemski księstwa Jan Welczek z Wielkiego Dębieńska, właściciel Dobieszowic i Ornontowic. W skład komisji weszli Wacław Franciszek Twardawa z Twardawy, właściciel Zdieszowic i Pawłowic, Piotr Strzela z Obrowca, właściciel Wysokiej i Rokitnicy oraz Adam Samson Paczynski. Naturalnie miasto wcale nie myślało o podporządkowaniu się wyrokowi, mimo kilkakrotnych wezwań do zapłacenia kary i wydanie skazanych do więzienia w Raciborzu. Sprawa ciągnęła się przez 20 lat i w końcu zakończyła się uniewinnieniem oskarżonych w dniu 6.09.1670 roku.¹⁷¹ Do tego doszedł w 1669 roku incydent z mostem zamkowym, kiedy to rada miejska oskarżyła administrację zamku o bezprawne naruszenie ich własności.¹⁷²

ROZŁOGI MIEJSKIE

Rozłogi opolskie wg S. Golachowskiego

Po prawej stronie miasta ciągnie się niwa miejska łącząca się z niwą zakrzowską. Na planie widzimy również Półwieś z dwoma niwami po obu stronach drogi, Szczepanowice z niwami rozrzuconymi oraz Gosławice również z dwoma niwami.

¹⁷⁰ Dokument wydany w Warszawie 22.12.1650 r. AP Opole sygn. stara 5aa.

¹⁷¹ AP Opole sygn. (stara) Mag. Opole II-1/9a, II-1/11a, II-1/12a, II-1/16a, II-1/13a, II-1/14a, II-1/15aII-1/18a.

¹⁷² 1669 (24.06.) Protest rady miejskiej uwierzytelniony w tym samym dniu przez notariusza kolegiaty opolskiej. AP Opole sygn. Mag. Opole II-1/17a. Incydent zupełnie jak z komedii Aleksandra Fredry: granica pomiędzy terenem zamku i miastem przebiegała przez środek mostu. Most się walił, ale miasto nie zamierzało remontować swojej części, wobec tego zamek naprawił cały most i natychmiast został oskarżony o naruszenie własności miasta.

Aby miasto i jego mieszkańcy mogli właściwie funkcjonować, jak wspomniałem, niezbędne było stworzenie odpowiedniego, dobrze przemyślanego i zaplanowanego przeznaczenia otoczenia miasta. Trzeba było nie tylko przewidzieć ilość potrzebnych działek i pól, ale również zlokalizować je w najbardziej dogodnym miejscu. Do tego w Opolu dochodziło jeszcze odpowiednie zagospodarowanie Odry. Całe to zaplecze gospodarcze można podzielić na trzy grupy:

1. własność indywidualna poszczególnych mieszkańców miasta,
2. własność miasta, użytkowana przez wszystkich jej mieszkańców oraz własność rady miejskiej,
3. warsztaty i zakłady rzemieślnicze, zarówno indywidualne jak i poszczególnych grup (np. cechów rzemieślniczych), które z różnych powodów nie mogły znaleźć się w obrębie murów miejskich.

Należało również odpowiednio zagospodarować Odrę w granicach administracyjnych miasta.¹⁷³

WŁASNOŚĆ INDYWIDUALNA MIESZKAŃCÓW

Jak wyżej o tym pisałem, każdy właściciel domu w mieście posiadał również dwa dość duże kawałki gruntu za murami: zagrodę i pole uprawne. Początkowo w średniowieczu, stanowiły one nierozłączną całość, później zaczęto je traktować oddzielnie.¹⁷⁴

Zagrody: Największe skupisko zagród znajdowało się za „długim” jak i drugim mostem na Odrze, a więc między mostami i na Zaodrze wzdłuż Odry przy trakcie do Wrocławia. Drugie co do wielkości skupisko znajdowało się za bramą Bytomską w okolicy dzisiejszego placu Wolności, wzdłuż brzegu Odry (obecnie Młynówki) do wysokości dzisiejszych delikatesów, oraz wzdłuż drogi do Dobrodzienia (ul. Ozimska) do wysokości dzisiejszego skrzyżowania z ul. Reymonta. Stosunkowo niewiele zagród było zlokalizowanych przed Bramą Góslawską, w okolicy wylotu ulicy Oleskiej oraz za Bramą Odrzańską przy drodze do Zakrzowa za Rybakami.¹⁷⁵ Z czasem, w zagrodach tych zaczęto budować różne budynki gospodarcze: stodoły¹⁷⁶, obory dla krów itp., a od drugiej połowy XVI wieku również domy. Skupiska zagród zaczęły przekształcać się w przedmieścia.

Pola: Mieszczanie opolscy posiadali po kwarcie roli, tzn. $\frac{1}{4}$ łana czyli około 2,5 – 3 ha.¹⁷⁷ Pola leżały na obrzeżach gruntów należących do miasta, za zagrodami,

¹⁷³ Połów ryb, ujęcie wody do wodociągów, miejsca na blich, do prania czy też miejsce dla garbarzy do płukania wyprawionych skór.

¹⁷⁴ Ale jeszcze pod koniec XVI w. zdarzały się wypadki sprzedaży wszystkich tych części jako całości.

¹⁷⁵ Obecne skrzyżowanie ul. Poświatowskiej z Rybacką.

¹⁷⁶ W Opolu brak jest informacji o istnieniu odrębnej dzielnicy stodoł jakie były w innych miasteczkach górnosląskich, małopolskich i podkarpackich.

¹⁷⁷ Było kilka rodzajów łąnów: flamandzkie, frankońskie, niemieckie, szlacheckie i chłopskie, małe i duże. Różnice między nimi były istotne: flamandzki liczył ok. 12 ha (42 morgi pruskie), zaś mały – ok. 7,5 ha (30 morg pruskich). Nie wiadomo jakimi łąnami posługiwano się w Opolu.

pastwiskami i innymi obszarami komunalnymi (wspólnego użytkowania). Ekipa lokacyjna przyjęła dla Opola jednoniwowy układ pól, ciągnący się na północ i wschód od miasta,¹⁷⁸ po obu stronach drogi prowadzącej do Kępy i łączący się z niwą Zakrzowa, stanowiącą przedłużenie niwy opolskiej. S. Golachowski uważa, że obie niwy opolska i zakrzowska mogły stanowić jedną całość i dopiero później zostały rozdzielone. Jest to bardzo prawdopodobne, gdyż w Opolu wyraźnie brakowało miejsca na zaplecze gospodarcze – owe rozłogi.¹⁷⁹ Prawdopodobnie gdzieś pomiędzy gruntami Gosławic i Zbickiem, znajdowała się zlikwidowana wieś Sowczyce (Sowssicz, Schoffschütz), na terenie której mieszczenie posiadali swoje „folwarki”.¹⁸⁰ Prawdopodobnie również, druga „mała” niwa znajdowała się na granicy gruntów opolskich i Nowej Wsi Królewskiej, w okolicy dzisiejszych ulic Katowickiej i 1 Maja.¹⁸¹

WŁASNOŚĆ MIEJSKA WSPÓLNEGO UŻYTKOWANIA

Najważniejsze dla mieszczań urzędzenia „komunalne” to były pastwiska i błonia oraz możliwość uzyskiwania materiałów budowlanych, a także wodociągi.

Pastwiska: W dokumentach późniejszych najczęściej nazywane „skotnią”¹⁸², zlokalizowane były za zagrodami, w których trzymano bydło tak, aby miało ono bezpośredni do nich dostęp. Pastwiska oddzielały zagrody od uprawnych pól. Największe znajdowało się za bramą Bytomską i rozciągało się od dzisiejszej ulicy Kołłątaja, prawdopodobnie aż do ulicy Dubois.¹⁸³

Drugie pastwisko było na błoniach na dzisiejszym Zaodrzu. Brak jest informacji o pastwiskach przy drodze do Zakrzowa i do Kępy. Było tam stosunkowo mało zagród więc możliwe, że było pasło się na nieużytkach.

Błonia: Błonia, których pozostałością jest obecny plac J. Piłsudskiego, spełniały różnorakie funkcje. Położone za dwoma mostami odrzańskimi, w miejscu gdzie schodziły się bardzo ważne drogi z Wrocławia i Nysy, Raciborza i Głubczyc oraz z Prudnika. Dlatego tutaj „u rozstajnych dróg”, zbudowano prawdopodobnie najpierw kapliczkę, a potem kościółek pod wezwaniem św. Krzyża.¹⁸⁴ Otoczone zagrodami, służyło jednocześnie jako pastwisko. W lewej części znajdono

¹⁷⁸ Prawdopodobnie od Zbicka i Kolonii Gosławickiej, przez dzielnice Generalską i Chabry, aż za drogę do Kępy.

¹⁷⁹ S. Golachowski, M. Szulc: Rozłogi miejskie... s. 44.

¹⁸⁰ Historycy niemieccy (F. Stumpe: Der Gang der Besiedlung im Kreise Oppeln ... Oppeln 1932 s. 136) umiejscawiają tę wieś na terenie dzisiejszej wsi Zawada. Jest to raczej niemożliwe, z uwagi na odległość i inną własność.

¹⁸¹ W XVI w. kilku mieszczań opolskich posiadało tam swoje pola.

¹⁸² Od starosłowińskiej nazwy „skot” (rosyjskie „skatina”) – bydło. W niektórych rejonach Podkarpacia jeszcze w połowie XX w. pastwiska nazywano „szkotniami”.

¹⁸³ Zwykle przy pastwisku lokalizowano rzeźnię. Być może, rzeźnia funkcjonująca przy ul. Dubois jeszcze w połowie XX w. istniała na niezmiennym miejscu od średniowiecza.

¹⁸⁴ Twierdzenie Idzikowskiego, jakoby kościółek został zbudowany na miejscu straceń i cmentarza przestępców nie jest prawdziwe, gdyż niemożliwe aby miejsce straceń lokowano pomiędzy licznymi tu zagrodami. W dodatku zwykłych przestępców których wieszano, tylko ciała wisiały aż do ich rozpadu. Być może wykonano tu jakieś publiczne egzekucje, które w miastach na ogół wykonywano na rynku.

wał blich,¹⁸⁵ a poniżej niego na brzegu – miejsce do prania.¹⁸⁶ Na błoniach w późniejszych wiekach odbywały się różnego rodzaju „imprezy”, było to również miejsce niedzielnych spotkań towarzyskich, tu znajdował się plac ćwiczeń i strzelnica bractwa strzeleckiego. W 1589 roku wymieniane są również „małe błonia”, jednak nie wiadomo gdzie się znajdowały.¹⁸⁷

Z innych urządzeń komunalnych ważnych dla mieszkańców był niewielki las miejski.¹⁸⁸ Ciągnął się on, w przybliżeniu od obecnego placu Teatralnego i graniczył z gruntami Zbicka. Z lasu tego pochodziło drewno na budowę domów i przynajmniej część drewna opałowego. Drugim był kamieniołom na Kalckbergu¹⁸⁹ - obecnie Plac Kopernika oraz związane z nim wapienniki miejskie, znajdujące się pomiędzy obecnym Placem Kopernika i ulicą Ozimską.¹⁹⁰ Nie wiadomo, w którym miejscu znajdowała się najstarsza miejska cegielnia, prawdopodobnie na Zaodrze lub koło folwarku miejskiego, w dalszej części ulicy Krakowskiej.

Z pewnością bardzo ważne były „Wielki Staw Miejski”¹⁹¹ i słodownia miejska. Nie wiadomo jednak, na jakich zasadach mieszczanie mogli z nich korzystać. Folwark i zajazd miejski znajdował się przy trakcie bytomskim nad Odrą (Młynówką), na wysokości dzisiejszych delikatesów przy ul. Krakowskiej i został sprzedany na początku XVII wieku.

Wodociągi: Kiedy Opole otrzymało wodociągi – nie wiadomo. Prawdopodobnie już pod koniec średniowiecza. Na planie Wernera z 1750 roku, ujęcie wody znajdowało się na Odrze na wysokości dzisiejszej Filharmonii. W średniowieczu też tam musiało istnieć, gdyż było to logiczne rozwiązanie: ujęcie musiało być przed miastem. W XVI wieku studnie miejskie znajdowały się w Rynku i prawdopodobnie w okolicy ulicy Bydłęcej, na późniejszym Targu Końskim, a także istniały już „przyłączenia” do niektórych domów. Wymieniany w księgach kupna wśród sprzętu piwowarskiego „lej” (leÿ), był prawdopodobnie „kranem” wodociągowym.¹⁹² W 1581 roku rada miejska podpisała umowę z wikarymi kościoła parafialnego o doprowadzenie wody do ich domów, prawie sto lat później, w

¹⁸⁵ Blich (blech) miejsce ogrodzone gęstym płotem, aby nie dostawały się tam żadne zwierzęta, przeznaczone do bielienia surowego płótna lnianego. Był jednocześnie miejscem spotkań towarzyskich, głównie kobiet, gdyż w pogodne dni płótna wymagały stałego polewania wodą, a więc długiego przebywania na blichu. Dlatego lokalizacja blichu na planie Wernera na prawym skraju błoi jest chyba błędna, nie wydaje się aby kobiety tak daleko nosiły wodę z Odry. Obecnie na tym miejscu stoi wieżowiec z przychodnią lekarską.

¹⁸⁶ Miejsce do prania musiało znajdować się poniżej blichu, aby nie brudzić wody używanej do bielienia płótna, jednocześnie znajdowało się przy bocznej odnodze Odry powyżej jej połączenia z mocno zanieczyszczonym głównym nurtem rzeki.

¹⁸⁷ Księga kupna I nr 280.

¹⁸⁸ Las był bardzo mały i w źródłach tylko raz napotkałem na informację o nim, dlatego bardzo ważny dla miasta, był kwestionowany w połowie XVII w. przez administrację księstwa, przywilej korzystania z lasu książęcego.

¹⁸⁹ Góra Wapienna.

¹⁹⁰ Obecnie ul. Kamienna.

¹⁹¹ Na mapach Homanna z początku XVIII w. staw ten już nie występuje, prawdopodobnie uległ likwidacji (wysych) po wybudowaniu jeziora i zmianie „bilansu” wodnego w tej okolicy. Pozostałością po nim, jest niewielki stawek po prawej stronie drogi do Kepy, w okolicy dzisiejszego skrzyżowania z obwodnicą.

¹⁹² To przy warzeniu piwa potrzeba było dużo wody, a nie w gospodarstwie domowym, dlatego mieścił się on prawdopodobnie w piwowarzu.

1653 roku, z domów wikarych doprowadzono wodociągi do domów kapituły opolskiej.¹⁹³

Warsztaty i zakłady rzemieślnicze poza murami: Ze względu na bezpieczeństwo przeciwpożarowe, poza murami umieszczane były przede wszystkim kuźnie, piece garncarskie i cegielnie. Gdzie były one zlokalizowane w średniowieczu – nie wiadomo. Kuźnie znajdowały się z pewnością przed każdą z bram miejskich, piece garncarskie początkowo, prawdopodobnie za Bramą Bytomską i być może po zewnętrznej stronie murów miejskich, przy późniejszej ulicy Garncarskiej.¹⁹⁴ Garncarze, w rzemieślniczej hierarchii społecznej stojący dość nisko, z uwagi na niebezpieczeństwo pożarów, nie byli przez mieszkańców lubiani.¹⁹⁵

ŹRÓDŁA DO BADAŃ ROZWOJU PRZESTRZENNEGO OPOLA

Źródeł do dziejów rozwoju przestrzennego Opoli epoki Habsburgów posiadamy dużo: najważniejszymi są z pewnością urbarze, stanowiące „punkt wyjścia” tych badań, zachowane księgi kupna nieruchomości w Opolu,¹⁹⁶ a w odniesieniu do wolnych domów – księgi ziemskie¹⁹⁷ oraz mniej ciekawe księgi podatkowe.¹⁹⁸ Nieliczne informacje dotyczące działek, budynków i zagród można znaleźć w księgach sądowych, zarówno książęcych,¹⁹⁹ jak i sądu wójtowskiego w Opolu,²⁰⁰ oraz w pojedynczych dokumentach.

URBARZE OPOLSKIE

Urbarze (Urbarium) był to rodzaj inwentaryzacji majątku – spisy majątków i dochodów poszczególnych miejscowości. Sporządzano je zwykle przy zmianie właściciela, a więc sprzedaży czy innym przekazaniu własności. Urbarze, w odróżnieniu od reszty dokumentów, były sporządzane przez komisję kamery cesarskiej we Wrocławiu, wyłącznie w języku niemieckim. W przypadku Opoli z XVI wieku zachowały się do naszych czasów trzy urbarze: urbarz I Habsburgów z 1532 roku sporządzony po śmierci księcia Jana II Dobrego, urbarz II margrabiowski z 1533 roku sporządzony po przejściu w zastaw Opoli przez karniowskich Hohenzollernów i urbarz III Habsburgów sporządzony w 1566 roku, przygotowujący majątki do „sprywatyzowania”.²⁰¹ Prawdopodobnie istniały i urbarze z lat pięćdziesiątych tego wieku, ale nie zachowały się.²⁰²

¹⁹³ AP Opole sygn.. mag. Op. II-1/10a (stara sygn.).

¹⁹⁴ Obecnie ul. kard. Kominka.

¹⁹⁵ Świadczy o tym cytowany wyżej dokument z 1637 r. burgrabiego Scholza, który mówi, że garncarze napotykały na przeszkody w wykonywaniu zawodu ze strony innych (mieszkańców).

¹⁹⁶ Tzw. Kaufbuchy z drugiej połowy XVI i z XVII w., zachowane w AP w Opolu (zob. teksty źródłowe)

¹⁹⁷ „Zemske knihy” zachowane w Zemskim archiwum w Opawie i Archiwum Państwowym we Wrocławiu (zob. teksty źródłowe).

¹⁹⁸ „Steuerbuch”, znajdujące się w AP w Opolu i we Wrocławiu.

¹⁹⁹ „Wrchni saud zemsky knižitstwi oppolskeho a ratiborskeho”. AP Wrocław.

²⁰⁰ Księga wójtowska AP Opole.

²⁰¹ Dla ułatwienia, w dalszym tekście będę posługiwał się łacińską numeracją urbarzy.

Urbarz I Habsburgów z 1532 roku:²⁰³ Urbarz ten został sporządzony bezpośrednio po śmierci księcia Jana II i przejęciu księstwa przez administrację cesarską. Znany historykom niemieckim, po 1945 roku zaginął i został odnaleziony w archiwum wrocławskim pod koniec XX wieku, historykom polskim do tej pory nie był znany. Pod tytułem: „Stadt und Schloss Oppeln mit 49 Dörffern (und) Stadt Schurgast (Skorogoszcz) sambt 18 Dörffern und einem forwverk”²⁰⁴ znajduje się w księdze zawierającej urbarze państw: bytomskiego, kozielskiego i raciborskiego. Według metryczki, z rękopisu, od drugiej połowy XIX wieku do okresu wojny, z księgi tej korzystały 23 osoby w tym, z pewnością, z urbarza opolskiego korzystało dwóch historyków opolskich: Paul Steinert (1912 r.) i Friedrich Stumpe (1934 r.).

Urbarz II Margrabiowski z 1533 roku: Urbarz ten powstał w rok po pierwszym, w związku z przejęciem w zastaw księstwa opolskiego i raciborskiego przez Hohenzollernów z Karniowa.²⁰⁵ Urbarz ten, pod nazwą „Auszug aus dem alten markgräflichen Urbarium der Stadt Oppeln”,²⁰⁶ zachował się w formie szczątkowej w archiwum opolskim i obejmuje tylko spis obciążeń mieszkańców miasta.²⁰⁷ Zawiera karty 17 – 28 nieistniejącego urbarza. W połowie XX wieku urbarz ten badał Józef Leszczyński z Wrocławia.²⁰⁸

Urbarz III Habsburgów z 1566 roku: W II połowie XVI wieku, wobec stałego zagrożenia ze strony tureckiej i konieczności prowadzenia wojny, cesarstwo Habsburgów potrzebowało coraz więcej pieniędzy. Postanowiono więc przeprowadzić „prywatyzację” majątków pozostałych po książętach. Ich dobra przejęte przez kamerę cesarską,²⁰⁹ zostały podzielone na większe zespoły majątków – „państwa”²¹⁰ – przewidziane do sprzedaży dla tworzącej się arystokracji szlacheckiej, zaś pojedyncze majątki – dla szlachty. Początkowo dobra te oddawano w lenno,²¹¹ a następnie sprzedawano. Zanim przystąpiono do owej „prywatyzacji”, trzeba było sporządzić inwentaryzację wartości majątku – a więc urbarze. Miały być również sprzedane prawie wszystkie miasta. Opole, jako stolica księstw, pozostawało cesarskie, dlatego wsie należące do zamku opolskiego w większości zostawiono jako dobra „zamkowe”, a tylko nieliczne przeznaczono na sprzedaż pojedynczo – dla szlachty.²¹² Urbarz opolski sporządzony został w 1566 roku, a raciborski w 1667 roku.²¹³ Prezydent kamery śląskiej Wilhelm von Kurzbach, wolny pan na Żmigrodzie i Miliczu, powołał komisję do jego sporzą-

²⁰² Zastaw Izabeli Zapolya z 1552 lub 1556 r. Być może znajdują się w zbiorach dokumentów Kamery Cesarskiej w Pradze lub na Węgrzech.

²⁰³ AP Wr. niem. sygn.. Rep.35F nr 151a.

²⁰⁴ „Miasto i zamek Opole z 49 wsiami (i) miasto Skorogoszcz razem z 18 wsiami i jednym folwarkiem”.

²⁰⁵ W ostatnio wydanej książce: Opole – dzieje i tradycja (Opole 2011 s. 57) autorzy pisząc o urbarzu z 1533 r. nazywają go Habsburskim, streszczając go tak ogólnie i bałamutnie, że nie wiadomo o który urbarz chodzi.

²⁰⁶ „Wyciąg (wypis) ze starego margrabiowskiego urbarza miasta Opola”.

²⁰⁷ AP Opole sygn. Mag. Opole II-2/1.

²⁰⁸ Leszczyński J.: Opole w świetle urbarzy z XVI wieku /w:/ Kwartalnik Opolski R. 1:1955 nr 4, s. 61-75.

²⁰⁹ Odpowiednik dzisiejszego Ministerstwa Skarbu.

²¹⁰ Tzw. „Herrschafty”.

²¹¹ Tzn. dzierżawiono.

²¹² Również Racibórz pozostał miastem cesarskim, ale z majątków zamkowych zorganizowano państwo, które sprzedano.

²¹³ Oba urbarze zostały opracowane i opublikowane przez historyków wrocławskich: Heck R., Leszczyński J. (oprac.) Urbarze dóbr zamkowych opolsko-raciborskich z lat 1566 i 1567. Wrocław 1956. Urbarz ten, począwszy od Idzikowskiego był historykom znany.

dzenia w składzie: Jan Bernard von Malzan, wolny pan na Sycowie, Jan Schlowski, radca kamery królestwa Czech i Zygfryd Rybisch (Reibisch), radca kamery śląskiej. Komisja rozpoczęła pracę w maju 1566 roku od opisu majątku zamku.

Urbarz, w odróżnieniu od dwóch poprzednich, zgrupował domy według ulic, jednak wydzielił z tego wolne domy, nie podając ich lokalizacji.

ZAMEK W URBARZACH I INNYCH ŹRÓDŁACH XVI I XVII WIEKU

Opisy majątku zamku znajdują się jedynie w urbarzach I i III. Interesujący jest opis urbarza I, przedstawiający stan majątku w chwili śmierci Jana II Dobrego – ostatniego księcia rezydującego na zamku. Urbarz nie zawiera opisu samego zamku ani jego zawartości, a jedynie dochody jakie uzyskiwano z majątków należących do niego.²¹⁴ Zamek posiadał folwark na Pasiece zwany „Niewodniki”,²¹⁵ do którego należała rola na przedmieściu za klasztorem franciszkanów użytkowana przez klasztor.²¹⁶ Na Pasiece znajdował się duży ogród, gdzie uprawiano warzywa dla kuchni zamkowej. Obok nowego (górnego?) zamku również istniał ogród. Przed Bramą Bytomską znajdowała się zagroda dla bydła zamkowego. Istniał jeszcze ogród zwany „Khaczynskhe” i zagroda dla owiec. Pod zamkiem znajdowała się winnica.²¹⁷ Do zamku również należało 15 stawów różnej wielkości położonych na Pasiece, w obrębie miasta i w najbliższej okolicy. Większość stawów miało swoje nazwy. Największy, zwany „Schepanowsky”,²¹⁸ co dwa lata dawał olbrzymią ilość 200 kop ryb.²¹⁹ Inne stawy dawały od 30 do 100 kop ryb. W obrębie miasta istniał mały staw zamkowy za kościołem.²²⁰ Oprócz stawów zamek posiadał „halternie”:²²¹ pod zamkiem, drugą koło mostu, trzecią na Odrze, czwartą na 100 kop ryb za ogrodem dziekańskim i piątą w Wójtowej Wsi. Zamek posiadał również 4 młyny: o jednym kole koło zamku, drugi w górze rzeki koło dąbrowy²²² przed klasztorem franciszkanów, następny koło zamku przy dąbrowie i czwarty na fosie przy zamku. Większość stawów i młynów była w tym czasie wydzierżawiona.

²¹⁴ Prawdopodobnie był jakiś oddzielny protokół, gdyż o bogactwie pozostawionym po śmierci Jana II wspomina Schickfus i Böhme.

²¹⁵ „Ain Vüerwerck Newodnickh“.

²¹⁶ „...darzue gehört ain Ackher in der Vorstadt, so vormalls die Franciskher münich gehalten haben...“ Wg późniejszych planów pole to leżało po drugiej stronie traktu krakowskiego, naprzeciw folwarku klasztornego, wzdłuż dzisiejszej ulicy Kościuszki (obecnie przychodnia).

²¹⁷ „Ain Ackher Weingarten“.

²¹⁸ Prawdopodobnie leżący przy drodze do Szczepanowic.

²¹⁹ 200 Schock = 200 kop = 12 tysięcy ryb.

²²⁰ „Teichtlein hinder der Kirchen”. Lokalizacja tego stawku dość trudna. Jeżeli będziemy patrzeć od wejścia do kościoła, to znajdował się on gdzieś między dzisiejszą ulicą Książąt Opolskich a Placem Sebastiana, jeżeli od strony miasta, to znajdował się on między kościołem a ulicą Konopnickiej. Jest to informacja bardzo ciekawa – w obu wypadkach stawek ten położony był powyżej Justra wody w Odrze, a jako staw hodowlany musiał mieć kanał z jazem lub rury (tzw. „trubki”) z dopływem świeżej wody. Jest to jeszcze jeden pośredni dowód potwierdzający hipotezę o potoku opływającym tę część miasta (zob. wyżej).

²²¹ „Fischhalter” – zagrodzone miejsca, a czasem nawet budynki z basenami z wodą, w których przetrzymywano odłowione ryby.

²²² „Aichwaldt” – las ten znajdował się nad Odrą (Młynówką) i ciągnął się wzdłuż dzisiejszej ulicy Piastowskiej od ul. Barlickiego, prawdopodobnie aż do końca Wyspy.

Dokładniejszy opis majątku zamkowego, zawierający więcej szczegółów, daje nam urbarz III z 1566 roku. Wprawdzie inwentaryzacji samego zamku nie zrobiono, gdyż przeprowadziła go komisja powołana przez starostę ziemskiego księstw opolskiego i raciborskiego, Jana Oppersdorffa.²²³

Folwarki: Do zamku należały 3 folwarki: Pasięka,²²⁴ do którego należała rola obok folwarku klasztoru franciszkanów oraz pustki²²⁵ w Nowej Wsi, Gosławicach, Zakrzowie, Szczepanowicach i w Chróście; Winów i Groszowice. W tej ostatniej miejscowości została wybudowana nowa owczarnia na ponad 800 owiec.

Ogrody (zagrody): Na Pasięce za nowym zamkiem znajdował się ogród warzywny na potrzeby zamku, drugi ogród znajdował się również za Bramą Groszowicką. Wspomnianą w poprzednim urbarzu zagrodę Kaczinska posiadał dziekan opolski, który płacił za nią czynsz. Za nowym zamkiem znajdowała się duża zagroda, którą, na podstawie nadania jeszcze księcia Jana II użytkował dziedzicznie miejscowy kowal. Pomiędzy Bramą Bytomską i Gosławską znajdowały się zamkowe winnice. Oprócz tego, 7 ogrodów (zagród) zamkowych dzierżawili mieszczanie i rada miejska, m.in.²²⁶ koło folwarku klasztornego przy obecnej ul. Krakowskiej, za bramą Gosławską na wójtostwie dzierżawiła rada miejska, a nowy ogród za Rybakami²²⁷ dzierżawił jeden rybak.

Młyny: Zamek posiadał dwa młyny: jeden pod zamkiem z pięcioma kołami, drugi, zwany również miejskim (?) lub słodowniczym, z czterema kołami.

Dziki rybołówstwo:²²⁸ Zamek posiadał „prawo brzegu”²²⁹ od zamku koło młynów, aż za mury miejskie. Z tego tytułu pobierał od rybaków opłaty.

Stawy: Za wsią Gosławice, na terenach zlikwidowanych wsi Sowczyce i Zbicko, powstało nowe sztuczne jezioro długości ponad pół mili²³⁰ i powierzchni około 625 ha. W 1566 roku nie było jeszcze wiadomo, ile będzie przynosiło dochodu.²³¹ Inne stawy znajdowały się na terenie każdej wsi zamkowej. Zamek posiadał 6 „halterni”, z których największa na Odrze, została zniszczona przez powódź. Inne użytkowane były przez prywatne osoby płacące zamkowi czynsz.

Ineresujące, że jak już wyżej wspomniałem, urbarze zupełnie nie wymieniają „zamku górnego”. Być może, związane z nim były winnice leżące między bramami Gosławską i Bytomską,²³² oraz wymienione wyżej „wójtostwo” należące do miasta.

²²³ Niestety, inwentarz ten zaginął.

²²⁴ Prawdopodobnie jest to folwark zwany w urbarzu z 1532 r. „Niewodniki”.

²²⁵ „Wüstungen”.

²²⁶ Te które można zlokalizować.

²²⁷ Okolice obecnej ul. Poświętowskiej i Rybackiej. Zagroda ta później była własnością Proskowskich.

²²⁸ „Wilde Fischerei” – rybołówstwo na Odrze.

²²⁹ Monopol łowienia ryb w rzece.

²³⁰ Około 3,5 km.

²³¹ Wg Al. Nyrka: Gospodarka rybna na Górnym Śląsku od połowy XVI wieku do połowy XIX wieku (Wrocław 1966 s. 205) dawało 1000 kop tzn. 60.000 sztuk ryb.

²³² Zewnątrz czy wewnątrz murów miejskich?

W pierwszej połowie XVI wieku miasto nie miało jeszcze urzędowych nazw ulic i dwa pierwsze urbarze ich nie wymieniają, dopiero trzeci urbarz z 1566 roku porządkuje wykazy domów według ulic. W tym czasie inaczej rozumiano pojęcie ulicy, była to raczej dzielnica – ulica główna z jej okolicą: do Rynku zaliczano więc również dzisiejszą ulicę Zamkową i część Minorytów, ulica Świętokrzyska czyli Odrzańska, były to dzisiejsze Koraszewskiego i Katedralna, ulica Różana – cały plac św. Sebastiana, ulica Górna – św. Wojciecha i Mały Rynek, Bydłęca – cały rejon między ulicami Franciszkańską, Krakowską, placem Wolności i klasztorem. Nie wiadomo, do której ulicy przypisano np. dzisiejszą ulicę Krupniczą. W dodatku urbarz ten wyodrębnił wolne domy i inne urządzenia niemieszkalne oddzielnie, nie podając ich lokalizacji, co jeszcze bardziej komplikuje problem lokalizacji budynków. Numery domy otrzymały dopiero w XVIII wieku, więc nie można się nimi kierować przy analizie zabudowy w XVI wieku. Próbując zlokalizować domy i ich właścicieli w tym okresie, należy znaleźć jakieś pewne punkty odniesienia – znaną lokalizację niektórych z nich. Takimi są, naturalnie ratusz i trzy kościoły, oraz dwie łąźnie: miejska położona bezpośrednio po prawej stronie za Bramą Zamkową²³³ i książęca – po prawej stronie za Bramą Odrzańską, szpital – po lewej stronie za Bramą Odrzańską oraz dom „książęcy”. Od drugiej połowy XVI wieku, takim punktem odniesienia był również dom kanclerski, którego położenie jest dokładnie opisane w akcie sprzedaży i kilka innych dokumentów sprzedaży dotyczących głównie zagród na przedmieściach.²³⁴ Pewnym ułatwieniem lokalizacji jest również określanie, zarówno w urbarzach jak i w dokumentach sprzedaży, domów narożnych,²³⁵ chociaż nie zawsze wiadomo o który róg ulicy chodzi.

Mieszkańcy płacili podatek od domów, produkcji piwa, rzemiosła i kościelny. Bardzo interesujące są opłaty kościelne:²³⁶ mieszczanie płacili zarówno na instytucje kościelne, a także również na grupy duchownych i nawet poszczególnych altarystów.²³⁷ Najwięcej mieszczan płaciło na szpital (I i II urbarz – 33 właścicieli domów), na wikarych (I urbarz – 21, II urbarz - 22), na komunikanty (I urbarz – 9, II urbarz – 7), kościół parafialny (I urbarz – 8, II urbarz – 7), ołtarz św. Bernarda (I urbarz – 8, II urbarz – 7), ołtarz św. Apolonii (I i II urbarz – 6) na ołtarze św. Jana i Trzech Króli oraz na „czarnych mnichów”²³⁸ (I i II urbarz po 5), na ołtarz św. Wawrzyńca (I i II urbarz – 4), na kaplicę na Przedmieściu²³⁹ (I urbarz – 3, II urbarz – 5) na kapitułę (II urbarz – 2), ołtarze „Corporis Christi”,²⁴⁰ św. Andrzeja, św. Magdaleny i św. Walentego (I i II urbarz po 2) i po jednym mieszkańcu płaciło na klasztor dominikanów, ołtarze św. Baltazara,

²³³ Idąc od Rynku.

²³⁴ Np. dokument kupna zagrody przez Mleczkę od Posadowskiej(szlachtej) – zob. teksty źródłowe czy szczegółową lokalizację niektórych zagród.

²³⁵ Eckhaus.

²³⁶ Nie wszyscy mieszkańcy płacili, płaciło go również kilku Żydów (nie wszyscy).

²³⁷ Altarysta – duchowny opiekujący się („przydzielony”) konkretnym ołtarzem i pobierający opłaty należne temu ołtarzowi.

²³⁸ Schwarzen München” – tak nazywano benedyktynów, tu prawdopodobnie minorcy.

²³⁹ Prawdopodobnie kaplicę św. Krzyża na Zaodrze.

²⁴⁰ Ciała Chrystusa.

św. Michała, św. Jadwigi (I urbarz) i św. Anny oraz na kaznodzieję niemieckiego (II urbarz), kaznodzieję polskiego (I urbarz), rektora szkoły, a także na kościół w Dębnie.²⁴¹ Urbarz III z 1566 roku nie posiada już tak szczegółowych informacji o podatku kościelnym.

Spis domów: Oba najstarsze urbarze sporządzone w odstępie roku niewiele się różnią, spis domów zaczynał się od domu książęcego i wymieniał jedenastu właścicieli domów zachodniej pierzei Rynku z narożnym (z obecną ulicą Młyńską) domem szlacheckim, następnie spisane były domy leżące na lewej (patrząc od strony Rynku) stronie ulicy Świętokrzyskiej, zwanej inaczej Odrzańską, aż do szpitala za Bramą Odrzańską. Następnie spis zaczyna się od łaźni książęcej leżącej naprzeciwko szpitala po drugiej stronie Bramy Odrzańskiej, wymienia domy duchownych i wraca drugą stroną ulicy Świętokrzyskiej do Rynku. Jednak nie ma pewności ścisłego zachowania takiej kolejności przez komisarzy spisowych.²⁴²

W 1533 roku Opole w obrębie murów miejskich posiadało 258 domów i 18 pustek.²⁴³ Z domów: 206 należało do mieszczan, 8 do Żydów i aż 31 było domów wolnych:²⁴⁴ 1 książęcy, 14 szlacheckich oraz 16 kościelnych i duchownych. Mieszczanie nie płacili podatku od domów a od warów piwa, które wydaje się, było głównym źródłem ich dochodów. Ilość warzonego piwa była różna, ustalona przywilejem oddzielnie dla każdego domu i wynosiła przeciętnie od 2 do 10 warów.²⁴⁵ W 1566 roku domów było już 272, czyli jak stwierdza wspomniany J. Leszczyński, w ciągu 33 lat przybyło 14 nowych domów, a pustek było zaledwie 4.

Urbarz III z 1566 roku zawiera imienny wykaz mieszkańców płacących podatki, według ulic na których posiadali domy, a także wolne domy.²⁴⁶ Podatki płacono wówczas już nie od warów piwa, a od domu tzw. „szos”. Od domu i za grody płacono na św. Michała, zaś od rzemiosła – na św. Jerzego.²⁴⁷

KSIĘGI KUPNA – SPRZEDAŻY

W zbiorach archiwum opolskiego zachowały się trzy miejskie księgi kupna – sprzedaży obejmujące lata: księga I 1558 – 1589; księga II 1605 – 1619 i księga

²⁴¹ Wydaje się, że przynajmniej część tych opłat była dobrowolna, świadczy o tym duże zróżnicowanie opłat: niektórzy mieszkańcy płacili po kilka opłat, większość po jednej, a część wcale nie płaciła. Np. Małgorzata Molczerin (młynarzowa) płaciła na ołtarz św. Apolonii 32 gr. na „czarnych mnichów” – również 32 gr. oraz na szpital – 1 grzywnę. Jan Stawinoga płacił na komunikanty 16 gr. i na „czarnych mnichów” – również 16 gr.

²⁴² Świadczą o tym częściowo zgrupowane razem wolne domy oraz pustki. Także wolne domy szlacheckie Beesów i Zubrzyckiej według takiej kolejności znajdujące się w połowie ul. Świętokrzyskiej, zaś wg innych dokumentów znajdowały się one w Rynku.

²⁴³ Wg. J. Leszczyńskiego, op. cit. s. 63. W 1532 roku (urbarz I) pustek było 15: 1 plac szlachecki, 4 duchownych, 1 żydowski i 8 mieszczkańskich.

²⁴⁴ Tzn. nie podlegających jurysdykcji władz miejskich i nie płacących żadnych podatków.

²⁴⁵ Przywilej warzenia piwa był związany z domem, a nie właścicielem. Kupujący dom, kupował go razem z przywilejem piwnym określającym ilość produkowanego piwa.

²⁴⁶ Od których nie płacono podatków.

²⁴⁷ Św. Michała Archaniola – 29.09., św. Jerzego – 23.04. Niestety, urbarz bardzo rzadko wymienia rodzaje rzemiosła jakim trudnili się mieszkańcy.

III 1656 – 1685.²⁴⁸ Są one niezwykle cennym źródłem do badań nad historią Opola gdyż zawierają bardzo dużo informacji dotyczących mieszkańców miasta. Przy braku numeracji domów, położenie ich określano na ulicy według sąsiadów z obu stron,²⁴⁹ dość dokładnie podane są informacje dotyczące zarówno sprzedających jak i kupujących oraz świadków. Domy sprzedawano z podstawowym wyposażeniem,²⁵⁰ w przypadku sprzedaży pól i zagród niejednokrotnie wymieniane były rodzaje zasiewów i uprawianych warzyw. Kupowano na raty rozłożone nieraz na kilkadziesiąt lat, spłacane przez potomków osób dokonujących transakcji; stąd duża liczba świadków z obu stron. W przypadku niewywiązywania się z umowy, wymierzane kary,²⁵¹ otrzymywał nie sprzedający, a kościół i sąsiedzi.²⁵² Bardzo często zdarzały się również zamiany domów z pieniężnym wyrównaniem różnicy.²⁵³ Ceny domów, początkowo podawane w grzywnach lub złotych węgierskich, później w talarach,²⁵⁴ były bardzo zróżnicowane i wahały się od 40 do powyżej 500 grzywien.

W księgach sprzedaży pojawiają się nowe nazwy ulic: w dokumentach sporządzanych w języku niemieckim ulica i Brama Bytomska nazywana jest Krakowską,²⁵⁵ ulica Górna – ulicą Żydowską,²⁵⁶ zaś prawdopodobnie część ulicy Odrzańskiej – ulicą Kościelną.²⁵⁷ Również w języku niemieckim pojawia się nazwa ulicy Różanej (?) obejmującej dzisiejszą ulicę Staromiejską i plac św. Sebastiana²⁵⁸ oraz w 1613 roku – Zamkowej.²⁵⁹ Pojawiają się również słowiańskie nazwy ulic: w 1568 roku – Młyńska,²⁶⁰ w 1582 roku – Szpitalna,²⁶¹ a w 1605 roku Piekarska i Tkacka.²⁶²

²⁴⁸ AP Opole sygn.. Mg Op. II-2/2; II-2/4; II-2/8.. Dla ułatwienia, w dalszej części pracy będę posługiwał się numeracją ksiąg.

²⁴⁹ Dzięki temu można ustalić dokładną lokalizację większości domów.

²⁵⁰ Najczęściej stoły, zydle, ławy, naczynia kuchenne i piwne oraz wszystko „co przywiązane i przybite” (wszecko czo witi przywazano a grzebikem przibito zob. Księga kupna III nr 6 .

²⁵¹ Rodzaj dzisiejszych odsetek.

²⁵² Np. pod karą 10 grzywien dla kościółka św. Krzyża za Odrą, ½ maldrata (maldrat liczył 12 korcy czyli ok. 1200 litrów) owsa i 1 achtel piwa dla sąsiadów z ulicy. Jest to wprawdzie zapis z połowy XVII w. (14.06.1661 r. Księga kupna III nr. 6, ale prawdopodobnie zwyczaj ten był stosowany także w XVI w.

²⁵³ Tzw. „frymark”.

²⁵⁴ 1 grzywna = 48 groszy (praskich, śląskich), 1 złoty = 38-42 groszy, 1 talar = 36 groszy.

²⁵⁵ „Kracker Thor”, „Krackische gasse”. Księga kupna I r. 1578 nr 210, 222, 223.

²⁵⁶ „Juden gasse”. Interesujące, że nazwa ta pojawia się po wypędzeniu Żydów z Opola.

²⁵⁷ „Kirchen gasse” – prawdopodobnie obecna ul. Katedralna. Księga kupna I nr 245.

²⁵⁸ Jestem prawie pewien, że nazwa polska powstała wskutek pomyłki w tłumaczeniu, prawdopodobnie pierwotna nazwa niemiecka była „Rosen gasse” – ulica Końska. Podobnie jak w Bytomiu, gdzie Targ Koński zastał zamieniony na Plac Róż. Na planie Opola Wernera z połowy XVIII w. targ koński, który znajdował się w tym czasie przy ul. Bydłęcej też jest nazwany Rosmarkt a nie Rossmarkt, można było to tłumaczyć jako Targ Różany czy Róż. Nie ma żadnego logicznego uzasadnienia nazwy „Różana”, twierdzenie jakoby mogła pochodzić od rosnących tu róż, jest sprzeczne z obowiązującymi do XVIII zasadami – w obrębie murów miejskich nie było miejsca na żadną zielen. Skwery i parki w centrum miast powstawały dopiero od przełomu XVIII i XIX w. Z innych źródeł wynika (akta sądowe księstwa opolskiego i raciborskiego), że na placu przed karczmą (Pl. św. Sebastiana) mieszkańcy podopolskich wsi przyjeżdżający na targ, zostawiali konie z wozami. Również nazwa niemiecka z XVIII w. brzmi „Rossegasse” – ulica Końska.

²⁵⁹ „Schloss gasse”. Księga kupna II nr 179.

²⁶⁰ Obecnie również ul. Młyńska Księga kupna I nr 115.

²⁶¹ Początkowo była to ulica gospodarza – dojazdowa na zaplecze działek przyrynkowych. Po lewej stronie ulicy (idąc od klasztoru franciszkanów), znajdowały się zagrody i dalej młyn miejski oraz zabudowania szpitala. Księga kupna I nr 233.

²⁶² Nie wiadomo, które ulice tak nazywano. Księga kupna II r. 1605 nr 14.

Również trudna jest lokalizacja, wobec wieloznaczności określenia „na przykopie”.²⁶³ W naszym wypadku prawdopodobnie chodzi tu o uliczkę pod murami (wzdłuż murów), być może jest to obecna ulica Kazimierza Malczewskiego. Także w drugiej połowie XVI wieku, w księgach kupna pojawia się na przedmieściu Bytomskim uliczka „do Odry”.²⁶⁴

Domy szlacheckie: W Opolu dość liczna szlachta posiadała dwa rodzaje swoich domów – wolne domy,²⁶⁵ nie podlegające jurysdykcji miejskiej i nie płaćące żadnych opłat na rzecz miasta oraz domy miejskie.

Wolne domy: nadawał je szlachcie książę jako właściciel miasta. Były one położone w samym centrum miasta i znacznie ograniczały prawa i dochody miasta. Dlatego też cesarz Ferdynand I, nadając w 1562 roku statut księstwu opolskiemu i raciborskiemu, zabronił nowych nadań tego rodzaju domów, zachowując ich dotychczasowy stan. W pierwszych dwóch urbarzach notowanych jest 14 wolnych domów szlacheckich. W urbarzu III z 1566 roku szlacheckich wolnych domów notowano już tylko 12.²⁶⁶ Jednak pomimo zakazu, liczba ta w drugiej połowie XVI i w XVII wieku zaczęła się zwiększać, szlachta wykorzystując sytuację po reformacji, zaczęła w różny sposób zajmować opuszczone „wolne” parcele należące do duchowieństwa oraz tereny opuszczonych klasztorów; zaczęła stawiać tam swoje domy, budowane na „wolnych” parcelach stały się domami wolnymi.²⁶⁷ Dlatego też, prawdopodobnie na interwencję rady miejskiej, sejmik księstw opolskiego i raciborskiego w 1629 roku uchwalił obowiązek przedstawienia przez właścicieli wolnych domów dokumentów uprawniających ich posiadanie.²⁶⁸

Wszelkie zmiany właścicieli i transakcje kupna – sprzedaży wolnych domów i zagród były odnotowane wraz z tekstami umów w księgach ziemskich. Dzięki temu posiadamy dokładną informację o ich lokalizacji – a często również z opisem budynków (zob. dalej).

Miejskie domy szlacheckie: Po ogłoszeniu zakazu tworzenia nowych wolnych domów, szlachta kupowała od mieszczan domy i zagrody podlegające jurysdykcji miejskiej. Od nieruchomości tych płacono taki sam podatek miejski – szos, jak każdy mieszczanin. Wobec tego, że szlachta nie miała „obywatelstwa” miejskiego, płaciła dodatkowo opłatę prawa miejskiego.²⁶⁹ Ilość tych domów ulegała

²⁶³ Księga kupna I nr 263. We współczesnym języku czeskim „přikop” oznacza rów z wodą, fosę. W staropolskim i staroczeskim określenie to mogło oznaczać wszelkie przeszkody natury militarnej: fosy, wały czy mury obronne, ale też podkopy militarne pod mury, czy wolną przestrzeń pod murami.

²⁶⁴ Księga kupna I nr 247, 309. Była to uliczka prowadząca do promu na Odrze – obecnie część ul. Mozarta od pl. Wolności do mostku na kanale. Nazwanie tego dojścia „uliczką” świadczy, że była ona zabudowana domami.

²⁶⁵ „Freihaus”, „swobodny dom”.

²⁶⁶ J. Leszczyński (op.cit. s. 63) błędnie podaje – 16.

²⁶⁷ Np. Reiszwiczowie z Kędzierzyna i Strzelowie z Obrowca wybudowali domy na terenie ogrodu wewnętrznego franciszkanów, przy obecnej ul. Minorytów, naprzeciwko Muzeum Jeńców Wojennych i biblioteki miejskiej, zaś Posadowscy z Dobrodzienia zajęli cały ogród zewnętrzny tego klasztoru, leżący za murami miejskimi na terenie obecnego skweru przy pl. Wolności. Zabudowany teren ten z domem i dwoma stajniami, w 1578 roku Magdaleny z Kurzbachów Posadowska sprzedała Jakubowi Mlecze (zob. Teksty źródłowe). Prawdopodobnie po powrocie zakonników do klasztoru tereny te zostały odebrane i wróciły do klasztoru.

²⁶⁸ Sesja 76. sejmiku z 1629 r. uchwała nr 10. Rkp. Compendium wszech sniemowych zawrzeni... s. 307 Biblioteka parafii ewangelickiej w Cieszynie (Tschammera).

²⁶⁹ „Bürgerrecht”.

stałym zmianom. W urbarzach I i II zanotowano tylko dwa takie domy: na rogu Rynku i dzisiejszej ul. Młyńskiej Katarzyny, wdowy po Piotrze von Königsfeld właścicielu Kotorza i Turawy, oraz pustka na ul. Świętokrzyskiej Jana Dłuhomiła zwanego Frydlandzkim, właściciela Korfantowa. Ale już w urbarzu III z 1566 roku było ich 7 – wszystkie zaliczane do Rynku.

Po śmierci ostatniego księcia Jana II Dobrego i utworzeniu administracji księstwa, szlachta częściej musiała być w Opolu i dlatego starała się posiadać w nim własne domy. W dodatku w mieście tym, osiedliła się część drobnej szlachty. Pojawiają się więc wśród mieszkańców liczne nazwiska szlacheckie.²⁷⁰ Szlachta, jako zaplecze gospodarcze swoich domów, kupowała również liczne zagrody.²⁷¹ Najwięcej zagród szlacheckich znajdowało się za Bramą Bytomską i na Zaodrze: za Bramą Bytomską posiadali dużą zagrodę Strzelowie z Obrowca zwani Chmielikami, którą później kupił Jakub Mleczo.²⁷² Obok nich znajdowała się zagroda Krystyny Zubrzyckiej²⁷³ oraz Jakuba Walcerowskiego,²⁷⁴ który w 1568 roku sprzedał swoją zagrodę Zofii Stolec, wdowie po Janie starszym Pangu-Baumgarckim.²⁷⁵

Domy duchowieństwa: we wszystkich trzech urbarzach zapisane jako domy wolne. Później pojawiły się również domy „prywatne” duchownych, podległe jurysdykcji miejskiej. Urbarz III podaje tylko ogólną liczbę 13 wolnych domów duchownych. Wcześniejsze urbarze wymieniają ich użytkowników. Domy te znajdowały się przy kolegiacie, przy dzisiejszej ul. Katedralnej. Urbarz I wymienia: dom dziekana, polskiego kaznodziei, niemieckiego kaznodziei, archidiacona, kustosa, probostwo, dom wikarych z ogrodem, szkołę i rektora szkoły oraz trzy pustki.

Domy prywatne duchownych znajdowały się przy ul. Bydłęcej (Skotskiej),²⁷⁶ w połowie XVI wieku posiadał tu dom archidiacon opolski ks. Bartłomiej Krzysztof Czornberg, dom ten odziedziczyły jego córki (!) Magdalena i Zofia.²⁷⁷ Tu również posiadał prywatny dom wikary probostwa opolskiego oraz opat klasztoru jemielnickiego.²⁷⁸

Inne budynki „użyteczności publicznej”:

Kramy: W dokumentach średniowiecznych występuje dom kupiecki, nazwa ta już w XVI wieku zanikła.²⁷⁹ Zgodnie z przywilejem lokacyjnym w Opolu mogło

²⁷⁰ M. in. szlachcicami stałymi mieszkańcami Opola w XVI w. byli: Dziwiszowie, Beessowie, Lachnitt, Krystyna Zubrzycka, Warłowski, Katarzyna Strzeła z Obrowca, Katarzyna Strzeła z Otmętu itp.

²⁷¹ Np. Prószkowscy posiadali za Rybakami (obecnie przy zbiegu ul. Rybackiej i Poświatowskiej) dużą zagrodę – folwark.

²⁷² Zob. Teksty źródłowe.

²⁷³ Zubrzyccy – jedna z linii rodu Schelichów (Szeliga), nazwisko wzięli od miejscowości Zubrzyce koło Głubczycy.

²⁷⁴ Walcerowski (Balczerowski) – ród szlachecki pochodzący z Balczarowic (Walcerzowice) koło Strzelec Op.

²⁷⁵ Pange vel Baumgart – ród szlachecki pochodzący z Sadów (niem. Baumgarten) k. Niemodlina, używali zamiennie obu form nazwiska. Zob. Księga kupna I nr 113.

²⁷⁶ Okolice obecnej ul. Franciszkańskiej.

²⁷⁷ Księga kupna I 1567 r. s. 129-130 nr 98.

²⁷⁸ Według planu Wernera dom ten znajdował się po prawej stronie na końcu ulicy Bytomskiej, tuż przy Bramie Bytomskiej. W domu tym w czasie „potopu” szwedzkiego znaleźli schronienie zakonnicy klasztoru cystersów z Jędrzejowa koło Krakowa.

²⁷⁹ Kaulhaus – dom taki był przeznaczony do handlu z przejezdnyimi kupcami. Opole nie miało prawa składu i prawdopodobnie dlatego przestał on spełniać pierwotne przeznaczenie. Na jego miejscu prawdopodobnie wybudowano domy kramarzy z kramami i na przełomie XVI i XVII w. rozbudowano ratusz, dobudowując tzw.

być 13 kramów.²⁸⁰ Urbarze I i II podają tylko ich liczbę, bez nazwisk właścicieli, dopiero urbarz III wymienia właścicieli: w tym czasie 6 kramów należało do rzemieślników,²⁸¹ 1 był aptekarski, 3 prawdopodobnie warzywnicze²⁸² i 3 prawdopodobnie „towarów mieszanych”²⁸³. Wobec tego, że liczby kramów nie można było zwiększyć, w drugiej połowie XVI wieku podzielono je na połowy i faktycznie było ich 26.²⁸⁴

Jatki: Były to stragany lub budyki czynne tylko w dni targowe, a więc odpowiednik dzisiejszych targowisk. Według Idzikowskiego znajdowały się w Rynku przy wylocie ul. Świętokrzyskiej.²⁸⁵ W urbarzach I i III zostało spisanych 27 jatek mięsnych.²⁸⁶ Jatki te (ponumerowane), w 1532 roku wzorem średniowiecza, w większości były własnością instytucji kościelnych i księcia a tylko parę własnością prywatną,²⁸⁷ w 1566 roku – już w znacznym stopniu, były własnością prywatną.

Łażnie: W Opolu istniały dwie łaźnie: miejska – położona po prawej stronie za Bramą Zamkową i książęca – położona również po prawej stronie za Bramą Odrzańską, naprzeciwko szpitala.

Łażnia książęca określana jako „stara”, w połowie XVI wieku stała się własnością miasta i w 1563 roku została sprzedana piekarzowi opolskiemu Jerzemu Plaszkotowi (Plaschkott).²⁸⁸

Łażnia miejska przygotowana do przebudowy, również została przez radę miejską sprzedana tuż przed wielkim pożarem w 1615 roku (21.02.), razem z 4 tysiącami cegieł i 4 małdratami gaszonego wapna, łaźiebnikowi z Brzegu Krzysztofowi Dytrychowi.²⁸⁹

Młyny: Młyn miejski zbożowy²⁹⁰ o dwóch kołach znajdował się nad Odrą u wylotu dzisiejszej ulicy Młyńskiej.

Słodownie: urbarze nie lokalizują słodowni miejskiej, znajdowała się ona na miejscu obecnego Muzeum Jeńców Wojennych przy ulicy Minorytów.²⁹¹ Były również słodownie prywatne, wymieniane w urbarzach i księgach kupna²⁹²

„nowy ratusz”.

²⁸⁰ Kramy w tym czasie były odpowiednikiem późniejszych sklepów. Początkowo mieściły się w domu kupieckim, a później również w domach prywatnych, głównie w Rynku.

²⁸¹ Właściciele płacili jednocześnie podatek od rzemiosła.

²⁸² Właściciele płacili również podatek od zagrody (ogrodu).

²⁸³ Tzw Reichkramen. Tłumacz na język polski monografii Opola Fr. Idzikowskiego zrobił z tego „kramy Rzeszy” (!).

²⁸⁴ W księgach kupna przedmiotem transakcji były połowy kramów.

²⁸⁵ Obecnie ul. Br. Koraszewskiego.

²⁸⁶ Die Fleischer haben Siebendzwanzig Fleischpanckhen wie hernach volgt. (Urbarz I 1532 r. k.24-25v (418-419v) ; Fleischbanckhe (Urbarz III 1566 r. s. 21-22).

²⁸⁷ Jatkę nr 1 posiadał archidiakon opolski, książę (administracja księstwa) posiadał jatki nr 7-8, 17 i 22; szpital – nr 4, 15-16, 23-24; kapituła – nr 6; wikary – nr 3; cech rzeźników – nr 5, 9-10; kaznodzieja niemiecki – nr 19; ołtarz (altarysta) św. Jana – nr 11; św. Michała – nr 12; (nieczyt.) – nr 14; św. Mikołaja – nr 26; prywatnymi były jatki nr 2, 13, 18, 20, 21, 25 i 27.

²⁸⁸ Księga kupna I nr 33 jęz. niem. Wyceniona została na 100 tal., splecona w 1569 r.

²⁸⁹ Za sumę 500 talarów spleconych w 1625 r. Księga kupna II nr 204. 1 małdrat – 12 korcy = ok. 1200 litrów.

²⁹⁰ Oprócz młyna miejskiego zbożowego istniał cechowy młyn garbarski i młyn słodowy.

²⁹¹ W czasie kapitalnego remontu budynku muzeum przed kilkunastoma laty, odkryto kamienne kadzie na ślód.

²⁹² W 1564 roku w Księdze kupna I wymieniana jest słodownia na Zaodrzu.

Apteka miejska: Rada miasta posiadała aptekę na mocy przywileju księcia Jana II Dobrego z 1505 roku.²⁹³ W 1607 roku sprzedała ją razem z wagą miejską²⁹⁴ i piwnicą (piwiarnią) mieszczącą się w wieży ratuszowej, za 400 talarów postrzygaczowi²⁹⁵ Jerzemu Basyli z żoną Apolonią.²⁹⁶ W 1610 roku z kolei kupił ją od rady miejskiej za taką samą sumę 400 talarów lekarz Elias Cuntzius.²⁹⁷ I wreszcie w 1666 roku również za 400 talarów kupił ją od rady miejskiej Jan Michał Kokott.²⁹⁸

Charakterystyczne, że w urbarzach nie wymienia się ani wapienników ani cegielni miejskiej. Wapienniki jednak były, znajdowały się w rejonie dzisiejszej ul. Kamiennej.²⁹⁹ Nie przedstawiały widać większej wartości.

Gospody i karczmy: w Opolu pod koniec XVI i w XVII wieku istniało kilka karczem i gospód, o których niewiele wiemy. Istniała jakaś karczma na Zaodrze w okolicy błonia, która w 1683 roku była zupełnie zrujnowana i sprzedana przez radę miasta.³⁰⁰ Najbardziej znana była gospoda „Pod Czarnym Orłem”, prawdopodobnie znajdująca się przy dzisiejszym placu św. Sebastiana.³⁰¹ Również prawdopodobnie, gospoda ta pełniła funkcję gospody czeladniczej.³⁰² Żydzi do czasu wypędzenia posiadali własną karczmę na ul. Górnej.³⁰³

Bractwo strzeleckie posiadało swoją siedzibę przy ulicy św. Krzyża na zapleczu domu Beessów, zaś strzelnicę zwaną „Plankar” na wale za Odrą.

Rada miejska posiadała również od XIV wieku, kilkakrotnie później potwierdzone, prawa do pustek.³⁰⁴ W drugiej połowie XVI wieku, w związku z wypędzeniem z Opola Żydów, wykupiła od nich niesprzedane domy.³⁰⁵

Na przełomie XVI i XVII wieku miasto pozbyło się większości swoich majątków: W 1607 roku sprzedało wagę i aptekę, w 1614 roku rada miasta sprzedała Andrzejowi Hartuli, zwanemu Pieczorka,³⁰⁶ folwark miejski z bydłem, domem

²⁹³ Przywilej się nie zachował, jedynie wzmianka o nim w 1610 r. w Księdze kupna II nr 116.

²⁹⁴ Waga miejska – miejsce, gdzie pobierano podatek od towarów w zależności od ich wagi.

²⁹⁵ Strzygący owce.

²⁹⁶ Księga kupna II nr 64. Prawdopodobnie była to „sprzedaż dożywotnia” – transakcja pośrednia między sprzedawcą a dzierżawą; posiadanie dożywotnie za jednorazową opłatą. Inaczej trudno zrozumieć, jakim sposobem w ciągu 50 lat rada miejska trzykrotnie, za stosunkowo niską cenę, sprzedawała tę aptekę.

²⁹⁷ Księga kupna II nr 116.

²⁹⁸ Zachował się w archiwum akt sprzedaży, który posiada inną datę niż rejestracja w księdze kupna – nosi on datę 22.08.1665 r., w imieniu rady miasta występuje burmistrz Wawrzyniec (Lorenc) Jeremiasz Rolcke młodszy. W księdze kupna transakcja zanotowana jest pod datą 6.04.1666 r. AP Opole sygn.. stara I 1aa, jęz. niem., Księga kupna III nr 81.

²⁹⁹ W Księdze kupna I (nr 104) przy lokalizacji niektórych zagrod na Przedmieściu Bytomskim wymieniane są wapienniki. Istniały również prywatne cegielnie znajdujące się na Zaodrze i przy drodze do Kępy.

³⁰⁰ Księga kupna III nr 128. Prawdopodobnie została opuszczona przez właściciela.

³⁰¹ W 1627 r. właścicielem gospody był Jan Trubacz (Trębacz). W roku tym sejmik księstw przyznał mu odszkodowanie za straty spowodowane przez żołnierzy cesarskiego regimentu von Dohna. (75. sesja sejmiku – uchwała nr 21 w: Compendium wszech sniemow... s. 298).

³⁰² W miastach, w odróżnieniu od majstrów, którzy zbierali się w domu cechmistrza, czeladnicy spotykali się w wybranej gospodzie. Tu również mieli obowiązek meldować się wędrowni czeladnicy.

³⁰³ Obecnie ul. św. Wojciecha.

³⁰⁴ Prawo przejmowania opuszczonych domów czy parceli potwierdzone m. in. w XV w. przez księżnę Magdalenę, wdowę po Mikołaju I, oraz w połowie XVI w. przez panią zastawną księżstwa – Izabelę Zapolya.

³⁰⁵ Zob. Księgi kupna I nr 76.

³⁰⁶ Jedną z najbogatszych rodzin mieszczańskich. Andrzej kupował liczne zagrody i pola należące do miasta. Jego potomkowie pod koniec XVII w. używali również nazwiska „Pieczarkowski”. Steinert: Kartoteka mieszkańców Opola. Rkp. w posiadaniu autora.

gościnnym (zajazdem) i całym wyposażeniem za sumę 2 tysiące talarów.³⁰⁷ W tym wypadku chodziło o duży majątek miejski, dlatego rada uchwałę o jego sprzedaży podjęła w rozszerzonym składzie, z udziałem przedstawicieli wszystkich cechów.

PRZEDMIEŚCIA

Od połowy XVI wieku zaczął zmieniać się charakter i przeznaczenie zagród znajdujących się za bramami miejskimi. O ile w średniowieczu były to zabudowania gospodarcze mieszkańców miasta,³⁰⁸ to na początku XVI wieku zaczęły powstawać tu budynki mieszkalne właścicieli, których zaliczano do pełnoprawnych mieszczan opolskich.³⁰⁹

Pierwsze takie zmiany nastąpiły za Bramą Bytomską i urbarz I z 1532 roku wymienia jako jedyne przedmieście – Przedmieście przed Bramą Bytomską z około 20 mieszkańcami i rzemieślnikami.³¹⁰ Zabudowa tu stawała się coraz gęstsza i powstawały, jeszcze bez nazwy, ulice.³¹¹ Zagrody za bramami Odrzańską i Gosiłwską miały nadal charakter zaplecza gospodarczego mieszkańców miasta.

Urbarz III z 1566 roku wymienia przedmieście bez podania lokalizacji.³¹² Jednak już pod koniec XVI wieku również zabudowa za Bramą Odrzańską przekształca się w przedmieście.³¹³ Na dzisiejszym Zaodrze powstają prywatne: karczma, browar i cegielnia.

Zabudowa za Bramą Gosiłwską bardzo późno, bo dopiero w pierwszej połowie XIX wieku, przekształciła się w przedmieście.³¹⁴

RYBAKI – RYBITWY

Osada rybacka służebna, prawdopodobnie książęca, leżąca poza murami miasta, przy drodze do Czarnowas, przekształciła się na początku XVI wieku w duże osiedle zaliczane do miasta.³¹⁵ Według urbarza I mieszkało tu 16 rybaków płacących podatki. W późniejszych latach osada ta podupadła, i już w urbarzu III z 1566 roku komisja stwierdziła, że nie wiadomo ilu mieszka rybaków.³¹⁶ Rybaki – Rybitwy pod koniec XVI wieku straciły swoje znaczenie wskutek rozwoju go-

³⁰⁷ Księga kupna II nr 189. Spłacone w 1620 r.

³⁰⁸ Czasem mieszkała w tych budynkach służba bogatszych właścicieli. Nie miała ona praw miejskich i nie traktowano ich jako mieszkańców miasta.

³⁰⁹ W niektórych miastach w Polsce i na Śląsku, mieszkańcy przedmieść, tzw. przedmieszczenie, nie posiadali pełnych praw miejskich.

³¹⁰ „Die Vorstatt vor Beudner Thor” (Urbarz I k. 29-30v, 423-424v).

³¹¹ Zamiast dotychczas używanego określenia „droga” lub „ścieżka”.

³¹² „In der Vorstadt” (Urbarz III s. 18).

³¹³ Dotyczy to zarówno zabudowy „między mostami,” jak i obecnego Zaodrze.

³¹⁴ W okresie wojny trzydziestoletniej, u zbiegu dzisiejszych ulic Kominka i Sienkiewicza znajdował się cmentarz szwedzki (obecnie tzw. „Złoty Róg”). Jeszcze po 1945 roku stał w tym miejscu drewniany krzyż, zastąpiony ok. 1950 r. kioskiem z gazetami. Nieco dalej w stronę pl. Kopernika, u zbiegu ul. Langowskiego i Sienkiewicza (koło przystanku), na początku XIX w. grzebano zmarłych w szpitalu żołnierzy francuskich.

³¹⁵ Okolice dzisiejszej ulicy Rybackiej.

³¹⁶ Urbarz III s. 22.

spodarki stawowej, mieszkało tu zaledwie kilku rybaków. Za Rybakami, wzdłuż drogi do Zakrzowa i Czarnowas, powstały zagrody.

OPIS NIEKTÓRYCH DOMÓW³¹⁷

Tzw. „Kamienica Książęca”: W urbarzach I i II z 1532 i 1533 roku występuje jako „dom książęcy”³¹⁸ i od niego zaczyna się wykaz domów w mieście. Dom ten znajdował się na rogu Rynku i dzisiejszej ulicy Zamkowej. Nie wiadomo, jaką funkcję wówczas spełniał, ani co się w nim znajdowało. Z chwilą przejścia w 1558 roku księstwa z zastawów pod bezpośrednią władzę cesarza, dom książęcy został 22 lipca 1558 roku sprzedany wicekanclerzowi księstwa Janowi von Wolff z Solca³¹⁹ koło Głogówka. W 1564 roku³²⁰ właściciel otrzymał na ten dom cesarski „mocny list”.³²¹ W urbarzu III z 1566 roku umieszczony został on w wykazie wolnych domów szlacheckich z uwagą, że jest to dawny dom książęcy, którego obecnym właścicielem jest Jan Wolff, były wicekanclerz księstwa.³²² Dom uległ prawie całkowitemu zniszczeniu w czasie wielkiego pożaru miasta w 1615 roku.³²³ Później, w XVII wieku właściciele zakupili sąsiednią działkę, odbudowali i powiększyli kamienicę. Często się zmieniali: burmistrz miasta Chrystian Rolcke prowadził tu winiarnię, była tu również znana miejska apteka „Pod Lwem”, i wreszcie w 1717 roku kamienicę kupiła baronowa Luiza von Fragstein.³²⁴ W drugiej połowie XVIII wieku pierwsze piętro zajmował major wojsk pruskich von Rander. W 1938 roku na klatce schodowej kamienicy odkryto i uzupełniono dawne freski.³²⁵

Dom Nawoyowy zwany też Kanclerskim: wolny dom znajdował się naprzeciwko klasztoru franciszkanów, po prawej stronie Bramy Zamkowej i przylegał bezpośrednio do murów miejskich. Był on do 1615 roku najważniejszym domem w Opolu. Jego historia jest dość dobrze znana. Na przełomie XV i XVI wieku właścicielką domu była właścicielka podopolskich Żlinic, Marusza (Maria) z Bestwiny, wdowa po N. Dziwiszu³²⁶ z Zelenic, właścicieli zamku w Sławięcicach. W 1520 roku zapisała ołtarzowi św. Andrzeja w kolegiacie opolskiej

³¹⁷ Według urbarzy, ksiąg ziemskich i innych źródeł.

³¹⁸ „Herzogshaus am Ring”.

³¹⁹ Wolff – mało znana rodzina szlachecka, prawdopodobnie osiadła w XVI w. księstwie głogóweckim. Jako siedzibę rodową podawali „Zülz” (Biała) koło Prudnika. Szlachta (oprócz magnatów) nigdy nie podawała miasta jako siedziby rodowej, prawdopodobnie chodzi tu o „Alt Zülz” – Solec koło Głogówka.

³²⁰ W piątek po niedzieli Reminisercere – 3.03.1564 r.

³²¹ Potwierdzenie własności i prawa swobodnego dysponowania. (Zemske knihy. Zemsky Archiv Opava).

³²² „Ein Eckhaus am Ringe gelegen weylandt fürsten haus, jeczundt aber besiczet es Hannss Wolff weylandt vicancler der fürstenthumber Oppeln und Ratibor” (Urbarz III s. 18).

³²³ Dlatego nazywanie obecnej kamienicy „książęcą” jest wielką przesadą, również tabliczka umieszczona na ścianie powinna raczej informować, że w tym miejscu do XVI w. znajdował się dom książęcy. Obecna kamienica, podobnie jak zburzony w okresie międzywojennym rzekomo „piastowski” zamek, nie miały nic wspólnego z książętami opolskimi.

³²⁴ Prawdopodobnie była żoną Wacława Ferdynanda von Fragstein, który w 1709 r. otrzymał tytuł baronowski.

³²⁵ Nie wiadomo niestety z jakiego okresu. Ślady tych fresków są widoczne i obecnie. Zob. *Beliebtes Oppelner Motiv verändert. Dunkle Spitzbogenwölbe, Erinnerung und würzige Düfte im alten Fürstenhaus.* /w:/ *Oberschlesische Tagenszeitung* 1938 nr 194.

³²⁶ Nazwisko Dziwisz pochodzi od imienia Dionizy – Dziwisz. Ród Dziwiszów jest znany od XV w., ale niewiele o nim wiemy; jako siedzibę rodową podawali nieznanie Zelenice, które część historyków identyfikuje z opolskimi Żlinicami.

100 guldenów³²⁷ dochodów ze Żlinic. Zmarła w 1527 roku,³²⁸ jej drugim mężem był Mikołaj Nawoy z Dolnej.³²⁹ Najstarszy syn Mikołaja i Maruszy – Jerzy, w 1528 roku odziedziczył po niej razem z braćmi, dom przy bramie zamkowej i z spłacił z niego rodzeństwo. Jerzy, w latach 1521 – 1541 był kanclerzem księstw opolskiego i raciborskiego. W drugiej połowie XVI wieku dom spalił się razem z zamkiem i klaszorem franciszkanów, odbudowano go na rozkaz cesarski.³³⁰ Od tej pory zaczęto dom ten nazywać „Nawoyowym” lub „Kancelarskim” i posiadał go tradycyjnie każdy następny kanclerz księstwa.³³¹ Tu również mieścił się urząd kanclerski i przechowywano dokumenty i pieczęcie księstw.

Następnym znanym właścicielem domu, był w drugiej połowie XVI wieku, Stanisław Rogojski z Rogoźnika.³³² Nie wiadomo, w jaki sposób wszedł w jego posiadanie, nie pełnił żadnej funkcji, a dom wydzierżawiał pisarzowi ziemskiemu Mikołajowi Nossowi,³³³ który prowadził tu nadal kancelarię.³³⁴ W 1587 roku Rogojski sprzedał dom nowemu kanclerzowi, Wacławowi Szelidze z Rzuchowa.³³⁵ Dokument sprzedaży zachował się i stąd znamy dokładniej jego lokalizację i charakterystykę.³³⁶ dom znajdował się przy Bramie Zamkowej i przylegał do murów miejskich. Do domu należały dwie zagrody, jedna znajdowała się za murem koło miejskiej łaźni³³⁷, zaś druga, do której można było przejść nad bramą „gankiem czyli pawlaczem”, po drugiej stronie bramy.³³⁸

W sierpniu 1615 roku, w wielkim pożarze miasta, dom i wraz z nim część archiwum kanclerza uległy zniszczeniu. Ocalałe skrzynie z dokumentami, uchwałą sejmiku księstw zostały przewiezione do Strzelec Opolskich i zdeponowane w zamku hr. Rederna, a później umieszczone na zamku w Koźlu, gdzie znajdowały się aż do pierwszej połowy XVIII wieku. Odbudowany w tym miejscu dom był już zwykłym domem prywatnym.

Dom Königsfeld – Kochcickich: był to dom narożny Rynku i ul. Młyńskiej. Był domem podlegającym jurysdykcji miejskiej, należała do niego również słodownia. W urbarzach I i II jako właścicielka występuje żona Piotra von Königsfeld.³³⁹ Według urbarza III posiadała obok siebie dwa wolne domy. Po jej śmier-

³²⁷ 1 gulden (denar) = 24 grosze. Moneta przejściowo używana w Opolu do ok. 1620 r.

³²⁸ W tym samym czasie w Opolu działał znany ród złotników: Ernest (Amoszt) Dziwiz i jego synowie: Jan (Johann), Jerzy, Jan (Hans) i Kasper. Czy istniały jakieś związki ich ze wspomnianą Maruszą – nie wiadomo.

³²⁹ Nawoy – znany szlachecki ród gómośląski, jako swoją siedzibę podawali Dolną koło Strzelec Op. Posiadali majątki w okolicy Strzelec, m.in. Rozmierz i Rozmierkę.

³³⁰ Zob. uchwały 27. sesji sejmiku księstw opolskiego i raciborskiego rkp. „Compendium...” s. 103.

³³¹ Jako własność prywatną.

³³² Rogojscy – bardzo znany ród pochodzący z Rogoźnika w księstwie siewierskim. Stanisław (zm. 1613 r.), syn Jana II, około 1584 r. przeniósł się na Morawy.

³³³ Noss (Nass) – gómośląski ród szlachecki pochodzący z Grabowa koło Toszka. Mikołaj Noss (zm. po 1598 r.) był w latach 1569 – 1598 pisarzem ziemskim księstw opolskiego i raciborskiego, od 1579 roku właścicielem Szczepanowic koło Opola.

³³⁴ W tym czasie kanclerzem był Mikołaj Lasota, który jednak częściej przebywał w Pradze niż w Opolu i faktycznie wszystkie sprawy prowadził pisarz Noss.

³³⁵ Szeliha (Scheliha), stary ród gómośląski pochodzący z Rzuchowa koło Rybnika. Wacław Szeliha (ur. 1545 – zm. 1618 r.), syn Jerzego, właściciel Witosławic, Ciężkowic i Grzędzina koło Koźla był początkowo wicekanclerzem, a potem do 1617 r. kanclerzem księstw.

³³⁶ Zob. Teksty źródłowe.

³³⁷ Na terenie dzisiejszego parkingu i „Musiołówki”.

³³⁸ Na terenie skweru i pierwszego budynku przy ul. Minorytów.

³³⁹ „Frau Peterin von Königsfeldt” w urbarzu III określono ją błędnie jako „Frau Katherine Chmelikin” – Katarzyna Strzela Chmielik z Obrowca. Pochodziła z innej linii bardzo znanego rodu Strzelów – Schilhanów z Otmę-

ci domy te odziedziczyła córka – również Katarzyna, żona (x ok. 1556 r.) Jana Kokorsa z Kamieńca koło Gliwic.³⁴⁰ Oprócz domów w Opolu odziedziczyła po matce m.in. Turawę, Ligotę, Kadłub oraz obydwaj Kotorze, zaś po śmierci męża – Kamieniec. W testamencie sporządzonym w 1592 roku³⁴¹ zapisała cały swój majątek wnuczce – Katarzynie Sedlnickiej,³⁴² późniejszej żonie Andrzeja Kochcickiego,³⁴³ który w dokumentach polskich błędnie figuruje jako ich właściciel.³⁴⁴

Andrzej Kochcicki był postacią bardzo znaną w historii Górnego Śląska: właściciel państw lublinieckiego i kozielskiego, należał do elity władzy księstw opolskiego i raciborskiego, członek rady cesarskiej, przywódca górnośląskiej szlachty ewangelickiej, w 1619 roku wybrany przez sejmik księstw na zwierzchniego starostę, nie zatwierdzony przez cesarza, stanął na czele tzw. „rebelii” szlachty górnośląskiej popierającej w wojnie trzydziestoletniej Szwedów. Członek szwedzkiej rady królewskiej i generał (brygadier) wojsk szwedzkich, ujęty przez wojska cesarskie został ścięty w Wiedniu, a jego majątki zostały skonfiskowane. Żona zakwestionowała wyroki konfiskacyjne domu i majątków koło Opola jako bezprawne, gdyż należały do niej.³⁴⁵ Ciało Kochcickiego zostało przekazane żonie, jednak bez prawa pogrzebu i pochowane w kościele parafialnym w Koźlu. Uroczysty pogrzeb odbył się prawie 150 lat później, zorganizowany przez pruski garnizon w Koźlu, został pochowany w nowo wybudowanym wówczas ewangelickim kościele garnizonowym w Koźlu.

Dom gościnny – hotel:³⁴⁶ najstarsza informacja o domu gościnnym w mieście pochodzi z aktu sprzedaży w 1604 roku,³⁴⁷ jednak istniał on już w drugiej połowie XVI wieku. Znajdował się obok kamienicy Königsfeldowej i później Andrzeja Kochcickiego. Dom gościnny posiadał jedną dużą salę³⁴⁸ z dwoma stołami, sypialnię³⁴⁹ z podwójnym łóżem z baldachimem,³⁵⁰ stołem i trzema zydlami, mały pokój z jednym łóżem z baldachimem,³⁵¹ małą sypialnię z łóżem „prostym”³⁵² oraz pokój dzienny ze stołem.³⁵³ Musiał to być już dom piętrowy, gdyż na jednym poziomie wszystkie te pomieszczenia nie mogły się zmieścić.

tu, a nie z linii Strzelów – Chmielików z Obrowca.

³⁴⁰ Jan Kokors (zm. ok. 1580 r.) właściciel rodowego Kamieńca.

³⁴¹ Kniha zemská 1593 r. Archiv Zemsky Opava.

³⁴² Katarzyna Sedlnicka była córką już w tym czasie nieżyjącej Barbary Königsfeld (córki Katarzyny) i Jana Sedlnickiego z Choltic, właściciela Dzimierza k. Rybnika. Sedlnicka w chwili spisania testamentu przez babkę była jeszcze panną, dlatego w testamencie został sporządzony zapis co należy zrobić, gdyby nie wyszła za mąż. Pozostałe rodzeństwo miała spłacać.

³⁴³ Kochcicy – górnośląski magnacki ród pochodzenia morawskiego, od XV w. osiadły w księstwie opolskim. Nazwisko wzięli od miejscowości Kochceice k. Lublińca. Byli właścicielami prawie całego okręgu lublinieckiego (Lubliniec, Koszęcin, Woźniki), a Andrzej posiadał również „państwo” kozielskie.

³⁴⁴ Zob. księga kupna II nr 52.

³⁴⁵ W tym czasie nie było wspólnoty majątkowej małżeństwa.

³⁴⁶ Drugi dom gościnny znajdował się na folwarku miejskim na przedmieściu Bytomskim.

³⁴⁷ 28.06.1604 r. Księga kupna II nr 52.

³⁴⁸ Welka swetnica (świetlica) prawdopodobnie „restauracyjna”.

³⁴⁹ W oryg. Komora.

³⁵⁰ „z podniebim” dla małżeństwa.

³⁵¹ Dla osoby towarzyszącej lub dziecka.

³⁵² Dla służby.

³⁵³ „Swetnica”.

Właścicielem był mieszczanin opolski Andrzej Radonski z żoną Anną Chrzen.³⁵⁴
W 1604 roku kupił go Jan Kalina³⁵⁵ z żoną Anną Weydner za 850 tal. spleconych w 1610 roku.

³⁵⁴ Steinert: kartoteka mieszkańców Opola, rkp. w posiadaniu autora. Radoński zm. 3.02.1614 r., jego żona Anna Chrzen zm. 22.05.1615 r.

³⁵⁵ Jan Kalina – jeden z najbogatszych mieszczan opolskich, posiadał w mieście kilka domów i zagród (ibidem).

TEKSTY ŹRÓDŁOWE

ZAMEK³⁵⁶

DOKUMENT KSIĘŻNEJ OFKI Z 1405 ROKU

Widymat³⁵⁷ zatwierdzony w Koźlu 28 października 1645 roku
Zarówno formuła dokumentu jak i sposób uwierzytelnienia budzą duże wątpliwości co do jego autentyczności. Należy raczej przyjąć, że przedstawia on stan z początku XVII wieku. Widymat jak i dokument zostały sporządzone w jęz. niemieckim. Wolne tłumaczenie z zachowaniem jęz. stylu.

My Ofka z Bożej łaski księżna Opola, na prośbę rajców i wszystkich mieszkańców Opola, nadajemy (poświadczamy) wam³⁵⁸ mocą tego dokumentu³⁵⁹ dziedzicznie dwór i ogrody³⁶⁰ (które) przez starego pana (zostały) podporządkowane prawu miejskiemu³⁶¹ i jego posiadanie w prawie miejskim.³⁶² Sprzedaż (?) tą³⁶³ potwierdzamy naszą pieczęcią przywieszoną na tym dokumencie.³⁶⁴ Wydano w Głogówku w dwanaście dni po (dniu św.) Szymona i Judy³⁶⁵ po urodzeniu Chrystusa 1405 roku.

(rysunek pieczęci z inskrypcją w jęz. łacińskim:) pieczęć Pani księżnej z łaski Bożej Polskiej przywieszona.³⁶⁶

(Uwierzytelnienie:) Ten vidimus odpisu dosłownie³⁶⁷ z oryginałem odczytaliśmy i zatwierdziliśmy przystawiając małą pieczęć miasta Koźła. Dan w Koźlu 28 sierpnia 1645 roku. *(mała pieczęć miasta Koźła).*

AP Opole stara sygn. 1aa, obecna Akta m. Opola sygn. 63

ZAWRŻENI SNIEMOWNE 27

(Uchwały sejmowe /sesji/ 27)

Uchwały nr 1 –5 w wolnym tłumaczeniu jednak przy zachowaniu stylu tych uchwał.

Uchwały były wynikiem konfliktu pomiędzy posiadającym pewną autonomię, sejmikiem jako przedstawicielstwem stanów księstw a administracją cesarską³⁶⁸

³⁵⁶ Umieszczam tu tylko trzy teksty dokumentów istotne dla historii zamków w Opolu, a nieznanie historykom. Teksty z I i III urbarza umieściłem wcześniej w formie opisował.

³⁵⁷ Widymat – rodzaj uwierzytelnionej kopii.

³⁵⁸ „...befehlen Eüch...” – tu w znaczeniu „poświadczamy”.

³⁵⁹ „...mit Crafft dieses briefs...”

³⁶⁰ „...Hofestelde, Gardes...”

³⁶¹ „...die von Alders her zu der Stadtrecht gehöret...”

³⁶² „...ihre die in deie Stadtrecht behaltet...”

³⁶³ „...des zue verkauft haben...”

³⁶⁴ „...Unser Zunsiegel dieses gegenvertigen brief gehangen.”

³⁶⁵ Świętego Szymona i Judy – 28 października.

³⁶⁶ „S(igillum). Dominae Ducisse D(ei) G(ratia) Opol.(iensis) Appensum”

³⁶⁷ „wortt zu wortt” – słowo do słowa

³⁶⁸ Źródła i przebieg konfliktu wychodzą poza ramy tematyczne niniejszego opracowania, dlatego nie będzie o nich tu mowy. Zob. O. Kniejski, R. Sękowski: Uchwały sejmiku księstw opolskiego i raciborskiego (w przygotowaniu do druku).

Administracja cesarska spodziewała się oporu sejmiku i dlatego została „wzmocniona” komisarzami występującymi w imieniu cesarza.

(Stało się w Opolu na sejmie powszechnym w środę po świętym Idzim 1586 roku).³⁶⁹

1.³⁷⁰

Jako Najjaśniejszy i Najprzemowniejszy książę a Pan,³⁷¹ Pan Rudolf II Rzymski Cesarz a węgierski i czeski Król, Pan nasz Najmiłościwszy poprzez Panów komisarzy swoich: urodzonego Pana,³⁷² Pana Jana Sedlnickiego pana z Choltic na Dzimierzu,³⁷³ a urodzonego i statecznego pana Jerzego z Redernu na Wielkich Strzelcach Jego Miłości Cesarza członka rady i komornika dworskiego,³⁷⁴ pana Jana Reiswitza z Kędzierzyna na Strzybniku sędziego ziemskiego księstw opolskiego i raciborskiego,³⁷⁵ pana Balcera Pücklera z Grodzca na Niemodlinie podczaszego Jego Miłości Cesarza³⁷⁶ i pana Jerzego Strzeli z Dzielaw na Wierzchu,³⁷⁷ w sprawie budowy zamku, (domu) kanclerza i dolnego klasztoru w Opolu, Jego Miłość Najmiłościwiej raczył rozkazać, które to rozkazanie Cesarskiej Miłości unieżenie stany wszystkie poddanie dziękując, służby swe zawsze z całą uniżonością służą, a Panu Bogu Wszchemogącemu Jego Cesarską Miłość jako Pana naszego Najmiłościszego długiego i szczęśliwego panowania ze wszystkim dobrem polecamy...

2. Prośba panów stanowych do Jego Cesarskiej Miłości w sprawie budowy zamku, (domu) kanclerza i klasztoru dolnego w Opolu.³⁷⁸

Co zaś tyczy budowy tego zamku, (domu) kanclerza i dolnego klasztoru, stany unieżenie proszą aby Jego Miłość Cesarska, Pan nasz Najmiłościwszy przychylił się do uchwały stanów tych księstw i raczył być wyrozumiały z powodu i przyczyny biedy i klęsk (jakie spotkały) tą ziemię,³⁷⁹ budowy zamku, (domu) kanclerza i dolnego klasztoru nie mogą z tego powodu w tych ciężkich czasach (się podjąć) a przedtem licznych dotykających wyższe i niższe stany zniszczeń

³⁶⁹ „Stalo se w Oppoli przy Sniemu Obecznim w strzedu po swatym Egidym Letta 1586” tj. 3.09.1586 r. – na końcu tekstu.

³⁷⁰ Uchwała tylko ko numerem – bez tytułu.

³⁷¹ Cesarz w swojej bardzo rozbudowanej tytulaturze tytułował się również księciem opolskim i raciborskim.

³⁷² „Urozyeny Pan” – tytuł szlachecki przysługujący na ogół szlachcie utytułowanej – baronom i hrabiom.

³⁷³ Sedlnicy z Choltic – ród szlachecki pochodzący z Moraw i ks. opawskiego. Jan (zm. 1600 r.) – właściciel Dzimierza k. Rybnika był założycielem linii górnośląskiej tego rodu.

³⁷⁴ Jerzy von Redern (zm. 1598 r.) – właściciel Strzelec i od 1591 r. Toszka.

³⁷⁵ Reiswicowie (Reiswitz) z Kędzierzyna – stary ród górnośląski pochodzący z Kędzierzyna. Jan – zwierzchni (naczelný) sędzia ziemski księstw opolskiego i raciborskiego był właścicielem Strzybnika, Raszczyce, Brzezia i Pietrowic Wielkich koło Raciborza.

³⁷⁶ Pückler – ród śląski pochodzący z ks. nyskiego. Balcer (zm. 1591 r.) oprócz Niemodlina posiadał Kujawy k. Prudnika gdzie stale przebywał.

³⁷⁷ Strzelowie – jeden z najbardziej znanych rodów górnośląskich podzielony na liczne linie. Jerzy (zm. przed 1595 r.) – urzędnik cesarski pochodził z linii z Mionowa i Wierzchu, która od starych morawskich nazw tych miejscowości używała również nazwiska „Milowanski”.

³⁷⁸ „Deprecatio k Ge: Mi: Czy: straný budowani Zamku, Kancelarže, Klastera Dulniho w Oppoli Pani stawowe czyni.”

³⁷⁹ „... neýakimi nedostatku a obtižnostmi teýto zemie...”

ogniem licznych miast i wsi,³⁸⁰ a także liczne osiedla ludzkie (dotknęło) morowe powietrze,³⁸¹ które uczyniło wiele szkód nie do opisania³⁸² wszystkie stany i poddani tych księstw (znalazły się) w wielkim niedostatku i nie widać żadnej poprawy.

3 To samo.³⁸³

Także w sprawie podatku bernie Jego Cesarskiej Miłości wcześniej ogłoszonego oraz podatków ziemskich³⁸⁴ które z powodu wielkiej biedy, licznych niedostatków i wielkich ucisków i najazdów obcych³⁸⁵ na te ziemie, którzy zbrojnie najechali³⁸⁶ i dotąd uwolnić się od nich nie możemy, z powodu tych klęsk nie możemy (zebrać podatków) i (księstwa te) zoastały doprowadzone do wielkiej biedy. Dlatego też najpierw (poddani) muszą odbudować swoje własne mająteczki i gospodarstwa³⁸⁷ a nie ten zamek, (dom) kanclerza i klasztor. Niektóre zaś miasta tych księstw ogłosiły (meldowały), że z powodu wyżej wymienionych przeszkód³⁸⁸ i następujących ciężkich czasów, szkód (spowodowanych) pożarami, nie mogą udzielić pomocy (przy) budowie tego zamku, (domu) kanclerza i klasztoru³⁸⁹ oprócz (odbudowy) ich własnych miejskich spalonych ratuszów, kościołów i swych własnych domów, też mostów i dróg.³⁹⁰ Było by to wielkie obciążenie dla całej ziemi i krzywdą dla jej mieszkańców.

4. Na tą budowę zamku (domu) kanclerza i klasztoru panowie stanowi częściowo z obowiązku, częściowo z dobrej woli zgodzili się (pozwolili) dać 5.000 talarów.³⁹¹

Jednak przychylając się (panowie) stanowi do miłościwej decyzji i miłostwemu rozkazowi³⁹² Jego Miłości Cesarza nie oglądając się na wielkie wyżej wymienione trudności i nie uchylając się od żadnych obowiązków, wykazując swą dobrą wolę, proszą Jego Miłość Cesarską o pomoc przy budowie tegoż zamku i (domu) kanclerza opolskiego³⁹³ (dając) 5 tysięcy talarów w trzech latach, to jest każdego roku tysiąc sześćset talarów i 24 grosze (prosząc cesarza) do uzupełnienia do tych 5.000 talarów³⁹⁴ na przyszłą Gromnicę (15)87.³⁹⁵

³⁸⁰ „...po skrzyżeniu ogniem mnohých Miest ý Wiessnicz...”

³⁸¹ „...mnohe osady lidi w to pominule Morowe Powietrzy...”

³⁸² „...newýprawiedlne...”

³⁸³ „Ibidem” – to samo, tamże

³⁸⁴ „Bernie” – wojenny podatek cesarski, podatek ziemski – podatek na rzecz księstwa.

³⁸⁵ „...a tířzkosti obstawkami Tířý...”

³⁸⁶ „...branim dobywagi...”. Prawdopodobnie chodzi tu o jakieś nadgraniczne zatargi z polskimi sąsiadami. Zob. R. Sękowski: Niełatwe sąsiedztwo... Opole 2012.

³⁸⁷ „...swych własných stateczkuw a gospodarstwi opravseti...”

³⁸⁸ „...w ten se ohlasýli ze pro mnoha takowa wýsspsana zawadeni...”

³⁸⁹ „...abý na staweni toho Zamku, Kancelarže a Klastera ýakau pomoc ucýřniti mieli...”

³⁹⁰ „... nežý własných swych zdi Miestskich Ratusow, pohorželých kosteluw a swých własných domuw stawati, teř Mostuw a Czet...”

³⁹¹ „Na kterežto budowani Zamku, Cantzlarze a Klastera Pani Stanowie neř z powinnosti neř z dobre wule 5000 tal. dati pozwoliti.”

³⁹² „...Milostiwemu zakazowani...”

³⁹³ Pominięcie w uchwale odbudowy klasztoru było zamierzone – znaczna część członków sejmiku to protestanci.

³⁹⁴ 3 x 1600 = 4800 tal., 1 talar = 36 gr, 24 gr x 3 = 72 gr. = 2 talary. Razem 4802 tal. Cesarz miał uzupełnić 198 tal. Była to tak mała suma, że należy ją uznać jako pewnego rodzaju manifestację niezależności sejmiku.

³⁹⁵ Matki Boskiej Gromnicznej – 2.02.1587 r.

A wszakże z tym zastrzeżeniem³⁹⁶ aby w tym byli opodatkowani (na ten cel dziedziczni poddani Jego Miłości Cesarskiej należący do dóbr kameralnych, którzy są ujęci w szacunku (podatkowym) ziemskim oraz duchowieństwo a od Jego Miłości Cesarza panowie stanowi otrzymali odpowiednie przyrzeczenie³⁹⁷ że poddani ci będą objęci takim samym obciążeniem jak wszystkie stany.

Mając nadzieję, że Jego Miłość Cesarska wyrazi zgodę na pokorną prośbę stanów i miłościwie (ją) zatwierdzi tak, żeby te 5 tysięcy talarów zagwarantowane³⁹⁸ były na odbudowę zamku i (domu) kanclerza opolskiego a również żeby stanom tych księstw dotychczasowe przywileje i statut ziemski³⁹⁹ wydane przez Jego Miłość Cesarską zostały potwierdzone.

5. Na to zbiórka po 2 ½ talarów miesięczne uchwalona.⁴⁰⁰

Aby zebrać te 5.000 talarów uchwalono zbiórkę przez trzy lata po pół trzecich talara i 6 groszy od tysiąca na termin (w określonym terminie) po jednym talarze i 12 groszy które przy bernie cesarskim w terminie jego płacenia⁴⁰¹ uchwalono od każdego duchownego i świeckiego oraz innych poddanych dziedzicznych Jego Miłości Cesarskiej⁴⁰² należy zapłacić wybiierzemu ziemskiemu.⁴⁰³

(Compendium... s. 103-105)

ZAWRZENI SNIEMOWNE 59

(Uchwały sejmowe 59)

Roku Pańskiego 1615 w poniedziałek po św. Franciszku, to jest 15 dzień miesiąca października, w mieście Raciborzu na sejmie powszechnym panowie stanowi (uchwalili)...⁴⁰⁴

...

5 O budowie pomieszczeń sądu.

W sprawie budowy sądu kanclerskiego⁴⁰⁵ panowie stanowi uchwalili⁴⁰⁶ (aby) Jego Miłość Cesarza uniżenie prosić, aby im górny stary zamek pusty i obecnie spalony⁴⁰⁷ w mieście Opolu, na budowę sądu i pomieszczeń na potrzeby ziemskie przeznaczył i raczył dać.⁴⁰⁸

Compendium... s. 201-202)

³⁹⁶ „...A wssakž z tom gístau wyminku...”

³⁹⁷ „...dostatečnym Reversem...”

³⁹⁸ „...obraczene a wýnalozene býly...”

³⁹⁹ „...Prtvilegia a Zrzyzeni zermška...”

⁴⁰⁰ „Pro czož zbirka po 2 ½ tal. a m. ulozena.”

⁴⁰¹ Zapis jest dość niejasny: o ile w tytule uchwały wyraźnie pisze o 2 ½ talara miesięcznie to w tekście podatek jest zróżnicowany – 2 ½ tal. i 6 gr prawdopodobnie od wartości (szacunku) majątku za każde 1.000 talarów, zaś duchowieństwo i poddani zamkowi (komory cesarskiej) po 1 talarze i 12 groszy.

⁴⁰² „...od gedneho každého duchowniho ý swiedskeho, tez Poddanych diedicžnych...”

⁴⁰³ Wybiierzcy ziemscy – poborcy podatki podatku ziemskiego.

⁴⁰⁴ „Letta Panie 1615 w pondeli po swatým Frantisku genž był 5 den mesýce Octobris, w mestie Rattiboržy přžy Sniemu obecnem Pani Stawowe (znesli)...”

⁴⁰⁵ „...Saudnicze Kanclarže...”

⁴⁰⁶ „...na tom se snesli...”

⁴⁰⁷ „...a ninie pohorzely...”

⁴⁰⁸ „...a chowani potrzeb zemských pustiti a dati raczył...”

DECYZJA BURGRABIEGO OPOLSKIEGO DANIELA SCHOLZA
Z 1637 ROKU W SPRAWIE GÓRNEGO ZAMKU

W 1637 roku burgrabia zamku Daniel Scholz⁴⁰⁹ nadał garncarzom opolskim przywilej budowy swoich domów na terenie górnego zamku (wolny przekład):

W 1632 roku cały Śląsk, między innymi i miasto Opole, zostały zdobyte przez nieprzyjaciela i zrujnowane przez niego. Domy mieszkańców a zwłaszcza garncarzy, w większości znajdujące się na przedmieściach, zostały spalone i zniszczone tak, że po przejściu wielkiej niepewności i po odejściu żołnierzy, nie mogli odbudować swoich domów i nie mieli gdzie mieszkać. Dlatego przyszli przed nasz urząd z prośbą, aby im miejsce wyznaczyć gdzie mogliby pobudować swoje domki i ich rzemiosło bez przeszkód ze strony innych wykonywać.⁴¹⁰ Czyniąc zadość ich słusznej prośbie, dajemy im całkiem pusty plac na starym zamku w Opolu, który jest całkiem zrujnowany i przed nim, do tego miejsca gdzie ewangelicy⁴¹¹ budują (zbudowali) swój kościół i dajemy w posiadanie i używanie garncarzom, mianowicie: Tobiassa Riescher – cechmistrza, Adama Wylustka, Lukassa Pionteghk, Geoga Hanussekh, Ambrossego Golan-sky, Wenczly Kobuschka, Sebastiana Sykiolka i Jacoba Kobiolka, każdy za własne pieniądze wybuduje tam domek. Jeżeli któryś z nich będzie chciał odstąpić lub też sprzedać swój domek, może to uczynić jedynie innemu garncarzowi. Będą oni płacić zamkowi opolskiemu roczny czynsz⁴¹² na św. Jerzego w wysokości 16 groszy i na św. Michała 32 groszy śląskich. Ten cały przywilej dajemy z zastrzeżeniem, że jeżeli w przyszłości Cesarz zechce na owym placu zamek lub co innego wybudować, może ich usunąć, dając drzewo na nowe domy. Co zaś się tyczy Andreasa Schnecken, ponieważ zamieszkuje on jedną wieżę i ponieważ nie może wybudować domu⁴¹³ pozwalamy mu mieszkać, on zaś jak długo będzie tam zamieszkiwał ma płacić rocznie 1 talara i 12 groszy.⁴¹⁴ Dla większej ważności dokumentu przykładam swoją pieczęć i podpis. Na zamku opolskim w dniu św. Jerzego 1637 roku.⁴¹⁵

(AP Op. Mag. Op. sygn. II-3-16/12, jęz. niem.)

⁴⁰⁹ Daniel Scholz (zm. 1638 r.) burgrabia opolski. Krypta grobowa oraz epitafium jego rodziny znajduje się w kaplicy św. Anny kościoła franciszkańskiego w Opolu.

⁴¹⁰ Garncarze nie byli mile widzianymi sąsiadami innych mieszkańców, gdyż piec garncarskie bardzo często powodowały pożary.

⁴¹¹ „...un Catholischen...” – niekatolicy

⁴¹² „Erb- oder Grundtzins”

⁴¹³ Brak środków? starość?

⁴¹⁴ Talar liczył 36 groszy czyli płacił czynsz w takiej samej wysokości jak pozostali garncarze.

⁴¹⁵ 23.04.1637 r. Z dokumentu wynika, że nawet ruiny zamku już nie istniały. Być może, wymienione wyżej z XIX w. określenie „wyspa garncarzy” należy rozumieć jako „dzielnica garncarzy”.

DOMY KOŚCIELNE

(BEZ TYTUŁU: WYROK SĄDU W SPRAWIE MIĘDZY KOLEGIATĄ
OPOLSKĄ A MIESZCZANINEM ANDRZEJEM REFFALDEM)

*Andrzej Reffald za zgodą kolegiaty opolskiej wybudował dom na parceli należącej do kolegiaty ale nie chciał płacić czynszu za działkę. Sprawę tę rozpatrywali członkowie rady książęcej księżnej Izabeli Zapolya – pani zastawnej księstw opolskiego i raciborskiego.*⁴¹⁶

W tej sprawie między ks. Krzysztofem Czornbergiem⁴¹⁷ archidiaconem opolskim, ks. Janem Prachno⁴¹⁸ kanonikiem (występujących) w imieniu całej kapituły św. Krzyża i fary w Opolu skarżącymi z jednej, a Andrzejem Reffaldem⁴¹⁹ krawcem, mieszczaninem opolskim oskarżonym – ze strony drugiej, dotyczącej opłat od jego domu, który w mieście Opolu (na placu) należącym do wymienionej kapituły wybudował leżący na Bytomskiej ulicy łączącej się z Rynkiem,⁴²⁰ po lewej ręce, z jednej strony przy ulicy do górnego klasztoru na rogu a po drugiej stronie koło Wawra (Wawrzyńca) Saniwnika.⁴²¹

A ponieważ wyżej wymienieni duchowni przedstawili dokumenty, wypisy i umowy, pozwalając na budowę takowego domu⁴²² i od wielu lat takie opłaty od niego Refalda i przodków jego były pobierane. Jej Królewskiej Miłości a Pani, Pani Izabeli królowej węgierskiej, dalmackiej, chorwackiej etc. namiestnik w księstwach opolskim, głogóweckim i raciborskim, ja Wacław z Dolnej na Dziewkowicach⁴²³ wspólnie z innymi członkami rady Jej Królewskiej Miłości taki wyrok wydaliśmy i uznaliśmy za obowiązujący,⁴²⁴ że wyżej wymieniony Andrzej Reffald zaległe kapitulę pieniądze powinien zapłacić a obecnie i na przyszłość płacić regularnie w każdym roku zgodnie z prawem i sprawiedliwością. Na świadomość tego, ja wyżej wymieniony poborca podatków (księstwa) poleciłem przywieźć pieczęć swą własną.

Stało się w Opolu w dzień drugi po niedzieli Przewodniej⁴²⁵ roku od Narodzenia Pana Chrystusa tysięcznego pięćsetnego pięćdziesiątego piątego. A przy tym obecni byli: urodzony pan Jan z Żyrowej⁴²⁶ na Szczepanowicach starosta opolski, pan Jerzy z Żyrowej na Żyrowej starosta okręgu (kraju) strzeleckiego, pan

⁴¹⁶ Z dokumentu wynika, że wówczas jeszcze nie istniał odrębny sąd i dlatego sprawę rozpatrywały wyznaczone osoby.

⁴¹⁷ Von Czornberg – ród szlachecki pochodzący z Gałowic w księstwie oleśnickim, mający majątki w okolicy Koźla i Strzelec. (Bartłomiej) Krzysztof (zm. ok. 1556 r.) w latach 1548 – 1556 był archidiaconem opolskim.

⁴¹⁸ Jan Prachno (Pruchno) (zm. ok. 1579 r.) – kanonik polski.

⁴¹⁹ Reffald (Riefald, Ryffald) mieszczanie – rzemieślnicy opolscy, używali też nazwiska Ziabka (Żabka). Andrzej Reffald krawiec i kapelusznik.

⁴²⁰ Obecnie ul. Krakowska nr 1

⁴²¹ Obecnie ul. Krakowska nr 3

⁴²² „...na budowani tohoz domu wuoli byli dali...”

⁴²³ Wacław Nawoy z Dolnej w 1555 r. poborca podatków (Statthaler) księstw opolskiego i raciborskiego, w 1556 r. – starosta ziemski tych księstw z ramienia ks. Izabeli Zapolya.

⁴²⁴ „...takto mezy nimi nalezame a uznawame za prawo...”

⁴²⁵ Niedziela Przewodnia – 1 niedziela po Wielkanocy, 23.04.1555 r.

⁴²⁶ Żyrowscy z Żyrowej – jeden z nastarszych rodów górnośląskich, pochodzący ze wspólnego pnia z Proszkowskimi. W XVI w. dzielił się na kilka linii: Jan – linii Szczepanowic k. Opola, Jerzy – z Żyrowej, drugi Jan – z linii Półwsi k. Opola, mający majątki k. Olesna.

Jan Wolff⁴²⁷ z Białej wicekanclerz księstw opolskiego i raciborskiego, pan Jan Żyrowski na Skorkowie starosta oleski i lubliniecki, pan Jan Przedbor⁴²⁸ z Wielkich Paniów na Naczęstawiczkach, pan Janusz z Kotulina zwany Wrochnik.⁴²⁹
(Podpisy:) Wacław Nawoy własnoręcznie, Jan Wolff wicekanclerz własnoręcznie.⁴³⁰

(AP Wr. – rep. 107 Akta kolegiaty opolskiej, jęz. cz.)

⁴²⁷ Jan Wolff z Solca (Alt Zülz - Stara Biała) , później właściciel tzw. „kamienicy książęcej”.

⁴²⁸ Przedbor – szlachta górnośląska pochodząca z Paniów k. Gliwic. Jan Przedbor był właścicielem Naczęstawi k. Koźła.

⁴²⁹ Kotuliński (nie mylić z później hrabiowskim rodem Kotulińskich) a właściciel Wrochen vel Wrochnik. Jan Kotuliński – Wrochnik był właścicielem Polskiej Cerekwi k. Koźła.

⁴³⁰ mpp, manu pp - „manu propria” .

WOLNE DOMY SZLACHECKIE

Transakcje kupna – sprzedaży szlacheckich wolnych domów były rejestrowane w księgach ziemskich⁴³¹ a nie w księgach miejskich.

KUP DOMU W OPPOLY JAKUB MLECZKO ETC.

Zagroda ta, zajmująca prawie cały teren dzisiejszego skweru pomiędzy placem Wolności a kanałem, posiadająca co najmniej dwa domy, jeden przy bramie bytomskiej a drugi w głębi, browar i dwie stajnie, występuje w dokumentach już od początku XVI wieku: w 1512 roku od Stefana Kamenca kupił ją, wraz z wolnym domem w mieście oraz Kamieniem Śląskim i okolicznymi majątkami, Jan Strzela - Chmielik⁴³². Po jego śmierci mieszkała tu wdowa – Katarzyna, o której mowa w dokumencie. Prawdopodobnie sprzedała zagrodę Magdalenie Kurzbach - Posadowskiej, zastrzegając sobie dożywocie.

(Opole w środę w dzień św. Jerzego 1578 r.)⁴³³

Rudolf etc.⁴³⁴ Wystąpiła urodzona wierna miła Magdalena Kurzbachówna⁴³⁵ wdowa po zmarłym sławetnym wiernym naszym miłym Wacławie Posadowskim⁴³⁶ z jednej, a sławetny wierny nasz miły Jakub Mleczek⁴³⁷ (z drugiej strony), będąc zdrowi na ciele i umyśla w porozumieniu z swoimi krewnymi⁴³⁸ dobrowolnie oświadczyli i przedłożyli umowę kupna domu w Opolu którą zawarli między sobą a która dosłownie tak brzmi:⁴³⁹

Roku pańskiego 1578 w sobotę po Wielkanocy⁴⁴⁰ w mieście Opolu sporządzoną umowę o kupno⁴⁴¹ między panem Jakubem Mleczkim ze strony jednej, a urodzoną panią, panią Magdaleną Kurzbachówną wdową po zmarłym panu Wacławie Posadowskim z drugiej a mianowicie że wymieniona pani Magdalena Kurzbachówna wyżej wymienionemu Jakubowi Mleczkowi dom swój w Opolu za klasztorem przy murze i z domkiem przy Bramie Bytomskiej z miasta idąc po prawej ręce, słodownię przy nim i zagrodę leżącą między dwiema wozowniami (?)⁴⁴² ze wszystkim należącym do tych domów i zagród prawami i z tym wszystkim jak sama kupiła według starych dokumentów które miała, nie zachowując sobie niczego, sprzedała swoje wiano⁴⁴³ za 500 talarów, licząc każdy talar po 36 groszy a grosz po 12 halerzy. Zgodnie z umową wspomniany pan Jakub Mlec-

⁴³¹ Knihy zemske, Landbuch.

⁴³² J. Stibor: Regesta českých listin a listů z knižectví opolsko-ratibořského 1457-1731. /w:/ Sbornik Archivních Prací 47:1997 č. 2 nr 28.

⁴³³ Tj. 23.04.1578 r.

⁴³⁴ Rudolf II Habsburg (zm. 1612 r.) cesarz niemiecki i król czeski.

⁴³⁵ Magdalena, córka Aleksandra von Kurtzbach, była trzykrotnie zamężna: 1. z Samuelem von Heydeck, 2. (x 1561 r.) z Wacławem Posadowskim właścicielem Dobrodzienia 3. (x 1585 r.) z Melchioriem Żyrowskim właścicielem Sławic k. Opola.

⁴³⁶ Wacław Posadowski (zm. 1572 r.) właściciel Dobrodzienia

⁴³⁷ Wg herbarza Pilnačka Jakub Mleczek nie należał do rodu górnośląskich Mleczków a pochodził z Kurzelowic na Białorusi koło Połocka i na Góry Śląsk przybył dopiero w 1578 r.

⁴³⁸ „...s przedesslu radu przatel swych...”

⁴³⁹ „... kteryzto slowo od slowa takto zny:”

⁴⁴⁰ „Letta panie 1578 w sobotu po welge noczy...” - 5.04.1578 r.

⁴⁴¹ „...stala se smluwa a kup czely...”

⁴⁴² „...mezy dwiema stalmachy lezicy...”

⁴⁴³ „...z wiegnemu dediczti...”

ko pani Kurzbachównie natychmiast wypłacił 400 talarów⁴⁴⁴ a na przyszły (dzień) św. Ducha piąte sto talarów, z tej sumy pani Magdalena Kurzbachówna powinna zapłacić podatek za lata używania (zasiedzenia).⁴⁴⁵

Co się tyczy domku przy Bramie Bytomskiej to pani Katarzyna matka panów Strzelów z Kamienia⁴⁴⁶ ma go używać aż do śmierci a po jej śmierci otrzyma go wymieniony pan Jakub Mleczo.

Umowa ta, niepodważalna została złożona w kancelarii opolskiej celem zatwierdzenia i dla lepszej ważności (obie strony) prosiły jako świadków urodzonych panów Jana i Fryderyka braci własnych Nawoyów z Dolnej,⁴⁴⁷ Ernesta Kamieńca z Kamienia⁴⁴⁸ i Adama Warłowskiego z Warłowa⁴⁴⁹ aby odcisnęli obok (sygnetów stron) swoje sygnety i własnoręcznie podpisali bez szkody dla siebie i swoich potomków.⁴⁵⁰ Stało się roku i dnia wyżej napisanego.

A ponieważ starosta nasz wspólnie z wyznaczonymi do tego doradcami uznali, że umowa ta powinna być zatwierdzona, my jako król i pan ich dziedziczny zatwierdzamy i na mocy tego naszego cesarskiego dokumentu zatwierdzamy (umowę) i wyżej wymieniony Jakub Mleczo oraz jego potomkowie mogą posiadać dziedzicznie ten dom i zagrody bez żadnych przeszkód.

Dan w Opolu w środę w dzień św. Jerzego roku pańskiego 1578.⁴⁵¹ Świadkowie: sławetni wierni nasi mili Mikołaj Noss z Grabowa⁴⁵² pisarz ziemski wymienionych księstw, Salomon Schlieben,⁴⁵³ Krzysztof Spigel,⁴⁵⁴ Paweł Dreski⁴⁵⁵ i Mikołaj Lasota ze Steblowa na Błazejowicach⁴⁵⁶ kanclerz nasz wyżej wymienionych księstw któremu dokument ten zlecono (sporządzenie).

(Kniha zemská... rkp Archiv zemsky Opava k. 268-268v)

⁴⁴⁴ „...y hned sstýry sta tallaruow položyl...”

⁴⁴⁵ „...za ty letta zasedina gest ... prawiti powinna...”

⁴⁴⁶ „...paný Katterzyna materz panuow Strzeluow Kamenskych...” Kamień Śląski k. Opola. Wdowa po Janie a matka Jerzego, Piotra i Jana Strzelów - Chmielików.

⁴⁴⁷ Synowie Waclawa Nawoya: Jan – właściciel Dziewkowic, Fryderyk – właściciel Sobieszowic k. Gliwic oraz domku i zagrody na przedmieściu Opola.

⁴⁴⁸ Ernest (Arnoszt) Kamenec – właściciel Pawonkowa k. Lublińca.

⁴⁴⁹ Adam – syn Matusza Warłowskiego, właściciel Zwozu k. Lublińca. Majątek sprzedał i osiadł w Opolu gdzie miał dom w Rynku.

⁴⁵⁰ „...zie gsau sekrety swe wedle gegich k težyje smluwie pro swiedomý sobie a erbom swym bez sskody przytisklj a se tolkez rukami swymý podepsalj.” Tzn. bez odpowiedzialności prawnej swojej i potomków.

⁴⁵¹ „...dattum w Oppolj we strzedu den swateho Gierzyho letta Panie 1578.

⁴⁵² Zob. przyp.

⁴⁵³ Salomon Sslyben – Salomon Schlieben zwany Gumprecht wraz z braćmi Krzysztofem i Zygmuntem posiadał Stawice k. Opola które w 1574 r. sprzedali Janowi sen. Żyrowskiemu.

⁴⁵⁴ Krystoff Spigel – Krzysztof Spigel prawdopodobnie syn Jana Spiegla, właściciel majątków w okolicy Oleśna.

⁴⁵⁵ Dreski – szlachta niemodlińska, posiadająca również majątki w okolicy Koźla.

⁴⁵⁶ Steblów i Błazejowice k. Koźla.

KUP DOMU NAWOYOWSKEHO W ZAMKOWEJ BRANÝ W MESTIE OPPOLI LEŽICZYHO⁴⁵⁷

(Kupno domu Nawojowego w zamkowej bramie w mieście Opolu leżącego)

(Opole w środę po niedzieli Cantate 1587 r.)⁴⁵⁸

My Rudolf etc. Wystąpili stateczni i sławetni wierni nasi mili Waclaw Gierałtowski z Gierałtovic na Chudowie,⁴⁵⁹ sędzia państwa bytomskiego, Janusz Ruzyc z Chełmu na Sierakowie,⁴⁶⁰ Paweł Gierałtowski z Gierałtovic na Wielkich Sierakowicach⁴⁶¹ i Jan Rogojski z Rogożnik na Wielkich Paniowach⁴⁶² z upoważnienia i na miejscu⁴⁶³ Stanisława Rogojskiego z Rogożnika na Biskupicach⁴⁶⁴ będąc zdrowi na ciele i umyśle,⁴⁶⁵ dobrowolnie oświadczyli, że prawnie, dziedzicznie, sprzedali za sumę już całkowicie zapłaconą, w imieniu wymienionego Stanisława Rogojskiego i jego potomków i innych którzy by mieli prawo dziedziczenia oraz zgodnie z prawem księstwa zgłosili do kancelarii tegoż księstwa, prawnie przekazali dom wolny dziedziczny zwany Nawoyowski w mieście Opolu leżący między Bramą Odrzańską⁴⁶⁶ i łaźnią miejską, ze wszystkimi prawami od starodawna do tego domu należącymi tak jak wymieniają to stare dokumenty i nadania sławnej świętej pamięci przodków naszych książąt opolskich,⁴⁶⁷ na ten dom zawierają, i z dwoma zagrodami przy Odrze i łaźni miejskiej oraz ganku czyli pawlacza nad bramą⁴⁶⁸ i innymi należącymi dodatkami. (Dom ten) był używany (dzierzawiony) przez sławetnego, wiernego naszego miłego Mikołaja Nosa z Grabowa na Szczepanowicach pisarza ziemskiego wymienionych księstw.⁴⁶⁹ (Sprzedali ten dom) w imieniu wymienionego Stanisława Rogojskiego i jego potomków w całości sławetnemu wiernemu naszemu miłemu Waclawowi Szelidze z Rzuchowa na Witosławicach, kanclerzowi wymienionych wyżej księstw⁴⁷⁰ i jego potomkom bez żadnych przeszkód innych osób. Ponieważ nasz starosta z wyznaczonymi sędziami uznali tą transakcję za słuszną, my jako król czeski i pan dziedziczny (księstw) ją zatwierdzamy z całą mocą tego cesarskiego dokumentu i chcemy aby wyżej wymieniony kanclerz Waclaw Szeliha z potomkami swymi mógł posiadać ten dom dziedzicznie i dysponować nim wedle uznania.

⁴⁵⁷ Zemska kniha... k. 327v-328 Zemsky archiv... Opava.

⁴⁵⁸ Niedziela Cantate – czwarta niedziela po Wielkanocy, środa po niedzieli Cantate 1587 – 30.04.1587 r.

⁴⁵⁹ Gierałtowice i Chudów k. Gliwic.

⁴⁶⁰ Chełm – Góra Chełmska, Góra św. Anny, Sieraków k. Lublińca.

⁴⁶¹ Sierakowice k. Gliwic.

⁴⁶² Rogożniki w ks. siewierskim, Paniowy k. Mikołowa.

⁴⁶³ „...yakzto zmocznieni a na mistie...”

⁴⁶⁴ Biskupice k. Gliwic (Zabrze).

⁴⁶⁵ „...na tiele y rozumie...”

⁴⁶⁶ Pomyłka pisarza – winno być jak w tytule: Bramą Zamkową.

⁴⁶⁷ „...se wssym prawem sprawedlnostj, a przislussenstwim, od staradawna ktomu domu naleziczym tak yakzto starzi listowe a nadanj slawne spasytedlne pamietj, przedkow nassych Knizat Opolskych...”

⁴⁶⁸ „...ze dwiema zahradkami przy Odrze a Lazni Miestske tudiz gankem neb pawlaży nad branu...”

⁴⁶⁹ Nos (Nass) z Hrabowa – górnośląska szlachta pochodząca z Grabowa k. Toszka. Mikołaj Nos (zm. po 1598 r.) w latach 1569 – 1598 był pisarzem ziemskim księstw opolskiego i raciborskiego, w 1579 r. kupił Szczepanowice k. Opola.

⁴⁷⁰ Szeliha (Sseliha, Scheliha) ród górnośląski herbu zwanego w Polsce od ich nazwiska „Szeliga”. Pochodzili z Rzuchowa k. Rybnika. Mikołaj Szeliha (zm. 1618 r.) właściciel Witosławic k. Koźła był kanclerzem przez około 36 lat.

Dla pamięci дано і писано в Ополу в сродę по недієли ктора называ сїє Cantate в року 1587. Przy tym были уродzeni, stateczni і славетни nasi mili: Jerzy z Oppersdorffu на Dubie і Frydstejnie, Górnym Głogowie і Polskiej Nowej Cerekwi, Melchior Żyrowski z Żyrowej на Pólwsi, Jerzy Strzela z Dzielaw на Wierzchu і Mikołaj Nos z Grabowa на Szczepanowicach pisarz ziemski wymienionych księstw ктoremu powierzono (spisanie) ten документ.

(Kniha zemská... Archiv zemský Opava k. 327v-328)

MIEJSKIE KSIĘGI SPRZEDAŻY I KUPNA NIERUCHOMOŚCI W OPOLU

W Archiwum Państwowym w Opolu zachowały się 3 księgi sprzedaż i kupna nieruchomości w mieście Opolu z drugiej połowy XVI i z XVII wieku.

1. KSIĘGA KUPNA I SPRZEDAŻY NIERUCHOMOŚCI W MIEŚCIE OPOLU W LATACH 1558 – 1589 (1606) (Kaufbuch der Stadt Oppeln 1558-1589)

Księga liczy 236 kart – 506 stron.⁴⁷¹ Oprawa renesansowa skórzana, zdobiona tłokiem ślepym,⁴⁷² z postaciami świętych i innych osób, oraz stylizowanym ornamentem roślinnym. W ornamencie ukryta data 1560 i wytłoczony napis: "Register...".

Księga zawiera 316 transakcji kupna – sprzedaży domów i działek w Opolu w latach 1558 – 1589 (1606) w wielu wypadkach razem z wyposażeniem. Większość transakcji regulowano spłatami ratalnymi rozłożonymi nieraz na kilka lat. Przeważa język czeski – 255 wpisów, zaś w języku niemieckim zanotowano jedynie 61 transakcji.

1558.

1. Sprzedaż domu przy ul. Gosławskiej pomiędzy domami Jakuba Trutmina a Wojtka Żeludka. Sprzedający: Jadwiga i Ludmiła, córki Bartka zwanego Kolarz. Kupujący Mateusz i Jerzy Ficzek. Wartość domu 50 grzywien.⁴⁷³ Poręczyciele spłaty: Jakub Trutmin – sąsiad i Sebastian Kruczy. Świadców: Jan Staniczko – mąż Jadwigi, Wojtek Barutek, Jan Madelka, Stanisław Prusik i Jerzy Kucharz. Jęz. cz. s. 11-12
2. Sprzedaż kramu sąsiadującego z kramem Andrzeja Molendy oraz gospodarstwa za bramą bytomską. Sprzedający: spadkobierca Janusza Kotlarza z Wrocławia – Jan Wyszkowski, oraz wierzyciele Jerzego Wyszkowskiego: Ambroży Lipp, Lorenc Weidner, Gregor Gomulka i Michał Dzierżkow. Pełnomocnik sprzedających Jerzy Lachnit. Kupujący Ambroży Sebisich z Nysy, jego pełnomocnicy: Krzysztof Żelussek i Andrzej Ziabko. Świadców: pełnomocnicy obu stron, Andrzej Molenda i Jan Skiba – pisarz miejski. Wartość 370 talarów.⁴⁷⁴ Spłacono wierzycieli w 1566 roku. Jęz. cz. s. 13-16

1560.

3. Sprzedaż połowy kramu pomiędzy kramem Zofii Posadowskiej i kramem gminy miejskiej, drugą połowę posiadał Andrzej Molenda. Sprzedający: Łukasz Burckhardt z Ofomuńca. Kupujący: Florian Niger vel Schwarz. Wartość 80 talarów – spłacono w r. 1565. Jęz. niem. s. 17

⁴⁷¹ Numeracja kart jest z XVI w., numeracja stron – archiwalna, współczesna.

⁴⁷² Bez złocień.

⁴⁷³ 1 grzywna = 42 grosze.

⁴⁷⁴ 1 talar = 36 groszy.

4. Sprzedaż domu z wyposażeniem ul. Świętokrzyska pomiędzy domami Krzysztofa Czelustki i Jakuba Grawka. Wyposażenie domu: 2 stoły, 1 faska, 4 kadzie, 4 mitle, 8 achteli piwnych, 3 korytka piwne, 2 almaryje, 1 szybanek, 2 zydle, 1 wierzba, 1 lipa, 1 ceber piwny, 4 kwarty cynowe, 1 przynis (?), 1 hinierz miedziany (?), 1 rzebenik (?). Sprzedający: Andrej Molenda z żoną Zuzanną. Kupujący: Krzysztof Örtell – stolarz z żoną Reginą. Świadkowie Klemens Kochanek, Maciej Gradski, Adam Wlock, Walentyn Skrzeczek i Jan Rokita. Sprzedający zastrzegł dla siebie na rok czasu dopóki nie kupi nowego domu, komorę i masztalnię (stajnię) na dwa konie. Wartość 150 grzywien, spłacono w 1561 r. Jęz. cz. s. 18-19
5. Sprzedaż domu pomiędzy domami Melchiora Geislerna i Janusza Pantzke oraz kramu koło kramu Jerzego Lakoty. Sprzedający: Paweł Plotzken – rymarz. Kupujący: Bartłomiej Scholz – rymarz. Świadkowie: Hans Frantzke, Jerzy Adeloff, Hans Kraus i Valten Skrzeczek. Wartość 104 talary. Spłacono w 1564 r. Jęz. niem. s. 20-21
6. Sprzedaż domu narożnego na ul. Świętokrzyskiej koło domu Wojciecha Droźdiaka, razem z wyposażeniem: 12 achteli, 3 beczki (kadzie), 2 leje, 2 lossaffkÿ (?) piwów, 2 stoły, 2 zydle, 1 zbroja plechowa z całym wyposażeniem. Sprzedający: Jan Rÿz z żoną Heleną. Kupujący: Stefan Krupa z żoną Magdaleną. Świadkowie: Walentyn Skrzeczek, Krzysztof Örtell, Wojciech Muskała, Walentyn Gnel. Wartość 174 grzywny, spłacono w 1561 r. Jęz. cz. s. 22-23

1561.

7. Sprzedaż domu z zabudowaniami (młyn ?). Sprzedający: Hanns Bencke – młynarz z żoną Agnesten. Kupujący: Melten Waltern (zm. 1564 r.) z żoną Dorotą. Świadkowie: Witke Baruth, Merten Misser, Georg Walcher, Simon Granisch, Hanns Wache, Hanns Scholz. Wartość 100 grzywien. Spłacone w 1567 r., w 1564 r. zmarł Melten, dalej spłacała jego żona a od 1566 r. spłacał Simon Wache. Jęz. niem. s. 24
8. Sprzedaż domu narożnego na ul. Sukienniczej obok domu Jakuba Warchoła. Sprzedający: Szymon Stodroniek z żoną Barbarą. Kupujący: Abraham Stawinoha z żoną Aneżką. Świadkowie: Stanisław Minich, Matys Botianek, Girzik Kainka, Wojtek Baruth i Urban Goly. Wartość 90 grzywien. Jęz. cz. s. 25
9. Sprzedaż domu na ul. Gosławickiej pomiędzy domami Waszka – szewca i Marcina Breliczka. Sprzedający: Mateusz i Ficzek Wrona z żonami: Anną i Katarzyną. Kupujący: Tomasz Żaludek z żoną Krystyną. Świadkowie: Łukasz Zarychta – poprzedni właściciel domu, Walentyn Skrzeczek, Jakub Trutwin, Klemens Kochanek, Sebastian Kwirzi, Wojciech Żaludek i Jan Krauz. Wartość 100 grzywien, spłacony w 1564 r. jęz. cz. s. 26
10. Sprzedaż domu koło bramy bytomskiej, koło domu Marcina Krzczona razem z wyposażeniem: 1 stół, 2 zydla, 2 almaryje, 2 łóżka, 4 piwne kudy (?), 3 szafliki piwne, 1 szczas (?), 14 achteli oraz z folwarkiem (położonym poza miastem). Sprzedający: Jan Trubner (von Teubner – szlachcic ?) z

żoną Justyną. Kupujący Andrzej Baruth z żoną Aneżką (szlachcic ?). Pełnomocnik żony sprzedającego Jerzy Kochendorf (szlachcic). Świadkowie: Jakub Walcerowski (szlachcic) wierzyciel sprzedającego, Andrzej piekarz, Jan starszy Pange von Baumgarten (szlachcic) i Walentyn Lorenz – zarządca zamku opolskiego. Wartość 430 talarów. Jęz. cz. s. 27-29

11. Sprzedaż domu koło bramy bytomskiej pomiędzy domami Jana Teubnera (zob. wyżej) a Balcera garmcarza. Sprzedający: spadkobiercy Stenczła Trzaszke – Hanus Madelka i Jerzy Dobrzenski. Kupujący Jerzy Kürstein – kowal z żoną Apolonią. Świadkowie: Hanus Baran, Hans Silhanek, Hanus Schwarzer i Hanus Pennczke. Wartość 20 grzywien. jęz. niem. s. 30-31

1562.

12. Sprzedaż domu przy ul. Gosławickiej między domami Jakuba Trutwina i Wojtka Żeludka. Sprzedający: Maciej Wrona – sukiennik z żoną Anną. Kupujący: Szymon Waloszek (Maloszek) z żoną Magdaleną. Świadkowie: Walentyn Skrzeczek, Wincenty Wrona z Ujazdu – brat sprzedającego. Wartość 110 grzywien. Jęz. cz. s. 33
13. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża naprzeciw probostwa, koło domu Matysa Botianka. Sprzedający: Elżbieta Pastuszkowa – wdowa. Kupujący: Tomasz Studiński z żoną Dorotą. Świadkowie: Jakub piernikarz, Paweł Szafranec, Andrzej Straszyryba. Wartość 110 grzywien Jęz. cz. s. 34
14. Sprzedaż domu i zagrody przed bramą bytomską pomiędzy domami Piotra Klosa i Kaspra - „służebnika” ziemskiego. Sprzedający: spadkobiercy po zmarłej Katarzynie Diwissowej (szlachta ?) – synowie Jerzy, Jan i Kasper, córka Helena Ryz i jej mąż – Jan Ryz. Kupujący: Walentyn Lorenz – zarządca zamku opolskiego i jego żona – Magdalena. Poręczyściele: Walentyn Skrzeczek i Kasper Nietrefy. Wartość 73 talary. Jęz. cz. s. 35
15. Sprzedaż połowy pustego placu obok domu Hynka Ziabki. Sprzedający: rada miasta. Kupujący Andres Ziabko. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 35
16. Sprzedaż połowy kramu pomiędzy kramami Marcina krawca i Floriana Schwarza., druga połowa należy do kuśnierzy. Sprzedający: Zofia Posadowska (szlachta). Kupujący Walten Bartenschlag – powroźnik. Pełnomocnik (sprzedającej) Szymon Belcke. Świadek Hanns Pentzke. Wartość 62 talary. Jęz. niem. s. 36
17. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej, przy murach miejskich naprzeciwko nowego zamku, obok domu Melchera Geislera – krawca. Wraz ze sprzętem: wolnizhung (?), 30 kop gontów, 60 kop gwoździ gontowych, 2 okna wiązane, 1 pręt (miara). Sprzedający: Thomas Böhme – cieśla. Kupujący: Hanns Mahe – postrzygacz z żoną Barbarą. Świadkowie: Simon Granisch – konwisarz, Simon Neugebauer, Jakub Schneider – ślusarz, Hanns Pencke – kuśnierz, Greger Schreiber – cieśla. Wartość 90 grzywien. Jęz. niem. s. 37
18. Sprzedaż 1 kwarty roli, stodoły i chmielnika pod miastem przy drodze do Kępy. Rola leży „w Mięstskim poli”, pomiędzy rolami N. Zubrzickiej

- (szlachta) i N. Gorniczego. Sprzedający: Waclaw masarz z żoną Marketą. Kupujący: Jan Zebÿsse z żoną Anezką. Wartość 100 talarów. Jęz. cz. s. 38
19. Sprzedaż domu „za Odernym mostem”, pomiędzy domami Wojtka Tenkÿ i Girzika Piwowarskiego. Sprzedający: Matys Mientus – słodownik z żoną Zofią. Kupujący: Woÿtek Golia z żoną Hedwigą. Wartość 48 grzywien, spłacone w czerwcu 1565 r. Jęz. cz. s. 38-39
20. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. św. Krzyża koło domu „Oltarznygo” należącego do bractwa strzeleckiego. Dom leży w tyle domu Adama Rzeżuchy, pomiędzy domami Adama Rzeżuchy i Biessów (szlachta)⁴⁷⁵. Wyposażenie: młyn „krupny” (żarna), 2 siekiery, stół, 3 zydle, 1 almarycja, „syndele” (gonty), łaty (deski na dach pod gonty). Sprzedający: Dorota Waldowska. Kupujący Girzÿk Maszek (Waszek) z żoną Katarzyną. Świadkowie: Krÿstoff Żelustka, Walentin Gnel (Gnyl), Josef Nycze, Michał Tichosz, Jakub Trutwin, Jan Naroczki. Warość 40 grzywien spłaconych w 1567 r. Jęz. cz. s. 40
21. Sprzedaż domu przy ul. Bytomskiej pomiędzy domami Barbary Marmiegg i Girzika Kürsteina. Sprzedający Ficzek Pluchta (Plachta) z żoną Elżbietą. Kupujący: Jakub Thomes – piekarz zamkowy. Pęnomocnicy sprzedającego: Juan Freliz i Gawel Skrzeny. Świadkowie: Krÿstof i Hanns Örtel, Martin Ferster – ojciec (ojczym) kupującego, Martin Thomes – brat kupującego. Wartość 180 grzywien. Jęz. cz. s. 41-42
22. Sprzedaż zagrody na błoniu (plani) położonego pomiędzy Sebastianem Kwierzym, Frankiem Kosiczkim i Klemensem Kochankiem. Sprzedający: Jan Opotzki (Opaczka). Kupujący: syn Bartosz Opotzki (Opaczka) proboszcz kościoła św. Krzyża („ksiądz farorz”). Brak świadków i ceny. Jęz. cz. s.42-43
23. Sprzedaż pustego placu koło Ficzka Ziabki, 13 łokci szeroki i 36 łokci długi, gdzie stała słodownia książęca. Sprzedający: rada miejska. Kupujący Andrzej Ziabka z żoną Zuzanną. Wartość 15 talarów. Jęz. cz. s. 43-44

1563.

24. Sprzedaż domu i zagrody za bramą bytomską obok drogi pomiędzy domami Stanisława Trzaski i Katarzyny Gnelkowej. Sprzedający: Balczer Henczerz (garncarz). Kupujący Girzik Kürstein – kowal z żoną Apolonią. Wartość 26 grzywien. Jęz. cz. s. 45
25. Sprzedaż zagrody położonego na wale (na Zaodrze) naprzeciw Rybaków pomiędzy zagrodami Tomka Chodury i Wojciecha Słabego. Sprzedający Ficzek Plichta. Kupujący Jakub piernikarz z żoną Katarzyną. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 45-46
26. Sprzedaż kramu pomiędzy kramami Jana Skiby – pisarza miejskiego i Hedwigi Swinkowej. Sprzedający: Tomasz Schneller z żoną Katarzyną. Kupujący: Michał mieczarz z żoną Anezką. Świadkowie: Jan Krauz – wójt polski, Wojciech Andraczek, Jan Rÿz, Hanns Örtel, Woÿtek Pecze-

⁴⁷⁵ Beessowie mieli w Opolu kamienicę na rogu rynku i dzisiejszej ul Koraszewskiego.

- nek i Jan Naroczki. Wartość 60 talarów, spłacono w 1565 r. Jęz. cz. s. 46-47
27. Sprzedaż domu przy ul. św. Krzyża pomiędzy domami Ssimka Rybienińskiego i Stanisława Lichawego. Sprzedający: Sobek tkacz z żoną Dorotą. Kupujący: Walek Glumb z żoną Aneżką. Świadkowie: Kasper Nietreff, Matys Gudski, Jan Skÿba – pisarz miejski. Wartość 30 grzywien, spłacono w 1564 r. Jęz. cz. s. 48-49
28. Sprzedaż domu przy ul. Górnej (Berggasse, Horni), koło domu Pawła Trutwina. Sprzedający: Simon Storch. Kupujący Naason – żyd. Wartość 16 grzywien. Jęz. niem. s. 49
29. Sprzedaż domu z wyposażeniem – zbroje plechowe i naczynia piwne, w Rynku pomiędzy domami Krystyny Zubrzickiej (szlachta) i Wojciecha Szoltyska. Sprzedający: Jan Skopek, za zgodą występujących jako świadkowie, współwłaścicieli i przyszłych spadkobierców – Piotra Skopka i Stanisława Ochniowskiego z żoną Mandaleną. Sprzedający zastrzegł sobie pozostawienie dla niego sklepu (piwnicy), 2 kotłów, 2 stołów rzemieślniczych oraz należącego do domu zagrody przed bramą Gosławską obok pastwiska (skotni), stodoły miejskiej i zagrody Krzystyny Zybrzickiej. Kupujący: Jakub Golia z żoną Barbarą. Świadkowie: Walentyn Gnyl, Klemens Kruol, Szymon Stiodronek, Matys Simek i Jan Skÿba – pisarz miejski. Wartość 425 grzywien, spłacone w 1567 r. Jęz. cz. s. 50-52
30. Sprzedaż domu na ul. Górnej, koło domu Abrahama Barucha – żyda. Sprzedający: Ambroży Gosławski z żoną Anną. Kupujący: Andres Stulcz z żoną Hedwÿką. Świadkowie: Martin Kokorz, Hanns Zwonek, Girzik Dobrzensky. Wartość 62 grzywny. Jęz. cz. s. 53
31. Sprzedaż placu na ul. Bydłcej (Skoiczke), pomiędzy domami Szymona Jastrzabskiego (szlachcic ?) i Woÿtka Lichawy. Sprzedający Tomek Chodura. Kupujący Krystyna Silkowa. Wartość 16 talarów. Jęz. cz. s. 54
32. Sprzedaż domu przy ul. Różanej (Końskiej ? Rosengasse lub Rossengasse), pomiędzy domem kupującego i Kaspra Uberschar. Sprzedający: Donat Schmiedt – czapnik. Kupujący: Simon Neugebauer – czichner (? Zeichner – rysownik ?) z żoną Margaretą. Świadkowie: Hanns Örtel, Mates Opitz i świadek ostatniej raty: Melcher Geisler. Wartość 45 grzywien spłacone w 1568 r. Jęz. niem. s. 54-55
33. Sprzedaż starej łaźni (alte Badstube, dawna książęca) na ul. Odrzańskiej, obok bramy naprzeciw szpitala. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Georg Ploschkott – piekarz z żoną Elizabeth. Wartość 100 talarów, spłacono w 1569 r. Jęz. niem. s. 54-55
34. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej obok domu Sebastiana Dynda. Sprzedający Simek Maloszek (Waloszek) z żoną Mandaleną. Kupujący: Gregor Böhme – bednarz z żoną Barbarą. Świadkowie: Martin Czechner, Jakub Trutwin i Antoni Pielinga. Wartość 25 grzywien. Jęz. cz. s. 57-58
35. Sprzedaż domu z dwoma wielkimi stołami (w tym 1 dębowy) na ul. św. Krzyża, pomiędzy domami Jana Kani i Anny Plaplina. Sprzedający: Dzie-

ci zmarłej Elżbiety Kaniny (Kania) – młynarki: Jan, Urban, Anna i Nadzieja (Nadiega). Kupujący: Sebastian Kreiczy z żoną Hedwýką. Świadkowie: Michal Tichoss (Cichosz), Kaszper Nietreff i Jan Skýba – pisarz miejski. Wartość 125 grzywien. Jęz. cz. s. 58-60

36. Sprzedaż domu z prawem mieszkania do śmierci, przy ul. Bydłęcej (Skoiczke), koło zagrody wikarego i domu Seweryna Nicholka. Sprzedający: Anka Stopina. Kupujący: Simon Botian z żoną Sarą. Wartość 30 grzywien. Jęz. cz. s. 60

1564.

37. Sprzedaż starego murowanego domu w którym mieścił się również kram, położony pomiędzy kramami a domem kupieckim, koło kramu Floriana Czernego – tkacza.⁴⁷⁶ Poprzednim właścicielem domu był „cinger” (konwiarz ?) Wyszkowski. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Josef Poros – aptekarz. Świadkowie: Kaszper Nietreff i Szymon Uliczka. Wartość 160 talarów, spłacono w 1569 r. Jęz. cz. s. 61-62
38. Sprzedaż zagrody i cegielni pod miastem koło zagrody Anny Plapliny. Sprzedający: Marketa Malessa. Kupujący: Jan Bes Kathowski (szlachcic).⁴⁷⁷ Świadkowie: Jan Pange starszy von Baumgarten (szlachcic), Matys Simek, Jan Silchanek, Krýstoff Stieffel, Ficzek Kornek z Gosławic. Wartość 65 talarów. Jęz. cz. s. 63
39. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej pomiędzy domami Jakuba Trutwina i Stanisława Prusika. Sprzedający: Sebastian Kreiczy z żoną Jadwýką. Kupujący: Girzik Billy von Stylffried z żoną Katarzyną (szlachcic). Świadkowie: Tomasz Studiński i Jan Skýba. Wartość 115 grzywien. Jęz. cz. s. 63-64
40. Sprzedaż domu narożnego na ul. Bydłęcej (Skoiczke), za domem archidiacona obok domu Woytka Barwacza. Sprzedający: Girzik Billy von Stylffried z żoną Katarzyną (szlachta – zob. nr 39). Kupujący: Girzik Rero – tragarz z żoną Helżbitą. Świadkowie: Zykmunt Mruga, Woýtek Lichawy i Jan Skýba – pisarz miejski. Wartość 40 grzywien. Jęz. cz. s. 65
41. Sprzedaż domu na placu za mostem odrzańskim koło słodowni obok domu kupującego. Sprzedający: Zoffiga Kożuchowa. Kupujący: Matys Mientus – słodownik. Świadkowie: Ficzek Chalia, Jan Suchanek, Martin Walcher. Wartość 26 grzywien, spłacony w 1565 r. Jęz. cz. s. 66
42. Sprzedaż zagrody przed bramą bytomską, pomiędzy zagrodami kupującego i Matheusa Piwki. Sprzedający: Matys Siwek z żoną Anną. Kupujący: Wincenty Czwyk – burmistrz miasta. Wartość 70 talarów. Jęz. cz. s. 67
43. Sprzedaż domu na ul. Młyńskiej pomiędzy domami Rzehorza Skaziroda i Ficzka Ziabki. Sprzedający: Andres Ziabka z żoną Zuzanną. Kupujący: Tobiasz Chrzen z żoną Mandaleną. Wartość 115 grzywien. Jęz. cz. s. 67-68

⁴⁷⁶ Czerny występuje w źródłach opolskich również pod nazwiskiem „Niger” i „Schwarz”

⁴⁷⁷ Jan von Beess z Katowic (Karlówic) koło Brzegu.

44. Sprzedaż domu narożnego na ul. Bytomskiej obok domu Jakuba Muskali, naprzeciwko domu Andresa Matza – powroźnika, oraz zagrody przed bytomską koło pastwiska (skotni), zagrody sprzedającego, roli szpitalnej i Hannsa piekarza. Sprzedający: Martin Skola z żoną Anną. Kupujący: Simon Granisch – konwisarz z żoną Anną. Świadkowie: Jan Madelka, Lorenz Weydner, Krystoff Örtel, Wacław Furmeger, Petr Otrumbka, Melcher Geisler. Wartość 185 grzywien, spłacono w 1567 r. Jęz. cz. s. 63-70
45. Sprzedaż domu z wyposażeniem przy ul. Górnej, obok domu stolarza i Petera Steinmetza – kamieniarza. Wyposażenie: 2 małe stoły stolarskie oraz wszystkie gwoździe. Sprzedający: Benedig Rabbi – żyd. Kupujący: Bastyan Burckhart – krawiec z żoną Walpurgią. Wartość 70 grzywien. Jęz. niem. s. 71-72
46. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Górnej pomiędzy domami Andresa Strulcza i Mathesa Srutarza (zawód – śrutarz ?). Wyposażenie: 2 stoły „z wichluzkamý”, zydel, „kortym”, „stybanek” (szybanek), garnek miedziany, 2 „pannwý rybne”, 2 almaryje, 2 skrzynie, 3 łózka, 5 beczek. Sprzęt przeciwpożarowy: konwy, cebry, drabina, bosak (feierhak). Sprzedający: Abraham Baruthow – żyd. Kupujący: Jakub Biroin z żoną Mandaleną. Świadkowie: Jan Chodura – sukiennik, Paweł Trutwin – sukiennik, Jakub – Czech, Jorkel – żyd, Ambroży Lyppa – wierzyciel Abrahama – żyda. Wartość 60 grzywien, spłata zakończona w 1565 r. Jęz. cz. s. 73-74
47. Sprzedaż zagrody za miastem (podział spadku ?) po zmarłym Janie Wlocku – ojcu. Sprzedający: Adam Wlock. Kupujący: Walenty Wlock. Świadkowie: Simon Belch, Woýtiech Ondraczek, Adam Bolsch, Walentin Gnel (Gnyl), Simon Starodraniech. Wartość: 150 talarów. Jęz. cz. s. 75-76
48. Zamiana domów w Rynku pomiędzy Jakubem Golią – szewcem i jego żoną Barbarą a Girzykiem Lachnittem – urzędnikiem zamkowym (szlachcic) i jego żoną Aneżką. Dom Golii znajdował się pomiędzy domami Krzystyny Zubrzickiej (szlachta) i Zuzanny Soltyskowej, dom Lachnitta pomiędzy domem Tybinka i Gregora Bielika. Lachnitt dopłaca Golii 340 grzywien. Jęz. cz. s. 77-78
49. Sprzedaż domu wraz ze sprzętem przeciwpożarowym na ul. Bydłęcej (Skoiczka) pomiędzy domami Jana Chodury i Krystyny Zubrzickiej. Sprzęt: drabina, bosaki (feuerhaký), kocioł gliniany (kotel ulepeny). Sprzedający zastrzega sobie komorę i 1 krosna. Sprzedający: Jakub Friczmutt – tkacz z żoną Elżbětą. Kupujący: Petr Kłoz – tkacz. Wartość 80 grzywien. Jęz. cz. s. 79-80
50. Sprzedaż domu narożnego przed bramą bytomską, koło domu Walentina Lorenca – zarządcy zamku opolskiego. Sprzedający: Petr Kłoz z żoną Anną (zob. nr 49). Kupujący: Jan Magiera z żoną Sibillą. Wartość 30 grzywien. Jęz. cz. s. 81

51. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej pomiędzy domami Jana Grunta i Girzika Kurrssteina – kowala. Sprzedający: Walentin Dymny z żoną Barbarą. Kupujący Ficzek Placzek z żoną Marketą. Wartość 110 grzywien Jęz. cz. s. 82
52. Sprzedaż browaru (piwowar) naprzeciwko młyna miejskiego, z tyłu domu Ficzk Holÿ (szlachcic). W skład browaru wchodzi: browar (piwowar) stajnia (mastalnia) oraz prawo swobodnego transportu piwa przez dom Ficzk Holego). Sprzedający: Girzik Lachnitt (szlachcic) – urzędnik zamku w Opolu. Kupujący Petr Suchanek z żoną Aneżką. Świadkowie: Walentyn Lorenz – zarządca zamku i Woÿtiech Ondraczek. Wartość 300 złotych (węgierskich)⁴⁷⁸ Jęz. cz. s. 83
53. Sprzedaż domu i zagrody przed bramą bytomską obok domu kupującego i Ambrożego Lyppa. Sprzedający: bracia Matheus i Ficzek Wrana oraz ich siostra Angezda z mężem Martinem Jaworkiem. Kupujący: Jan Magiera – garncarz. Świadkowie: Wacław Furweger, Jan Grunt i Gawel Sklany. Wartość 69 złotych, spłacone 1566 r. Jęz. cz. s. 84
54. Sprzedaż domu przy ul. Różanej, między domami sprzedającego i kupującego. Sprzedający: Simon Neugebauer. Kupujący Kassper Bulman. Wartość 50 grzywien spłacone w 1569 r. Jęz. niem. s. 85
55. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża, w tyle domu Adama Rzerzuchy, obok domu ks. Mikulassa altarysty. Wartość 60 grzywien, spłacone w 1569 r. Jęz. cz. s. 86
56. Sprzedaż domu narożnego na ul. św. Krzyża obok domu Woÿtiecha Jaskulki, naprzeciwko domu Petra Skopka. Sprzedający: spadkobiercy Girzika Mniska: Stanisław Mnich z żoną Anną oraz Elżbieta wdowa po Matysie Botianek. Kupujący: Jakub Turek z Niemodlin. Pełnomocnicy: Simon Stiodronek, Simon Jastrzumbsky. Świadkowie: Woÿtiech Ondraczek, Adam Wlock – wójt, Jan Zebÿsse, Tomas Studiensky, Thomas Prachno (Pruchno). Wartość 265 grzywien, spłacone w 1569 r. Jęz. cz. s. 87-88
57. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Gosławskiej między domami Petra Suchanka i Woÿtiecha Zaludka. Wyposażenie: 14 achteli, 1 kadź, 2 „lobszafky”, 2 korytka piwne, 2 stoły, zbroja plechowa. Sprzedający: (nieletnie) dzieci zmarłego Bartossa Klechy. Kupujący: Brÿs Zmudilato z żoną Hedwÿką. Pełnomocnicy (dzieci): Jan Widlak, Adam Chochol, Stanisław Swinka i Matys Kansky. Świadkowie: Kassper Nietreff i Andres Nowak. Wartość 120 grzywien, spłacone w 1571 r. Jęz. cz. s. 89-90
58. Sprzedaż domu na ul. Górnej za domem Prószkowskich, obok domu Girzÿka Dobrzenskigo – sukiennika. Sprzedający: Brÿs Zmudilato z żoną Hedwÿką (zob. nr 57). Kupujący: Girzÿk Dryga – sukiennik z żoną Reginą. Świadkowie: Wawrzyn – słuźebnik miejski, Kassper Nietreff, Andres Nowak, Adam Chochol, Matys Kansek, Jan Widlak. Wartość 80 grzywien, spłacone w 1571 r. Jęz. cz. s. 91-92

⁴⁷⁸ 1 złoty = 38 groszy

59. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej, między domami Sebastyana Malesa i Girzyka Billy. Sprzedający: Stanisław Prusik z żoną Dorotą – rodzice. Kupujący Kasper Prusik – syn z żoną Reginą. Obie strony uzgodniły, że będą warzyć piwo na zmianę co roku jedna strona. Wartość 100 złotych, spłacone w 1568 r. Jęz. cz. s. 92
60. Sprzedaż zagrody i ogrodu (gdzie ?) między zagrodami Georga Lakotka i Petera Suchanka. Sprzedający: Wenczel Furwagen z żoną Agnetą. Kupujący: Hanns Mahe – postrzygacz z żoną Barbarą. Wartość 11 grzywien. Jęz. niem. s. 93
61. Sprzedaż domu na ul. Górnej, pomiędzy domami Blasia Nesper i Izraelem – żydem. Sprzedający: Kokoth – żyd (w tekście występuje jako Hann – żyd). Kupujący: Simon Weber – kołodziej. Wartość 100 talarów. Jęz. niem. s. 94
62. Sprzedaż domu przy ul. Górnej, pomiędzy domami Korduli Scholczowej – ślusarki i Melchera Krebs. Sprzedający Jockel – żyd. Kupujący: Wołtich Siradzki z Białej. Wartość 100 grzywien zapłacono jednorazowo. Jęz. cz. s. 94
63. Sprzedaż domu narożnego na ul. Górnej obok domu Hannsa Örtel, naprzeciwko domu Prószkowskich. Sprzedający: Mardecheus – żyd. Kupujący: Wawrzyn Śladek. Wartość 80 grzywien, zapłacono jednorazowo. Jęz. cz. s. 95
64. Sprzedaż domu i zagrody na mostem odrzańskim, pomiędzy domami Georga Tenkesa – kapelusznika i Georga Zbeludka – kowala. Sprzedający: Michel Wolff – murarz. Kupujący: Michel Hawenzweig z Brzegu. Wartość 46 grzywien, zapłacono jednorazowo. Jęz. niem. s. 95
65. Sprzedaż domu na ul. Górnej obok domu Pawła Trutwina. Sprzedający: Naason – żyd. Kupujący: Wawrzyn Kruol – sukiennik. Wartość 70 złotych, zapłacono jednorazowo. Jęz. cz. s. 96
66. Sprzedaż domu na ul. Górnej, pomiędzy domami Schurla – żyda i Bartka Kozola. Sprzedający: Samuelin – żydówka. Kupujący: Jakub Garttmann – murarz. Wartość 28 grzywien i 34 groszy, zapłacono jednorazowo. Jęz. niem. s. 96
67. Sprzedaż domu narożnego na ul. Bydłęcej (Skoiczke), obok domu Simona Botiana – piwowarnika. Sprzedający: Sewerin Ruchotka – tkacz z żoną Dorotą. Kupujący: Girzyk Massek – szewc z żoną Katarzyną. Wartość 45 grzywien, spłacono w 1570 r. Od 1566 r. raty pobiera Dorota (wdowa). Jęz. cz. s. 97
68. Zamiana domów pomiędzy Jakubem Grawką z żoną Aneżką posiadającym dom na ul. św. Krzyża pomiędzy domami Krystoffa Örtell i Walentina Gnel (Gnyl) oraz Klemensem Chtiwy z żoną Urszulą, właścicielem domu narożnego na ul. Gosławskiej obok domu Ficzkę Leýe. Chtiwy ma dopłacić Grawce 170 grzywien, spłacone w 1576 r. Jęz. cz. s. 98
69. Sprzedaż domu na ul. Górnej pomiędzy szkołą żydowską i domem Hensla – syna Pinkasa. Sprzedający: Pinkas – żyd. Kupujący: Martin Skola –

- sukiennik z żoną Anną. Wartość 40 grzywien, spłacone w 1567 r. Jęz. cz. s. 99
70. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej pomiędzy domami Georga Fleischlag – kowala i Hansa Grunt – szewca. Sprzedający: Ficencz Placzke – słodownik. Kupujący: Hanns Mahe – postrzygacz z żoną Barbarą. Wartość 130 grzywien, spłacone w 1567 r. Od 1566 r. Mahe spłaca Janowi Magierze. Jęz. niem. s. 99-100
71. Sprzedaż zagrody na placu obok cegielni i zagrody Anny Plaplin, poprzednio kupiony od Markety Malessowej (zob. nr 38). Sprzedający: Jan Bes (Beess) pan na Kolnie i Katowicach.⁴⁷⁹ Kupujący: Andres Baruth z żoną Aneżką. Wartość 65 talarów, zapłacono jednorazowo. Jęz. cz. s. 101
72. Sprzedaż domu narożnego przed bramą bytomską z lewej strony, obok domu Walentina Lorencz zarządcy zamku. Sprzedający: Jan Magiera – garniarz z żoną Sybillą. Kupujący: Walentyn Dymny z żoną Barbarą. Wartość 60 grzywien. Jęz. cz. s. 101-102
73. Sprzedaż domu na ul. Górnej pomiędzy domami Melchera Krebsa i Korduli Solczer – stolarzowej (zob. nr 62 Kordula Scholczowa była ślusarką). Sprzedający: Woýtiech Siradzki z Białej. Kupujący: Thomas Kostrzewka – trębacz miejski. Wartość 100 grzywien i 8 talarów, zapłała jednorazowo. Jęz. cz. s. 102-103
74. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej pomiędzy domami Jana Madelki i Blasska Posmurnego. Sprzedający: Jan Skleny z żoną Barbarą. Kupujący: Andres Krzczon. Świadek: Dorota Kurssteinowa – córka sprzedających. Wartość 80 grzywien, spłacone w 1569 r. Od 1568 r. raty odbiera Barbara Skleny. Jęz. cz. s. 103

1566.

75. Sprzedaż domu na przedmieściu za mostem odrzańskim między domami Markety Malessowej i Jana Drozdka. Sprzedający: Joachim Stieffel – kowal z żoną Anną. Kupujący: Ficzek Plichta – kowal a Alzbýtą. Wartość 52 talary spłacone w 1568 r. Jęz. cz. s. 104
76. Sprzedaż nie sprzedanych domów żydowskich, szkoły żydowskiej i karczmy na ul. Górnej. Sprzedający: żydzi – Izdrael, Lauzer i Salomon syn Pinkasa. Kupujący w imieniu rady miejskiej komisja: Woýtiech Ondraczek – członek starej rady, Jan Madelka – członek starej rady, Martin Czechner – członek nowej rady – burmistrz, Krysstow Örtel – członek nowej rady, Jan Muskalka – członek nowej rady, Jan Kania – członek nowej rady, Symon Granys – członek nowej rady, Jan Chodura – ławnik i Jan Skýba – pisarz. Wartość: dom Izdraela – 120 grzywien, Lauzera – 80 grzywien, Salomona – 50 grzywien, szkoła i karczma 80 grzywien. Jęz. cz. s. 105-106
77. Sprzedaż domu (pożydowskiego) na ul. Górnej pomiędzy domami Martina Skoli i Jakuba Harttmana. Sprzedający: rada miejska. Kupujący Ambroży Goslawski – sukiennik. Świadkowie: Klemens Kruol – sukiennik,

⁴⁷⁹ Stare Kolnie i Karłowice

- Pawl Trutwin – sukiennik. Wartość nie wymieniona, splecone w 1567 r. Jęz. cz. s. 107
78. Sprzedaż domu i zagrody przed bramą odrzańską pomiędzy domami Georga Tenkesa i Georga Zbeluda. Sprzedający: Michal Hawenzweig – płóciennik. Kupujący: Melcher Jaeckisch – białoskórnik. Wartość 46 grzywien. Jęz. niem. s. 108
79. Sprzedaż domu narożnego i zagrody przed bramą bytomską na pastwisku (skotnicy), naprzeciw stodoły szpitalnej, koło zagrody Jana Gruntha. Sprzedający: Vespasianus Janikowski (szlachcic ?). Kupujący Girzik Lakotha z żoną Anną. Wartość 30 grzywien. Jęz. cz. s. 108
80. Sprzedaż narożnego gospodarstwa na placu za Odrą obok gospodarstwa Elżbiety Botiankowej, naprzeciwko gospodarstwa Jana Skýby – pisarza miejskiego. Sprzedający Anna Drożdżiakowa – wdowa. Kupujący: Jan Kautny. Wartość 15 grzywien. Jęz. cz. s. 109
81. Sprzedaż dwóch kwart roli położonych w polu miejskim. Sprzedający: Jakub Walcerowski – szlachcic z żoną Katarzyną. Kupujący: Krystyna Silkowa – wdowa. Świadek: Krýsstof Örtel – stolarz. Wartość 160 złotych. Jęz. cz. s. 110
82. Sprzedaż domu narożnego z wyposażeniem na ul. Górnej (pożydowski) obok domu Simona Webera – kołodzieja. Wyposażenie: 1 biały stół i 1 miska. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Nickel Stäbel – farbiarz (czarnofarbiarz). Świadcówie: Simon Granysch – konwisarz, Hanns Mahe – postrzygacz, Krýsstof Scheim z Namysłowa. Wartość 130 grzywien, splecone w 1575 r. Jęz. niem. s. 110-111
83. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skoiczke) pomiędzy domami Walentyna Glumbika i Woýtiecha Lichawy. Sprzedający: Katharzina Lichawy – wdowa. Kupujący: Klýmek Hynczka – piwowarczyk. Świadek Simon Neugebauer. Wartość 25 ½ grzywiny, splecone 1569 r. Jęz. cz. s. 112
84. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej pomiędzy domami Simona Malosska i Girzika Billy. Sprzedający: Jakub Trutwin z żoną Hedwýką. Kupujący: Martin Ýarka z żoną Reginą. Wartość 150 grzywien, splecone w 1568 r. Jęz. cz. s. 112

1567.

85. Sprzedaż domu na ul. Górnej pomiędzy domami Krýstoffa Sura i Mruczka Ssafranka. Sprzedający: spadkobiercy Ssimka – piekarza: Kasper Ssimanecz i Ficzek Kornek. Kupujący: Martin Gocz – piekarz z żoną Krystyną. Pełnomocnicy sprzedających: Andres Nowak i Simon Rybenski. Świadcówie: Klemens Kruol, Kasper Nietreff, Martin Parrhel, Ficzek Kornek i Kasper Ssimanecz z Gosławic. Wartość 20 grzywien, splecone w 1569 r. Jęz. cz. s. 113-114
86. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej pomiędzy domami Mandaleny Marmiekg – wdowy i Girzýka Kurssteýna – kowala. Sprzedający: Jakub Thomas – piekarz z żoną Reginą. Kupujący: Pawel Marmýg – kowal z żoną Anną. Świadcówie: Jan Madelka, Andres Riesald, Simon Granys, Jan

- Uliczka i Thomas Prachno. Wartość 160 grzywien, spłaconow 1570 r. Od 1568 r. spłaca Anna Marmiek – wdowa. Jęz. cz. s. 115-116
87. Sprzedaż domu narożnego z wyposażeniem na Rynku koło domu Jakuba Kücklera. Wyposażenie: 12 sztuk „zien” (naczyń cynowych ?), stół, wini-kiel, almer(ryja). Sprzedający Vesspasian Janikowski (szlachcic). Kupują- cy: Alexander Lemmichen z żoną Barbarą. Wartość 345 grzywien. Jęz. niem. s. 117
88. Sprzedaż domu obok kramów pomiędzy domami Floriana Schwarcz – właściciela Reichkramu⁴⁸⁰ i Martinem Schneider – właścicielem Reich- kramu. Sprzedający: Valten Bartenschlag – siodlarz z żoną Krystyną. Ku- pujący: Mathes Buthes z żoną Krystyną. Wartość 120 guldenów, spłacone w 1567 r. Jęz. niem. s. 118
89. Sprzedaż domu na ul. Górnej z tyłu domu Bastyana Burkharta – krojcz- ego i obok domu Jakuba Biroina. Sprzedający: Scolastyka Matzowa z sy- nem Bartossem. Kupujący: Simon Kursstejn – sukiennik. Świadcowie ostatniej raty: Paweł Tkocz i Stanisław Ohniowicz. Wartość 30 grzywien, spłacone w 1573 r. Jęz. cz. s. 119
90. Sprzedaż (spłata spadku ?) domu w Rynku pomiędzy domami Krystyny Silkowej i Jakuba Golii. Sprzedający: Greger Tisstienka zwany Bylek z żoną Reginą. Kupujący Joachim Gindryczka – syn Jana rymarza. Pełno- mocnik kupującego (od 1568 r.) Vincentius Ondraczek. Świadcowie: Gi- rzyk Lachnitt - rentmistrz⁴⁸¹ i Kasper Nietreff. Wartość 160 grzywien, swpłacono w 1570 r. Jęz. cz. s. 120-121
91. Sprzedaż domu na Targu Bydłęcym należącego poprzednio do zmarłego Jakuba Friczmuta – tkacza, pomiędzy domami Krystyny Zubrzickiej i Jana Chodury. Sprzedający: Petr Kłoz z żoną Anną. Kupujący: Martin Krengwa – sukiennik. Świadcowie: Simon Jastrembski, Jakub Tretipek ze Znojma na Morawach – spadkobierca Friczmuta. Wartość 70 grzywien. Jęz. cz. s. 122-123
92. Sprzedaż kwarty roli oraz stodoły na polu miejskim pomiędzy rolami Jana Madelki i Klemensa Kochanka. Sprzedający: Hanns Sklenny z żoną Barbarą. Kupujący: Brys Zmudiletho z żoną Hedwyką. Świadcowie: Kas- per Nietreff i Jan Magiera – garncarz. Wartość 73 grzywiny. Jęz. cz. s. 124
93. Sprzedaż kęsa roli w Nowej Wsi obok drogi prowadzącej do Odry obok zagrody Andresa Ziabki. Sprzedający: Wýtek Trosska – garncarz razem z matką Anną Franczkową i siostrą Anną Safinową. Kupujący Krystyna Sil- kowa. Świadek: Jan Ssylhany. Wartość 40 talarów. Jęz. cz. s. 125
94. Sprzedaż domu narożnego przed bramą bytomską obok domu Walentina Lorincza. Sprzedający: Jan Billy – tkacz. Kupujący: Petr Kłoz. Wartość 20 grzywien. Jęz. cz. s. 125
95. Sprzedaż domu na ul. Górnej pomiędzy domami Krystofa Siury i Mrucz- ka Ssafranka. Sprzedający: Martin Gacz – piekarz z żoną Krystyną. Kup-

⁴⁸⁰ Kram z towarami mieszanymi czasem kolonialnymi i ziołami.

⁴⁸¹ poborca podatków

- jący: Greger Tisstienka z żoną Reginą . Wartość 98 grzywien. Jęz. cz. s. 126
96. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża pomiędzy domami Elżbiety Botiankowej i Stiefana Krupy. Sprzedający: Anna Droźdiakowa – wdowa. Kupujący: Girzyk Massek z żoną Katarzyną. Świadkowie: Andres Ziabka, Walentin Gnel i Clemens Chtiwy. Wartość 110 grzywien, spłacone w 1574 r. W 1571 r. Anna Droźdiakowa zmarła. Jęz. cz. s. 127
97. Sprzedaż domu narożnego na Targu Bydłęcym obok domu Simona Botiana - piwowara. Sprzedający: Girzyk Massek z żoną Katarzyną. Kupujący: Petr Dlutko. Wartość 50 grzywien, spłacone w 1574 r. Jęz. cz. s. 128
98. Sprzedaż ½ domu na targu Bydłęcym pomiędzy domami Schyrowskich (Żyrowski – szlachcic), Zygmunta Mrugi i Woýtiecha Fugi. Sprzedający: Mandelena Czornberkova, córka (?) zmarłego księdza Krzysztofa Czornberka archidiakona opolskiego. Kupujący: Hanns Mólner – sukiennik z żoną Zofią – siostrą Mandaleny (właściciel ½ domu ?). Pełnomocnicy sprzedającej: Hanns Czornberk (szlachcic) i Girzik Triller – proboszcz opolski. Świadkowie: Vincenti Czwýk, Kassper Nietreff, Thomas Studensky i Simon Jastrzabsky. Wartość 85 talarów. Jęz. cz. s. 129-130
99. Sprzedaż domu narożnego na ul. św. Krzyża obok domu Woýtiecha Muskały. Sprzedający: Mathys Siwek z żoną Anną. Kupujący: Mikulass Krzczon z żoną Anną. Wartość 240 grzywien spłacono w 1570 r. Jęz. cz. s. 131
100. Sprzedaż domu na ul. Górnej pomiędzy domami Joseffa Schauda i Krýstoffa Siury. Sprzedający: Jacob Schneider. Kupujący Jocher Stieffel. Świadkowie: Hanns Penczke, Joseff Schunda i Georg Kursstein. Wartość 100 guldenów. Jęz. niem. s. 132
- 1568.
101. Sprzedaż 2 kwart roli na polu miejskim między drogą i rolami Krýstoffa Stieffela (poprzedni właściciel Jan Jasenski) oraz Adama Jastrzabka. Sprzedający: Mistrz Jan Skýba – pisarz miejski i 101. starsi bractwa strzeleckiego: Amboży Lyppa, Girzik Lakotka, Adam Wlock, Lorencz Weýdner, Walentin Lorencz i Zykmut Golusieczký. Kupujący: Martin Pancke z żoną Ewą. Wartość 120 talarów spłacone w 1569 r. Jęz. cz. s. 133-134
102. Sprzedaż domu na Targu Bydłęcym pomiędzy domami Mathussa Smugi i Michala Kulassa. Sprzedający: Aneżka Wýtkowa – rzeźniczka. Kupujący: Błażek Rokýta – masarz z żoną Alžbytą. Świadkowie: Simon Stiodronek i Jan Kurek. Wartość 45 grzywien. Jęz. cz. s. 135
103. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Sukienniczej pomiędzy domami Woýtka Jaskulki i Mathysa Kauska. Wyposażenie: urządzenia do wazowania piwa – kadzie, „lossawy” „srzazy”, korytka, achtele, stoły, zydle, 1 panew miedziana, 1 ? do gotowania ryb, 1 „odkirzek” miedziany. Sprzedający: Marketha Waczlawkowa – wdowa po masarzu. Kupujący: syn Walentin Waczlawek z żoną Reginą. Matka zostaje na dożywociu.

- Świadkowie: Stanisław Swinka, Walentin Gnel, Jan Skýba – pisarz miejski, Adam Jastrzabek i Clemens Kochanek. Wartość 100 grzywien. Jęz. cz. s. 136
104. Sprzedaż zagrody przed bramą bytomską obok pastwiska za zagrodą Urbana Parka, naprzeciwko wapienników miejskich sprzedający: Ficzek Plichta z żoną Elżbietą. Kupujący: Lorencz Weýdner. Wartość 9 talarów. Jęz. cz. s. 137
105. Sprzedaż zagrody na placu za Odrą pomiędzy zagrodami Jana Drozdka i Walentina Skrzeczka. Sprzedający: Błaziek Stoklossa. Kupujący: Albrecht Wierule z żoną Aneżką. Wartość 24 grzywiny. Jęz. cz. s. 137
106. Sprzedaż domu narożnego na ul. Różanej obok domu Kaspra Bullmana. Sprzedający: Simon Neugebauer. Kupujący: Valten Bartenschlagk. Świadkowie: Alexander Lemmichen, Bastyan Burkhardt i Jacob Schneider. Wartość 42 grzywiny. Jęz. niem. s. 138
107. Sprzedaż zagrody ze stodołą i ogrodem na przedmieściu ku Szczepanowicom aż do Odry, za zagrodą Anny Dupakowej. Sprzedający: Marketa Wacławkowa – wdowa. Kupujący: Matheus Smuga. Wartość 12 talarów, spłacone w 1570 r. Jęz. cz. s. 139
108. Sprzedaż słodowni i zagrody za mostem odrzański pomiędzy drogą (czesta) i ścieżką (ścieżnik) do Szczepanowic, za zagrodą Lorincza Weydnera. Sprzedający: Dzieci (spadek) Diwissa – złotnika: Girzik, Jan, Kasper i Helena. Kupujący: Mikulass Krzczon z żoną Anną. Świadkowie: Stanisław Ohniewicz, Andres Krzczon, Michał Kulesa, Vincenti Ondraczek. Wartość 185 talarów. Jęz. cz. s. 139-140
109. Sprzedaż zagrody przed bramą bytomską pomiędzy zagrodami Simona Granyssa i Henrycha Gerffertha. Sprzedający: Martin Sskola z żoną Anną. Kupujący: Ssimon Weber – kołodziej z żoną Ewą. Świadkowie: Martin Tichy, Stanisław Botien, Jakub Biroin. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 140
110. Sprzedaż domu na przedmieściu za mostem odrzański pomiędzy domami Ficzka Plichty i Hannsa Teuschnera. Sprzedający: Jan Drozdek z żoną Zoffigą. Kupujący: Greger Rosenzweig – tkacz z żoną Hedwygą. Świadek: Girzik Demisch, Joseff Nycz i Simon Jastrzabsky. Wartość 34 grzywiny, spłacone w 1570 r. Jęz. cz. s. 140-141
111. Sprzedaż zagrody położonej na wale koło Rybitew, pomiędzy zagrodami Jakuba – piernikarza i Jana Barutha. Sprzedający: Dorotha Chodurzi-na – wdowa po Thomassu. Kupujący: Jan Chodura. Wartość 15 talarów. Jęz. cz. s. 141
112. Sprzedaż domu „kożuchowskiego” na przedmieściu za mostem odrzańskim obok domu i słodowni sprzedającego. Sprzedający: Mathys Mientus. Kupujący: Girzik Cholewa. Świadkowie: Andres Ziabka, Stanisław Ohniewicz, Woýtek Paczenek i Jan Nawsky. Wartość 28 grzywien spłacone w 1569 r. Jęz. cz. s. 142

113. Sprzedaż domu i zagrody ze stodołą za bramą bytomską położonej pomiędzy domami Katarzyny Chmelikowej (Strzela – szlachta) z Kamienia, Anny Starostkowej – wdowy i spadkobierców Krystyny Zubrzickiej (szlachta). Sprzedający: Jakub Walczerowski (szlachcic). Kupujący: Zoffige Baumgartska Stolczowna (v. Stolz) wdowa po Janie starszym Pangowi (Pange – szlachta). Wartość 200 talarów. Jęz. cz. s. 143-144
114. Sprzedaż domu na ul. Górnej obok domu Thomasa Kostrzewki – tręba-cza miejskiego. Sprzedający: Bastyan Wagner z żoną Kordulą. Kupujący: Christoph Geisler. Wartość 95 grzywien, splecone w 1571 r. Jęz.niem. s. 145
115. Sprzedaż domu na ul. Młyńskiej pomiędzy domami Gregera Skaziroda i Ssimona Wacha. Sprzedający: Pełnomocnicy nieletnich dzieci: Martina, Kasspra, Urssuli, Anny i Zoffige zmarłego Ondry Pencza. Kupujący: Jakub Pilatyk – kożusznik z żoną Anną. Pełnomocnicy: Woýtek Pencz ze Sławic – brat zmarłego, Jakub Poliak ze Sławic – szwagier zmarłego i Sebastyan Boya z Gostonii – stryj (kogo ? dzieci czy zmarłego). Wartość 80 małych (kusych) talarów. Jęz. cz. s. 146
116. Sprzedaż domu na ul. Górnej między domami Gregera Tisstienki i Melchera Krebsa. Sprzedający: Ambrozi Ssafranek. Kupujący Jan Jastrzab z żoną Krystyną. Wierzyciel sprzedającego: Prokop Wendrynski. Świadkowie: Senastyan Kreýczy, Grzechorz Skazirod, Jan Ssylhanek, Grzechorz Trzetiak, Matheuss Ssarney i Blasek Stoklosa. Wartość 110 grzywien-splecone w 1577 r. Od 1574 r. spleca wdowa Krystyna. Jęz. cz. s 147
- 1569.
117. Sprzedaż kwarty roli na polu miejskim obok roli Woytiecha Ondrocza. Sprzedający: Thomass Prachno. Kupujący: Elzbyta Botiankowa. Świadkowie: Adam Piersthalka, Stanislaw Mnich i Stanislaw Bolianta. Wartość: 100 talarów. Jęz. cz. s. 148-149
118. Sprzedaż domu(bez określenia gdzie). Sprzedający: Georg Blasske. Kupujący: Simon Wache. Świadkowie: Andres Mates – powroźnik, Melcher Kiehre – młynarz miejski, Mick Kuhlhase – kowal z Domecka, Hanns Francz – postrzygacz. Wartość 102 talary. Jęz. niem. s. 149
119. Sprzedaż zagrody na Plani (Plac) nad „Plosku”, obok zagrody Hannsa Penczyka. Sprzedający Maria Klys z żoną Aneżką. Kupujący: Jakub – piernikarz. Wartość 5 talarów. Jęz. czeski s. 150
120. Zamiana domów (frymark): domek i zagroda na wale za górnym klasztorem na dom w bramie gosławskiej (?) koło domu Jana Kassuli: Sebastyan Kreýczy z żoną Hedwýką i Jakub Fýath. Jęz. cz. s. 150
121. Umowa w sprawie spadku po zmarłym ojcu N. Ficzymeý – dom na ul. Sukienniczej pomiędzy domami Elzbyty Botiankowej i Martina Gnycha. Sprzedający: Walentin Ficzymeý. Kupujący: Anna – siostra Walentina i jej mąż Jan Herak z Cieszyna. Świadkowie: Amboży Lypp, Andres Rudloff, Thomas Studenski i Ssimon Jastrzubsky. Wartość 40 grzywien splecone w 1572 r. Jęz. cz. s. 150-151

122. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej pomiędzy domami Woŷtiecha Suchanka i Martina Jarka. Sprzedający: Ssimek Malossek z żoną Mandaleną. Kupujący Paulus Wypych z żoną Mandaleną. Świadkowie: Jan Muskalka, Kassper Nietreff, Adam Chochol i Girzik Billy. Wartość 160 grzywien, spłacone w 1570 r. Jęz. cz. s. 152
123. Zamiana domów (frymark): Barultha narożny na ul. Gosławskiej koło domu Stanisława Swinki i Sury na ul Górnej pomiędzy domami Joachima Stieffela i Gregera Tisstienki. Wýtek Barulth z żoną Gertrudą i Krýstoff Sura z żoną Anną. Świadkowie: Kassper Nietreff, Walentin Gnel, Wawrzin Kruol, Jan Nawroth, Martin Czechner, Walentin Strzezek i Jakub – piernikarz. Wartość domu Barultha – 120 grzywien i Sury 100 grzywien. Różnicę 20 grzywien wpłaca Sura. Jęz. cz. s. 152-153
124. Spłata długu zmarłej Marchety Waczlawkowej. Spłacający: Walentin Waczlawek – syn. Wierzyciele: Sebastyan Pilettský i Martin Parchele. Świadkowie: Adam Wlock, Adam Jastrab, Thomass Studensky, Sssimon Jastrzabsky, Lorencz Weýdner i Kassper Nietreff. Jęz. cz. s. 153-154

1570.

125. Sprzedaż kwarty roli w polu miejskim obok roli szpitalnej. Sprzedający: Katharzina Goruncz z dziećmi (z sierotami). Kupujący: Lorencz Weýdner. Wartość 106 talarów. Jęz. cz. s. 155
126. Sprzedaż zagrody na plani (błonie) pomiędzy zagrodą kupującego i Anny Rudolfowej. Sprzedający: Barbara Sstiondronkowa. Kupujący Jan Barultch – burmistrz opolski. Pełnomocnik (czyj ?) Stanisław Bolianta. Wartość 10 talarów. Jęz. cz. s. 155
127. Sprzedaż domu narożnego na ul. Młyńskiej, obok domu Girzika Blasska – piekarza. Sprzedający: Barbara Leuchartowa – wdowa. Kupujący: Vespazyan Janikowsky z żoną Dorotą. Świadkowie: Krýstoff Prachno i Walentin Ficzmeý. Wartość 80 grzywien, spłacone w 1573 r.. Jęz. cz. s. 155-156
128. Sprzedaż domku w bramie (?) gosławskiej pomiędzy domami Jana Sspitalnego i Markietki Hirlczowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Girzik Miendlo z żoną Hedwýką. Wartość 30 talarów. Jęz. cz. s. 157
129. Umowa o spadek: domek za mosten odrzańskim pomiędzy domami Hannusa Ceýsthnera - stolarza i Sebastýana Kreýczy. Spłacający: Dorotha Czechnerowa – wdowa po Ssimku i jej syn Peter – pastorek. Otrzymujący część: Krýstoff Michalek z Graza (?) – szwagier. Świadkowie: Kassper Nietreff, Walentin Gnel, Wawrzin Kruol, Jan Nawroth, Martin Czechner, Walentin Skrzeczek i Jakub – piernikarz. Wartość nie podana. Jęz. cz. s. 157-158.
130. Sprzedaż domku narożnego w bramie gosławskiej obok domu Katarziny Kosselowej – wdowy. Sprzedający: Sebastyan Kreýczy z żoną Hedwýką. Kupujący: Jan Chabara z żoną Marketą. Wartość 58 talarów Jęz. cz. s 158

131. Sprzedaż domku na przedmieściu za mostem odrzańskim pomiędzy domami Jana Nawrotha i Lukassa Mýrka. Sprzedający: Aneżka Runczkowa – wdowa. Kupujący: Lemparth Chalia – sukiennik. Świadek: Hanns Woýtek. Wartość 10 grzywien, splecone w 1573 r. Jęz. cz. s. 159
132. Sprzedaż zagrody za Odrą, poprzednio należącej do Drozdziaka, pomiędzy zagrodami Elżbyty Botiankowej naprzeciw zagrody Jana Skýby. Sprzedający: Jan Kautny z żoną Hesterą. Kupujący: Woýtiech Jaskulka z żoną Anną. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 159
133. Sprzedaż domu z przyborami piwnymi (piwne nadoby) oraz 3 beczki (kadý) i 2 zydle, narożnego na ul. Bytomskiej obok domu kupującego. Sprzedający: Lorencz Scholcz – kapelusznik (klobucznik) z żoną Regina. Kupujący: Woýtiech Wierule z żoną Aneżką. Świadkowie: Ssimo Granys – konwisarz, Hanus Mache – postrzygacz, Jan Gruntt – „smecz” (?), Alexander Lammich, Andres Krzczon, Greger Skazirod i Jan Naroczky. Wartość 210 grzywien. Jęz. cz. s. 160-161
134. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej pomiędzy domami Georga Freýschlaga i Hannsa Gemites wraz z wyposażeniem: 15 achteli, 3 siekiery ? sscheittfesser), 1 beczka, 2 „trychten“ (?), 9 „hölczern kenlein“ 2 stoły dębowe, 2 konwie na piwo. Sprzedający: Hanns Mache – postrzygacz z żoną Dorothea. Kupujący: Christoff Reýnisch z żoną Dorothea. Świadkowie: Greger Przignodka, Mathes Puches, Hanns Klementt, Ambrosius Mache i Hanns Kraus. Wartość 136 grzywien, splecone w 1571 r. Jęz. niem. s. 161-162

1571.

135. Sprzedaż domu narożnego na ul. Różanej (brak lokalizacji). Sprzedający: Valten Bartenschlag – siodlarz. Kupujący: Mártin Oýe z Brzegu. Wartość 44 grzywiny. Jęz. niem. s. 163
136. Sprzedaż słodowni z wyposażeniem położonej za mostem odrzańskim przy błoniu (plani) pomiędzy kościółkiem św. Krzyża i domem Girzika Cholewy. Sprzedający: Mathes Mientus (robotny) – słodownik, poprzednio obywatel Opola, obecnie Wielunia z żoną Zoffige. Kupujący: Adam Blimek z żoną Urszulą. Świadkowie: Ssimon Granys, Clemens Chtiwy, Jan Buożek z Raciborza, Jan Skýba – pisarz miejski. Wartość 150 talarów, splecone w 1574 r. Jęz. cz. s. 163-164
137. Sprzedaż domu przed bramą bytomską obok domu Hannsa Ssylhanka. Sprzedający: Anna Seilerin – powroźniczka. Kupujący: Mathes Hännich – płóciennik. Wartość 90 talarów. Jęz. niem. s. 165

1572.

Brak zapisów – zmiana pisarza miejskiego.⁴⁸²

⁴⁸² Brak zapisów prawdopodobnie łączy się ze zmianą pisarza miejskiego i niemożnością umieszczenia transakcji w księdze. Prawdopodobnie umowy kupna – sprzedaży były spisywane tylko na luźnych kartach i nie zachowały się. Od 1573 r. zapisy prowadzone są inną ręką.

138. Sprzedaż zagrody na błoniu (plani) pomiędzy zagrodami Tomassa Studenskiego i Jakuba – piernikarza. Wartość 15 talarów. Jęz. cz. s. 166
139. Podział spadku: dom i zagroda (gdzie ?) pomiędzy Janem i Melicharem Lange (braćmi ?). Jęz. cz. s. 166-167
140. Sprzedaż domu ze sprzętem w Rynku pomiędzy domami Lorenca Weydnera i Adama Batsche. Sprzęt: 1 stół, zydel, 2 worki skórzane (2 kobzy kożene). Sprzedający: spadkobiercy Jana Barultha: Jan i Woytek (synowie ?) oraz wdowa – Barbara. Kupujący: Andres Krztion z żoną Anną. Świadkowie: Walentin Lorencz, Simon Mache, Mates Pilches, Jan Nawrosek i Stanislaw Krzton. Wartość 100 grzywien, splecone w 1578 r. Jęz. cz. s. 167-168
141. Sprzedaż zagrody na błoniu (plani). Sprzedająca: Alżbieta – wdowa po Jantoszu. Kupujący: Matys – siodlarz. Wartość 11 ½ talarów. Jęz. cz. s. 169
142. Sprzedaż kęsa roli obok roli Dupakowej. Sprzedający: Walentyn Gnil. Kupujący Klemens Karmassek. Wartość 70 talarów. Jęz. cz. s. 169
143. Sprzedaż domu na ul. Górnej przy górnym klasztorze. Sprzedający: spadkobiercy Pawła Trutwina. Kupujący: Balczer Scholcz z żoną Hedwiką. Świadkowie: Jakub Trutwin, Jakub – piernikarz, Jan Chodura, Tobiasz Chrzon, Jan Narodzki, ks. Girzik Ssolcz – dziekan kościoła św. Krzyża w Opolu, Walentin Lorencz, Symon Belch, Stanislaw Ochniewicz i Jakub Golia. Wartość 66 talarów. Jęz. cz. s. 177-178.
144. Spłata spadku (zob. nr 139) Jan Lang spłaca Melchera Langa. Świadkowie: Girzyk farbiarz (Barwicz) – stryj i Jakub Golia. Jęz. cz. s. 179-180
145. Sprzedaż domu z wyposażeniem w Rynku (brak lokalizacji). Wyposażenie: 2 stoły, skrzynie (kastli), 2 zydle, 17 achteli, 2 „zwiertale”, 2 beczki (kadi) 3 „straze”, 2 korytka. Sprzedający: Kassper Uliczka. Kupujący: Kristoff Rissold. Świadkowie: Kristoff Ortell, Jan Madelka, Jan Uliczka, Jan – rzemieciarz, Wawrzin Uliczka, Jan Narodzký, Tobiass Slawik i Tomass Studensky. Jęz. cz. s. 181-182
146. Sprzedaż (podział spadku ?) nieokreślonego domu w mieście i roli. Sprzedający: Jakub Turek. Kupujący: Bartoss Turek. Pełnomocnicy: Woytiech Gendraczek (Jendraczek) i Jan Zawissa. Świadkowie: Jan Hoffman i Valentin – pisarz niemodliński. Wartość 400 talarów. Jęz. cz. s. 182-183
147. Sprzedaż zagrody na błoniu (bloni – za mostem odrzańskim) pomiędzy zagrodą Hanusa Mitrengi i Hedwyżki Trzbiekowej. Sprzedający: Martin Wlock. Kupujący: Tobiasz Chrzon. Świadkowie: Kuba – kuśnierz i Girzik Diwiss. Wartość 17 talarów. Jęz. cz. s. 184
148. Spłata długu. Spadkobiercy Matysa Kobliza splecili Kasspra Zelonkę. Pełnomocnicy Tomass Studensky i Stanislaw Ohniewicz. Wartość 31 grzywien. Jęz. cz. s. 185
149. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża pomiędzy domami Maczka Wloka i Ficzką Tennki oraz zagrody na „Bloni” koło zagrody Ziaczka. Sprzeda-

- jący: Spadkobiercy Matysa Zawory. Kupujący: Bartoss Tarara – szewc. Pełnomocnicy: Martin – sołtys z Nakła, Stanisław Ogniowicz, Tomasz Studenski. Świadek: Adam Chobol. Wartość 130 grzywien, spłacono w 1574 r. Jęz. cz. s. 185-186
150. Sprzedaż zagrody na wale przy strzelnicy (pankar) strzeleckiej obok zagrody Zwonka. Sprzedający: Nadiege Konupkowa. Kupujący: Jakub – piernikarz. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 187
151. Sprzedaż domu (bez określenia) wyposażeniem: zydle, armaria, zbroje, 2 achtele, becзка (kad), 1 stół, koszyk (? kosska). Sprzedający: spadkobiercy zmarłego Blaziega Stoklossy. Kupujący: Jakub – piernikarz Bez wartości. Jęz. cz. s. 187
152. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej, obok domu Melichara – krojczego. Sprzedający: Griger Tretiak – szewc. Kupujący: Walek Wlak. Świadcówkowie: Girzik Massek i Griger Billek. Wartość 30 grzywien, spłacone w 1574 r. Jęz. cz. s. 188
153. Sprzedaż domu narożnego na ul. Odrzańskiej obok domu Sebastiana Sabasa. Sprzedający: Jan Kania Nawratek i Girzik Bily – tkacz (spadkobiercy ? poprzedni właściciel zmarły Jan Plapla). Kupujący: Griger Christul – piekarz. Świadek Tomasz Studenski. Wartość 35 grzywien. Jęz. cz. s. 189-190
154. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Josefa Ssaudy – ślusarza i i Ssustera. Sprzedający: Joachim Stiffel. Kupujący: Walten Bartenschlak. Świadcówkowie: Hanus Silhanek, Peter Kurschle i Kristof Reinisch. Wartość 40 talarów. Jęz. niem. s. 190-191
155. Podział spadku: dom na Rynku, kram, wyroby srebrne i miedziane, pomiędzy braćmi Jacobusem i Hansem Swinka. Świadcówkowie: Walentin Lorenz i Daniel Semanina – pisarz miejski. Jęz. niem. s. 192-193
156. Podział spadku (jakięgo i po kim ?) pomiędzy Hansem Schneider ze Skorogoszczy i Grigerem Schwarzer. Świadcówkowie: Hans Narodsky, Joseph Ssauda, Girzik Diwissek, Friderich Kraus, Andris Nowak i Greger Farbirer. Jęz. niem. s. 194

1574.

157. Sprzedaż zagrody za mostem odrzańskim między zagrodami Lamparta Dusyka i Suchanka. Sprzedająca: Anna Sykolka – wdowa po Kassparze Kassubie. Kupujący: Tomasz Studenski. Świadcówkowie: Tobiasz Chrzon, Jan robotny stary szpitalny i Abraham Stawinoga. Wartość 21 talarów. Jęz. cz. s. 203
158. Sprzedaż kwarty roli na działce wapienników zamkowych, obok roli miejskiej i roli Martina Parchyla. Sprzedający Francz Kyrsten. Kupujący: Klemens Kermassek. Świadcówkowie: Krystof Styfel, Peter Kirst – stryj sprzedającego, Martin Kasstial i Kristoff Reinisch – pisarz miejski. Wartość 75 talarów. Jęz. cz. s. 204-205
159. Sprzedaż domu przed bramą gosławską pomiędzy domami Koczurka i Madega. Sprzedający: Jan Spitalny. Kupujący: Jakub Poledne zwany

- szklarz. Świadkowie: Cristoff Reinisch, Jakub Zamecznik i Jan Hoffman. Wartość 26 grzywien, spłacone w 1578 r. Od 1577 r. spłaca Krystyna – wdowa. Jęz. cz. s. 206-207
160. Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: Lukass Kiloff i Jan Muzik – rybacy (rybitwy). Kupujący: Urban Sukennik z żoną Hedwigą. Świadkowie: cała rada miejska. Wartość 50 grzywien, spłacone w 1577 r. Jęz. cz. s. 207-208
161. Sprzedaż domu i zagrody za bramą bytomską między domami Barbary Gemiten i Lorencza Wednera oraz zagroda na Placu (plani) między zagrodami Krystyny Chalmia i Jana (Gan) Postrzichacz ze Sławic. Sprzedający: spadkobiercy Girzika Lakoty. Kupujący: Anna Krztienowa – wdowa po Martinie Krztienie z synami: Andres, Joseff i Stanislaw. Pełnomocnik sprzedających: Mikolass Mroczkowic – pisarz miejski ze Strzelec. Świadkowie: Tobiasz Sławik i Joannes – pisarz kancelarii opolskiej. Wartość 100 talarów. Jęz. cz. s. 209
162. Sprzedaż zagrody na błoni (Plani) między zagrodą kupującego i Kristoffa – kowala. Sprzedający: Francz Kirsstein. Kupujący: Jan Madelka. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 210
163. Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Suchanka i Jana Psowyzdrzol. Sprzedający: spadkobiercy Joseffa Ssewca – Girzyk z żoną Elżbytą. Kupujący: Casspar Kreiczy. Świadkowie: Fferdynand Neyderfer, Urban Haly – czechmistrz piekarski, Climent Kirmas i Girzik Massek. Wartość 160 talarów, spłacone w 1579 r. Jęz. cz. s. 210-212
164. Sprzedaż zagrody na błoni (Plani) między zagrodami Franczka Kirsstena i Martina Kurznika. Sprzedający: Kristof Kowal (kowal ?). Kupujący: Jan Madelka. Wartość 17 talarów. Jęz. cz. s. 213
165. Sprzedaż kwarty roli ze stodołą przed bramą bytomską. Sprzedający: Michal Sswab. Kupujący: Kasspar Diwiss – masarz. Świadek: Jan Krauz – pisarz. Wartość 55 talarów. Jęz. cz. s. 213-214
166. Sprzedaż zagrody na błoni (Plani) koło roli szpitalnej. Sprzedający: Kristoff Czelistka. Kupujący: rada miejska. Wartość 25 talarów. Jęz. cz. s. 214-215
167. Sprzedaż zagrody na błoni (Blani) między zagrodami Ziaczka i Brissa. Sprzedający: Symon Beldt. Kupujący: Jakub – piernikarz. Wartość 15 talarów. Jęz. cz. s. 215
168. Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: Nickel Rudber. Kupujący Michel Kulessa z żoną Barbarą. Świadkowie: Walentin Waczlawek, Jakub Nowaczek i Ffaltin Petronicz. Wartość 90 grzywien. Jęz. cz. s. 215-216
169. Sprzedaż zagrody za mostem odrzańskim między zagrodami Lamparta Dusyk i Suchanka. Sprzedający: Anna – spadkobierczyni po Kassprze Kassubie. Kupujący: Tomass Studensky. Świadkowie: Tobiasz Krzon, Jan – robotny stary szpitalny, Abraham Stawinoga. Wartość 21 talarów. Jęz. cz. s. 216-217

170. Zamiana domów (frymark) pomiędzy Michałem Sswab i Walentym Brodskim – właścicielami domu narożnego zwanego „kochankowy” (dawny właściciel) na ul Gostawskiej obok domu Kasspra Diwissa a Tomassem Studenskim – właścicielem domu na ul Górnej naprzeciw kościoła obok domu Botianka. Świadkowie: Jan Zawisse, Jan Krauz, Jan Nawratek i Adam Zlussyna. Jęz. cz. s. 217-219
171. Podział spadku : zagroda na błoniu (Placu) pomiędzy dziećmi zmarłego Joseffa Nocz: Girzyka, Alzbiety i Janny a ich macochą – Anną. Jako świadkowie występuje rada miasta: Kristoff Ortel – burmistrz, Jan Chodura – rajca, Tobiasz Chrzen – rajca, Adam Pachala – rajca i Tobiass Studenski. Jęz. cz. s. 219-220
172. Sprzedaż domu (gdzie ? zagroda ?) pomiędzy domami Symka Rybenskiego i Mikulassa Kapustnika. Sprzedający: spadkobiercy Walentina Glumbka. Kupujący: Jan – słodownik. Pełnomocnik sprzedających: Thomass Studenski. Świadkowie: Stanisław Ohniewicz i Mikulass Kapusta. Wartość 24 grzywny. Jęz. cz. s. 220-221
173. Sprzedaż domu przed bramą gostawską między domami Grydera Sstyfela i Koczurskiego. Sprzedający: Petr Koberwal – młynarz z żoną Agnieszką. Kupujący: Mathes Biron – młynarz. Wartość 24 grzywny. Jęz. cz. s. 221.
174. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej z wyposażeniem, między domami Basgelta – kapelusznika i Absalona – szklarza. Wyposażenie: 8 ahteli, 2 beczki (kadi), 2 „strzozy”, zydle, 2 stoły. Sprzedający: spadkobiercy Melchera Krebsa – Symon Belt i Griger Skazyrod. Kupujący: Tomass Ssołtysek. Świadkowie: Walentin Waczlawek, Kasper Diwiss, Tobiass Chrzon i Stanisław Ohniewicz. Wartość 88 talarów. Jęz. cz. s. 222-223
175. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej (?) między domami Posmornego i Fridlaczki. Sprzedający: Wenczel Hirsch z żoną Margą. Kupujący: Marten Biner – kuśnierz. Świadkowie: Blasius Skrzosky, Absalon z Krapkowic, Melcher Stadtmueller,⁴⁸³ Michael – rybak. Wartość 135 grzywien, spłacone w 1576 r. Jęz. niem. s. 224-226
176. Sprzedaż narożnego domu z wyposażeniem na ul. św. Krzyża, obok domu Masska – szewca, naprzeciw domu wikarego. Wyposażenie: 1 zbroja, 11 ahteli, 2 piwne ahtele, 4 beczki (kadi), 1 „lussaf”, 2 „cige”, 1 kocioł, 1 stół, zydel... Sprzedający: spadkobiercy Stiepana Krupu – Lukass Krupa z Komprachcic, Lukass Kiloff – rybak, Janek Conas – rybak. Kupujący: Andrzej Smolcz – szewc. Świadkowie: Adam Chochol – cechmistrz szewski, Jakub Słupka, Jakub Ssafrancz, Sebastian Tkańcz i Jan Krauz. Wartość 120 grzywien, spłacone w 1582 r. Jęz. cz. s. 227-228

⁴⁸³ Nie wiadomo czy było już to nazwisko czy też rzeczywiście był młynarzem miejskim.

1575.

177. Sprzedaż domu z młynkiem krupnym,⁴⁸⁴ między domami Jana Otypki i Kasspara – stolarza. Sprzedający: Spadkobiercy ?. Kupujący: Bartoss Pakoss z żoną Ursulą. Świadkowie: Kristoff Ortell – burmistrz, Tomass Ssołtysek, Kristoff Reinisch i Jan Narodsky. Wartość 45 talarów, splecone w 1579 r.
178. Sprzedaż wyposażenia kuźni. Sprzedający: spadkobiercy Marmiegi. Kupujący: Zacharias Sylchawy. Wartość 12 talarów. Jęz. cz. s. 234

1576.

179. Sprzedaż piwowaru z wyposażeniem koło łaźni miejskiej. Sprzedający: Zuzanna Słaba. Kupujący: Tobiass Teuernkorn. Świadkowie: Andres Krzton, Daniel z Semanina – pisarz miejski i Adam Wlok. Wartość 200 talarów.
180. Zamiana domów (frymark): Anna Kurzniczka – wdowa właścicielka domu z wyposażeniem: 11 ahteli, stół, 2 zydle. na ul. Sukienniczej między domami Woytka Kozela i Walka Pecenki zamienia się z Janem Patala - krojczym na dom przy ul. Skoiczke obok domu Lemparta Jaroska. Jan Patala dopłaca Kurzniczkiej 70 talarów splecone w 1579 r. Świadkowie: Stanek – piwowar i Matys Kausek. Jęz. cz. s. 244-245
181. Sprzedaż domu z kramem między kramami Jakoba Hartmanna i Kasspara Rimersa. Sprzedający: spadkobiercy Georga Lakoty. Kupujący: Blasius Oberlandt. Pełnomocnik: Nicolaus Mrozkowicz. Świadkowie: Wicenti Bendraczek, Hanns Schwinke i Tobias Sławick. Wartość 100 guldenów. Jęz. niem. (tytuł w jęz. cz.) s. 245-246
182. Sprzedaż domu z wyposażeniem (gdzie ?). Sprzedający: Hans Weczel z żoną Barbarą. Kupujący: ich dzieci. Świadkowie: Wicentio Bendraczek i Andres Teufer. Wartość 200 guldenów, splecone w 1587 r. Jęz. niem. s. 246-249

1577.

183. Sprzedaż domu na ul. Górnej między domami Girzika Drige (Dryja) i Alźbiety Nedwiedowej. Sprzedający: Katarzyna Syradzka – wdowa po Wawrzynie. Kupujący: Jakub Beida – zięć. Świadkowie: Kasspar Prusyk, Jakub Ssaffranecz, Stanisław Bolenda i Girzik Diwiss. Wartość 40 grzywien. Jęz. cz. s. 253
184. Sprzedaż domu na ul. Różanej pomiędzy domami Sebastjana Piliczki i Gendrzega (Jędrzej)Formana. Sprzedający: Bartoss Czychulka (Bartek Czechelka, Czygła). Kupujący: Girzik Gutfleisch. Świadkowie: Blazek Prchala, Mas Prul, Mikolay Kapusta, Walenti Kraunziel, Jan Billy i Girzik Koza. Wartość 80 talarów splecone w 1579 r. Jęz. cz. s. 254-255
185. Sprzedaż domu (gdzie ? prawdopodobnie w Rynku ?)) z wyposażeniem pomiędzy domami Ambrozego Lyp i Katarzyny – mydlarki. Wyposażenie: 12 ahteli, 1 piwna beczka (kadź), 2 korytka, 1 „krey piwny”, 2 al-

⁴⁸⁴ Prawdopodobnie dom przed którąś z bram (Gosławską ?) z wiatrakami do kaszy.

- maryje wielkie, 2 stoły, 2 łóżka, skrzynia wielka, zbroja, bosak (feuerhak). Sprzedający: Walerius Gomolka z żoną Weroniką. Kupujący: Girzik Spreng – urzędnik ze Skorogoszczy (szlachcic). Świadcowie: Ambrosius Lyp, Tobias Slawik, Stanislaw Ogniwicz, Kristof Reinisch i Tobias Teuerkorn. Wartość 500 talarów. Jęz. cz. s. 255-256
186. Sprzedaż zagrody obok zagrody szpitalnej. Sprzedający: Hanus Franek. Kupujący: Krystof Ortel – burmistrz. Wartość 10 talarów. Jęz. cz. s. 157
187. Sprzedaż domu na ul. Różanej obok domu Martina Stulcze. Sprzedający: Kristof Zaparto. Kupujący: Martin Wlok. Wartość 33 grzywny spłacone w 1578 r. Jęz. cz. s. 258
188. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. św. Krzyża między domami Michala Ostrossa i Kristofa Ortel. Wyposażenie: 3 stoły, 2 zydle, „ssybanek” (schlaffbanka – ława do spania ?), 2 almaryje, miedziany kocioł, zbroja. Sprzedający: spadkobiercy Kristofa Czelustki. Kupujący: Marek Jaskulka. Pełnomocnik: Tomas Studensky. Świadcowie: ks. Girzik Ssolcz – arcydziekan z Polski, Wicentius Gendraczek, Andres Krzton, Danyel z Semanina – pisarz miejski i Lorencz Alexi Malik. Jęz. cz. s. 253-260
189. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Bytomskiej obok domu „Gruntowskiego” i Jakuba Ssafrancza. Wyposażenie: 9 piwnych ahteli, 2 strazy, korytko piwne, stół. Sprzedający: Kristof Reinisch. Kupujący: Jakub Beyda – woźnica (w tytule „Kuba forman”). Świadcowie: Jozeff Krzszczon, Girzik Diwisch, Jakub Galia i Jakub Ssafranecz. Wartość 130 grzywien spłacone w 1582 r. Jęz. cz. s. 260-262
190. Sprzedaż domu narożnego na ul. Skoiczke obok domu „Ludwikowskiego” i Walika Maczka. Sprzedający: Jakub Ssafranecz. Kupujący: ks. Ambrozi Medera – administrator klasztoru w Czarnowasach (Cziernofusach). Świadcowie: Jan Zawissa, Walentin Gnil i Danyel z Semanina – pisarz miejski. Wartość 40 grzywien Jęz. cz. s. 263
191. Sprzedaż domu przy furcie („ffortnie”) miejskiej (której ?). Sprzedający: spadkobiercy Bartosse Smolcze. Kupujący: Jan Konupka. Wartość 90 grzywien spłacone w 1580 r. Jęz. cz. s. 264
192. Sprzedaż domu po zmarłym Symonie Gronysu. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Adam Bitner – konwisarz. Wartość 150 grzywien spłacone w 1578 r. Jęz. cz. (tytuł w jęz. niem.) s. 265
193. Sprzedaż domu na przedmieściu (którym ?) między domami Walentina Garczarza – Goli. Sprzedający: Anna – żona Gendry (Jędry) Cziernecho. Kupujący: Jakub – słodownik. Świadcowie: Girzik Gradyrz, Franek Ssychta i Krysstof Kussnirz. Wartość 36 talarów spłacone w 1580 r. Jęz. cz. s. 266
194. Sprzedaż domu z kramem między kramami Floriana Nigera i Jakuba Hartmana. Sprzedający: Mathes Binckes. Kupujący: Caspar Weidner. Wartość 160 talarów. Jęz. niem. s. 267-268
195. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Joseffa Schauda i Cziercha. Sprzedający: Walten Bartenschlag. Kupujący: Tomes Sumeu-

- er vel Sumer. Świadkowie: Zacharias Grosman i Hanns Penizige. Wartość 90 talarów spłacone w 1578 r. Jęz. niem. s. 268-269
196. Sprzedaż domu na ul. żydowskiej koło domu Joseffa Schauade. Sprzedający: Tomes Sumer. Kupujący: Peter Hensel. Świadkowie: Irge Meisner, Zacharias Grosman, Hans Kasepels, Walten Terper, Cristof Schafferdt i Hans Penzige. Wartość 100 talarów. Jęz. niem. s. 270-271
197. Sprzedaż domu (folwarku ?) w „borik”⁴⁸⁵. Sprzedający: Cristoff Geisler – pisarz podatkowy państwa Bierawa. Kupujący: Hans Zeidler – postrzygacz. Świadkowie: Christof Ortel – burmistrz, Christof Rifeldt, Caspar Wenczel – krawiec, Hanns Bösegelt – kapelusznik, Hans Mache – postrzygacz i Jerge Schmerdt. Wartość 90 grzywien. Jęz. niem. s. 272-273

1578.

198. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej wraz z narzędziami sukienniczymi między domami Jana Woytka i Jana Krzona, oraz „ramy ktore lezi za karlem przy ulicy sukienniczky”. Sprzedający: Anna Kralowa, ks. Jan Kral proboszcz w Św. Katarzynie i Ewa Kral – jego siostra. Anna Kralowa zachowała w dożywocie domek leżący w tyle domu. Kupujący: Zacharias Kral – brat Anny. Świadkowie: Jan Krzon, Wawrzinecz Weydner, Tobiass Slawik, Michel Swarcz i Cassper Weydner. Wartość 510 talarów spłacone w 1590 r. Jęz. cz. s. 280-282
199. Sprzedaż domu (na ul. Górnej ?) między domam Girzika Prusskowskiego i Matiega Gronka. Sprzedający: Melichar Golozny. Kupujący: Jan Kunowski (Kunitz ?). Świadkowie: Swientek – cechmistrz sukienników, Kaspar Prusyk, Walentin Kral, Danyel Weseteczka, Matys Sstrembersky i Jan Ssach – pisarz. Wartość 50 talarów. Jęz. cz. s. 283-284
200. Sprzedaż zagrody na pastwisku (za Odrą ?). Sprzedający: Symon Ssabl. Kupujący: Jakub – piernikarz. Wartość 38 talarów. Jęz. cz. s. 284
201. Sprzedaż zagrody na przedmieściu (którym ?) między zagrodami Anny Gnilkowej i Lorencza Weydnera – właściciela chmielnika. Sprzedający: Matus Piwko z przedmieścia. Kupujący: Josef Krzton. Świadkowie: Walentin Waczlawek, Kristof Ziebka, Tobiasz Teuernkorn i Krostof Reinisch – pisarz miejski. Wartość 26 talarów. Jęz. cz. s. 285-286
202. Podział spadku po zmarłym Ambrożym Lyp między jego dziećmi: Cyprianem Lipem – obywatelem miasteczka „Stawie” (?) i jego siostry – Jadwigą. Świadkowie: Stanisław Ohniowicz, Tobiasz Slawik, Albrecht Werula i Matyas Giczynski. Wartość 100 talarów. Jęz. cz. s. 286-287
203. Sprzedaż kramu między kramami Wincentego Gendraczka (Jędraczek) i Symona Belta. Sprzedający: Adam Wlok. Kupujący: Fryderyk Krauz z żoną Mandaleną. Świadkowie: Mikulass Logek (Lojek) – poborca podatków i Joachim Gendryczek (Jędryczek). Wartość 140 talarów. Jęz. cz. s. 287-288

⁴⁸⁵ W Borkach pod Opolem ?

204. Ugoda sąsiedzka. Wyrok sądu w sprawie kłótni o granice działki pomiędzy Anną Kobernalową i Dorotą, wdową po Tomaszu Studenskim a Mandaleną, wdową po Wincentim Krebs. Jęz. cz. s. 289
205. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Odrzańskiej między domami Bortianka i Gutfleischera. Wyposażenie: 9 achтели opolskich, 1 achtel wrocławski, 3 wiertele wrocławskie, 2 piwne korytka, 2 „strzeży”, 1 „los-saw”, stół, stolik, 1 ława, zydel, 18 „drziwek ktore lezi ze smolu”.⁴⁸⁶ Sprzedający: Zacharyas Kral. Kupujący: Jakub Suchanek. Świadkowie: Jan Kania, Adam Wlok, Wawrzin Weydner, Petr Tossliczky, Wicenti Kalus, Michal Ostross i Jan Suchanek. Wartość 205 grzywien spłacone w 1581 r. Jęz. cz. s. 290-291
206. Sprzedaż domu przed bramą odrzańską między domami Blasien Schulcz i Wiczen Greiger. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Daniel Smidt. Wartość 44 talary. Jęz. Niem s. 291-292
207. Sprzedaż domu przed bramą odrzańską za szkołą. Sprzedający: Hanus Safranek. Kupujący: Siemmen Schneider. Świadkowie: Urban Cheideman, Hans Rabe, Bartel Rabe i Hans Peniczig. Wartość 40 talarów. Jęz. niem. s. 292-293
208. Umowa pomiędzy Andrisem Macz – powroźnikiem a Georgem Burkhartem – powroźnikiem w sprawie (?). Świadek: Cristof Schaffenrath. Jęz. niem. s. 294
209. Sprzedaż domu za mostem odrzańskim obok domu Tenkiego. Sprzedający: Walten Gola. Kupujący: Georg Bismos. Wartość 45 talarów. Jęz. niem. s. 294
210. Sprzedaż domu na ul. Krakowskiej (Krakischen). Sprzedający: Adam Butner. Kupujący: Urban Murkler – młynarz. Świadkowie: Hans Basgualt, Jorge Meisner, Andreas Macz, GreigerLnofer, Michel Fuscher, Cristof Schaferadt, Andreas Burgkraf i Hans Pencig. Wartość 180 grzywien>Jęz. niem. s. 295-296
211. Podział spadku pomiędzy spadkobiercami Floryana Dortowa a Anną Tworanską (szlachcianka ?). Pełnomocnik: Krisstof Ssafenrot. Jęz. cz. s. 297
212. Ugoda pomiędzy Martinem Witoss a Janem Kochtickim (szlachta) w sprawie (?). Jęz. cz. s. 297
213. Sprzedaż narożnego domu w Rynku i ul. Gosławskiej obok z prawej strony domu Tobiasa Chrzana. Sprzedający Frydrych Krauz. Kupujący: Mikulass Logk (Lojek) –poborca podatkowy zamku opolskiego. Świadkowie: Kristof Sliben (szlachcic) Gumpracht, Adam Wlok, Mathiass Giczynski, Kristof Ortel – burmistrz, Andres Krzton, Tobias Slawik, Adam Golianek. Wartość 675 talarów – od 1579 r. raty bierze wdowa po Frydrychu Krauz. Jęz. cz. s. 299-302
214. Sprzedaż domu i piwowaru na przedmieściu (za Odrą) oraz kwarty roli i folwark. Sprzedający: synowie zmarłego Ambrożego Lyppa – Girzik i Samuel. Kupujący: Jan Chernik (Hernik ?) z żoną Hedwigą – siostrą

⁴⁸⁶ Prawdopodobnie kawałki drewna ze smołą lub żywicą służące do rozpalania ognia.

1579.

215. Sprzedaż domu z wyposażeniem między domami Stanisława Ogniwicza i Bartossa Turka i zagrody na Błoniu (Blani) obok cegielni oraz pół łąny roli wolnej w Groszowicach.⁴⁸⁷ Wyposażenie domu: 1 zbroja, piwne naczynia, stoły, zydle. Sprzedający: bracia Jan, Balczer i Jakub Skopek. Kupujący: Girzik z Prengen (Sprenge) (szlachcic) – urzędnik w Skorogoszczy z żoną Dorotą – siostrą sprzedających. Świadkowie: Hanuss Woytek, Jakub Gola, Kristoff Reinisch, Jan Zawissa, Jan Madelka i Tobiasz Tewerkorn. Wartość 500 talarów splecone w 1583 r. Jęz. cz. s. 307-309
216. Sprzedaż domu za mostem odrzańskim. Sprzedający: spadkobiercy Trnky. Kupujący: Martin ze Strzeleczek. Pełnomocnicy: Housa Bosgnlt, Andreas Nowak i Urban Valten. Wartość 50 złotych. Jęz. cz. s. 309
217. Sprzedaż domu narożnego koło bramy zamkowej obok domu Ferdinanda Neinderffera. Sprzedający: Klemens Pilenga. Kupujący: Macz Sswob - rymarz. Świadkowie: ks. Maurycz Kupez, Mathis Pilenga, Zacharyas Kral, Kristoff Ziabka, Ferdinand Neinderffer, Lorenz Weydner, Simon Hundek, Kristoff Reinisch. Wartość 220 grzywien splecone w 1592 r. Jęz. cz. s. 310-311
218. Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami Tomka Kotyrby i Petra – kolarza. Sprzedający: Jakub Beida. Kupujący: Andrys Bilik. Świadkowie: Jan Madelka, Kristoff Reiniss, Kristof Ziabka i Michel Swarcz. Wartość 120 grzywien splecone w 1582 r. Jęz. cz. s. 312-313
219. Odbiór długu. Dłużnik – Mathes – siodłarz, wierzyciel – Fryderyk Kruz. Jęz. cz. s. 314
220. Sprzedaż ½ zagrody na błoni (Plani) obok zagrody Simona Machyli. Sprzedający: ks. Ambroży Mederus. Kupujący: Andres Krzton z żoną Anną. Świadkowie: Ferdynand Neinderfer i Stanisław Krzton. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 314
221. Sprzedaż zagrody za mostem odrzańskim obok zagrody Drozdiaka. Sprzedający: Cristoff Schaffenrath. Kupujący: Balczer Cristen. Świadkowie: Elias Zimmermann (cieśla ?), Macz – siodłarz, Walten Benks, Merten Kegler i Jakob Schmid. Wartość 26 talarów. Jęz. niem. s. 315
222. Sprzedaż domu na przedmieściu przed bramą krakowską (krokischen) obok domu Hansa Machera. Sprzedający: Franz Kursten. Kupujący Nicolaus Nass (szlachcic). Wartość 60 talarów. Jęz. niem. s. 316
223. Sprzedaż ½ zagrody za bramą krakowską (grogischen) między zagrodami Subersieczkiego i Miligka. Sprzedający: Michell Schulcz. Kupujący: Melcher – białoskórnik. Świadkowie: Hans Melde, Hans Penczig, Cristoff – białoskórnik, Jakob Zimmermache (cieśla ?). Wartość 22 talarów splecone w 1580 r. Jęz. niem. s. 317, 320-321

⁴⁸⁷ Łan – ok. 10 ha.

1580.

224. Sprzedaż domu na ul. Górnej obok domu Joseffa Schanda. Sprzedający: Valten Kuetner z Głucholaz. Kupujący: Peter Hensel – kotlarz. Świadkowie: Geiger Gonder, Jacob Schneider, Geriger Hufeman, Samel Beller, Hans Francke, Bartel Friedrich i Hans Penczge. Wartość 100 grzywien. Jęz. niem. s. 321-322
225. Anna – wdowa po Martinie Krztionie przekazuje dom i zagrodę synowi Joseffowi Krztion. Jęz. cz. s. 329-330
226. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plani) między zagrodami Petra Suchanka i kupującego. Sprzedający: Hanns Weczcel. Kupujący Joseff Krztioną Anną. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 331
227. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża między domami Vicentego Kalusa i Symona Chudka. Sprzedający: Hedwika Muskalina – wdowa po Woytiechu. Kupujący: Ferdynand Neudorfer z żoną Anną – córką sprzedającej. Pełnomocnicy: od 1583 r. – Andrys Otrumbka, od 1589 r. – Waczlaw Kamieniczky. Wartość 200 talarów. Od 1583 r. raty odbiera Andrys Otrumbka dla Kaspara Muskaly – syna Hedwigi. Jęz. cz. s. 331-333
228. Sprzedaż kwarty roli nw miejskim polu obok roli Lorencza Weidnera. Sprzedający: Maties Piwko. Kupujący: Kasper Weidner. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 333

1582.⁴⁸⁸

229. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plani). Sprzedający: Jadwiga – wdowa po Jendrzeju Madelce. Kupujący: Stanislaw Krztion. Wartość 60 talarów. Jęz. cz. s. 335

1585.

230. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plani) obok zagrody Tobiasa Chrzona. Sprzedający: Barbara – wdowa po Hanussu Woytku. Kupujący: Stanislaw Krztion. Pełnomocnik: Symon Wache – zięć sprzedającej. Wartość 25 talarów. Jęz. cz. s. 335

1582.

231. Sprzedaż domu z wyposażeniem na Rynku między domami Jana Zawissy i Jakuba – piernikarza. Wyposażenie: 2 stoły, 4 kadzie, 4 „zrzaczyki” garnek miedziany, umywalka (umýwadlo), 1 beczka w której trzyma się otręby (za ktore sa otrėbý chowagi). Sprzedająca: Katarzyna Czechnerowa – wdowa po Martinie Czechnerze. Kupujący: Wawrzin Czechner – syn sprzedającej. Katarzyna zastrzega sobie dożywocie w tym domu. Świadkowie: Jan Zawissa, Hanus Woytek, Jakub – piernikarz, Zacharias Kral – burmistrz, Krystoff Ziabka, Walentin Waczlwek, Waczlaw Kamieniczky, Matis – siodlarz, Daniel z Semanina – pisarz miejski. War-

⁴⁸⁸ W księdze nastąpił chaos chronologiczny spowodowany prawdopodobnie próbą uporządkowania zapisów i wpisywaniem pod różnymi datami starych, nie wpisanych do księgi umów. Wpisywano je pod różnymi datami, czasem przewidzianej ostatniej spłaty. W opracowaniu przyjęto kolejność wpisów wg stron.

tość 400 talarów spłacone w 1597 r. Od 1590 r. odbiera raty Tobiasz Czechner, od 1593 r. płaci Anna – wdowa po Wawrzynie Czechnerze. Jęz. cz. s. 336-338

1583.

232. Sprzedaż zagrody na pastwisku (skotniczy). Sprzedający: Czaga (Czaja). Kupujący: Kasper Weczal. Świadek: Stanisław Ochniowicz. Wartość 30 talarów. Jęz. cz. s. 339

1582.

233. Sprzedaż domu na ul. Szpitalnej między szpitalem i domem Adama Bocze. Sprzedający: Vicenty Ziacek. Kupujący: Andris Gomola z żoną Anną. Świadców: Kasper Kostiel, Andres Nowak, Giczek Cloza i Paweł Jaskulka. Wartość 150 grzywien Jęz. cz. s. 341

1606. (?)

234. Sprzedaż domu (gdzie?). Sprzedający: spadkobiercy Skrobaldonskiego. Kupujący: Symon Jablonka. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 343. Data 1606 dotyczy spłaty ostatniej raty, wpis sporządzono już w trakcie spłacania.

1582.

235. Sprzedaż domu na Rynku między domami Woytiecha Gendraczka i Heleny Czaginy (Czaja) oraz zagrody za mostem (odrzańskim). Sprzedający: bracia Symon i Macz Hundig oraz ich szwagier Zacharias Wlok. Kupujący: Bendig Hundig. Świadców: Adam Wlok, Albrecht Gendraczek i Zacharias Kral – wójt. Wartość 324 talary. Jęz. cz. s. 345

1583.

236. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plany) między zagrodami starego (starika) Mazurka i Andrasa Krztiona. Sprzedający: Symon Wacha. Kupujący: Jan Czechner. Wartość 32 talary. Jęz. cz. s. 347
237. Sprzedaż kwarty roli w miejskim polu oraz zagrody. Sprzedający: Hedwiga wdowa po Tomassu Madelce. Kupujący: Zacharias Kral. Świadców: Jan Zawissa i Kristof Ziabka. Wartość 160 złotych spłacone w 1585 r. Jęz. cz. s. 349-350
238. Sprzedaż domu koło domu Czwikowej i zagrody. Sprzedający: Mathus Piwko. Kupujący: Kasper Weydner. Świadców: Kristoff Reinisch, Krostoff Ziabka i Jakub Chartman. Wartość 160 talarów spłacone w 1585 r. Jęz. cz. s. 350-351
239. Sprzedaż zagrody „za Rybarzmi” przy drodze do Zakrzowa obok zagrody Ssymka – rybaka.⁴⁸⁹ Sprzedający: Woytiech Ondraczek (Gendraczek) – burmistrz. Kupujący: Jan Proskowski – starosta księstwa opolsko – raciborskiego z żoną Dorotą. Wartość 30 talarów. Jęz. cz. s. 352

⁴⁸⁹ U zbiegu obecnych ulic Rybackiej i Poświatowskiej, niedaleko Ronda.

240. Sprzedaż zagrody na wale⁴⁹⁰ między zagrodami Caspara Diwissa i Adama Botianka. Sprzedający: Czagina (Czaja). Kupujący: Jan Czechner. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 353

1584.

241. Przekazanie tej samej zagrody za dług. Przekazujący: Jan Czechner. Przejmujący: ks. Mauryczy Kania. Jęz. cz. s. 353

242. Dalsze przekazanie tej samej zagrody. Przekazujący: ks. Mauryczy Kania. Przejmujący: ks. Girzik Anfert (?) wicedziekan oppolski. Świadek: Zachariass Kral – rajca miejski. Jęz. cz. s. 353

1583.

243. Sprzedaż domu za bytomską bramą koło miejskiego folwarku i domu Jakoba Kiebchabera – stelmacha. Sprzedający: Fridrich Nawoy (szlachcic). Kupujący: Witek Kowal. Wartość 80 talarów. Jęz. cz. s. 354

1584.

244. Sprzedaż kramu między kramami Mandaleny Krause i Anny Kobernalin. Sprzedający: Margaretha – wdowa po Petterze złotniku. Kupujący: Konrad Keim – urzędnik sejmiku księstwa. Wartość 120 talarów. Jęz. niem. s. 355

1583.

245. Sprzedaż domu na ul. Kościelnej obok domu Andresa Nowaka. Sprzedająca: Margaret – wdowa (ta sama?). Kupujący: Hans Rabe. Wartość 144 grzywny. Jęz. niem. s. 356

1585.

246. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plani) obok zagrody Jakuba – piernikarza. Sprzedający: Adam Bocz. Kupujący: Josef Krztion. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 357

1586.

247. Sprzedaż zagrody za bramą bytomską koło przewozu na Odrze⁴⁹¹ obok zagrody Zuzanny Ryffoldowej. Sprzedający: Andres Waga – woźnica. Kupujący: Thobias Tawernkhorn (Teuerkorn). Wierzycciele: Mikulass Layka (Lojko), Krzystyna Ssylkowa, Kassper Diwiss i Woytiech Sstmil. Wartość 62 talary, sprzedający otrzymał tylko 4 grosze, resztę wzięli wierzycciele. Jęz. cz. s. 357

248. Sprzedaż zagrody za bramą odrzańską na błoniu (Blani) koło zagrody szpitalnej, między zagrodami Tobiassa Chrzena i Benedykta Hundek. Sprzedający: Andres Waga – woźnica. Kupujący: Kasper Diwiss i Woy-

⁴⁹⁰ Zaodrże – okolice ul. Bończyka

⁴⁹¹ Prawdopodobnie na obecnej Młynówce koło mostku dla pieszych.

tiech Sstmil. Wartość – brak, prawdopodobnie przejęte za długi jak poprzednie. Jęz. cz. s 357

1585.

249. Przekazanie domu w Rynku między domami Tobiassa Chrzena i Bendyga Hundek. Przekazujący: Woytiech Ondraczek (Gendraczek). Przejmujący Jan Ondraczek – syn. Świadkowie: Zacharias Gendraczek, Balczer Newader, Casspar Weydner, Kristoff Ziabka, Winczenti Kalus i Jakub Suchanek. Przekazujący zastrzegł sobie dożywocie. Wartość: 1050 talarów. Jęz. cz s. 358-359

1586.

250. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plani) koło zagrody szpitalnej i Petera Suchanka. Sprzedający: Kaspar Ziabko. Kupujący: Krystyna Sselichowa – wdowa po Janie. Wartość 40 talarów. Jęz. cz. s. 360
251. Zamiana domów (frymark) na ul. św. Krzyża: Stanisław Ogniewicz z żoną Mandaleną i Gryger Syrota z żoną Marketą. Świadkowie: Matyas Chiczinski, Adam Bocz, Matus Blesska, Krystoff Ziabka, Adam Botianek, Zacharyas Kral – wójt i Krystoff Reibisch. Jęz. cz. s. 361-362
252. Sprzedaż 2 kwart roli na granicy zakrzowskiej obok roli Tobiassa Tewerkorna. Sprzedający: Lorencz Weidner. Kupujący: Casspar Weidner – syn. Wartość 180 talarów. Jęz. cz. s. 362
253. Sprzedaż domu n Rynku między domami Christoffa Ziebki i Adama Bolcza. Sprzedający: Lorencz Czechner. Kupujący Georg Schwarcz ze Skorogoszczy. Świadkowie: Tobiass Sławik, Josef Krztion, Adam Bolsch, Zacharias Kral – wójt, Michel Schwarcz, Mathes Letner i Mates Schnoppa – rymarz. Wartość 100 talarów, spłacone w 1594 r. Jęz. niem. s. 363-365

1587.

254. Sprzedaż domu z kramem na Rynku. Sprzedający: spadkobiercy Matusa Skalika: Girzik Skalik – mieszczanin oleski i Agneska Chocholowa. Kupujący: Girzik Meysner. Pełnomocnik: Bartos Gnyl. Wartość 55 talarów. Jęz. cz. s. 366

1586.

255. Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej między domami Tobiasza Tewerkorna i Grygera Syroty; kwarty roli na miejskim polu przed bramą goślawską między rolami Bartossa Turka i Anny Czwikowej. Sprzedający: spadkobiercy Witka Peczenki: Matus Blesska z żoną Reginą oraz pasierbice Blesska – Hedwiga i Anna. Kupujący: Walenty Peczenek – pasierb Blasska. Świadkowie: Woytiech Gendraczek – burmistrz, Tobiasz Chrzen, Zacharias Kral – wójt, Stanisław Ohniowicz, Krystoff Ziabka, Tobiasz Teyer Korn, Grygel Chrzunstel, Bartos Gnyl, Daniel Naneczko,

Bartoszem i Girzik Koza. Wartość 300 talarów, spłacone w 1597 r. Od 1589 r. splota Gertruda – wdowa po Walentym.

1587.

256. Sprzedaż domu (gdzie ?) wraz z wyposażeniem. Wyposażenie: 2 stoły, zydle, 3 ławki, 12 ahteli, „piwny zber”, 2 korytka... Sprzedający: Duchek Dziwiss. Kupujący: Greger Rokirch. Świadkowie: Matyass Giczinsky, Girzik Dziwiss, Walentin Jarossek i Klemens Czwikla. Wartość 215 talarów spłacone w 1593 r. Jęz. cz. s. 370-371

1588.

257. Sprzedaż domku na wale za bytomską bramą koło pieców wapienniczych.⁴⁹² Sprzedająca: Zuchna – wdowa po woźnicy młyńskim. Kupujący: Martin Gura. Wartość 22 talary. Jęz. cz. s. 372
258. Sprzedaż zagrody na bloniu (Plani) koło zagrody szpitalnej i Suchanka. Sprzedająca: Katarzyna – żona Kaspara Ziabky. Kupujący: Jan Zialudek. Świadkowie: Adam Warlowski z Warłowa (szlachcic) i Frydrych Nawog z Dolnej (szlachcic). Wartość 45 talarów Jęz. cz. s. 372
259. Sprzedaż placu gdzie były ramy (sukiennicze - folusz) obok placu Urbanowej – sukienniczki. Sprzedający: Zacharyas Krall – rajca. Kupujący: Jan Slapka. Wartość 10 talarów. Jęz. cz. s. 373

1587.

260. Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Andresa Nowaka i Jacoba Kornka. Sprzedająca: Margaretha Schwarcz. Kupujący: Elias Heidenreich. Świadkowie: Caspar Krol ze Skorogoszczy, Urbas Krol z Królewskiej Nowej Wsi, Lorencz Czechner, Waltens Pruker, Zacharias Grosman, Abracham Kaidamus i Martes Zneus. Wartość 100 talarów spłacone w 1600 r. Jęz. niem. s. 373-375

1588.

261. Sprzedaż zagrody na wale, między zagrodami Stanisława Krcztiena i Apolonii Chodurowej. Sprzedająca: Barbara – wdowa po Janie Wożytku. Kupujący: Krystoff Temmel. Wartość 16 talarów. Jęz. cz. s. 377

1587.

262. Sprzedaż domu koło ogrodu dziekana, obok domu Ogunka. Sprzedający: Andres Malz. Kupujący Tomas Arlett z żoną Dorotheą. Świadkowie: Caspar Weczal, Hans Bösgeltt, Greger Teuffel i Urbas Müller (młynarz ?). Wartość 100 talarów spłacone w 1594 r. Jęz. niem. s. 377-378
263. Sprzedaż domu na przykopie między domami Girzika Dziarsse i Eliassa Tessarza. Sprzedający: Dorota – wdowa po Krysstoffie Rejnisowie. Ku-

⁴⁹² Przy dzisiejsze ul Ozimskiej, prawdopodobnie naprzeciwko pawilonu Rzemieślnika.

pujący: Jakub Damek (Dambek ?) z żoną Zuzanną. Świadkowie: Kristoff Ziabka, Adam Botianek i Stanisław Beblo. Wartość 100 talarów. Jęz. cz. s. 379-380

1588.

264. Sprzedaż kęsa roli. Sprzedający: spadkobiercy Wojtiecha Ondraczka. Kupujący: Jan – karczmarz kosorowicki. Wartość 100 talarów. Jęz. cz. s. 381
265. Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami Tobiasza Sławika i Benedyga Hundek oraz zagrody na przedmieściu za mostem odrzańskim. Sprzedający: Simon Hundek – masarz. Kupujący: Matuss Blesska – piekarz. Świadkowie: Bartos Gnyl, Greger Oswald, Girzik Koza i Daniel Stanczko. Wartość 100 talarów. Jęz. cz. s. 382-383
266. Wyrok w sprawie spadku i długu pomiędzy Andreasem Maslanka i Ferdynandem Neydorffer. Świadkowie: Kristoff Ziebka, Kasspar Prussyk, Adam Botianek, Bartoss Gnyl i Stanisław Krztien. Przedmiot sporu: 8 półkopkowych złotych⁴⁹³ suknie ssarmatowe czarne⁴⁹⁴ harasowu (?) czarna, moherowa żółta, peleryny podbite królikami, broszki srebrne, pięć (sznurów) koralu, 2 obrusy, 2 ręczniki czwilichowe (?), prześcierała cienkie. Jęz. cz. s. 385-387
267. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Wojtiecha Werule i Tomassa Grunta. Sprzedający: Urban Möller – czapnik. Kupujący: Peter Suchanek. Świadkowie: Frans Bösgeldt, Albrecht Werula, Krystoff Býner, Bartoss Gnyl, Bartoss Czerwenka i Kaspar Ziabka. Wartość 136 grzywien spłacone w 1596 r. Jęz. cz. s. 387-389
268. Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami Ludmilly Frankenberg (szlachta) i Mandaleny Barwanecz. Sprzedający: Spadkobiercy Krystyny Godulowej: ks. Girzik Tryller z siostrą Ewą. Kupujący Martin Strach – ojczym. Świadkowie: Stanisław Ohniewicz, Kasspar Prusýk, Stanisław Krztien, Bartoss Gnyl, Adam Gocz, Bartos Godula, Martin Płychta, Joseff Krztion – wójt, Matyass Giczinsky, Krystoff Ziabka, Girzik Porembe i Jan Ssach. Wartość 220 talarów spłacone w 1592 r. Jęz. cz. s. 390-392
269. Sprzedaż zagrody za bramą bytomską w polu miejskim, koło przewozu na Odrze obok zagrody Ryffalda. Sprzedający: Tobias Teuerkorn – burmistrz. Kupujący: Jozeff Krztien. Świadkowie: Zacharyas Krall, Kristoff Engeman, Kasspar Weczal, Jan Wirzyk – pisarz miejski, Ks Jan Czwik i Andres Krztien. Wartość 66 talarów. Jęz. cz. s. 393
270. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Grygera Czyganka i Krystoffa Bynera. Sprzedający: Dorota Posmurna – wdowa. Kupujący: Simon Kral – zięc. Wartość 100 grzywien. Jęz. cz. s. 395-396

⁴⁹³ 1 zł. = 30 groszy.

⁴⁹⁴ Suknie z welny czesankowej

271. Sprzedaż domu za bramą odrzańską koło mostu obok domu Stenczla Mazura. Sprzedający: Melcher Jaksch białoskórnik. Kupujący: Bartel Rattusch. Wartość 100 talarów spłacone w 1597 r. Jęz. niem. s. 397-398
- 1586.
272. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Reginy Bylkowej i Katarzyny Ketnerowej. Sprzedający: spadkobiercy Heleny rzeźniczki. Kupujący: Girzik Burkertt – przwoźnik. Pełnomocnicy: Kasspar Prusyk i Michal Fisser. Świadkowie: Bartos Gnyl, Krystoff Buner i Girzik Diwiss. Wartość 100 grzywien spłacone w 1590 r. Jęz. cz. s. 399-401
- 1588.
273. Sprzedaż domu i kramu między domami Gendryczki i Conrada Sprzedający: Magdalena Krause – wdowa. Kupujący: Urban Möller – kapelusznik. Wartość 180 talarów spłacono w 1592 r. Jęz. niem. s. 403-404
- 1589.
274. Podział pomiędzy braćmi: Zachariasem i Janem Ondraszek kwarty roli położonej między ich gruntami. Wartość 10 talarów. Jęz. cz. s. 404-405
- 1588.
275. Przekazanie domu (gdzie?). Przekazująca: Helena Czaŷa – żona Girzika Poruby. Przejmujący: Joachim Czaŷa – syn. Świadkowie: Benedykt Hundek i Andrys – czapnik. Jęz. cz. s. 405-406
- 1589.
276. Sprzedaż domu (zagrody?) za bramą gosławską „u mostu” (?) między domami Grŷgera Styffela i domem sprzedającego. Sprzedający: Hanus Bŷsgelt – czapnik. Kupujący: Barbara – wdowa po Jakubie Ryrze. Wartość 25 talarów. Jęz. cz. s. 407
277. Sprzedaż zagrody na błoniu (planŷ) między zagrodami Barbary Mŷtrngowny i Hedwigi Goroneczowny. Sprzedający: Girzŷk Bely. Kupujący: Bartoss Turek. Wartość 46 talarów. Jęz. cz. s. 408.
- 1586.
278. Sprzedaż domku za bramą bytomską na przykopie. Sprzedający: Jan Rataj – kapelusznik (klobucznic). Kupujący: Ambrozy Markusik – sukiennik. Świadkowie: Pawel Sławik – cechmistrz tkacki, Girzik Markusik, Lukass Ssturch, Zacharias Ssyhanek i Jan Ssach – pisarz. Wartość 16 talarów. Jęz. cz. s. 409-410
- 1589.
279. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Kasspra Meczle i Jana Massek. Sprzedający: Nadia Konopkova z synami: Janem i Zacha-

- riaszem. Kupujący Macz Herman – farbiarz. Świadcowie: Jan Kania, Krystoff Ziabka, Lorenz Czechnel, Daniel Staneczko, Kasper Meczel – rajca, Zacharias Grossman, Jakub Slosser i Klemens Czwikla. Wartość 280 talarów, sprzedająca zastrzegła sobie jedną izbę „nad gankiem” (?).⁴⁹⁵ Jęz. cz. i niem. (późniejsze zapiski w jęz. niem.) s. 410-413
280. Sprzedaż zagrody na „małym błoniu” koło zagrody szpitalnej i zagrody Zachariassa Krala. Sprzedający: Jan Kania. Kupujący: Daniel Staniczko. Wartość 35 talarów. Jęz. cz. s. 412
281. Sprzedaż zagrody zwanej „Mnichowską” między zagrodami Caspara Kosstiat i Melchera Lychart oraz domu między domami Daniela Staniczki i Hansa Zielundka. Sprzedający: Mattes Schwoppe. Kupujący: Jacob Pfefferküchler (piernikarz ?). Wartość 20 talarów. Jęz. niem. s. 414
282. Sprzedaż kramu (?)⁴⁹⁶ i zagrody na wale nad Odrą między gospodarstwami Georga Drýasa i Włoka. Sprzedający: Jacob Koch. Kupujący: Jacob Pfefferküchler (piernikarz ?). Wartość 24 talary. Jęz. niem. s. 415
283. Sprzedaż domu położonego między mostami między domami Jana Ffabiga – ślusarza i zmarłego Krystoffa Nikh. Sprzedający: spadkobiercy piernikarza: Adam Matulik ze Strelec, Jakub Dombek, Ssimek – piekarz, Wienczek Baran z Siedlca, Janek Kaluża z Dobrodzienia, Witek Kaluża i Stanek Baran. Kupujący: Tobiass Chrzen. Wartość 60 talarów. Jęz. cz. s. 415-416

1590.

284. Sprzedaż zagrody. Sprzedający: spadkobiercy piernikarza – jak wyżej. Kupujący Kasspar Weczel. Wartość 50 talarów. Jęz. cz. s. 417

1589.

285. Sprzedaż domu za bramą goślawską między domami Jeronima piwowara i Girzika – tkacza. Sprzedający: Peter Kusyk – tkacz. Kupujący: Bartoss Biel – szklarz. Świadcowie: Bartos Gnyl i Hans Bösegelt. Wartość 40 talarów spleacone w 1593 r. Jęz. cz. s. 419-420
286. Zamiana domów (frymark) na ul. Odrzańskiej pomiędzy Jakubem Suchankiem – piekarzem: dom między domami Jana Sudycha – pisarza kancelarii opolskiej (zamku) i Kaspra Ziabki a Simonem Hundek: dom między domami Grýgera Oswalda i Ferdinanda Neudorfer. Świadcowie: Mates Stroppe – rajca, Bartoss Gnyl, Jan Ondraczek i Jan Żalundek. Jęz. cz. s. 421-422
287. Sprzedaż zagrody na pastwisku (skotnicy) koło stodoły ks. arcydziekana. Sprzedający: Barbara Mitrengowa. Kupujący: Jan Parchylla. Wartość 23 talary. Jęz. cz. s. 423
289. Sprzedaż domu na ul. Szpitalnej między domami Grýgera Rottkirch i Jakuba Pilatika. Sprzedający: Daniel Pramurka. Kupujący: Jakub Brenda. Świadcowie: Krystoff Ziabka, Stanislaw Ohniowicz, Stanislaw Bo-

⁴⁹⁵ Tu prawdopodobnie ganek – sień. Opole prawo budowy domów piętrowych otrzymało dopiero na początku XVII w.

⁴⁹⁶ Nie mógł to być kram na Rynku z uwagi na bardzo niską cenę.

lenta i Grýger Syrotta. Wartość 165 talarów spłacone w 1596 r. Jęz. cz. s. 423-425

290. Sprzedaż zagrody ze stodołą między zagrodamin Konopkową i Josefa Krztiena. Sprzedająca Zuzanna – wdowa po Andrysu Zapce (Ziabka). Kupujący: Kasper Zapka (Ziabka) – syn. Wartość 20 talarów. Jęz. cz. s. 426-427
291. Sprzedaż domu narożnego (gdzie ?) obok domu Matiega Gruntek. Sprzedający: Spadkobiercy Urbana Tauhausera. Kupujący: Matieg Krczek (Krzek). Pałnomocnicy: Kassper Prusyk i Bartoss Gnyl. Świadcówkowie: Ferdinand Neudorfer i Lampart Dusyk. Wartość 75 talarów spłacone w 1598 r. Jęz. cz. s. 429-430

1586.

292. Sprzedaż domu i zagrody (z kuźnią) z narzędziami kowalskimi na przedmieściu Bytomskim koło folwarku miejskiego obok domu zmarłego Martina – stelmacha. Sprzedający: spadkobiercy Wittka – kowala (kowarz). Kupujący: Tomas Wodiczka – kowal z żoną Zuzanną. Pełnomocnicy: Krýstoff Reýniss i Adam Botianek. Świadcówkowie: Krystoff Ziabka, Stanislaw Ogniwicz, Tobias Tawerkorn i Jan Besgeltt. Wartość 110 talarów. Jęz. cz. s. 431-432

1589.

293. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej między domami Gryga Zmuditela i Martina Kurziwelka. Sprzedający: spadkobiercy Melchera Lýhra – młynarza miejskiego. Kupujący: Ssymek Kasparowy – piekarz. Pełnomocnicy: Daniel Staniczko i Jan Zialundek. Świadcówkowie: Jozeff Krztien – wójt, Jan Ondraczek i Laurentius Czechner. Wartość 230 talarów spłacone w 1599 r. Jęz. cz. s. 434-436
294. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Girzyka Drye – rajcy i Bartossa Czerwenki. Sprzedający: Jakub Sluppka. Kupujący: Girzyk Kochanowský. Wartość 180 talarów spłacone w 1589 r. Jęz. cz. s. 437-439
295. Sprzedaż domu narożnego na ul. Gosławskiej obok domu Kasspra Prusyka. Sprzedający: Salomena Skrabadlena z mężem Martinem. Kupujący: Ssimon Jablunka z żoną Heleną. Świadcówkowie: Stanislaw Ohniowicz, Kasspe Prusyk, Pawel Slawik, Daniel Wsseteczka i Girzyk Diwiss. Wartość 200 talarów spłacone w 1591. Jęz. cz. s. 440-442
296. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża między domami Winczenta Kalusýka i Jakuba Suchanka. Sprzedający: Ferynand Neudorfer. Kupujący: Jakub Frýmel. Świadcówkowie: Krýstof Ziabka, Adam Gocz, Jan Hoffman – burmistrz Niemodlina, Bartoss Turek i Bartoss Czengnimaso. Wartość 290 talarów spłacone w 1596 r. Jęz. cz. s. 445-446
297. Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami Petra Żily i Witka Skrobadlo. Sprzedający: Jakub Brenda i jego pasierb Jakub z żoną. Kupujący: To-

- mek Bielczki. Świadkowie: Kasspar Prusyk i Peter Žila. Wartość 100 talarów spłacone w 1593 r. Jęz. cz. s. 449-450
298. Sprzedaż zagrody na wale między zagrodami Stanisława Krztiena i Kasspara Kostieła. Sprzedający: Krystof Temel. Kupujący Gindrzych Ssip (Schipp) z Branic (szlachta). Wartość 28 talarów. Jęz. cz. s. 451
299. Sprzedaż domu na ul. Różanej między domami Marka Jaskulki i Zachariasza Wlocka. Sprzedający: Merten Cyrus. Kupujący: Urban Möller – kapelusznik. Wartość 110 talarów spłacone w 1593 r. Jęz. niem. s. 451-452
300. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Krystofa Kremera – kotlarza i Tomasa Grunta. Sprzedający: Anna Rýffaldowa – wdowa po Andrysie Bilyku. Kupujący: Jeremias Wlok. Świadkowie: Krystof Ziabka, Jan Ondraczek i Zacharias Wlok. Wartość 150 talarów spłacili w 1607 r. spadkobiercy Jeremiasa Wloka spadkobiercom Anny. Jęz. cz. s. 454-457
301. Sprzedaż domu na ul Bydłęcej (Skotskie) między domami Jana Uliczki i Krystoffa Zwoneck. Sprzedający: Girzyk Pileczki – mieszczanin raciborski. Kupujący: Mruczek Brukhet – szwagier sprzedającego. Świadkowie: Walentin Waczlawek, Girzyk Bily, Pawel Slawik – cechmistrz tkacki i Daniel Wsseteczka. Wartość 60 talarów. Jęz. cz. s. 458.
302. Zamiana domu (frymark) (gdzie ?) na dom leżący na wale. Hedwiga Ryssnerowa – wdowa po Bartosu zamienia swój dom leżący między domami Krystoffa Deutzera – krojczym i Jana Lakoty z Ambrozym Tytceżynerem na dom leżący na wale między domami Martina Burowy i słodownią Walentyna Lorencza. Świadkowie: Pawel Slawik, Jan Bily, Simon Jablunka, Girzyk Teceżyner. Wartość 40 talarów. Jęz. cz. s. 460-461
303. Sprzedaż domu (gdzie ?) obok domu Grygera Chrzena. Sprzedający: Barbara – wdowa po Wenczlu Khameniczniken. Kupujący: Paul Bendielny z żoną Anną. Świadkowie: Andrys Teuffer, Lorencz Tschechner i Hans Wirsing – pisarz miejski. Wartość 400 talarów spłacone w 1593 r. Jęz. niem. s. 462-465
304. Sprzedaż domu w Rynku między domami Christpha Engermana i Valten Botianka. Sprzedający: Agneta – wdowa po Georgu Lachnitt poborcy podatkowego zamku. Kupujący: Casspar Weidner – pisarz podatkowy zamku. Świadkowie: Ambros Sabisch, Lorencz Weidner, Hans Ondraczek, Vicenty Kalus i Jacob Suchanek. Wartość 800 talarów spłacone w 1595 r. Jęz. niem. s. 470-474
305. Sprzedaż pół łana⁴⁹⁷ roli przy granicy Zakrzowa koło roli Tobiassa Tauerkorna – burmistrza. Sprzedający: Kasper Weidner – pisarz podatkowy zamku. Kupujący: Bartoss Turek. Wartość 180 talarów. Jęz. cz. s. 476
306. Sprzedaż domu na ul. Kościelnej między domami Andresa Nowacka i Jacoba Kornka. Sprzedający: Paul Maurer. Kupujący: Balczer Widner. Wartość 103 grzywny. Jęz. niem. s. 476-478

⁴⁹⁷ Pół łana (nie wiadomo jakiego – było kilka rodzajów) to jest ponad 5 ha.

307. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Bartossa Czirwionkes i Bartela Maczes. Sprzedający Jacob Khonig – kołodziej (Rademacher). Kupujący: Hans Wirsing – pisarz miejski. Wartość 86 grzywien splecone w 1598 r. Jęz. niem. s. 481-484

1586.

308. Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Ondrzeza Smola i Jana Ssudycha. Sprzedający: spadkobiercy Girzyka Masska. Kupujący Ssimon Rÿbitwa. Pełnomocnicy: Bartoss Gnyl i Walentin Paczenka. Świadkowie: Ondrzeg Smola, Girzyk Gnyll, Kasspar Prusyk i Jakub Posmurny. Wartość 170 talarów splecone w 1591 r. Jęz. cz. s. 486-488

1590.

309. Sprzedaż zagrody za bramą bytomską koło uliczki do Odry między domami Fafina (?) Hyreczyrz (garniarz ?) i Anny Ssemislowskiej. Sprzedający: Zuzanna Ryffaldowa – wdowa po Andryjasu Ziabce. Kupujący: Kaspar Ziabka – syn. Wartość 24 talary. Jęz. cz. s. 489-490

1586.

310. Sprzedaż domu z kramem w Rynku między kramami Jacoba Kachsa i Hansa Neuman – golarza. Sprzedający: Casspar Weidner – pisarz podatkowy zamku. Kupujący: Ambros Sabisch. Świadkowie: Lorencz Weidner, Hans Bendratschek, Vincenti Kalus i Velten Sabisch. Wartość 450 talarów. Jęz. niem. s. 491-493

1590.

311. Sprzedaż zagrody czyli (neb) gorzelnik przy granicy Nowej Wsi nad Odrą koło zagrody Kasspara Ziabko. Sprzedający: Nadięga Konupkowa z synem – Janem. Kupujący: Matiey Krczok – zięć. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 495

1589.

312. Sprzedaż domu narożnego razem z wyposażeniem piekarni na ul. Krzyżowej i Odrzańskiej między domami Vincentego Kalusyk i Amtheussa Blessek. Sprzedający: Gryger Chrzunstiel. Kupujący: Andrys Gomolla. Świadkowie: Jan Kania, Matyass Girzynski, Lorencz Czechner, Vincenty Trumbka, Krystoff Ziabka, Marek Jaskulka, Mathaus Blesska i Jan Zialundek. Wartość 300 talarów splecone w 1595 r. Jęz. cz. s. 495-496

1585.

313. Podział spadku: dom, zagroda ze stodołą, rola pomiędzy rodzeństwem Anną i Janem Parchelką. Świadkowie: Woŷtiech Ondraczek – burmistrz, Lorencz Weidner, Zacharyass Krall, Kristof Ziabka i Daniel Stanczko. Wartość 140 talarów. Jęz. cz. s. 499-500

314. Sprzedaż dwóch ram sukiennych za bramą bytomską koło ram Barbary Mytregowej. Sprzedający: Krystoff Chodura. Kupujący: Petr Zila. Wartość 40 talarów. Jęz. cz. s. 501
315. Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami Pawła Sławika i Hanussa Leml. Sprzedający: Anna – kołodziejka. Kupujący: Stanisław Feja. Świadkowie: Paweł Sławik, Hans Bösgelt, Bartoss Gnyl i Gryger Oswaltt. Wartość 110 talarów spłacone w 1596 r. Jęz. cz. s. 501-504

1584.

316. Sprzedaż domu na Rynku między domami Adama Gocz i Krystoffa Ziabko. Sprzedający: bracia Girzik i Michał Prachno oraz spadkobiercy Tomassa Prachno. Kupujący: Jan Czechner z żoną Anną. Świadkowie: Adam Lenczer, Zygmunt Skiba, Gimprach, Tobiasz Sławik, Adam Botianek, Daniel z Semanina – pisarz miejski, Wawrzyn Czechner – brat kupującego, Adam Gocz i Krystoff Ziabka. Wartość 325 złotych spłacone w 1586 r. Jęz. cz. s. 505-506

2. KSIĘGA KUPNA-SPRZEDAŻY NIERUCHOMOŚCI W MIEŚCIE OPOLU W LATACH 1605 – 1619.

(AP Opole sygn. Mg. Op. II-2/4)

K. tyt.: "Register Kupuw zacząty letta 1605 9 dne Januarj za panuow: Zachariassa Włoka Purgmistra, Bartossa Gnyla, Mattysa Sswoppe, Jana Zaludka, Adama Prause, Jana Strzedy – spolu radnich A ten czas pisarze Miestskeho Jana Krauza 1605."

Napis na wewnętrznej stronie okładki: "Na Ratthaus tyto knihy kaupene za 27 gr(oszy) 95 h(alerzy) 20 pffenigów"

Oprawa: skóra, tłok ślepy, zniszczona. Księga zawiera 287 kart – zapisanych 565 stron. s. 5 – 15 indeks alfabetyczny wg imion.⁴⁹⁸

1605.

1. Sprzedaż wraz z wyposażeniem domu na Sukienniczej między domami Błażega Zaludka i Jan Przekeyszowski (Przysowski ?). Wyposażenie: 2 stoły, 1 tafla (ława ?), 2 kadzie, 10 achtele, 4 strzazy (?), 4 lossaffy (?), 4 półachtele, kord i lucznicy (kusza ?). Sprzedający: Anna wdowa po Girziku Kozu. Kupujący: Matieg Tichy z żoną Anną. Świadkowie: Kaspar Piatt, Leonchart Czernek, Jakub Kornek, Urban Kuchynka, Andrys Kostka. Wartość 180 tal. spłacone w 1608 r. Jęz. cz. s. 17-18
2. Sprzedaż zagrody na Blechu między zagrodami Balczera Skopka i Gomo-li.. Sprzedający Ewa Ssudychowa. Kupujący: Martin Zabka. Wartość 90 tal. Jęz. cz. s. 19

⁴⁹⁸ Zapisy dat pomieszczone, wpisywano do księgi z luźnych kart umów bez porządku chronologicznego.

3. Sprzedaż budki (kramu ?) przy nowym ratuszu. Sprzedający: Carl Maskopff – złotnik. Kupujący: Girzyk rzemieciarz (w tekście nazywany również Caspar Schreiber). Wartość 18 tal. Jęz. cz. s. 20

1604.

4. Sprzedaż domu w rynku między domami Melchera Schorowskiego (Żyrowski ?) i Tobiasza Teuernkorna. Sprzedający: Balthasar Neandern, Georg Krzinastke i Hans Kalina. Kupujący: Georg Warzecha – Rentschreiber z Prószkowa z żoną Elisabetht. Świadkowie: Hans Zalundek – wójt, Hans Kraus, Mattes Sswopp – rajca, Hans Jaschka – golarz. Wartość 730 tal. Spłacone w 1612 r. Jęz. niem. s. 20-22

1605.

5. Sprzedaż domu na Przedmieściu Gosławskim między domami Jana Sstiasznego i Adama Ogorka. Sprzedający: Girzyk Sochor. Kupujący: Jan Ffoytowicz. Świadkowie: Błazeg Zaludek, Ezayass Goslawský, Symon Jablunka, Jakub Branda. Wartość 50 tal. Jęz. cz. s. 23-24
6. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Odrzańskiej między domami Melchera Chocholzika i Hansa Janoschke. Wyposażenie: Rohr (wodociąg ?), 1 Platte (ława ?), 3 tys. cegieł. Sprzedający: Urban Bauttner. Kupujący: Nickel Bürger. Świadkowie: Ezařas Goslawský, Melcher Chocholczik, Michel Saufftleber. Wartość 300 tal. Spłacone w 1608 r. Jęz. niem. s. 24-26

1604.

7. Sprzedaż domu przed bramą Gosławską między domami Casspara Wirschkowske mistrza Albrechta Schneidera (krawca ?). Sprzedający: Hans Werner – ślusarz. Kupujący: Błazy Gola – kowal. Świadkowie: Hanns Parlaczka – mistrz, Albrecht Schneider i Tomas Droschler. Wartość 56 ½ tal. Jęz. niem. s. 270

1605.

8. Sprzedaż domu koło mostu Odrzańskiego. Sprzedający: Christianus Chertzogk. Kupujący: Casspar Kettner. Wartość 30 tal. Jęz. niem. s. 29
9. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Szpitalnej koło szpitala obok domu Girzyka Galowczy. Wyposażenie: 1 stół, 1 taffli (?), 1 ława do stołu, 13 achteli, 3 korytka piwne, 1 kadź, 2 lossawy (?). Sprzedający: Benedict Rösner. Kupujący: Chrzehorz Syrotta. Świadkowie: Mattaus Pelck – cechmistrz kusniczki (kowalski), Tomas Kraus, Martin Zabka, bracia Wořitiech i Krýstoff Borowka, Jan Czelustka, Lenhartt Czyrnek, Tomas Gruntt. Wartość 240 tal. spłacone w 1609 r. Jęz. cz. s. 31-33
10. Sprzedaż zagrody (gdzie ?) między zagrodami Girzyka Kiermasska (brata sprzedającego) i Mandaleny – siostry sprzedającego (żony kupującego ?). Sprzedający: Jakub Kiermassek. Kupujący: Daniel Włok z żoną Mandaleną. Wartość 30 tal. 18 gr. Jęz. cz. s. 34

11. Sprzedaż zagrody za bramą Odrą, między zagrodami Tomka Chali i Albrechta Boruwki. Sprzedający: Martin Zabka. Kupujący: Kaspar Kittner. Wartość 58 tal. Jęz. cz. s. 34
12. Sorzedaż narożnego domu z wyposażeniem na ul. Gosławskiej przy bramie obok domu Anny Leginy. Wyposażenie: 2 stare stoły, 1 zydel, 2 proste ławy, 1 kadź, 18 achteli, 2 półachteliki, 1 lejek (? legik), 200 gontów (ssyndeluw). Sprzedający: Zacharias Grosman. Kupujący: Petr Kudraczky. Świadkowie: Jan Zaludek – rajca, Mattes Pelch, Jakob Vogt, Hans Friderich, Symon Jablunka, Michel Rybensky, Nickel Bürger, Andrys Tytl. Wartość 300 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. Cz. s. 35-37
13. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej, między domami Grzanki i Abrahama Wiedemana. Sprzedający: Jacob Vogt z żoną Heleną i siostrą Esterą. Kupujący: Zacharias Grosman. Świadkowie: Michel Fischer, Lorenz Bogedeŷ, Hanus Matieg i Michel Samstleber. Wartość 250 tal. spłacone w 1609 r. Jęz. niem. s. 38-39
14. Sprzedaż ram (sukiennicznych) leżących między (ul.) Piekarską i Tkacką. Sprzedający: Anna Prusykowa – wdowa. Kupujący: Symon Gowurek. Wartość 16 tal. Jęz. cz. s. 41

1604.

15. Sprzedaż domu przed bramą krakowską (Krakischen Thor) między ogrodem urzędu podatkowego (Rendtambsgarten) i kościółkiem św. Barbary. Sprzedający: Adam Cheÿgel von Schönparg⁴⁹⁹ - pisarz urzędu podatkowego (R
16. endschreiber). Kupujący: Hans Werner – ślusarz. Wartość 53 tal. Jęz. niem. s 41-42

1605.

17. Sprzedaż domu na ul. św. Krzyża między domami Jacoba Kornka i Caspara Kittnera. Sprzedający: George Krabatsch z żoną Ephrosyną. Kupujący: Jochem Bleimel z żoną Marttą. Świadkowie: Hans Zaludek i Balcer Schnabel. Wartość 315 tal. Jęz. niem. s. 43-45
18. Sprzedaż domu za mostem Odrzańskim między domami Benessa Formana i Eremiassa Zywała. Sprzedający: Tomass Masloch. Kupujący: Grygier Giemza. Wartość 48 tal. spłacone w 1607 r. Jęz. cz. s. 46-47
19. Sprzedaż domu i kramu między domami Casspara Schreibera i Paula Lange. Sprzedający: Anna Oberlandin – wdowa (szlachta ?). Kupujący: Georg Hadelhaber. Świadkowie: Merten Jung, Hans Zusten i Symon Ger-nig. Wartość 250 tal. spłacone w 1613 r. Jęz. niem. s. 48-50
20. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Mertena Neugebawera i Dorotei Chöckus. Sprzedający: Urschula Bulmanin – wdowa. Kupujący: Sebastian Friedhall. Świadkowie: Andres Tylla, Krÿstoff Peÿcker i Andress Saknanz. Wartość 83 tal. spłacone w 1612 r.

⁴⁹⁹ Adam Heugl von Schönsberg – nobilitowana szlachta pochodząca z Prudnika

21. Zamiana domów (frymark): na Rynku (Strzeda) między domami Zachariassa Włoka i Jana Fessera na dom na ul. św. Krzyża czyli Odrzańskiej (Kuchynek) między domami Melchera Pierzchały i Girzika Vettera. Zamieniający: Jan Strzeda z żoną Suzanną (Rynek) i Urban Kuchynek z żoną Anną (św. Krzyża). Świadkowie: Jan Wirzyk – urzędnik zamkowy, Jan Kraus – pisarz miejski, Bartoss Gnyl, Jan Zaludek – rajca, Girzik Kiermassek, Jakub Kornek i Jan Krzesywo. Jęz. cz. s. 53-55
22. Sprzedaż domu na ul. Różanej między domami Symona Teichmana i Hansa Frölich. Sprzedający: Carl Masskopf – złotnik. Kupujący: Daniel Cassper – kołodziej. Świadkowie: Chrystof Man, Lorencz Moses, Christoff Pasker, Lorencz Kraus i Sebastyan Burkertt. Wartość 110 taql. Spłacone w 1610 r. Jęz. niem. s. 56-58
23. Sprzedaż domu przy mniejszym moście Odrzańskim koło domu Andresa Charttuli. Sprzedający: Nickel Bürgern. Kupujący: Hans Reiche. Świadkowie: Michel Fischer i Greger Chrzan. Wartość 245 tal. Jęz. niem. s. 59-60
24. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej przy moście (?) koło domu Blazega Goli. Sprzedający: Kaspar Wirsovsky. Kupujący: Blazeg Gola. Świadkowie: Mattan Kanka, Michal Tittseyner Hans Frýdrych i Albrecht Sneyder. Wartość 80 tal. Jęz. cz. s. 61-62
25. Sprzedaż domu na Przedmieściu Gosławskim między domami Albrechta Sneydera i Koczurkowej. Sprzedający: Petr Kudraczky. Kupujący: Michal Tittseyner z żoną Mandaleną. Świadkowie: Ondrzeg Kostka, Matieg Tichy, bracia: Girzyk i Ambrozy Tittseyner oraz Krystoff Tymmel. Wartość 70 tal. spłacone w 1610 r. Jęsz. Cz. s. 63-64
26. Sprzedaż domu na Przedmieściu Gosławskim między domami Casspara Wirsovskiego i Albrechta Sneydera. Sprzedający: Blazeg Gola. Kupujący: Gryger Fibik z żoną Heleną. Świadkowie: Jan Fibik i Gryger Ssaffertt. Wartość 56 tal. spłacone w 1610 r. Jęz. cz. s. 65-66
27. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Girzyka Millera i Wollowniczkiej⁵⁰⁰. Sprzedający: spadkobiercy Krystofa Niemcze. Kupujący: Jakub Ukleya z żoną Ewą. Pełnomocnicy: Michel Rybenki i Ezaýass Goslawsky. Świadkowie: Jan Kraus, Mikuolas Ogurek, Lenhartt Czernek i Ondrzeg Nieslonka. Wartość 120 tal. Jęz. cz. s. 67-68
28. Sprzedaż domu na Przedmieściu Bytomskim (gdzie?). Sprzedający: Hanus Werner. Kupujący: Krystoff Tymmel. Świadkowie: Daniel Wlok i Krystoff Grzanka. Wartość 70 tal. spłacone w 1608 r. Jęz. cz. s. 70
29. Sprzedaż zagrody na Błoniu (Plany) między zagrodami Doroty Kozyny i Reginy Blaskowej. Sprzedający: Jan Strzeda. Kupujący: Mikulass Gelen. Wartość 105 tal. Jęz. cz. s. 71
30. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Żydowskiej obok domu Jakuba Ukleyi. Wyposażenie: 15 ahteli, 3 korytka, 14 dyli. Sprzedający: Girzyk Kokta. Kupujący: Symon Rybenki. Świadkowie: Michal Strzyrbła, Bar-

⁵⁰⁰ Prawdopodobnie żona kastratora.

- toss Dusyk, Michal Rybenski – ojciec kupującego i Symon Jablonka. Wartość 150 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. cz. s. 72-75
31. Sprzedaż zagrody z domkiem i stodołą przy pastwisku (skotnicy) między zagrodami Jana Kaliny i Witka Gerzabka. Sprzedający: Urban Kuchynka. Kupujący: Girzyk Slienjak z Wielkiego Dobrzonia. Wartość 220 tal. Jęz. cz. s. 77
32. Sprzedaż kwarty roli ze stodołą. Sprzedający: Zuzanna – żona Josefa Chrzansttiela. Kupujący: Mattes Krczek. Wartość 70 tal. Jęz. cz. s. 78
33. Podział spadku po Annie Zawissowej żonie Tomasa Minczera między Tomasem Minczerem i teściową – Agneską Zawissową. Świadkowie: Jan Jordan ze Starego Paczkowa – burgrabia opolski, Jan Graff z Luýsdorffu (?) i Zakrzowa,⁵⁰¹ Protasius Jaskel – urzędnik klasztoru w Czarnowasach, Tobiass Teuernkorn, Kasspar Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej, Jan Wirzyk i Kasper Muskala. Jęz. cz. s. 79-81

1606.

34. Sprzedaż zagrody (gdzie ?) między zagrodami Micghela Sswarczera i Parchyli. Sprzedający: Zuzanna żona Joseffa Chrzansttiela. Kupujący: Adam Kapusta – garncarz (henczyrz). Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 82
35. Sprzedaż domu za Mostem Odrzańskim poprzednio należącego do Jana Maslenki. Sprzedający: Girzyk Kiermassek i Jakub Kornek. Kupujący: Jan Paýker. Świadkowie: Krystoff Paýker i Jan Maslenka. Wartość 50 tal. spłacone w 1611 r. Jęz. cz. s. 82-84
36. Sprzedaż domku za długim mostem między domami Martina Kuncza i Peczenki. Sprzedający: ks. Waczlaw Sławik. Kupujący: Jan Kania. Świadkowie: Jan Matiegek i Greger Ssaffert. Wartość 35 tal. Jęz. cz. s. 85
37. Sprzedaż domu z wyposażeniem w skottske ulicy między domami Jana Sslapki i Martina Dryýa. Wyposażenie: 12 achteli, 1 strzaz (?), 1 lossaf (?), 2 korytka piwne, drabina. Sprzedający: Jakub Plachta. Kupujący: Martin Mieczymluto. Świadkowie: Jan Gwizdała, Jan Sslapka, Danil Wsseteczka, Filip Charkula. Wartość 165 tal. Jęz. cz. s. 86-87
38. Sprzedaż zagrody i stodoły za Bytomską Bramą koło pastwiska (skotnia) między zagrodami Michaela Sswaczera i Pawła Bendrelina. Sprzedający: Jan Wirzyk. Kupujący: Ewa Krzczenowa. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 88
39. Sprzedaż domu z wyposażeniem i zagrody za Bytomską Bramą nad Odrą koło folwarku (miejskiego) między domami Walentina Botianka i Krystoffa Engemana. Wyposażenie: 3 stoóły i zydle. Sprzedający: spadkobiercy Vinczenteho Kalusyka. Kupujący: Jan Janke. Pełnomocnicy: Valentin Botianek – sąsiad i Jan Zaludek. Świadkowie: Krzysztof Engeman – sąsiad, Zacharias Wlok – burmistrz, Bartos Gnyl – rajca, Matts Sswope – rajca, Adam Praus – rajca, Jan Strzeda – rajca, ks. Girzyk Stephetius – dziekan, Jan Wirzyk – podwybierczy księstwa opolsko-raciborskiego i Jan Kraus – pisarz miejski. Wartość 200 tal. spłacone w 1616 r. Jęz. cz. s. 88-91

⁵⁰¹ Prawdopodobnie chodzi tu o nobilitowanego w tym roku za zasługi wojenne Jana Greiffa von Liebenau.

40. Sprzedaż domu z wyposażeniem narożnego na ul. Gosławskiej⁵⁰² obok domu Petra Kudraczki . Wyposażenie: 2 stoły, 2 zydle, 2 kadzie i achtele. Sprzedający: Anna Legina – wdowa, zastrzegła sobie dożywocie. Kupujący: Bartos Dusyk z żoną Anną. Świadkowie: Zacharias Wlok – burmistrz, Bartos Gnyl – rajca, Valentin Botianek, Symon Jablonka i Andrys Kostka. Wartość 300 tal. splecone w 160 r. Jęz. cz. s. 92-93
41. Sprzedaż zagrody za Bramą Bytomską między zagrodami Nicklasa Strzelen i Hansa Slussasa (ślusarz ?). Sprzedający: Hanns Fesser z ojcem Gerge. Kupujący: Sebastian Burckertt. Świadkowie: Matts Bolch, Jacob Vogt, Gerge Morgenstern i Hans Kraus – pisarz miejski. Wartość 118 tal. splecone w 1609 r. Jęz. niem. s. 94-95
42. Sprzedaż domu z wyposażeniem narożnego na Górcie obok domu Krystofa Gunka (?). Wyposażenie: 13 achтели, 1 kadź, 1 stół i zydel. Sprzedający: Bartoss Dusyk. Kupujący: Girzyk Kaczer. Świadkowie: Andrys Kostka, Jakub Kornek i Jan Krzesywo. Wartość 200 tal. splecone w 1614 r.
43. Sprzedaż folwarku z ziemią, domku i zagrody przy drodze Gosławskiej między folwarkiem Zachariasa Wloka – burmistrza i Adama Prause – rajcy. Sprzedający: Agneska Zawissowa, wdowa po Janie Zawissy z córką Mandaleną. Kupujący: Jan Wirzyk. Pełnomocnik: Mattyas Sswoppe. Świadkowie: ks. Girzyk Stephetius – dziekan i kanonik kolegiaty i Krystoff Engeman. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 98-99
44. Sprzedaż zagrody na Rybaczech koło zagrody wikarskiej i Girzykan Aichnera. Sprzedający: Zacharias Botianek. Kupujący: Kasspar Kittner. Wartość 78 tal. Jęz. cz. s. 99-100
45. Sprzedaż zagrody na Bleychu (Blich). Sprzedający: Albrecht Werula. Kupujący: Jacob Pason. Wartość 65 tal. Jęz. cz. s. 100
46. Sprzedaż domu w Rynku między domami Andreasa Krzczena i Martina Czechnera. Sprzedający: Agnesska Zawissowa z córką Mandaleną. Kupujący: Mikulass Langer z żoną Anną. Świadkowie: Mattes Sswoppe, Jan Zaludek – rajca, Kaspar Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej i Jan Matiegek. Wartość 400 tal. Jęz. cz. s. 101-102
47. Sprzedaż domu za mostem Odernym między domami Krystoffa Wytyka i Martina Kuncze. Sprzedający: Machna Kanina. Kupujący: Jan Maslenka. Świadkowie: Jan Kania – syn sprzedającej, Jakub Raczka i Mattys Mady. Wartość 36 tal. splecone w 1611 r. Jęz. cz. s. 103-104
48. Sprzedaż kwarty roli między rolami Michela Sswerczera i Parchyla. Sprzedający: Suzanna Chranstiel z mężem Jozeffem. Kupujący: Mattys Krczele. Wartość 150 tal. Jęz. cz. s. 105
49. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej między domami Mikuolissa Gelen i Tomassa Chale. Sprzedający: Jozeff Chranstiel z żoną Susanną. Kupujący: Mattaus Ssalung z żoną Mandaleną – siostrą Jozeffa. Świadkowie: Kasspar Piatt, Jakub Suchanek, Tomas Chala, Jan Zaludek – rajca, Jan Kraus – pisarz miejski i Mikulass Gelen. Wartość 300 tal. splecone w 1607 r. Jęz. cz. s. 105-106

⁵⁰² Dom na rogu rynku i obecnej ul. Osmańczyka.

50. Podział spadku po Grygerze Chrzanstielu: dom w Rynku między domami Pawła Bendielina i Martina Czechner, zagrodę na wale za bramą Bytomską; pomiędzy dziećmi zmarłego: Joseffem Chrzanstielem i siostrą Joseffa, Mandaleną (żoną Mattausa Selunga) a ich macochą Anną wdową po zmarłym. Świadkowie: Mikulass Gelen, Zacharias Kral, Kasspar Piatt, Mikulass Langer, Krystoff Engeman, Krystoff Payker oraz bracia Jan i Ondrzeg Kaczer. Wartość dom – 600 tal. zagroda – 26 tal. spłacone w 1607 r. Jęz. cz. s. 108-110

1603.

51. Sprzedaż narożnego domu w Rynku koło domu Daniela Czwicka i zagrody na błoniu (Plany) należącej przedtem do zmarłego Gindrzicha Ssypa (Schipp – szlachcic ?) po lewej stronie drogi do strzelnicy. Sprzedający: Petr Przyssowski z Przyszowic (szlachta) – pisarz ziemski księstwa opolskiego i raciborskiego. Kupujący: Eremiass Zywała. Świadkowie: Daniel Czwik – Publicus Notarius, Jan Wirzyk, Bartoss Gnyl – rajca, Casspra Musskala – pisarz miejski i Andreas Krzczen. Wartość 850 tal. spłacone w 1607 r. Jęz. cz. s. 112-114

1604.

52. Sprzedaż domu gościnnego (hostinsky) z wyposażeniem w Rynku między domami Ondrzega Kochticzkego z Kochticz i Ewy Zelenczeny. Wyposażenie: „w *hostinský komorze* dwie *luoze s podnehim (baldachim)*, *geden stuol*, *trzy zydł*, w *swietnicze gedno luoze s podnehim*, w *zmawa (malej ?) komorze gedno luoze proste*, w *welika swietniczy dwa stoly*, *nazad w swietnicze gedn stuol*, *piwneho naczeny: 4 kadi*, *koryttek 3*, *leý wieliký* *którym se piwo doluow swrchu paussti*, *druchy maly*, *12 achтели*, *1 beczka*.” Sprzedający: Ondrzeg Radonský. Kupujący: Jan Kalina z żoną Anną Weýdnerową. Świadkowie: Krystoff Engeman, Jan Zaludek – wójt i Eremiass Zywała. Wartość: 850 tal. spłacone w 1610 r. Jęz. cz. s. 115-117

1606.

53. Sprzedaż dwóch kwart roli w polu miejskim na pastwisku (skotnicze), koło roli szpitalnej i Kasspara Musskali. Sprzedający: Anna – wdowa po Andrzysse Krzczenu. Kupujący: Jan Wirzyk z żoną Anną. Wartość 350 tal. Jęz. cz. s. 119
54. Sprzedaż domu za mostem Odernym między domam Gagnera i Gembka. Sprzedający: Abraham Podsiadlo. Kupujący: Tomek Sladek. Świadkowie: Symon Buzek i Jan Matiegek. Wartość 46 tal. Jęz. cz. s. 120
55. Sprzedaż domu za bramą Bytomską. Sprzedający: Krystoff Tymmel. Kupujący: Gryger Zdechlykapa. Świadkowie: Symon Krall, Krystoff Man, Eremias Goslawský i Viczenty Ssiemiga. Wartość 74 tal. spłacone w 1609 r. Jęz. cz. s. 122

1605.

56. Sprzedaż narożnego domu na ul. Odrzańskiej koło domu Reginy Blesskowej oraz jatki piekarskiej. Sprzedający: Mikuolass Langer z żoną Anną. Kupujący: jego pasierbowie Jan i mgr Symon Gomola, synowie Anny Langer (z pierwszego małżeństwa). Świadkowie: Bartoss Gnyll – rajca, Jan Matiegek, Kasspar Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej i Jann Zaludek – rajca. Wartość 600 tal. spłacone w 1611 r. Jęz. cz. s. 124-126

1606.

57. Sprzedaż 2 kwart roli przy pastwisku (skotnicy), między rolami Chrystoffa Engemanna i Valenina Gnyla. Sprzedający: Casspar Muskala z żoną Anną. Kupujący: Jan Wirzyk z żoną Anną. Artość 300 tal. spłacone w 1607 r. Jęz. cz. s. 128
58. Sprzedaż domu za „*dlauchym odernem mostem*” obok karczmy Symona Buska. Sprzedający: Symon Komolecz. Kupujący: Martin Paÿker. Wartość 28 tal. Jęz. cz. s. 129
59. Sprzedaż zagrody z domem za bramą Bytomską między zagrodami Wittka Jerzabka i Jana Kaliny. Sprzedający: Girzyk Slienzak. Kupujący: Krystoff Tymmel. Świadkowie: Jan Kalina, Albrecht Werula, Symon Krall i Ambrozy Wartość 254 tal. Jęz. cz. s. 131
60. Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej. Sprzedający: Maryanna Bessowna z bratem Waczlawem Bees (szlachta) i mężem Frydrychem Guznar (szlachta). Kupujący: Urban Beüttner. Pełnomocnik sprzedającego: Pilip Skrzysowský (szlachta). Wartość 180 tal. Jęz. cz. s. 132
61. Sprzedaż zagrody na Błoniu (Planÿ) między zagrodami Tobiassa Teuerkorn i Jana Krausa. Sprzedający: Jozeff Chranstiel z żoną Susanną. Kupujący: Pawel Czapek z żoną Esterą. Wartość 118 tal. Jęz. cz. s. 133
62. Sprzedaż domu za bramą Goslawską między domami Matysa Jurka i Jana Foytowicza. Sprzedający: Jan Sstiasny. Kupujący Jan Chuncza. Świadkowie: Jan Strzeda – rajca, Jan Kraus – pisarz miejski, Girzyk Drya i Jakub Kornek. Wartość 50 tal. spłacone w 1608 r. Jęz. cz. s. 135-136

1607.

63. Sprzedaż domu przed mostem Odrzańskim. Sprzedający: Merten Peiker. Kupujący: George Scholz. Świadkowie: Chrystoff Peicker i Adam Kapusta. Wartość 29 tal. Jęz. niem. s. 137
64. Sprzedaż domu, wagi i apteki w Rynku naprzeciw wieży ratuszowej. Sprzedający: Rada Miejska Opola. Kupujący: George Basyli – postrzygacz z żoną Apolonią. Wartość 400 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. niem. s. 139-142
65. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Andresa Thÿlla i Engela Chapens. Sprzedający: Hanns Pelck. Kupujący: Frydrych Seÿdel. Świadek: Krysstoff Peicker. Wartość 250 tal. spłacone w 1613 r. Jęz. niem. – w 1609 r. cz. s. 143-144.

1606.

66. Sprzedaż kwarty roli w miejskim polu między rolami Parchyli i Ondrzega Radomskiego. Sprzedający: Estera Kralowna – wdowa po Adamie Blimie i jej brat – Zacharias Kral. Kupujący: Jakub Pason. Świadkowie Tobiasz Teuernkorn i Wawrzyn Kuczka. Wartość 130 tal. Jęz. cz. s. 145

1610.

67. Sprzedaż kwarty roli w miejskim polu między rolami Jana Jordana – burgrabiego opolskiego i Jakuba Pasona. Sprzedający: Anna – żona Ondrzega Radomskiego. Kupujący: Jakub Pason. Pełnomocnik: Ondrzeg Radomski. Wartość 150 tal. spłacone w 1615 r. Jęz. cz. – od 1614 r. niem. s. 145-146

1607.

68. Sprzedaż zagrody i domku narożnego nad wałem za bramą Gosławską przy drodze ku Kępie. Sprzedający: Jan Wirzyk. Kupujący: Mikoulass Gelen z żoną Anną. Wartość 130 tal. Jęz. cz. s. 146
69. Sprzedaż domu na ul. Bydłęc (Skotske) między domami Krytoffa Chodury i Martina Mierzymłuta. Sprzedający: Martin Dryya. Kupujący: Girzyk Slovak z żoną Dorotą. Świadkowie: Krystoff Tymmel, Krystoff Man, ks. Błazeg Stefanides, Ambrozy Burkertt i Balczer Ssarek. Wartość 10 tal. spłacone w 1612 r. Jęz. cz. s. 147-148
70. Sprzedaż domu z wyposażeniem i prawem piwnym na ul. Szpitalnej między domami Tomasa Czechno i Krystoffa Mana. Wyposażenie: 10 acieli, 1 kadź, 3 korytka, 2 stoły, 2 zydle. Sprzedający: Petr Czerwenka. Kupujący: Ssymon piwowar. Świadkowie: Jan Kraus – pisarz miejski, Urban Kuchynka, Jan Czelustka, Andrys Kostka, Krystoff Man, Jan Strzeda – rajca, Daniel Wlok, Jakub Kornek, Girzyk Suchanek i Albrecht Boruwka. Wartość 220 tal. spłacone w 1614 r.

1616.

71. Sprzedaż domu (gdzie?). Sprzedający: Andres Hartula. Kupujący: George Kottwicz (szlachcic?). Świadkowie: Marten Baulcha, Greger Kiermaschlag, Paul Kassel i Adam Rupricht. Wartość 88 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. niem. s. 153-154

1607.

72. Zamiana (frymark) domów w Rynku sąsiadującymi z dwóch stron domu Martina Czechnera, po lewej stronie jednego domu, dom Pawła Bendielnego po prawej stronie drugiego – dom Andrysa Krzczena. Zamieniający: Jozeff Chrzonstiel z żoną Susanną i Mikuolass Langer z żoną Anną. Świadkowie: Jan Strzeda – rajca, Zachariass Krall, Jan Zaludek – rajca i Jan Gomola. Jęz. cz. s. 155-156

73. Sprzedaż zagrody na Blechu między zagrodami Blazega Zaludka i Martina Zabki. Sprzedający: bracia ks. Symon Artopaus – wicedziekan opolski i Jan Gomola, synowie z pierwszego małżeństwa Anny, żony Mikulassa Langnera. Kupujący: Jan Gomola. Wartość 65 tal. Jęz. cz. s. 157
74. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Odrzańskiej między domami bractwa strzeleckiego i domem kupującego. Wyposażenie 9 ahteli, półachtele, 2 stoły, 2 zydle, ssybanek. Sprzedający: Jan Haÿduk. Kupujący: Adam Giebel z żoną Magdaleną. Świadkowie: Jan Zaludek – rajca, Kasar Muskala, Jan Kraus – pisarz miejski, Girzyk Kiermassek, Jakub Kornek, Urban Kuchynka, Jan Krzesywo, Girzyk Gnilka, Tomas Arlett i Pawel Czapek. Wartość 264 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. cz. s. 158-160.
75. Sprzedaż domu za bramą Gosławską między domami Grygera Ribika i Michała Littseiner. Sprzedający: Margaretta żona Albrechta Ssneydra – kowala. Kupujący: Jakub Gładoss. Świadkowie: Hanns Frydrych, Blazeg Gola, Mattys Krczek, Jan Matiegek, Jakub Kornek i Girzyk Kiermassek. Wartość 71 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. cz. s. 161-162
76. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Żydowskiej między domami Christoffa Cantora i Frÿdrycha Seydla. Wyposażenie: 16 ahteli, 2 półachtele, 1 „fesseln”, 2 „schrottses”, 2 „biertrigel” 1 stół. Sprzedający: Engel Chagen. Kupujący: George Frenczdorffer z żoną Susanną. Wartość 100 tal. spłacone w 1613 r. Jęz. niem. s. 163-164
77. Sprzedaż narożnego domu przy bramie Gosławskiej obok domu Hansa Cobsa. Sprzedający: Tomas Ribik. Kupujący: Gerge Schwientagk. Świadkowie: Casspar Flamma, Urban Beüttner i Andres Chuttes. Wartość 130 tal. spłacone w 1612 r. Jęz. niem. s. 165-166

1605.

78. Sprzedaż domu za bramą Gosławską między domami Madeya i Stiastrnego. Sprzedający: Anna Sławikowa – żona Girzyka Drya. Kupujący: Matys Zurek. Świadkowie: Girzyk Drya – mąż sprzedającej, Jan Strzeda, Jan Kraus – pisarz miejski, Zacharias Krall, Michel Sswarczer i Matys Krczek. Wartość 50 tal. spłacone w 1607 r.

1607.

79. Sprzedaż zagrody ze stodołą na Błoniu (Planÿ) obok zagrody kupującego i Balczera Sskopka. Sprzedający: Agnesska Staneczkowa – wdowa po Abrahamie (Abrahamka wdowa). Kupujący: Ondrzeg (w tekście również Andrys) Kostka. Wartość 55 tal. Jęz. cz. s. 169
80. Sprzedaż domu na ul. Bydłcej (Viehgasse) między domami Andresa Kusmy i Gerge Ryrke. Sprzedający Hanns Burkertt. Kupujący Mattes Close (Klose). Świadkowie: Ambrozy Burkertt, Andrys Kostka, Gerge Neugebauer, Symon Jablonka, Gerge Balcer i Hanns Schreńcz. Wartość 88 tal. spłacone w 1612 r.

1608.

81. Sprzedaż domu z wyposażeniem w Rynku między domami Andrysa Krzczena i Martina Czechnera. Wyposażenie: „1 stuoł, 2 kadi, 6 achteli, Piwne korytko, 1 zydel i ssybanek”. Transakcja odbyła się na starym ratuszu. Sprzedający: Joseff Chrzanstiel z żoną Susanną. Kupujący: Antoni Kuska z żoną Anną. Wartość 400 tal. Jęz. cz. s. 172

1607.

82. Podział spadku w wysokości 2.800 tal. pomiędzy wierzycieli zmarłego Valtena Lorenca. Jęz. niem. s. 173-179

1608.

83. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Balczera Ssolca i Ambrozego Fittseiner. Sprzedający: Salomea – wdowa po Jakubie Schneider. Sprzedająca zastrzega sobie dożywocie. Kupujący: syn sprzedającej Martin Schneyder zwany (ginacz) Klottka z żoną Anną. Świadkowie: Kasspar Uliczka – sekretarz kanclerza opolskiego, Mattes Pelch i Jan Kraus – pisarz miejski. Wartość 150 tal. spłacone w 1615 r. Jęz. cz. s. 181-183
84. Sprzedaż zagrody za bramą Odrzańską na małym blechu obok zagrody Valentina Gnyła. Sprzedający: Zacharias Krall, Girzyk Suchanek i Ester Blimkowa (spadkobiercy ?, wierzyciele ?). Kupujący Jan Humanský z żoną Hedwigą. Wartość 115 tal. Jęz. cz. s. 185
85. Podział spadku: słodownia i zagroda za Odrą koło zagrody Tobiasza Teuerkorna, między spadkobiercą Ursuli Krebsowej – Henrychem Ssnaeyder z Ząbkowic Śląskich (Franksteinu) a Lorenzem Krebssem (syn ?, mąż?). Pełnomocnik: Fabian Langner z Ząbkowic Śląskich (z Franksteinu). Jęz. cz. s. 185-186
86. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej koło domu Martina Jamskiego. Sprzedający: Pawel Ssmer. Kupujący: Jan Chodura. Świadkowie: Krystoff Engeman i Tomas Chaly. Wartość 76 tal. spłacone w 1612 r. Jęz. cz. s. 186-187
87. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skotske) między domami Symona Goworka i Jana Kawki. Sprzedający: Jan Gwizdala. Kupujący: Girzyk Jakob – tkacz z żoną Mandaleną. Wartość 70 tal. spłacone w 1613 r. Jęz. cz. s. 189-190
88. Sprzedaż jatki (kramu?) piekarskiej. Sprzedający: Joseff Chrzanstiel z żoną Susanną. Kupujący: Jochym Czaya młodszy. Wartość 170 tal. spłacone w 1609 r. s. 191
89. Podział spadku po Ursuli Krebsowej (zob. nr 84): zagroda z domkiem na wale za bramą Bytomską, pomiędzy Fabianem Langner a Zachariasem Wlok. Wartość 80 tal. – wymienione są opłaty spadkowe. Jęz. cz. s. 192
90. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Ambrozego Marschalca i Tomasa Kenise. Sprzedający: Ewa Trenczynen. Kupujący: Gerge Checker z żoną Marttą. Świadkowie: Gerge Kiermassek, Jakob Kornek,

Ambrosius Marschalok, Nickel Bürger, Greger Schaffertt i Michal Schaustleber. Wartość 200 tal. spłacone w 1615 r. Jęz. niem. s. 193-195

1609.

91. Sprzedaż domu za mostem Odrzańskim między domami Gacznara i Gembka. Sprzedający: Krystoff Knarr. Kupujący: Casspar Kettner. Wartość 31 tal. Jęz. cz. s. 196

1608.

92. Sprzedaż (zapiska skreślona) domu na ul. Bytomskiej między domami Wita Jerzabka i Mattysa Pelcha. Sprzedający: Bartoss Tachnimaso. Kupujący: Jan Gabriel z żoną Ewą. Świadkowie: Caspar Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej, Jan Strzeda – rajca, Jan Kraus – pisarz miejski, Jan Tachnimaso i Lorenz Krebs. Wartość 230 tal. Jęz. cz. s. 196-197
93. Sprzedaż domu koło górnego klasztoru. Sprzedający: Anna Machowa – śrutarka. Kupujący: Woytek Dawid z żoną Hedwigą. Świadkowie: Jan Charyn, Woytek Limberk, Petr Malik, Walek Jonske, Stanislaw Wogacz i Matuss Komornik. Wartość 64 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. cz. s. 198-199
94. Sprzedaż karczmy pod miastem „za dlouchym Odernym Mostem” koło zagrody Girzyka Ssolcza. Umowa spisana w Chróście (Krossczyna). Sprzedający: Symon Buzek. Kupujący: Jakub Payker. Wartość 190 tal. spłacone w 1616 r. Jęz. cz. s. 201-202

1609.

95. Sprzedaż domku koło większego domu (na zapleczu) sprzedającego. Sprzedający: Hanus (w tytule Hans) Reycher. Kupujący: Andris Chartula. Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 203
96. Sprzedaż domu na wale koło górnej bramy między domami Adama Puttschas i Hannsa Zwinkkes. Sprzedający: Hanns Foÿtowicz. Kupujący: Gerge Bartsch (w tekście Bartosch). Świadkowie: Symon Jablonka, Ambrosy Wittschenin, Hanns Schwarcz, Matthes Schnoppe – rajca i Nickel Ganser. Wartość 62 tal. spłacone w 1611 r.
97. Sprzedaż zagrody na wale koło Górnego Klasztoru za bramą Bytomską. Sprzedający: Tobiass Teuernkorn i Adam Janek – wierzyciele zmarłej Ursuli Kwasowej. Kupujący: Krysstof Engeman. Wartość ?. Jęz. cz. s. 206
98. (zapiska zupełnie nieczytelna) Sprzedający: Gertrudt Schreibernin – wdowa (po pisarzu ?). Kupujący Matthes Kattner. W tekście występuje również Tomass Kler z Nysy. Jęz. niem. s. 207

1608.

99. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Szpitalnej koło dworu szpitalnego i domu Girzyka Jalowy. Wyposażenie: „3 stoly, 3 zydle, 1 kad, 1 stryz, 1 lieg (lej), 16 achteli, 1 wiertel, 1 puol achtelik, 3 piwne korytka, allmaryga, w swietniczy w kautie ssybanek, chencz miedenny w peczy, oruzy

- (broń) *yak w Registru Mustrunkowym zapsano gest*”. Sprzedający: wierzyciele Grygera Syrotty. Kupujący: Jakub Gladoss z żoną Anną. Pełnomocnicy: Jan Zaludek – rajca, Walentin Botianek. Świadkowie: Blazeg Zaludek, Girzyk Kiermassek, Jakub Kornek i Kassper Piatt (Fiatt ?). Wartość 320 tal. Jęz. cz. s. 207-209
100. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Witta Jerzabka i Mattysa Pelch. Sprzedający: Bartos Tachnimaso. Kupujący: Jan (Joannes) Gabriel z żoną Ewą. Świadkowie: Kassper Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej, Jan Strzeda – rajca, Jan Kraus – pisarz miejski, Jan Tachnimaso i Lorencz Kraus. Wartość 230 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. cz.s. 210-211
101. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skotniczke) między domami Filipa Charkuli i Krystoffa Engemana. Sprzedający: Woytiech Diadek. Kupujący: Jan Tiessynski. Świadkowie: Jan Zaludek, Walentin Botianek, Symon Krall i Jan Kokott. Wartość 200 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 213-215
102. Sprzedaż domu w Rynku między domami Hannsa Krausa – pisarza miejskiego i Matthiasa Barthelÿ. Sprzedający: Heynrich Schneider z Ząbkowice Śląskich (Frankstein), Andres Kusman z Nysy (Neüss) i Fabian Langner. Kupujący: Hanns Gabrielÿ. Wartość 660 tal. spłacone w 1612 r. Jęz. niem. s. 215-217

1609.

103. Sprzedaż domu „*za odernym dlouchym mostem*” między domami Adama Ruprychta i Symona Wylunga . Sprzedający: Jan Kopicz. Kupujący: Matieg Suchnik. Świadkowie: Jakub Paÿker, Sslegel i Woytiech Kuznak. Wartość 52 tal. Jęz. cz. s. 218
104. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Bydłęcej (Skoczke) koło domu Mattysa Kloza. Wyposażenie: 14 ahteli, 1 kadz 1 stryz, 2 allmarygi, 2 stoły, 2 zydle. Sprzedający: Girzyk Ryrko. Kupujący: Girzyk Tauchaÿser. Świadkowie: Blazeg Zaludek, Symon Krall, Jan Kokott, Woytieg Boruwka. Wartość 106 grzywien twardych po 48 gr. Śląskich. Spłacone w 1623 r. Jęz. cz. s. 219-220
105. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (w skoczke ulicze) między domami Girzyka Slowaka i Krystoffa Engemana. Sprzedający: Krystoff Chodura. Kupujący: Adam Stuchol. Wartość 140 tal. – pieniądze otrzymali wierzyciele. Jęz. cz. s. 221-222
106. Sprzedaż domu a wposażeniem na ul. Odrzańskiej między domami Gerge Kiermaschken i Albrechta Boruwken. Wyposażenie: „*2 Tische, 2 schrott..., 4 bierbritten, 12/8 (achteli), 2 Bressliche viertell, 2 halbachtel, 2 biertreglein, 1 biertrichler*”. Sprzedający: Andres Kramer. Kupujący: Prottasy Jäckel – urzędnik ksiązący w Czarnowasach (Fürstl. Amtzman zu Tscharnowans). Pełnomocnicy: Hanns Kramer, Gerge Chaÿster, Hanns Krause. Świadkowie: Chrystoff Engeman, Casspar Uliczka, Gerge Kiermaschek, Zacharias Krall, Chrystoff Man, Martinus Conradi – proboszcz w Czarnowasach, Christoph Lachnicht – archidiakon opolski i Albrecht Boruwka. Wartość 600 tal. spłacone w 1613 r.

107. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Pettera Malicka i Wo-
ytkka Davidta. Sprzedający: Mareyscha Mertten Teichman (w tytule Te-
ichmanin) – wdowa (Mareyscha wdowa po Mertenie Teichman). Kupują-
cy: Nickel Gebler. Świadkowie: Filip Charkula, Martin Wyskocz, Hanus
Scholcz, Mattes Schwoppe – rajca, Matthes Pelch, Gerge Basili i
Chrystoff Paÿker. Wartość 100 tal. spłacone w 1612 r. Jęz. niem. s. 227-
228
108. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Balczera Sukiennicz-
ky i Pernikarsky. Sprzedający: Urban Kassowskÿ. Kupujący: Balczer Li-
genska (w tytule – Ligenza) z żoną Barbarą. Świadkowie: Ezaÿass Go-
slawsky, Stanislaw Grzanka, Symon Krall i Jan Kokott. Wartość 60 tal.
spłacone w 1613 r. Jęz. cz. s. 229-230
109. Sprzedaż domu za bramą Goslawską na końcu mostu obok domu Grygera
Fibika. Sprzedający: Mattys Jurek. Kupujący: Pawel Rosa z żoną Ewą.
Świadkowie: Balczer Skopek, Girzyk Kiermassek, Ondrzeg Kostka,
Adam Giebel, Filip Charkula i Jakub Raczek. Wartość 90 tal. spłacone w
1613 r. Jęz. cz. s. 231-232
110. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Żydowskiej między domami Am-
brosego Littsseÿnera i Zachariasa Grossa. Wyposażenie: „*2 stoly, 2 zydli,
2 kadi, 17/8 (17 achteli), kottel, chrnacz miedienny*”. Sprzedający: Stani-
slaw Grzanka. Kupujący: Urban Kassowskÿ z żoną Krystyną. Świadko-
wie: Urban Kuchynka, Jakub Kornek, Ezayas Goslawsky i Gruger Czyga-
nek. Wartość 250 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 233-234
111. Sprzedaż domu zwyposażeniem na ul. Sukienniczej między domami Sy-
mona Hundek i Woytiecha Kozel. Wyposażenie: „*1 stuol, 1 taffliczka, zy-
dle, 2 kadi, 3 strazy, 1 lossaffek, 18/8 (18 achteli)*”. Sprzedający: Orssula
Slaba – wdowa. Kupujący: Jan Nerlich. Świadkowie: Urban Kuchynka,
Stanislaw Faya, Jan Pelch, Mattes Tichy, Mattys Pelch, Jakob Foytt, Sy-
mon Hundek, Albrecht Koziel i Zacharias Gross. Wartość 290 tal. spłaco-
ne w 1616 r. Jęz. cz. s. 235-236
112. Sprzedaż domu za bramą Goslawską między domami Jakuba Gladossa i
Girzyka Tauchaÿser. Sprzedający: Michel Tittsseÿner. Kupujący: Jan Bur-
kertt. Świadkowie: Mattaus Krczek, Ambrozy Tittscheÿner, Ondrzeg
Kostka i Jan Swucz. Wartość 90 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. cz. s. 237-
238
113. Sprzedaż zagrody „na bleychu” między zagrodą kupującego i Anny Se-
dlaczka. Sprzedający: w imieniu matki Agnesski (bracia?) Jan Maÿsner i
Jan Gabriely. Kupujący: Girzyk Dryÿa z żoną Anną. Transakcja zawarta
została na starym ratuszu. Wartość 60 tal. Jęz. cz. s. 239
114. Sprzedaż domu narożnego na ul. Bydłęcej (Skoczke) koło domu Mattysa
Kowala – rzeźnika. Sprzedający: Ondrzeg Kuzma. Kupujący: Michal
Kuczka z żoną Anną. Świadkowie: Girzyk Kiermassek, Jakub Kornek,
Kaspar Kittner i Bartoss Gnyl. Wartość 350 tal. spłacone w 1619 r. Jęz.
cz. s. 240-241

115. Podział spadku pomiędzy braćmi Janie i Zachariasu Botianku, po matce – Annie Kalussykownie, wdowie po Adamie Botianku: dom na ul. Sukienicznej między domami braci Jana i Blazega Zaludek, zagroda na „wielkim blejchu” koło zagrody Girzyka Chaýstera oraz kwarta roli. Pełnomocnicy: Jan Janke i Girzyk Kiermassek. Jęz. cz. s. 242-243
116. Sprzedaż (?) przez radę miejską apteki. Warunki sprzedaży i przywilej książęcy z 1505 r. Rada Miejska (uchwała) w składzie: Tobiasz Teuerkorn, Chrystof Engeman, Michal Fischer, Balczer Skopek, Hanns Balbier, Caspar Uliczka, Barttel Tschiangmes i Hans Kraus – pisarz miejski. Kupujący: Elias Cuntio (w tytule Kuntschik) – doctor philosophiae und medicinae. Świadek Adam Cheygel – rentmeister. Jęz. niem. s. 244-248
117. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej koło domu Ssymona Jablunki. Sprzedający: Girzyk Knura. Kupujący: Jan Neýgebawer. Świadkowie: Woýtiech Tysczmel, Jan Kobza, Jan Tiessynsky, Jakub Kornek, Mattys Krzek i Jan Nerlich. Wartość 103 tal. spłacone w 1618 r. w 1610 r. notatka po niem. Jęz. cz. s. 247-248
118. Sprzedaż zagrody przed bramą Bytomską między zagrodami Jana Wirzyka i Anny Krzczenowej. Sprzedający: Jan Charyn. Kupujący: Albrecht Boruwka. Wartość 160 tal. Jęz. cz. s. 250
119. Sprzedaż pustego domu za długim mostem odrzańskim między domami Gembczyny i Caspara Kettnera. Sprzedający: Girzyk Gaczmar. Kupujący: Cassper Kittner (Kettner ?). Wartość 36 tal. spłacone 1612 r. Jęz. cz. s. 251
120. Sprzedaż domku z „Miedzuchem” (?) za bramą Bytomską koło drugiego domku sprzedającej i domku Kaspara Uliczki z zastrzeżeniem aby w czasie remontu nie robiono nowych okien a istniejące opatrzone kratami. Sprzedający: Anna Chrzenowa – żona Ondrzega Radonskego. Kupujący: Martin Gintter. Świadkowie: Petr Zyla, Ambrozy Marssalek, Symon Jablonka i Ambrozy Burkertt. Wartość 79 tal. spłacone w 1615 r. Jęz. cz. s. 252-253

1601 (pomyłka ? 1610).

121. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej („haus schirrotten schustern”) koło domu Andresa Thilen. Sprzedający: Brygitta – wdowa po Jakubie Endes rusznikarzu ? (Buchsenschiſfter). Kupujący: Engechartt Chagen (w tytule Engel). Świadkowie: Hann Neumann – golarz (Balbirer), Paul Langen, Zacharias Gross i Andreas Till – rusznikarz (Buchsenmacher). Wartość 140 tal. spłacone w 1611 r. Jęz. niem. s. 255-257

1610.

122. Sprzedaż domu gościnnego (hostinsky) w Rynku między domami Bartossa Tachnimaso i Benedykta Hundek. Sprzedający: pełnomocnicy – Tobiasz Teuernkorn, Walentin Gnyl, Girzyk Dryya. Kupujący: Girzyk

Dluchonykl „obywatel miasta Byttomie” z żoną Agnesską. Świadkowie: Girzik Spreng z Pernitz (szlachcic), Krystoff Engeman, Jan Wirzyk, Jan Zaludek i Jan Jamka. Wartość 1400 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. cz. s. 258-260

1609.

123. Sprzedaż domu w Rynku między domami Antonyna Ruscha i Anny Sedliczki. Sprzedający: Anna Krzczenowa – wdowa po Andrysie Krzczenie. Kupujący: zięć sprzedającej Adam Wlok z żoną Suzanną. Świadkowie: Kassper Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej, Jan Wirzyk, Walentin Gnyl – wójt miasta Opola, Eremias Zywała – „urzednik na Chrapkowiczach”, Kaspar Muskala, Zacharias Wlok – burmistrz i Jan Zaludek – rajca. Wartość: 500 tal. spłacone w 1616 r. Jęz. cz. s. 261-262

1608.

124. Sprzedaż domu narożnego naprzeciw bramy Odrzańskiej koło domu Tomasa Arletta. Sprzedający: Adam Gibel (Giebel) z żoną Mandaleną. Kupujący: pasierb Adam Rzerzych. Świadkowie: Bartoss Gnyl – rajca, Mattys Pelch, Jan Zaludek – rajca, Urban Kuchynka, Joannes Gabriely, Jakub Kornek i Ezayas Goslawski. Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 264-265

1610.

125. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Odrzańskiej między domami Jakuba Kornka i Nikel Bûrgera. Wyposażenie: 18/8 (18 ahteli), 1 stuoł, taffle dubowa, 1 zydle. Sprzedający: Jan Plawidło rzeczeny Janosskem. Kupujący: Mattys Kettner z żoną Ewą. Świadkowie: Balczer Skopek, Girzyk Kiermassek, Urban Kuchynka, Jan Krzesywo, Jan Zaludek, Walentin Gnyll, Kasspar Lettner i Jakub Kornek. Wartość 300 tal. spłacone w 1615 r. Jęz. cz. s. 267-268
126. Sprzedaż stodoły za bramą Bytomską koło stodoły szpitalnej. Sprzedający: Kasspar Muskala z żoną Anną. Kupujący: Jakub Pason. Wartość 85 tal. Jęz. cz. s. 269
127. Sprzedaż domu mniejszego obok domu większego sprzedającego i domu Stanisława Toczywunsa na ul. Żydowskiej. Sprzedający: Woytek Dawid. Kupujący: Lempartt Lisek. Świadkowie: Pettr Malik, Woÿtek Limbark, Symek piwowar, Symon Krall, Ambrosy Marsallek i Renhart Czernek. Wartość 47 tal. spłacone w 1614 r. Jęz. cz. s. 263-270
128. Zamiana domów (frymark, freymark): Walentin Syrotta z żoną Krystyną mający dom na ul. Bydłęcej (Skoczke) koło domu Albrechta Plesmala zamienia się z Pawłem Rosa z żoną Ewą na dom narożny za bramą Goslawską na końcu mostu obok domu Grygera Fibik. Świadkowie: Jan Matiegek, Jakub Kornek, Girzyk Sachor, Adam Giebel i Matieg Tichy. Jęz. cz. s. 271

129. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Bytomskiej między domami Wittka Jerzabka i Matysa Plecha. Wyposażenie: „1 *stuol*, 2 *zydle*, *allmarrugi w swietnicze*, *hrnecz miedenny peczowy*, 9/8 (9 *achteli*), 3 *strzyze*, 1 *kad*, 1 *korytko podpiwne*”. Sprzedający: Jan Tachnimaso. Kupujący: Jan Niewieczky. Świadkowie: Matys Pelch (Plech ?), Jakub – krczmarz Niewieczky ojciec kupującego, Girzyk Jaskulka, Girzyk Baran – krczmarz z Welkego Kamene, Jan Kraus – pisarz miejski i Tomas Chula. Wartość 365 tal. Jęz. cz. s. 273-274

1610.

130. Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską koło zagrody Albrechta Boruwki. Sprzedający: Jan Wirzyk. Kupujący: Adam Kolkowskŷ z Kolkowic – nadzorca lasów księstwa opolskiego (Forstmeister). Wartość 180 tal. Jęz. cz. s. 275
131. Sprzedaż zagrody i 2 kwart ziemi przed bramą Gosławską koło zagrody Tobiasa Teuernkorna. Sprzedający: Hanns Chrystoff Proskowsky auf Proskau, Chrzelicz, Zülz, Schamicz, Grącz, Bsancz⁵⁰³, starosta księstwa opolsko-raciborskiego. Kupujący: Georg Sabisch. Wartość – brak. Jęz. niem. (tytuł w Jęz. cz.) s. 275-277
132. Sprzedaż domu z kramem w Rynku między domami Mertena Junga i Gerge Aichnera. Sprzedający: Hanns Kornig (Kornek ?). Kupujący: Gertrud Schreyberin. Świadkowie: Michel Fischer, Hanns Krause, Francz Stiler – organista i Krystoff Mache. Wartość 400 tal. spłacone w 1611 r. Jęz. niem. s. 278-279
133. Sprzedaż domu z kramem w Rynku między domami Gerge Aichnera i Gerge Chadalshabersa (?). Sprzedający: Gertrudt Schreyberin – wdowa. Kupujący: Francz Lindaw. Świadkowie: Francz Stiler, Hans Kornik, Hans Janka i Nickel Bürger. Wartość 275 tal. Jęz. niem. s. 280-281
134. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skotske) między domami ks. Jana Czeyllmy i Daniela Wsseteckŷ. Sprzedający: Girzyk Neŷgebawer. Kupujący: Bartoss (w tytule – Bartell) Brux. Wartość 110 tal. Jęz. cz. s. 282

1611.

135. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skotske) między domami Daniela Wsseteckŷ i Mattysa Zwonek. Sprzedający: Balczer Ssarek. Kupujący: sołtys zakrzowski. Wartość 132 tal. Jęz. cz. s. 282
136. Sprzedaż ram sukienniczych (folusz). Sprzedający: Jan Ssłapka. Kupujący: Filip Charkula. Wartość 44 tal. Jęz. cz. s. 282

1610.

137. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej między domami Ondrzeza Kostki i Tomassa Chala. Sprzedający: Elzbieta Kurzywilkowa – wdowa. Kupu-

⁵⁰³ Prószków, Chrzelice, Biała, Zimnice, Hradec nad Moravice, Bzenec k. Brna

jący: Lorencz Kwos. Świadkowie: Jan Zaludek – rajca i Jan Kokott. Wartość 280 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 283-285

1611.

138. Sprzedaż domu narożnego z wyposażeniem na ul. Odrzańskiej koło domu Benedicta Wilhelma. Wyposażenie: „2 stoły, 2 zydle, *allmartygi czernu w duolni swetnicze wmurowane*”. Sprzedający: Kasper Strzela z Obrowca z żoną Barbarą Skalową z Welke Lhotty (szlachta). Kupujący: Jan starszy Sselicha (Scheliha) z Rzuchowa (szlachta). Świadkowie: Ladislaw Dobssycz (Dobschitz) z Pławu a na Choruli, Kassper Uliczka – sekretarz kancelarii oppolskiej, Jan Wirzyk – podwybierczy bernie, Jan Janke, Jan Jordan ze Starego Paczkowa a na Mucheniczy (Mechnica) – burgrabia zamku opolskiego. Wartość 100 tal. Jęz. cz. s. 286-290

1609.

139. Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej obok domu Waligury. Sprzedający: Urban Baýtner. Kupujący: Kaspar Ziolek. Wartość 240 tal. spłacone w 1615 r. Jęz. cz. s. 291-292

1611.

140. Sprzedaż zagrody na wale między zagrodami Blazega Zaludka i Jana Neymana. Sprzedający: ksiądz wikary kościoła św. Krzyża. Kupujący: Frantz Stiler z żoną Agneską. Wartość 40 tal. Jęz. cz. s. 293
141. Sprzedaż zagrody na Rybaczach koło zagrody Anny Sedlaczki. Sprzedający: ks. Girzyk Stephetius – dziekan. Kupujący: ks. Krystoff Lachnicht – archidiakon. Wartość 36 tal. Jęz. cz. s. 294
142. Sprzedaż domu na ul. Groszowickiej (?) między domami Weitta Jastrzabka i Macza Palchen. Sprzedający: Joannes Nineczny. Kupujący: Lorencz Moýses (w tytule Moses). Świadkowie: Mattes Schwoppe, Hanns Jamke i Gerge Basilius. Wartość 360 tal. spłacone w 1618 r. Jęz. cz. s. 295-297
143. Sprzedaż domku na wale za bramą Bytomską między domkami Jakuba Bayora i Krystoffa Mana. Sprzedający Stanislaw (w tytule Stenczel) Deska. Kupujący: Zygmund Kubka. Świadkowie: Jan Kokott, Mattys Pelch, Jeremias Goslewski i Adam Kapusta. Wartość 46 tal. Jęz. cz. s. 298
144. Sprzedaż zagrody z domkiem za bramą Bytomską na wale nad wapieniem koło zagrody Anny Krzecenowej. Sprzedający: Zacharias Wlock – burmistrz. Kupujący: Ficzek Siemiga. Wartość 140 tal. spłacone w 1612 r. Jęz. cz. s. 299
145. Sprzedaż domu na ul. Bydłej (Skoczke) między domami Michała Kuczki i Jana Slapki. Sprzedający: Matieg (w tytule Mattys) Przybyło. Kupujący: Jan Strzesny (Strzesnik, w tytule Stiestny). Świadkowie: Blazeg Zaludek i Jan Czelustka. Wartość 350 tal. spłacone w 1613 r. Jęz. cz. s. 300

146. Sprzedaż domu przed długim mostem Odrzańskim. Sprzedający: Casper Kattner. Kupujący: Gerge Waryk. Świadkowie: Mattes Kattner, Nickel Bürger, Andres Tyll i Hanns Bürger. Wartość 60 tal. spłacone w 1613 r. Jęz. niem. s 301
147. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej nad Przykopem między domami Girzyka Swientka i Ondrzega Rottkegl. Sprzedający: Jan Kobza. Kupujący: Jan Oblunczek. Świadkowie: Symon Jablonka, Barttos Dussik, Jan Matiegek i Walentin Syrotta. Wartość 220 tal. Jęz. cz. s. 303-304
148. Sprzedaż domu i kramu (w Rynku ?) z wyposażeniem między domami Symona Gavika i Hannsa Jona. Umowę podpisano na starym ratuszu. Wyposażenie: „*stolik dubowy, peczowy hrnecz miedzienny*”. Sprzedający: bracia Girzyk Czigler i Jan Maÿsner. Kupujący: ich siostra Agnesska Maÿsnerowa – wdowa po Hannsie John. Wartość 300 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 306-308

1612.

149. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Bytomskiej między domami Mattysa Farbirza (zawód ?) i Lorenca Zlattnika (zawód ?). Wyposażenie: „*1 stuol, 1 lawka, 2 kadi, 7 oppolskich a 2 wraczlawskie achtele, 1 stryz, 2 koryttka piwne.*” Sprzedający: Witek Jerzabek. Kupujący: Urban Kassowsky. Świadkowie: Jan Mategek, Girzyk Kiermasssek, Jakub Kornek, Urban Kuchynka, Ezaÿas Goslawskÿ, Mattys Palch i Jan Kokott. Wartość 340 tal. spłacone w 1619 r., ostatnią ratę spłaca Lampert Piechota. Jęz. cz. s. 309-310
150. Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Girzyka Tittseÿnera i Grygera Slosarza (zawód ?). Sprzedający: dzieci po zmarłym Petru Suchanku. Kupujący: Ondrzeg Placzek z żoną Agnesską. Pełnomocnicy: Mikuolass Gelen i Mattaus Sselung. Świadkowie: Symon Kral, Jan Kokott, Michel Passer, Jan Krauss – pisarz miejski i Mattys Pelch. Wartość 300 tal. Jęz. cz. s. 311-312.
151. Sprzedaż dwóch kwart roli. Sprzedający: Hanns Jordan ze Starego Paczkowa – burgrabia opolski. Kupujący: Hans Humanskÿ. Świadkowie: Caspar Uliczka – sekretarz urzędu księstwa i Bartel Tachnimas. Wartość 360 tal. Jęz. niem. s. 314-317

1611.

152. Sprzedaż domu w Rynku z piwowarem i wyposażeniem między domami Matthiasa Barthelin i Jana Fessera. Wyposażenie: „*ssybanek w swetnicze, zelezna dwerze, zeleznou obrucz na kadi, dwie kadi, gedna kadeczka, 9 achteli, geden stuol, koryttka piwne w piwniczy, w piwowarze wssychno k warzenÿ piwa naleÿy te naczeni.*” Sprzedający: Urban Kuchynka. Kupujący: Girzyk Dluchonykel z żoną Agnesską. Świadkowie: Stanislaw Grzanka, Viczenty Rokita, Tobias Teuernkorn, Girzyk Dryÿa i Zacharias Krall. Wartość 970 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 316-317

1612.

153. Sprzedaż zagrody „na Pleŷchu” (blich) przy zagrodzie szpitalnej, między zagrodami Jana Zaludka i Bandyxa Chundka. Sprzedający: Jan Pelch. Kupujący: Mattys Pech – brat sprzedającego. Świadkowie: Gryger Czyganek i Symin Krall. Wartość 60 tal. Jęz. cz. s. 318
154. Sprzedaż domu narożnego z wyposażeniem na ul. Gosławskiej. Wyposażenie: „2 *allmarygi w swietniczy, dwa stoly, ssybanek, 3 zydle, 2 kadi piwne, 2 strzyzy, 11 achтели oppolskych, 3 wraczlawskie achtele, 2 pu-olachteliky wraczlawskie, allmaryge w syni przy piwniczy, 3 korytka piwne a oruzy jak przy domu gest.*” Sprzedający: Melcher Zemla. Kupujący: Urban Kuchynka z żoną Anną. Świadkowie: Jakub Kornek – rajca, Blazeg Zaludek i Krystoff Godula. Wartość 450 tal. sptaconew 1622 r. Jęz. cz. s. 319-322.
155. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Sukienniczej między domami Hannsa Sarcandera i Kaspara Piatt (Fiat ?). Wyposażenie: „12 *achtel, 2 biertraglein, 2 schrottschaff, 1 teichler, 1 tischoben, 1 küpfferner offen topff, 1 Hausrohr.*” Sprzedający: Balcer Müller. Kupujący: Agnetta organistin – wdowa po Franczu Stiller. Świadkowie: Lorenz Kwoss, Krystoff Paŷker, Marten Imigk, Hans Wirzyk i Hanns Jamka. Wartość 550 tal. Jęz. niem. s. 323-324
156. Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Mertena Schneidera i Lucasa Grzanki. Sprzedający: Ambrosien Tittscheiner. Kupujący: Balcer Müller. Świadkowie: Ezaŷas Goslawsky, Symon Krall, Chrystoff Peiker i Korencz Kwos. Wartość 260 tal. Jęz. niem. s. 325
157. Sprzedaż domu za bramą Odrzańską koło długiego mostu za kościołem św. Krzyża między domami Michala Nitsch i Gregera Bemsa. Sprzedający: dzieci zmarłego Gerge Peŷstera – cieśli (zimmermann). Kupujący: Gerge Jakob – tkacz (Leinweber). Pełnomocnicy: Hans Janke i Jakob Foytt. Wartość – brak. Jęz. niem. s. 326-327

1611.

158. Sprzedaż domu w Rynku między domami Andresa Kochticzkŷ i Ewy Teuffer. Sprzedający: Hans Kalina z żoną Anną. Kupujący: Frydrych Cziburek pisarz podatkowy państwa Żilnicz (Rentschreiber der Herrschaft Żilnicz)⁵⁰⁴. Świadkowie: Zacharias Wlok – burmistrz, Hans Zalundek – rajca, Barttel Tachnimasi, Hans Kraus – pisarz miejski, Protasius Jokel, Hanns Wirzyk, Valtten Gnyll, Valtten Botianek, Hanns Jancke, Gerge Dluchonykel i Hieronim John. Wartość 1000 tal. Jęz. niem. s. 328-329
159. Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Jakoba Kornka i Caspara Kittnera. Sprzedający: Jochem Bliemel. Kupujący: Merten Cracker z żoną Anną Bliemel. Świadkowie: Bartel Pionka z Wędryni i Nic-

⁵⁰⁴ Prawdopodobnie chodzi tu o Białą (Zülz) gdyż Żilnice nie były „państwem”.

klas Buřakowskŷ. Wartość 3010 tal. (błęd pisarza – 310 tal.). Jęz. niem. s. 330-331

160. Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej (tego samego) między domami Jakuba Kornka i Kaspara Kitnera. Sprzedający: Martin Kraker. Kupujący: Mattaus Krzuchowsky (w tytule Krzyzowsky) – młynarz miejski. Świadkowie: Frydrych Tym, Caspar Kitner, Girzyk Kiermassek i Jakub Kornek. Wartość 310 tal. Jęz. cz. s 333

1612.

161. Sprzedaż zagrody przed murami miejskimi między zagrodami Pruskowskich⁵⁰⁵ i Hansa Neumana. Sprzedający: Agnetta Stilern – wdowa po organiście. Kupujący: Casspar Kattner. Wartość 50 tal. Jęz. niem. s. 334
162. Sprzedaż domu narożnego z kramem koło rymarza naprzeciw ratusza. Sprzedający: Salomina – żona Gerge Auchnera – organmistrza (orgelsa-her). Kupujący: Francz Lindaw – złotnik (Goldarbeiter). Świadkowie: Paul Langes, Gerge Heldhaber, Gerge Basilius – postrzygacz (Tuchscherer) i Frydrych Thum – muzyk (musicus). Wartość 330 tal. splan. w 1614 r. Jęz. niem. s. 335-336
163. Sprzedaż domu koło bramy Górnej między domami Hannsa Burkerta i Korzonka. Sprzedający: Helena – wdowa po Hansie Kopycz. Kupujący: Hanns John. Świadkowie: Greger Fibick, Jakob Raczek, Marten Kamla i Greger Schaffer. Wartość 49 tal. splanowane w 1614 r. Jęz. niem. s. 337
164. Sprzedaż domu narożnego na ul. Żydowskiej koło domu Martina Snaýder. Sprzedający: Jan Ssolcz. Kupujący: Martin Gayda. Świadkowie: Symon Krall, Jakob Foytt, Daniel Wsseteczka, Zacharias Gross, Hanns Janke, Jan Kokott, Michal Rybinsky i Balczer Ligenza. Wartość 230 tal. splanowane w 1621 r. Jęz. cz. s. 339-340
165. Sprzedaż domu i zagrody za bramą Gosławską nad wałem. Sprzedający: Anna – wdowa po ks. Piotrze Chotowskim⁵⁰⁶. Kupujący: Ambrozy Tittseýner. Świadkowie: ks. Andreas Prasolinus – zięć sprzedającej, Zacharias Wsseteczka, Girzyk Tittseýner, Krystoff Tymmel i Symon Gowurek. Wartość 63 tal. Jęz. cz. s.341
166. Sprzedaż domku na ul. Różanej koło masztalni i domu Jana Sokola. Sprzedający: Anna Wanikowa. Kupujący: Lukas Junger (w tytule – Jungrzyk). Świadkowie: Krystoff Tymmel, Symon Krall, Michal Rybinsky i Jan Kawka. Wartość 80 tal. Jęz. cz. s. 342
167. Sprzedaż domu na ul. Gosławskiej koło domu Urbana Kuchynka. Sprzedający: Anna Malosskowa wdowa po księdzu Piotrze farorzu Chotowskim. Kupujący: Pawel Czapek. Pełnomocnicy: ks. Andreas Prasolinus⁵⁰⁷, ks. Ezayas Czapnik, Kassper Uliczka – sekretarz kancelarii opolskiej. Świadkowie: Zacharias Wlok – rajca, Jan Zaludek – rajca, Mikuolass Gelen – rajca, Jan Krauz – pisarz miejski, Gryger Czyganek,

⁵⁰⁵ Proskowscy posiadali zagrodę za Rybakami w okolicy dzisiejszej ulicy Poświatowskiej i Rybackiej.

⁵⁰⁶ Pastor protestancki prawdopodobnie z Kotorza.

⁵⁰⁷ „...człihodny kniez Andreas Prasolinus farorz Chotowskŷ na mistu manzelky swe, ŷ na mistu manzelky knieze Ezayasa Capnocowne...”

Urban Kuchynka i Jakub Suchanek. Wartość 500 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 344-346

168. Sprzedaż domu nad Odrą za kościołem św. Krzyża. Sprzedający: Michel Nytsch. Kupujący: Gerge Zubholz. Świadkowie: Gerge Werigk i Adam Ruprycht. Wartość 60 tal. dplacone w 1615 r. Jęz. niem. s. 347
169. Sprzedaż zagrody koło cegielni między domami Balczera Skopka i Jana Poremby. Sprzedający: Anna Muskalkowa. Kupujący: Girzyk Balczer – tkacz (tkadlec). Wartość 42 tal. Jęz. cz. s. 348
170. Sprzedaż zagrody z domkiem za bramą Bytomską koło zagrody Jana Stieffe – garncarza (hrnczyrz). Sprzedający: Girzyk Petter – stelmach. Kupujący: Krystoff Tymmel. Wartość 170 tal. Jęz. cz. s. 348
171. Sprzedaż domu za długim mostem Odrzańskim między domami Adama Ryprycha i Symona Wylunga. Sprzedający: Mattaus Duchnik. Kupujący: Kasspar Gayda. Świadek: Marek Lelussko z Dobrzemia. Wartość 56 tal. spłacone w 1613 r.
172. Sprzedaż zagrody za Blechem przy ulicy koło dużej zagrody szpitalnej. Sprzedający: Agneska Staneczkowa – wdowa. Kupujący: Jan Humansky – leśniczy (lesny aurzednik). Pełnomocnik: Jan Zaludek – rajca. Wartość 130 tal. Jęz. cz. s. 350
173. Sprzedaż zagrody na wale koło rybarzy między zagrodami Girzyka Dry-
ya i Daniela Włoka. Sprzedający: Anna „kniezowa chotowska”. Kupują-
cy: Jan Ssolcz. Wartość 38 tal. Jęz. cz. s. 350

1613.

174. Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Żydowskiej między domami Krystoffa Paykera i Abrahamki sslosarki. Wyposażenie: „2 stoly, 2 zydli, 2 kadi, 13 ahteli, 3 medowe Czapkowou Czychou czychowane, kord Rucznicy.” Sprzedający: Pawel Czapek. Kupujący: Bernhart Man (również Mahn) z żoną Reginą. Świadkowie: Jan Zaludek, Jakub Kornek – rajca, Michal Fisser, Jan Kokott i Andrys Tyll. Wartość 280 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 351-352
175. Sprzedaż domu narożnego za bramą Gosławską przy moście koło domu Grygera Fibika. Sprzedający: Walentin Syrotta. Kupujący: Jan Slota. Świadkowie: Jan Matiegek, Zacharias Gross, Adam Sstuchel i Girzyk Tanchayser. Wartość 100 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 353-354
176. Sprzedaż zagrody na błoniu (Plany). Sprzedający: ks. Błazeg Stefanides – wikary. Kupujący: Gryger Czyganek i Anna Gomolina. Wartość 80 tal. Jęz. cz. s. 355
177. Sprzedaż domu nad Odrą koło kościoła św. Krzyża między domami Gerge Zubholcza i wdowy Giemzy. Sprzedający: Gerge Jakob. Kupujący: Kasper Rebke. Świadkowie: Czall (?) Kesler, Gerge Warigk i Hans Rabke. Wartość 66 tal. spłacone w 1615 r.
178. Zamiana domów (frymark) między Michalem Sstzyrbł – dom na ul. Gosławskiej między domami Hansa Frydrycha i Ondrzega Rottkegl i Lukaszem Grzanką – dom na ul. Żydowskiej między domami Balczera Mülle-

ra i Zachariasa Grosa. Świadkowie: Gryger Czyganek i Symon Jablonka. Jęz. cz. s. 357

179. Sprzedaż (spadku) narożnego domu na ul. Zamkowej (Schlossgasse) obok domu Andresa Neudörffera. Sprzedający: spadkobiercy Mathesa Schwoppe (zięciowie i syn ?): Gerge Warzecha – urzędnik państwa prószkowskiego (ambtmann herrschaft zu Pruskaw), Christoff Tarner z Nysy (Neüss), Peter Fryderych z Opawy (zue Troppaw) i Valten Schwoppe z Opola. Kupujący: Agnetta – wdowa po Mathes Schwoppe. Świadkowie: Mathias Barthelin – wójt, Georg Sprange z Pernicz, Jeremias Fryak, Joannes Sarcander i Zacharias Krall. Wartość 500 tal. Jęz. niem. s. 358-359
180. Sprzedaż domu w Rynku między domami Adama Praus i Hannsa Janke. Sprzedający: Walentin Botianek. Kupujący: Symon Hundek z żoną Anną. Zastrzeżenie dożywocia: „*Wssak sobie Pan Walentin Botianek swietniczku w syny, komoru na dni, masstelniczku pro gedneho konie a pro dwie woły, misto pro sekany rzezany, nad welkou swietniczky misto pro obili, a przy ohni Symona Hundeka gidlo sobie warzyti... wssakz kdyby sobie chleb peczy neb ssaty prati dati chtie swym drzywim sprawiti ma.*”⁵⁰⁸ Świadkowie: Jan Wirzyk podwybierczy bernie, Jan Kraus – pisarz miejski, Hanns Janke, Zacharias Botianek, Zacharias Wlok, Mikuolass Gelen – rajca i Bendyx Hundek. Wartość 900 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. cz. s. 361-362
181. (18.10.) Sprzedaż domu na ul. Szpotslnej między domami Girzyka Millera i Jakuba Gładossa. Sprzedający: wierzyciele Girzyka Jalowego. Kupujący: Ficzek Rokita. Wartość 240 ta. Spłacone w 1628 r. Jęz. cz. s. 361-362

1614.

182. (13.11.) Sprzedaż domu z kramem koło drugiego domu sprzedającego i Gerge Hadelhaber. Sprzedający: Francz Lindaw. Kupujący: Joannes Dubranino z żoną Heleną. Świadkowie: Hanns Kraus – pisarz miejski, Hieronim John, Krystof Man i Gerge Hadelhaber. Wartość 300 tal. spłacone w 1618 r. Jęz. niem. s. 366-367
183. (25.02.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Jochyma Czaży i Anny Sedlaczki. Sprzedający: Girzyk Reyzwicz z Kaderzyna⁵⁰⁹ – ziemski sędzia księstwa karniowskiego (szlachta). Kupujący: Anna Blimlowna – wdowa po Martinie Krakerze malarzu. Pełnomocnik: Girzyk Naglo z Synowicz⁵¹⁰. Wartość 800 tal. Jęz. cz. s. 368
184. (14.05.) Sprzedaż domku na ul. Żydowskiej między domami Gniatka i Hundka. Sprzedający: Krystyna wołownicza. Kupujący: Laurentius Ruber. Wartość 53 tal. Jęz. cz. s. 369

⁵⁰⁸ Wszak pan Walentyn Bocianek zastrzegł sobie jedną izbę w sieni, komorę na dzień (?), stajnię na jednego konia i dwa woły, miejsce gospodarcze (do siekania i rzezania), izbę „do życia” (obili) nad wielkim pokojem, i prawo gotowania jedzenia w kuchni przy ogniu Szymona Hundeka, ... jeżeli jednak chciałby piec chleb lub robić pranie to ma palić swoim drzewem.

⁵⁰⁹ Jerzy von Reiswitz z Kędzierzyna

⁵¹⁰ Prawdopodobnie Szonowice

185. (5.06.) Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: Bartoss Janik (spadkobiercy po zmarłym). Kupujący: Jan Dubrawka (szlachta) z Jasenne na Lasowiczach⁵¹¹. Pełnomocnik: Wacław Dembský. Wartość 500 tal. Jęz. cz. s. 369-370
186. (10.06.) Sprzedaż stodoły przy pastwisku (skotnice). Sprzedający: Wittek Jerzabek. Kupujący: Kaspar Kettner. Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 371
187. (31.05.) Sprzedaż domu przy ul. Zamkowej koło Andresa Neüdorffera. Sprzedający: Agnett – wdowa po Matthesie Schwoppe. Kupujący: Gerge Ohl. Świadkowie: Hans Zaludek – rajca, Hanns Kraus – pisarz miejski, Jeremias Tymala i Gerge Kiermassek. Wartość 550 tal. Jęz. niem. s. 371-372
188. (21.05.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Jakuba Kornka i Nykela Kowarza. Sprzedający: Matys Ketner. Kupujący: Tomass Kraus z żoną Anną. Świadkowie: Walentyn Gnyl – burmistrz, Zacharias Wlok, Jan Zaludek, Jakub Kornek, Mikuolas Gelen – rajca, Girzyk Kiermassek, Krystoff Tymmel i Krystoff Man. Wartość 390 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 373-374
189. (24.06.) Sprzedaż folwarku miejskiego z wyposażeniem z zagrodą za bramą Bytomską nad Odrą oraz 8 kwart roli. Wyposażenie: „*z dobytķy ý ginnymi wieczmi ýak to gemu podle Inwentarze od pluchuow, wozuow, bran giz odwedeno. W folwarku duom hostinsky.*” Sprzedający: burmistrz i rada miejska w składzie: Walentin Botianek – rajca, Michel Fisser – rajca, Jan Matiegek – rajca, Mathias Burthelius – wójt, Girzyk Dłuchonykel – ławnik, Jan Sarcander – ławnik, Zacharias Kral – cechmistrz piekarski, Jan Ssaruný – cechmistrz masarski, Gryger Czyganek – cechmistrz szewski, Jan Kokott – cechmistrz krawiecki (kreýczyrsky), Greger Ssaffert – cechmistrz ślusarski (zamecznický) i Petr Kudraczký – cechmistrz kowalski (kowarzķy). Kupujący: Ondrzeg Harttula zwany (rzeczeny) Pieczerkou. Świadkowie: Girzyk Chrýster i Jan Kalina. Wartość 2000 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 375-377
190. (10.07.) Sprzedaż domu narożnego za bramą Odrzańską koło domu Kasspera Rabka. Sprzedający: Regina Giemzyna. Kupujący: Błaeg Gola z żoną Krystyną. Świadkowie: Symon Jablonka, Grýger Czyganek i Kaspar Rapka. Wartość 40 tal. Jęz. cz. s. 378
191. (17.06.) Przekazanie w zastaw domu za bramą Gosławską między domami Matiega Madeýa i Jana Huncza. Przekazujący: Mattys Zurek. Otrzymujący: Jan Przeheýssowský (Przyszowski ?). Wartość 70 tal. Jęz. cz. s. 379

1613.

192. (20.12.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej koło domu kanonicznego i domu Protasiusa Jell młodszego. Sprzedający: Ondrzeg Radunsky. Kupujący: Girzyk Hella – piernikarz. Świadkowie: Jan Zaludek – rajca,

⁵¹¹ Jasienie i Lasowice

1614.

193. (26.08.) Sprzedaż domku za długim odrańskim mostem. Sprzedający: burmistrz i rada miejska. Kupujący: Kaspar Gayda. Wartość 100 tal. Jęz. cz. s. 382
194. (26.08.) Sprzedaż domku za długim odrzańskim mostem obok domku poprzedniego. Sprzedający: burmistrz i rada miejska. Kupujący: Michal Kopylia. Wartość 65 tal. spłacone w 1618 r. Jęz. cz. s. 383
195. (30.05.) Sprzedaż domku za bramą Gosławską. Sprzedający: Anna Gaydina. Kupujący: Walentin Bastek. Świadek: Jan Krzesywo. Wartość 50 tal. spłacone w 1619 r. Jęz. cz. s. 384

1613.

196. (15.06.) Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skoczke) między domami Martina Wyskocz i Jana Szczessnik. Sprzedający: Jan Sslapka z żoną Hedwigą. Kupujący: Jan Tiessynsky. Świadkowie: Mathias Barthelius – wójt, Girzyk Kiermassek, Blazeg Zaludek, Girzyk Dryya i Krystoff Man. Wartość 250 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. cz. s. 385-387

1614.

197. (1.09.) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej między domami Alexandra Czarcha i Symona Hundka. Sprzedający: Stanislaw Faÿa. Kupujący: Jan Oberlandt. Wartość 270 tal. spłacone w 1625 r.
198. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej obok domu Jana Sarcandra. Sprzedający: Anna Diwissowa. Kupujący: Jan Ninetius z żoną Ewą. Pełnomocnik: Matthias Barthelius – wójt. Świadkowie: Blazeg Zialudocius (Zaludek), Adam Włok, Mattaus Thanimaso i Hans Man z Niemodlina. Wartość 465 tal. spłacone w 1625 r. Jęz. cz. s. 389-390

1615.

199. (27.03.) Sprzedaż domu za bramą Bytomską koło wapienników. Sprzedający: Jakub Baÿor. Kupujący: Ambrozy Klewczyk z żoną Agneską. Świadkowie: Ficzek Sremiga i Mruczek Karas. Wartość 61 tal. spłacone w 1619 r. Jęz. cz. s. 391
200. (27.03.) Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skoczke) między domami Jana Tiessynskiego i Michala Kuczki. Sprzedający: Hedwiga – żoną Jana Stiastnego. Kupujący: Jan Ssaruwÿ z żoną Krystyną. Świadkowie: Girzyk Kiermassek i Blazeg Zaludek. Wartość 310 tal. spłacone w 1621 r. (od 1619 r. spłaca wdowa Krystyna). Jęz. cz. s. 392-393
201. (3.02.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Hannsa Schalia i Symona Troschke. Sprzedający: Jakob Wilhelm. Kupujący:

Gerge Klimkowský. Świadkowie: Hanns Gabriely, Adam Baderland, Michel Schader, Hans Matiegek, Hans Kraus i Zacharias Kral. Wartość 550 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. niem. s. 394-395

202. (4.03.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Gerge Kiermasska i Woýtka Boruwki. Sprzedający: Joannes Jakelius – proboszcz w Śmiczu (Pfarherrn zu Schmicz). Kupujący: Gerge Linden „von Kosar-zow zu Wyschkow” (?). Wartość 1000 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. niem. s. 396-398

1614.

203. (31.12.) Sprzedaż 2 kwart roli między rolami Jana Sarcandra i Agneski rymarki, oraz zagrody na Błoniu (Plani) nad Odrą przy „Ploscze”⁵¹². Sprzedający: Tobias Teuerkorn z żoną Orssulą. Kupujący: Krystoff Kettner. Świadkowie: Bartos Tachnimaso, Jan Janke, Zacharias Kral, Jan Wirzyk, Jan Kraus –pisarz miejski i Martin Czechner. Wartość 550 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. cz. s. 399-340

1615.

204. (29.05.) Sprzedaż zagrody „Rakkitowskiej przy czychelni” koło zagrody Tomasa Czechno. Sprzedający: Urban Kuchynka. Kupujący: Jakub Kornek. Wartość 10 tal. Jęz. cz. s. 400
205. (18.01.) Sprzedaż jatki piekarskiej. Sprzedający: spadkobiercy Ewy Zelencyney. Kupujący: Jochym Meserych. Wartość 185 tal. Jęz. cz. s. 401
206. (27.03.) Notatka skreślona. Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skoczka) – zob. nr 198. Jęz. cz. s. 402-403
207. (21.02.) Sprzedaż łaźni za murami miejskimi nad Odrą oraz 4 tys. cegieł i 4 małdry gaszonego wapna.⁵¹³ Sprzedający: burmistrz i rada miasta w składzie: Mathias Barthelius – wójt, Gerge Kiermassek – ławnik, Blasius Zaludek – ławnik, Gerge Drya – ławnik, Gerge Dluhonykel – ławnik, Geschner Schoppe – ławnik, Hans Janke – ławnik, Zacharias Krall – ławnik, Krystoff Man –sukiennik (cechmistrz), Greger Czyganek – szewc (cechmistrz), Hans Kokot – krawiec (cechmistrz). Kupujący: Krystoff Dytrych – łaźniebnik z Brzegu. Świadkowie: Hans Humansky – urzędnik drewna (? Holczambtman)⁵¹⁴, Gerge Borkent z Brzegu i Merten Czechner. Wartość 500 tal. spłacone w 1625 r. Jęz. niem. s. 403-406

1616.

208. (13.02.) Sprzedaż domu z zagrodą na ul. Odrzańskiej koło mostu między domami Tobiasa Teuernkorna i Paula Malczera – majstra. Sprzedający: Symon Wylung. Kupujący: Hans Rebke (w tytule Repke). Świadkowie: Caspar Rabke, George Werik, Daniel Caspar, Caspar Ranzen i Simon – piwowar (der bierbriner). Wartość 100 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. niem. s. 407-408

⁵¹² Prawdopodobnie miejscu na brzegu Odry do prania.

⁵¹³ „4000 Mauer ziegel, 4 Malder gelessten kalck.” 1 Malder – małdrat = 12 korcy = ok. 1200 litrów.

⁵¹⁴ Prawdopodobnie nadzorca lasów zamkowych.

209. (brak daty dziennej) Sprzedaż „placz pohorzely kde prwe piwowar stal” między domami Jana Humanskiego i Jana Matiegek. Sprzedający: Tobiasz Teuernkorn z żoną Ursulą. Kupujący: Krystoff Kettner z żoną Urszulą. Świadkowie: Girzyk Dluhonykel, Jan Kokot, Zacharias Krall i Jan Gawrziol. Wartość 100 tal. spłacone w 1617 r. Jęz. cz. s. 409
210. (22.04.) Sprzedaż domu przy długim moście. Sprzedający: Gerge Kopycz. Kupujący: Hanns Bock – żeglarz (szkutnik ? Schifftern). Wartość 26 tal. Jęz. niem. s. 409-410

1615.

211. (27.10.) Sprzedaż placu narożnego na ul. Bydłęcej (Skoczke) koło Symona Gowurka. Sprzedający: Girzyk Jakob. Kupujący: Bartek Kostka. Śwoadek: Bartoss Tachnimaso. Wartość 12 tal. Jęz. cz. s.410

1616.

212. (15.04.) Sprzedaż placu za bramą Gosławską pomiędzy Hannsem Jon i Madeÿem. Sprzedający: Hedwiga Korzenkowa. Kupujący: Klimek Dumbrowsky – zięć sprzedającej. Wartość 9 tal. Jęz. cz. s.411
213. (15.04.) Sprzedaż placu przy ul. Żydowskiej między Woÿtiechem Tuczka i Porwitem. Sprzedający: Anna Gronkowa – wdowa. Kupujący: Krystoff Rasska. Pełnomocnik: Bartoss Dussik. Wartość 32 tal. Jęz. cz. s. 412
214. (26.09.) Sprzedaż kawałka (dil) gruntu z domkiem. Sprzedający: Gerge Möller. Kupujący: Andrys Man. Świadkowie: Jan Zaludek i Jan Kokott. Wartość 18 tal. Jęz. cz. s. 413
215. (10.11.) Sprzedaż domku przy kościele. Sprzedający: Girzyk Czyÿbholcz (w tytule Zubholcz). Kupujący: kościół św. Krzyża. Pełnomocnik: Walentin Gnyl – burmistrz. Wartość 15 tal. Jęz. cz. s. 414
216. (4.03.) Sprzedaż domku na wale za bramą Bytomską. Sprzedający: Anna Muskalina. Kupujący: Jan Casper. Wartość 24 tal. Jęz. cz. s. 414
217. (22.03.) Sprzedaż domu na ul. Kościelnej. Sprzedający: Agnessla Staneckowa wdowa po Danielu Surce. Kupujący: Wicenty Roba. Świadkowie: Jan Zaludek – rajca, Zacharias Krall, Jan Kokott, Andrys Czaydler i Andys Man. Wartość 260 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. cz. s. 415-417
218. (3.03.) Sprzedaż placu na ul. Odrzańskiej między Girzikiem Ffelcz i Martinem Ziabką. Sprzedający: spadkobiercy Jana Sudycha. Kupujący: Nicolai Gelyn. Wartość 200 tal. spłacone w 1618 r. Jęz. cz. s. 418

1617.

219. (brak daty dziennej) Sprzedaż placu koło studni obok Adama Stuchola. Sprzedający Casper Kettner. Kupujący: Lukass Ziabka. Wartość 15 tal. spłacone w 1620 r.. Jęz. cz. s. 419
220. (10.06.) Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej koło domu mydlarza (Seifensieder) i George Drÿa. Sprzedający: spadkobiercy Lorencza Mar-

schallka. Kupujący: George Grünbsdorff z żoną Susanną. Pełnomocnicy: Blasien Zialundek i Hans Janke. Wartość 430 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. niem. s. 420-421

221. (5.05.) Sprzedaż placu (gdzie?). Sprzedający: Wacław Schlawig – proboszcz w Tarnowie (Tarnowo). Kupujący: Daniel Wsseteczko. Wartość 10 tal. Jęz. niem. s. 422

1616.

222. (24.02.) Sprzedaż domu w Rynku z kramem koło domu Paulla Langes. Sprzedający: Seder Skaalin z domu (geb.) Schlawiczyn. Kupujący: Francz Lindau – złotnik (goldschmidt). Wartość 400 tal. spłacone w 1619 r. Jęz. niem., ostatnia notatka w jęz. cz. s. 422-423
223. (19.05.) Sprzedaż placu pohorzelego na ul. Gosławskiej między Parchylą i Urbanem Kuchinkiem. Sprzedający: Paweł Czapek. Kupujący: Krystoff Kulik z żoną Susanną. Świadkowie: Gyrzyk Drýa, Albrecht Tuczka, Urban Kossowski. Wartość 200 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. cz. s. 424-425

1617.

224. (27.05.) Sprzedaż placu pohorzelego narożnego na ul. Gosławskiej koło Petra Kowala. Sprzedający: Bartoss Dussik. Kupujący: Ambrozy Burkertt – tkacz. Świadkowie: Ssimon Jablunka, Petr Kowal, Ezayas Goslawsky – krawiec (kreýczy) i Ondrzej Kostka. Wartość 120 tal. spłacone w 1618 r. Jęz. cz. s. 426
225. (2.06.) Sprzedaż kwarty roli między rolami Adama Priusa i Jana Ssirurei. Sprzedający: Orssula Tauernkornowa. Kupujący: Matuss Krzizowsky. Wartość 130 tal. Jęz. cz. s. 427
226. (2.06.) Sprzedaż zagrody przy kempskiej drodze obok zagrody ks. dziekana. Sprzedający: Orssula Tauernkornowa. Kupujący: Kristoff Kettner. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 427

1616.

227. (brak daty dziennej) Sprzedaż karczmy z domkiem za wielkim mostem Odrzańskim. Sprzedający: Jakub Slegel. Kupujący: Paweł słodownig. Świadkowie: Lorenz Quass, Nikell Purger, Hanss Nattig i Gyrzyk Kowacz. Wartość 216 tal. Jęz. cz. s. 428
228. (27.12.) Sprzedaż karczmy z domkiem za wielkim mostem Odrzańskim. Poprzedni właściciel – Paweł słodownig (zob. nr 225). Sprzedający: Jan Janke, Simon Hundek i Gyrzyk Suchanek. Kupujący: Wýttek karczmarz (krczmarz) z Półwi (Poluwssý). Wartość 230 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 430-431
229. (10.03.) Zapis nieczytelny w jęz. niem. s. 432

1617.

230. (4.07.) Sprzedaż placu po pożarze (pohorzely) na ul. Bytomskiej między Petrem Zyllą i Jakubem Kamenką. Sprzedający: spadkobiercy Wawrzyna Kuczky – masarza. Kupujący: Paweł Cziapcy. Wartość 110 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 433-434
231. (brak daty dziennej) Podział spadku pomiędzy Katarzyną – wdową po Wawrzynie Kuczka, Michałem Kuczka, Anną – pasierbicą z Raciborza oraz wierzycieli. Jęz. cz. s. 435-436
232. (10.06.) Sprzedaż placu pożarce (pousty a pohorzely placz). Sprzedający: Agnesska Gnylissowa. Kupujący: Caspar Kettner. Wartość 22 tal. Jęz. cz. s. 437

1612.

233. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu narożnego na ul. Gosławskiej koło domu Symona Jablonki. Sprzedający: Jan Naygebauer. Kupujący: Odrzeg Kuzma. Świadkowie: Jan Sarurey i Jan Tiessinsky. Wartość 110 tal. spłacone w 1618 r.

1614.

234. (1.07.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Girzika Heystera i Tobiasza Teuernkorna. Sprzedający: Spadkobiercy ? (wierzyciele ? – napastniczy) Odrzeya Krzona. Kupujący: Walentin Gnill (w tekście – Gnylius) – burmistrz z żoną Susanną. Wartość 650 tal. spłacone w 1619 r. Jęz. cz. s. 439-440

1617.

235. (2.06.) Sprzedaż domu w Rynku obok domu balwierza i Gerge Basiliusa – postrzygacza. Sprzedający: Burmistrz i rada miejska. Kupujący: Francz Bethko – złotnik. Wartość 350 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. niem. s. 441-442
236. (brak daty dziennej) Sprzedaż zagrody za mostem Odrzańskim przy Odrze. Sprzedający: Urssula Teuerkornowa – wdowa. Kupujący: Girzyk Stenczel – owczar. Świadkowie: Blazieg Zialundek, Jan Kokott, Marton Czechner, Peter Hoffman – owczarz, Jakub Pauker – sołtys ze Sławic (ssoltys Schlawiczky) i Jan Poker. Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 443

1618.

237. (bez daty) Sprzedaż domku za mostem Odrzańskim między domami zmarłego Wittka krczmarza i Kaspra Kettnera. Sprzedający: Michał – młynarz. Kupujący: Jan Karpik. Wartość 40 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. cz. s. 444

1617.

238. (bez daty dziennej) Sprzedaż zagrody za bramą Odrzańską między zagrodami Urssuli Teuernkorn i Urbana Lorenca. Sprzedający: Melcher

Pirskala - Schnepfer⁵¹⁵. Kupujący: George Stenczel – owcarz. Wartość 140 tal. Jęz. niem. s. 445

239. (27.06.) Sprzedaż domu narożnego na ul. Gosławskiej. Sprzedający: Ursula Janussowa, wdowa po Fridrichu Kowalu. Kupujący: Blazieg Gola z żoną Kristiną. Świadkowie: Blazieg Zalundek, Gyrzik Drÿa, Jan Sarcander i Zacharias Kral. Wartość 270 tal. spłacone w 1624 r.

1615.

240. (16.12.) Sorzedaż domu w Rynku między domami Anny Kettner i Antona Kusske. Sprzedający: Adam Wlock. Kupujący: Jeronim John – balwierz. Świadkowie: Mathias Barthelius – wójt, Daniel Wlok, Frydrich ? i Zacharias Krall. Wartość 600 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. niem. s. 449-450

1617.

241. (11.06.) Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: Elias Kuntschia (w tekście Kuntschius) – *doctor medicinae*. Kupujący: Cristoff Zimmermann. Wartość 80 tal. Jęz. niem. s. 451

1613.

242. (2.06.) Podział spadku po zmarłym Jakubie Suchanku pomiędzy jego dziećmi Lorenzem i Heleną a ich ojczymem Jakubem Bilek. Wartość 100 tal. rozliczono w 1623 r. Jęz. cz. s. 452

1617.

243. (3.07.) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Grege Jacoba i Cristoffa Gorunczego. Sprzedający: George Frimbsdorff – rymarz. Kupujący: Mertten Kurcze mistrz tkacki. Świadkowie: Balczer Skopen, Zacharias Gross, Greger Hesler, Cristoff Gorunczy, Simon Jablone – cechmistrz, Ambrozÿ Burchart, Bartell ?, George Jacob i Mertten Gunder. Wartość 190 tal. spłacone w 1623 r. Jęz. niem. s. 453-454

244. (4.07.) Sprzedaż domu koło mostu Odrzańskiego obok domu kupującego i Adama Ruprichtes. Sprzedający: Paul Töpffer – mistrz szewski. Kupujący: Casper Raschke – mistrz kołodziejski z żoną Anną. Wartość 79 tal. spłacone w 1619 r. Jęz. niem. s. 455

245. (12.10.) Sprzedaż jatki piekarskiej poprzednio należącej do zmarłej Reginy Peczenkowej. Sprzedający: Anna – wdowa po Janie Matieyku. Kupujący: Girzyk Ohcze z Brzegu. Pełnomocnik: Wittek Jarzabek. Wartość 170 tal. Jęz. cz. s. 456

246. (1.04.) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej obok domu sprzedającego. Sprzedający: Jan Zialundek – rajca. Kupujący: Jochem Tshaya młodszy – zięć sprzedającego z żoną Anną. Świadkowie: Niclas Gelyn i Johannes Jenke. Wartość 350 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 457-458

⁵¹⁵ Dawniej nazwa urządzenia do puszczania krwi, czyżby cyrylik ?

247. (3.08.) Sprzedaż 2 kwart roli obok roli Sarcandra. Sprzedający: Urssula Teuernkorn. Kupujący: Heinrich Weyll. Świadkowie: George Dr̃ya, Hans Jankhe, Zacharias Krall i Hans Gebhartt. Wartość 270 tal. Jęz. niem. s. 459-460
248. (11.08.) Sprzedaż pogorzekiska (zhorzelisko) i domku (gdzie ?) będącego własnością zmarłego Cristoffa Pauker – bednarza. Sprzedający: Simon Tomala. Kupujący: Jan Schmirra – bednarz. Świadkowie: Jakub Gladoss, Adam Komalcz i Bernhardt Man. Wartość 145 tal. Jęz. cz. s. 462
249. (18.05.) Zapis skreślony. Podział spadku między Gyrzikiem Knur, Jakubem Gladossem i Janem Miczką a Wýtgiem Jarzabgiem – ojczymem (czyim ?). Wartość 50 tal. Jęz. cz. s. 462
250. (22.09.) Sprzedaż kwarty roli między rolami Jana Humanskyego i Caspara Kettnera.. Sprzedający: Anna Kamenkowna – wdowa po Jakubie Passoniu. Kupujący: Franek Kamenka z Nowej Wsi (z Nowewssy). Wartość 100 tal. Jęz. cz. s. 463

1618.

251. (bez daty dziennej) Sprzedaż domku za mostem Odrzańskim. Sprzedający: Jan (w tytule Hans) Bolk. Kupujący: Girzyk Snieder. Wartość 28 tal. Jęz. cz. s. 463

1617.

252. (22.07.) Sprzedaż kwarty roli między rolami Jana Sarcandra i Jeuricha Ffeyl. Sprzedający: Urssula Teuernkorn. Kupujący: Matuss Krzyzowsky – młynarz. Wartość 150 tal. Jęz. cz. s. 464

1615.

253. (29.08.) Sprzedaż domu za bramą Bytomską koło kaplicy św. Barbary⁵¹⁶. Sprzedający: Gryger Zdechlykapa. Kupujący: Krystoff Kulik. Świadkowie: mgr. Johannes Wirbiczius – rector scholae, Jeremias Goslawsky i Simon Koziel. Wartość 106 tal. spłacone w 1619 r. Jęz. cz. s. 465-466

1617.

254. (bez daty dziennej) Realizacja testamentu Tobiassa Teuernkorna przez jego żonę Urssulę: „...*ffarny kostiel 100 th, kostelny do ffrantiskanow 50 th, na poprawu kostiela do dominikanow 10 th, do hospitali 50 th, przatelom*⁵¹⁷ *dano 100 th* (w tym:) *Danielowi Wlokowi 25 th, Obiema Zaludkom (po) 25 th, do Strzelecza Jahodowi poslano 25 th, do Nyssy zaplaczono dluchu apatekarzowi 13 th.*” (ogólna podana wartość 328 tal. nie zgadza się z podziałem) Jęz. cz. s. 467

⁵¹⁶ W miejscu obecnej Filharmonii.

⁵¹⁷ Krewnym.

1616.

255. (2.02.) Sprzedaż placu narożnego po pożarze (shorzeliisko) na ul. Bytomskiej koło Matysa Hermana – farbiarza. Sprzedający: Hans Fesser – stelmach. Kupujący: Walentin Gnill – burmistrz z żoną Zuzanną. Wartość 80 tal. Jęz. cz. s. 468
256. (24.04.) Sprzedaż połowę placu narożnego po pożarze na ul. Bytomskiej koło kupującego (zob. nr 253) z 3 warkami piwa. Sprzedający: Walentin Gnill – burmistrz. Kupujący: Mattys Herman – farbiarz z żoną Dorotą. Wartość 65 tal. Jęz. cz. s. 469

1617.

257. (24.10.) Sprzedaż domku (gdzie ?). Sprzedający: Han Fesser – stelmach. Kupujący: Sebastian Burghardt. Wartość 36 tal. Jęz. niem. s. 470
258. (bez daty dziennej – zob. nr 247) Podział spadku między Jakubem Gladoss, Girzyk Knur i Jan Miczka a Wittkiem Jerzabkiem – ojczymem. Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 471
259. (2.11.) Sprzedaż domu narożnego za bramą Odrzańską koło domu szpitalnego. Sprzedający: Blazey Gola – kowal (kowarz). Kupujący: Melcher Klose – tkacz (tkadlcz). Wartość 60 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 472-473
260. (bez daty dziennej) Sprzedaż pół kwarty roli i stodołę między rolami Heinricha Ffeil i Ursuli Teuernkorn. Sprzedający: Girzyk Heister. Kupujący: Wacław Lakota. Świadkowie: Jan Smuga, Jan Kokot i Kasspar Ffiat. Wartość 132 tal. Jęz. cz. s. 474

1615.

261. (21.10.) Sprzedaż domku za bramą Bytomską na wale obok domku Viczentego Siemigi. Sprzedający: Anna Muskalina – wdowa. Kupujący: Girzik Frenczdorff. Świadkowie: Jan Zaludek – rajca, Michel Ffisser, Adam Wlogk i Girzik Hetter. Wartość 96 tal. spłacone w 1618 r. Jęz. cz. s. 475

1616.

262. (6.06.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Hansa Gabriela i Gerge Dluchonikel. Sprzedający: Mathias Barthelius – wójt. Kupujący: Hans Gebharth. Świadkowie: Georg Kobligk - naczelnik straży (Standmeister) zamku w Opolu, Hans Matiegek, Georg Klimkowsky, Blazieg Zialundek i Hans Jancke. Wartość 425 tal. Jęz. niem. s. 476-477
263. (bez daty dziennej) Sprzedaż zagrody (gdzie ?) między zagrodami Heiricha Ffeil i Jeremiassa Ffegat poprzednio należącej do Hedwigi Gorunczowej, siostry Urszuli – żony zmarłego Krystoffa Reinissa. Sprzedający: dzieci zmarłego Krystoffa Reinissa. Kupujący: Girzyk Heister – ojczym. Pełnomocnik: Zacharias Krall. Świadkowie: Adam Heggel z Ssen-

1618.

264. (20.04.) Sprzedaż zagrody na wale „k Rybarzim” między zagrodami Kasspera Ketnera i barwirki z podkramy. Sprzedający: Hedwiga Kitnerowa – wdowa po Kassparze Kitnerze ginacz (zwanego) Sseklengu. Kupujący: Jan Baptista Brogk (?). Wartość 36 tal. Jęz. cz. s. 479
265. (6.04.) Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej. Sprzedający: Urban Kassowsky. Kupujący: Lamparth Piechota. Wartość 270 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 480-481
266. (20.04.) Sprzedaż kwarty roli. Sprzedający: spadkobiercy Adama Blimehsa. Kupujący: Hans Wirsig z żoną Anną. Pełnomocnicy: Adam Prauss, Hans Jancke, Zacharias Krall. Wartość 250 tal. Jęz. niem. s. 482-483
267. (20.04.) Sprzedaż zagrody (gdzie ?) koło zagrody Adama Feigel. Sprzedający: spadkobiercy Kerczkowskyego. Kupujący: Jan Zelenek. Wartość 64 tal. Jęz. cz. s. 484
268. (22.05.) Podział spadku między żoną zmarłego Waltena Fischera a Michałem Fossier. Pełnomocnik: Girzik Malczer. Wartość 20 grzywien (?). Jęz. cz. s. 484
269. (9.04.) Sprzedaż placu po pożarze (gdzie ?) między Georgem Klampner i Franczem Luchsem – złotnikiem. Sprzedający: Helena – wdowa po Paulu Langer. Kupujący: Antony Rusga – majster. Świadkowie: Han Zialundek – burmistrz, Hans Nicolaÿ i Hans Jancke. Wartość 72 tal. Jęz. niem. s. 485-486

1615.

270. (27.05.) Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami Ffilipa Charchuli i Ssymona Rybenskyego. Sprzedający: Jan Ssarurey (w tytule Ssarura). Kupujący: Peter Kuczka – masarz z żoną Anną. Wartość 270 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 487-488

1618.

271. (25.04.) Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: spadkobiercy Fridricha Seidel. Kupujący: Cassper Speniges. Pełnomocnicy: Hans Bock, Daniel Casspar i George Jakosch. Świadkowie: Wiczenz Burchart, Hans Kornekh, Jacob Weytl, Matteus Jung. Wartość 275 tal. spłacone w 1628 r. Jęz. niem. s. 489-491
272. (1.05.) Sprzedaż zagrody z domkiem przed bramą Bytomską koło zagrody kupującego i Christofa Temela. Sprzedający: Jan Kalina z żoną

⁵¹⁸ Adam Heugl von Schönsberg – pisarz kancelarii kamery opolskiej.

Anną. Kupujący: Walentin Gnýll – burmistrz. Wartość 262 Jęz. cz. s. 491

273. (4.07.) Sprzedaż domu z kramem w Rynku między domami Winczente-go Bernhartt i Krýstoffa Scholcz. Sprzedający: Anna Janska – wdowa po Janie (John ?). Kupujący: Grzegorz Pietreg (w tekście również Piotr). Wartość 160 tal. spłacone w 1623 r. Jęz. cz. s. 492-493
274. (21.02.) Sprzedaż odbudowanego po pożarze narożnego domu na ul. Odrzańskiej koło kościoła św. Krzyża i Matysa Kettnera – siodlarza. Sprzedający: Jan Kalina z żoną Anną. Kupujący: Michal Tyll. Świadkowie: ks. Andras Prachelius – proboszcz w Kotorzu (farorz Gotorzky), Jan Kosarz – burmistrz Krapkowic, Hans Braun z Krapkowic, Girzik Sperka z Krapkowic, Frýdrych Gebner, Gýrzig Weydner, Girzyg Klimkowsky – pisarz zbożowy (Kornschreiber) zamku i Jan Mazur z Krapkowic. Wartość 610 tal. Jęz. cz. s. 496-498
275. (20.07.) Sprzedaż zagrody przed bramą Gosławską. Sprzedający: spadkobiercy Adama Blimke. Kupujący: Elias Kuntschick – doctor medicinae. Pełnomocnicy: Adam Praus, Zacharias Kral i Hans Janke. Wartość 140 tal. Jęz. niem. s. 498-499

1616.

276. (5.11.) Sprzedaż placu po pożarze „*placz domu pohorzeleho z piwnicze-mi, komnatami a tak yak po ohni zuostal...*” na ul. Odrzańskiej między Gýrzikiem Lipe i Mattisem Kettnerem oraz zagrody zr stodołą na Błoniu (Planý) między zagrodami Daniela Wloka i Grýgera Czeganka. Sprzedający: spadkobiercy Gyrzyka Kiermaska. Kupujący: Lukass Grzonka. Pełnomocnicy: Daniel Wlok i Jan Kalina. Świadkowie: Valentin Gnýll – burmistrz, Blazieg Zialundeg, Jeremias Ffeýat, Jan Kraus – pisarz miejski, Hans Jancke, Zacharias Krall i Stanislaw Grzonka. Wartość 664 tal. spłacone w 1649 przez syna – Martina Grzonkę. Jęz. cz. s. 500-503

1617.

277. (12.05.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Nickela Purger i Jacoba Korneg. Sprzedający: Tomas Heugel von Schönberg. Kupujący: Adam Heugel. Wartość 100 tal. Jęz. niem s. 503

1618.

278. (26.10.) Tranzakcja dokonana w 1615 r. Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: Sierlung i Pakoss wierzyciele Martina Fogtta. Kupujący: Stanek Bernhart (w tekście Biernat). Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 504
279. (bez daty dziennej) Sprzedaż 2 kwart roli przy zagrodzie szpitalnej. Sprzedający: Zuzanna Wlokowa – wdowa. Kupujący: Walentin Gnyl – burmistrz. Wartość 310 tal. Jęz. cz. s. 504
280. (bez daty dziennej) Sprzedaż „*placz pohorzely a pusty w Bytomske ulicy na rohu przy Branie*” Sprzedający: Krystoff Mokrsky (szlachta) – wierzyciel zmarłego Girzika Tytssaynera zawnego (rzieczyeny) Mar-

- kusku (w tekście Markusko). Kupujący: Walentin Gnyl. Wartość 180 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 505-506
281. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Hansa Junga i Caspara Kettnera. Sprzedający: wdowa i dzieci zmarłego Georga Werig. Kupujący: Hans Bolke. Świadkowie: Jakob Vogt, Nickel Bürger, Greger Schaffert i Greger Fiebigk. Wartość 100 tal. Spłacone w 1625 r. Jęz. niem. s. 507-508
282. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu za Wielkim Mostem. Sprzedający: Kaspar Racziek. Kupujący: Woytek – „służebnik zamkowy”. Wartość 34 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 509
283. (19.10.) Sprzedaż 2 kwart roli. Sprzedający: Rada miejska. Kupujący: Andrys Hartyla. Wartość 350 tal. Jęz. cz. s. 510
284. (19.10.) Sprzedaż 2 kwart roli obsianych pszenicą obok roli Jana Wirzika. Sprzedający Walentin Gnyl – burmistrz. Kupujący: Rada miejska (? Uplna Obec). Wartość 360 tal. Jęz. cz. s. 511
285. (bez daty dziennej) Sprzedaż domku „przi hornim klasterze” poprzednio należący do Petra Malika obok domku Nyckela Bednarza. Sprzedający: Girzik Heister. Kupujący: Katarzyna (w tytule Kasia) – wdowa po Wawrzynie Kuczka. Wartość 40 tal. spłacone w 1621 r. Jęz. cz. s. 512-513
286. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu na przedmieściu Bytomskim przy kościele św. Barbary. Sprzedający: Krystoff Kulik. Kupujący: Grygier Kiermass. Świadkowie: Bartek Sowisdroł, Bartek Forman i Jakub Hartula. Wartość 92 tal. spłacone w 1629 r. Jęz. cz. s. 514-515

1616.

287. (bez daty dziennej) Podział spadku: falwark, 2 kwarty roli i pół jatki masarskiej koło Jana Wirzyka, pomiędzy spadkobiercami zmarłego Zachariasza Włoka a jego synem – Janem Włokiem. Pełnomocnicy: Jan Janke i Daniel Włok. Wartość 600 tal. Jęz. cz. s. 516-517

1618.

288. (24.06.) Sprzedaż domku za mostem Odrzańskim między domkami zmarłego Witka – karczmarza i Kaspera Kettnera. Sprzedający: Michal – młynarz. Kupujący: Jan Kaprzik. Wartość 40 tal. spłacone w 1620 r. Jęz. cz. s. 519
289. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu i placu na ul. Szpitalnej. Sprzedający: Ficenty Rokita. Kupujący: Abraham Czyrus. Wartość 245 tal. spłacone w 1628 r. Cech masarski wziął 15 tal. (długu ?). Jęz. cz. s. 520-521
290. (bez daty dziennej) Sprzedaż domu odbudowanego po pżarze na ul. Goślawskiej między zmarłym Jeremiasem Feyzak i Ondrzegem Kostką. Sprzedający: Hedwiga – wdowa po Matiegu Krczku. Kupujący: Girzik Tanhaizer. Świadkowie: Daniel Włok, Jakub Gladoss, Zacharias Ki-

nupka, Girzik Czyganek i Adam Stuchol. Wartość 330 tal. spłacone w 1624 r. Jęz. cz. s. 523-525

291. (bez daty dziennej) Podział spadku – plac po pożarze, Hedwigą – wdową po Woytiechu Lymbarku a „przatele po nebosstiku⁵¹⁹ Jan Baran z Woytowej Wsy i N. Lembark z Poluwsy”. Świadkowie: Grygier Czyganek – „Czechmistr Rzemesla Sewczowskeho”, Pawel Cziapek i Adam Stuchol. Jęz. cz. s. 526
292. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu (gdzie ?) między domami George Neugel i Georga Frenzdorff. Sprzedający: Hans Augsten. Kupujący: Georg Hecker. Wartość 150 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 527-528

1617.

293. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu przed bramą Odrzańską koło kościoła św. Krzyżą między domami Walentina Gnilles – burmistrza i Malchera Klesta. Sprzedający: Caspar Rapke – mistrz (czego ?). Kupujący: Merten Scholcz. Świadkowie: Hans Rauche – mistrz pwoźnik, Gerge Werigk i Hans Jung. Wartość 72 tal. Spłacone w 1619 r. Jęz. niem. s. 530-532

1614.

294. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej koło domu Hansa Oberlandt i zagrody. Sprzedający: Symon Hundek. Kupujący: Georg Hössel. Świadek: George Warzecha poborca podatków w Prószkowie. Wartość 300 tal. spłacone w 1625 r. Jęz. niem. 533-534

1616.

295. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu (gdzie ?). Sprzedający: spadkobiercy Zaczariassa Wloka. Kupujący: Adam Wlok – syn Zachariassa. (zob. również nr 285). Wartość 20 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 536-537

1618.

296. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu narożnego przy bramie na ul. Góslawskiej. Sprzedający: Hedwiga – wdowa po Petru Kudraczkym. Kupujący: Jan John (zob. nr 295). Świadkowie: Jan Ziałundek, Symon Jablonka, Girzik Heister i Girzik Klimkowsky. Wartość 500 tal. spłacone w 1630 r. Jęz. cz. s. 539-541
297. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu na przedmieściu przed bramą Odrzańską między domami Klymka Koczmeka i Symona Pluczny. Sprzedający: Jan John. Kupujący: Hedeoga – wdowa po Petru Kudraczkym (zob. nr 294). Wartość 90 tal. spłacone w 1623 r. Jęz. cz. s. 542-543

⁵¹⁹ Krewni.

1619.

298. (Bez daty dziennej) Umowa o posag: spalony domek za mostem Odrzańskim i zagroda przy drodze do Szczepanowic pomiędzy Foczkiem Crobiss a Janem Wlcziek. Pełnomocnik: Blazieg Zialundek. Wartość 300 tal. spłacone (?) w 1625 r. Jęz. cz. s. 545
299. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domku z zagrodą za mostem Odrzańskim między zagrodami Jana Leparza i Martina Ssreibera. Sprzedający: Matys Herman. Kupujący: Jakub Dyliband. Świadkowie: Jan Lepiar (Leparz) i Jan Kaprzik. Wartość 77 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 547
300. (Bez daty dziennej) Sprzedaż placu (gdzie ?) między Balczerem Skopkiem z Janem Gomolą. Sprzedający: Witt Jarzumbek. Kupujący: Jakub Gładoss – zięć sprzedającego. Wartość 200 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. cz. s. 548-549

1618.

301. (Bez daty dziennej) Sprzedaż placu na ul. Gosławskiej między Matthyasem Bartholiusem – wójtem i Mathusem Sselungiem. Sprzedający: Mikulass Gelen. Kupujący: Gorzik Swientek. Wartość 165 tal. Jęz. cz. s. 551
302. (28.08.) Sprzedaż domu (w Rynku) z kramem między domami Francza – złotnika i Girzika Klampnera. Sprzedający: Snthoni Russka. Kupujący: Jan Kalina z żoną Anną Waydnerową. Świadkowie: Martin Ssamarrzowsky, Ficzenz Bernhart i Maryanna Czemberkowa. Wartość 183 tal. Jęz. cz. s. 553-554
303. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej. Sprzedający: spadkobiercy Girzika Drygi. Kupujący: Girzik Swienteg. Pełnomocnik: Girzik Dluchonykel. Wartość 365 tal. spłacone w 1626 r. Jęz. cz. s. 555-556

1619.

304. (16.07.) Sprzedaż (spłata długu) pustego placu pomiędzy mostami odrzańskimi koło Jana Purgera. Sprzedający: Ewa – wdowa po Michale Ssederu. Kupujący (wierzyciele): Jan Krzsiwo, Jan Kalina i Jan Roch. Wartość 20 tal. Jęz. cz. s. 558
305. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Georga Jacoba i Mertena Khurcze. Sprzedający: spadkobiercy Fridricha Seidelsa. Kupujący: Hans Müller. Pełnomocnicy: Daniel Kaspar, Hans Vogt i George Jarbisch. Świadkowie: Greger Haister i Merten Jung. Wartość 50 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. niem. s. 559-560
306. (Bez daty dziennej) Sprzedaż kwarty roli, zagrody ze stodołą i stajnią między zagrodami Kaspra Fiyata i Zuzanny Wlokowej. Sprzedający: spadkobiercy Walentina Botianka. Kupujący: Jan Ssudich. Świadkowie: Krystoff Mahn, Adam Rzerzucha, Jan Zialundek, Mikulass Gelen – rajca, Jan Janke i Jan Sarcander. Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 561

307. (11.10.) Podział spadku po Tomassu Sstiechno: plac na ul. Szpitalnej koło Symona – piwowara pomiędzy synem Janem Stiechno a innymi spadkobiercami. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 562

1615 (zapis sporządzony w 1622 r.).

308. (20.10.) Sprzedaż placu na ul. Żydowskiej koło Fridricha Seidel. Sprzedający: Margareta – wdowa po Andresie Tyll. Kupujący: George Jacob. Wartość 80 tal. spłacone w 1622 r. Jęz. niem. s. 563-564

1619.

309. (Bez daty dziennej) Sprzedaż domu (gdzie?). Sprzedający: Bartoss Dusek. Kupujący: Ambrosy Burchard. Wartość? (notatki o aktualnie spłacanych ratach). Jęz. cz. s. 565

3. KSIĘGA KUPNA-SPRZEDAŻY NIERUMOŚCI
W OPOLU W LATACH 1656 – 1685.
(Kaufbuch der Stadt Oppeln)
AP Op. Sygn. Mg. Op. II-2/8

Księga obejmuje lata (1656) 1661 – 1666 i 1682 – 1685, spisana w jęz. czeskim, nieliczne wpisy w jęz. niem. zawiera 442 karty z luką – brakiem od k. 112 do k. 363. Oprawiona została później z poprzesztawionymi kartami. Na końcu księgi indeks alfabetyczny wg imion, również przestawiony: kolejność liter: M,P,E,F,G,H,J,K,M,A,B,C.

1656 (spisane w 1661 r.).

1. (24.02.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej między domami Jerzego Ssnabla i Gerzego Hernika. Sprzedający: Frantissek Wirzik z Piorunkowic, Łan i Wdowa (ze Swinsdorfu, Lani a Widowie). Kupujący: Jadwiga Rudkowa alias Spiritusowa. Świadkowie: Adam Spiritus rzczeny Rudku – syn kupującej, Martinus Stephetius – pasierb córki sprzedającego, Jan Mertko z Kłodnicy, Gerzi Mertko z Kłodnicy, Marczin Neborowski z Opola, Jan Seiffert, Laurentius Slabonius – ławnik i Teophil Stephetius. Wartość 400 tal. Jęz. cz. s. 5-9

1661.

2. (28.06.) Sprzedaż domu na ul. św. Krzyżą między domami Stenczla Sarcandra i Andresa Roswores oraz zagrody na błoni (Plani). Sprzedający: Georg Hancke. Kupujący: ?. Wartość? Jęz. niem. s. 11-12
3. (5.04.) Sprzedaż domu z jatką masarską i wyposażeniem na ul. Bydłęcej (Skotske) między domami Symona Vogta i Jakuba Timelta. Wyposażenie: 2 stoły, 1 zydel. Sprzedający: Jan Wienczek. Kupujący: Zacharias Lakotka-

- .Świadkowie: Jan Bassa —cechmistrz masarski, Jan Strzaska i Jakob Na-
wroth. Wartość 300 tal. Jęz. cz. s. 13-16
4. (10.05.) Sprzedaż domku na ul. Żydowskiej. Sprzedający: Jan Piontek. Ku-
pujący: Grega Krolik. Świadek (beistand): Balczner Reinhold. Wartość 12 tal.
Jęz. cz. s. 17
 5. (13.05.) Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skotska) między domami Symona
Vogta i Jakuba Timelta (zob. nr 3). Sprzedający: Zacharias Lakotka. Kupują-
cy: Woitek Wilczek. Pełnomocnik: Simon Lakota. Świadkowie: Andres
Ssolcz, Gerzi Miska i Fridrich Herman. Wartość 375 tal. spłacone w 1670 r.
Jęz. cz. s. 18-20
 6. (14.06.) Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Sukienniczej między domami
Martina Wilherta i Andresa Krul. Wyposażenie: „*stolik zwasskowy, lawku i
to czo witi prziwazano a grzebikem przibito.*” Sprzedający: Woitek Wilczek.
Kupujący: Andres Krzessiwo. Świadkowie: Fridrich Herman, Gerzi Gabert,
Gerzi Miska i Jan Cziolek. Wartość 148 tal. spłacone w 1669 r. Kara za nie-
dotrzymanie umowy: „...*pod pokutu 10 grziwen do kostelka s. Krzyże za
Odru, ½ maldru owsa a 1 achtel piwa sousedam w uliczy*” Jęz. cz. s. 21-22
 7. (11.06.) Sprzedaż „*stodołu z dwema sousekami przy skotniczy za Bramou By-
tomske k Gruczemu Boru*”⁵²⁰ obok stodoły zmarłego Gerego Hencke. Sprze-
dający: Jan Steffan. Kupujący: Jan Augsten. Wartość 33 ½ tal. Jęz. cz. s. 24
 8. (1.07.) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Casspera Stuka (?)
i Jakuba Słota. Sprzedający: Marianna – wdowa po Martinie Anlaussu, obec-
nie żona Jana Niedzieli. Kupujący: Woitek Zdziechowicz. Świadkowie: Chri-
stoff Wysłom (?), Jan Wyglenden, Martin Zelonka i Jan Brettkopff. Wartość
115 tal. spłacone w 1665 r. Jęz. cz. s. 25-27
 9. (19.07.) Sprzedaż domu narożnego na ul. Bytomskiej obok domu Caspera
Swedr. (?). Sprzedający: Adam Christoff Grebner . Kupujący: Adam Antoni
Sura. Wartość 800 tal. spłacone w 1675 r. Jęz. cz. s. 28-29
 10. (23.07.) Sprzedaż domu z wyposażeniem w Rynku między domami Gerzego
Boka i Eliassa Peikera. Wyposażenie: „*1 stol lipowy, almarylja w senni*”.
Sprzedający: Michal Raab. Kupujący: Pawel Richter. Świadkowie: bracia Jan
i Jeremias Wlok, Casper Prudlo i Jan Chlebicze. Wartość 700 tal. spłacone w
1673 r.
 11. (5.07.) Sprzedaż zagrody na błoniu (an der Aue) między zagrodami Georga
Ohle i Tobiasa Kugelmana – poborcy podatkowego. Sprzedający: Graff Cas-
par Colonna. Kupujący: Johan Hanuschke. Wartość – brak. Jęz. niem. s. 37
 12. (23.08.) Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Skoczki) między domami Olexego
Kobiolka i Gerzego Lagar. Sprzedający: Caspar Kuczka. Kupujący: Adam
Päch. Świadkowie: Symon Lakota i Merten Andres. Wartość 45 tal. Jęz. cz.
s. 38
 13. (13.09.) Sprzedaż placu na ul. Różanej między domami Gregera Bok i Mi-
chela Fuhrmans. Sprzedający: Rada miejska Opola. Kupujący: Merten Him
zwany (genanter) Lahmer. Świadkowie: Georg Miska i Hans Brettkopff. War-
tość 20 tal. Jęz. niem. s. 40

⁵²⁰ Gruczky grodzki, miejski.

14. (23.09.) Sprzedaż dwóch zagród za bramą Gosławską obok zagrody kupującego i zagrody dominikańskiej. Sprzedający: Hedwiga – wdowa po Walentim Celdarn, rajcy. Kupujący: ks. Matiei Zrelík – vicedziekan. Świadkowie: Paweł Sturmius i Gerzy Bok. Wartość 130 tal. Jęz. cz. s. 42
15. (26.10.) Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej między domami Stanisława Mały i Samuela Hertel. Sprzedający: dzieci zmarłej Hedwig Sswanosky. Kupujący: Mathes Czernia. Świadkowie: Jan Chlebicze i Michal Rayman. Wartość 250 tal. spłacone w 1665 r. Jęz. cz. s. 43-44
16. (1.04.) Sprzedaż zagrody koło zagrody Jeremiasa Włoka. Sprzedający: Marianna – córka Georga Klimkowsky. Kupujący: Johann Macziejek. Wartość 24 tal. Jęz. cz. s. 46-47

1662.

17. (20.01.) Sprzedaż stodoły należącej do Jana Stephana, obok stodoły zmarłego Gerzego Henke. Sprzedający: Jan Augsten. Kupujący: Adam Spiritus zwany Rudek. Wartość 50 tal. Jęz. cz. s. 48
18. (31.01.) Zamiana domów (frymark): Balczer Kluczowski z żoną Dorotą zamienia swój dom na ul. św. Krzyża obok placu bractwa strzeleckiego sąsiada „z przodu” Piotra Ląpki z Oleksym Kobiolką z żoną Ewą – właścicielem domu na ul. Bydłęcej (Skoczke) obok domu sołtysa zakrzowskiego i placu Mathe Voita. Świadkowie: Marten Zielonka, Mikołaj Kobiolka, Martin Czigan i Jan Chlebicza. Kara za niedotrzymanie umowy: malder owsa, świadkom kopę karp i wiadro wina. Jęz. cz. s. 49-50
19. (1.03.) Sprzedaż domu i farbiarni (gdzie?). Sprzedający Sebastian Alter – czarnofarbiarz (Schwarzferber). Kupujący: Merten Alter z Głogówka – brat sprzedającego. Świadkowie: Hans Haÿster, Lorenz Czech, Stanisław Sarcander i Sebastian Alter - ojciec. Wartość 840 tal. spłacone w 1700 r. Jęz. niem. s. 51-54
20. (12.05.) Sprzedaż roli, zagrody na pastwisku (skotnicy) oraz stodoły „*jak daleko woda z dachu kapa*” obok zagrody Gerzego Bierki – pisarza miejskiego. Sprzedający: Jan Stephan (w tytule – Steffan), który zastrzegł sobie prawo do 2 zagonów na sadzenie kapusty. Kupujący Caspae Sweder (w tytule – Schweder). Wartość 60 tal. Jęz. cz. s. 55
21. (20.05.) Sprzedaż zagrody na Błoniu (Plany) za bramą Odrzańską obok zagrody Pawła Stebe. Sprzedający: Paweł Krczek. Kupujący: Jan Hanusske – burmistrz. Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 56
22. (20.06.) Sprzedaż pustego placu za dużym mostem Odrzańskim, poprzednio własność Berguli, między zagrodami Christoffa Fingera i Ruprichta. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Grzegorz „mładssy” Mizerka. Świadek: Andrys Rozwora. Wartość 10 tal. Jęz. cz. s. 57
23. (24.07.) Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Krzyżowej między domami Andresa Rozwory i Zuzanny Ssnabliny. Wyposażenie: „3 kadzi, 13 *achteli*, 2 *piwne korytka*, 2 *stole*”. Sprzedający: Agniesska Witasskova. Kupujący: Sebastian Alter. Pełnomocnik: Jeremias Włok. Świadkowie: Jan Witossek – syn sprzedającej i Stanisław Sarcander. Wartość 450 tal. spłacone w 1672 r.

- 24.(1.09.) Sprzedaż domu na ul. Różanej (Rosengasse) między domami Michela Kaczmarzika i Mertena Sygmundta. Sprzedający: Niel Kuscher. Kupujący: Valten Tym (w tytule – Thim). Wartość 25 tal. Jęz. niem s. 63
25. (9.11.) Sprzedaż domów na ul. Sukienniczej (Tuchmacher Gasse), ½ kwarty roli za bramą Gosławską. Sprzedający: Balczer Reinholt i Hanns Christoff Kressner. Kupujący: Martin Bünner. Wartość 550 tal. jęz. niem. s. 65-68
26. (21.11.) Sprzedaż kwarty roli za bramą Bytomską koło roli Symona Lakoty. Sprzedający: Agneska – wdowa po Janie Sudzichu. Kupujący: Andres Lakotka. Pełnomocnik: Bendzich Frölich. Wartość 100 tal. Jęz. cz. s. 69
27. (21.11.) Sprzedaż placu szpitalnego za bramą Bytomską między (zagrodami) Jana Ohle i Jana Augsten. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Andres Lakotka Wartość 16 tal. Jęz. cz. i niem. s. 70-71

1663.

- 28.(16.01.) Sprzedaż zagrody za mostem Odrzańskim koło cegielni i zagrody Adana Kolodziega. Sprzedający: Krystyna Czrnkowa. Kupujący: Petr Geida z żoną Agneską Stillerną. Świadek: Jan Koczyba – zięć sprzedającej. Wartość 13 tal. Jęz. cz. s. 72
29. (9.03.) Sprzedaż zagrody za mostem Odrzańskim koło cegielni, obok zagrody Tomasa Skop (Astant). Sprzedający: ks. Matiei Frelik (Frölich). Kupujący: Pawel Waczlaw Tulacz. Świadkowie: ks. Laurenti Ignatius Cocus – kanonik raciborski, ks. Symon Topenka, ks. Martinus Kretst, ks. Franciscus Nestor, ks. Thomas Wąsowicz, Jan Bassa i Andres Ssolcz. Wartość 234 tal. Kara za nie dotrzymanie umowy: „maldra owsa, 1 kopu karpi, 3 wiedra winą.”Jęz. cz. s. 73-74
30. (10.04.) Sprzedaż domu w Rynku z wyposażeniem obok domu Augsteina. Wyposażenie: „1 Tisch, 1 Lehnbank, 2 schenel, 1 Bulde, 6 achtel.“ Sprzedający: Sebastian Rudolff. Kupujący: Sebastian John – kowal (Schmidt). Świadkowie: Adam Julius Ander, Sebastian Khorn, Balczer Augsten i Casper Mathes. Wartość 825 tal. spłacone w 1671 r.
31. (28.04.) Sprzedaż pustego placu zwanego Ruptowski za dużym mostem Odrzańskim między zagrodami Barthossa Macha i Grzegorza młodszego Mizerki. Sprzedający: rada miejska. Kupujący Jan Konieczny. Świadek: Gerzy Gebert. Wartość 12 tal. Jęz. cz. s. 81
- 32.(28.04.) Sprzedaż stodoły przy pastwisku (skotnica) między (stodołami ?) Adama Spiritusa i Jana Steffena. Sprzedający: Andres Lakotka. Kupujący: Cassper Ssweder. Wartość 12 tal. Jęz. cz. s. 82
33. (5.05.) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej (Sukienniczka) z wyposażeniem między domami Elsski Hermanowej i Jerzego Misski. Wyposażenie: „10 achteli, 2 pulachteliki, 2 kadi, 2 strzeze, 2 stole, 2 taffle”. Sprzedający: Gerzi Gebert. Kupujący: Ficnti Bula. Świadkowie: Jerzy Misska, Jan Cziolek, Lorenz Pasternak i Jan Jaksowny. Wartość 555 tal. spłacone w 1671 r. Jęz. cz. s. 83-86
34. (18.05.) Sprzedaż – licytacja domu Krystoffa Spiewaka na ul. Bydłęcej (Skoczke) między domami Jakuba Timelta i Jana Bassa. Sprzedający: wójt i

- ławnicy opolscy. Kupujący Jeremias Rolka mladssy. Wartość 160 tal. sprzedano za 150 tal. Jęz. cz. s. 87-88
35. (2.06.) Sprzedaż pustego placu za bramą Odrzańską, między mostami, będący niegdyś własnością Agnethy Gerberowej, koło zagrody Gerge Krauze. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Gerzi Gabert. Wartość 4 tal. Jęz. cz. s. 90
36. (5.06.) Sprzedaż zagrody za bramą Gosławską koło zagrody Jana Kamosska – burmistrza. Soadkobiercy Eliassa Kunczika (Kuntius). Kupujący: Tomas Koltik. Pełnomocnik: Jeremias mladssi Rolka. Świadkowie: Casper Ludwik Weymann i Jan Ohla. Wartość 55 tal. Jęz. cz. s. 91-92
37. (12.06.) Sprzedaż 2 kwart roli na pastwisku (Skotnicy) za bramą Bytomską obok roli Jana Ohle. Sprzedający: Symon Lakotka z żoną Anną. Kupujący: Jan Augsten. Pełnomocnik: Balczer Augsten. Wartość 300 tal. Jęz. cz. s. 93
38. (26.06.) Sprzedaż placu pustego wielkości 14 x 14 łokci⁵²¹ leżący między zagrodami Karpika i Mertena Swedera, będący własnością Jakuba Dylibanta. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Sebastian Suchy. Wartość 14 tal. Jęz. cz. s. 94
39. (30.06.) Sprzedaż pustego placu wielkości 74 x 14 łokci⁵²² za wielkim mostem Odrzańskim, poprzedni właściciel Jan Bok, między zagrodami Gerzika Suchego i Michela Smida. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Casper Widerczik. Wartość 12 tal. Jęz. cz. s. 95
40. (27.07.) Sprzedaż kwarty roli przy drodze ku Kępie obok roli Casspera Ludwika Weymanna. Sprzedający: Maldhus Kolodziei (zawód ?) kupujący: Grzegorz Sswierz z Lubnian. Świadkowie: Merten Czygan i sołtys zakrzowski – obywatel Opola. Wartość 155 tal. Jęz. cz. s. 96-97
41. (26.10.) Sprzedaż zagrody za Mostem Odrzańskim obok zagrody Andresa starszego Roswory. Sprzedający: Jan Smekta. Kupujący: Andres Roswora młodszy. Świadkowie: Casper Bruslo i Jan Cziolek. Wartość 50 tal. Jęz. cz. 98-99

1664.

42. (5.04.) Sprzedaż zagrody za bramą Gosławską. Sprzedający: spadkobiercy Anny Koczybinei. Kupujący: Jan Alberti – wójt opolski. Wartość 22 tal. Jęz. cz. s. 100
43. (9.04.) Sprzedaż zagrody za Mostem Odrzańskim w stronę cegielni obok zagrody Jeremiasa Włoka. Sprzedający: Jan Maczieiek. Kupujący: Piotr Gaida. Wartość 34 tal. Jęz. cz. s. 101

1662.

44. (14.05.) Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Gosławskiej między domami Pawła ? i Petra Strzelby. Wyposażenie: „16 achteli, 1 pulachtelik, 1 czwrtka, 2 beczky, 2 strauze, 5 korytek piwnych, 3 łpza, 1 manglowny, 2 taffli, 1 nogi do taffli, 7 fasowianek, 2 konwie wodne, 2 grote, 1 lasseff, 3 lawki, 2 stolki”.

⁵²¹ tj. ok. 8 x 8 m.

⁵²² tj. ok. 40 x 8 m.

Sprzedający: Martin Zelenka (w tytule Zielonka). Kupujący: Symon Gamroth. Świadkowie: Martin Czigan i Casper Prudlo. Wartość 237 tal. 18 gr. Spłacone w 1674 r. Jęz. cz. s. 102-104

1664.

45. (14.05.) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Chrystoffa Wyskocz i Adama Barcza. Sprzedający: Gerzi Wassek. Kupujący: Benedict Czigan. Świadkowie: Eva Wassek – matka sprzedającego, Chrystoff Wyskocz, Walek Nowack, Sebastian Khern i Gerzi Bok. Wartość 138 tal. Jęz. cz. s. 105-107
46. (20.07.) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej (Tuchmacher Gasse) między domami Mertena Brünner i Petra Gaide. Sprzedający: Margaretha Knoschke. Kupujący: Chrystoph Finger. Pełnomocnicy: Johann Ohl i Andres Roswora. Świadkowie: Balczer Augsten i Sebastian Rudek. Wartość 737 tal. spłacone w 1671 r. Jęz. niem. s. 108-111
47. (1.07.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Paula Ruptowskiego i George Ohl. Sprzedający: Adam Sarcander – poborca podatków majątków kamealnych księstwa cieszyńskiego (Teschischen Cammergüter Rentmeister). Kupujący: George Bierka – pisarz miejski. Pełnomocnicy: Jeremias młodszy (Jünger) Rolke i Wentzel Ferdinand Habricht. Świadkowie: Andres Wentzel Flam i Balczer Augsten – rajca. Wartość 800 tal. Jęz. niem. s. 113-116
48. (12.07.) Sprzedaż kramu obok kramu Suchanka. Sprzedający: Chrystoph Finger. Kupujący: Casper Lange. Świadkowie: Balthasar Reinhold, Sebastian Rudolff, Hans Ohl i Merten Alter. Wartość 300 tal. spłacone w 1676 r. Jęz. niem. s. 117-119
49. (22.07.) Sprzedaż domu na ul. Odrzańskiej (Oderne) z tyłu za domem Jana Witoska. Sprzedający: Grzegorz Swiercz. Kupujący: Mathus Mrzigiłodt. Pełnomocnik: Mathus Swiercz – brat sprzedającego. Świadkowie: Mathus Kologei z Zakrzowa, Andres Ssolcz i Jan Ssoltys z Wójtowej Wsi (Woitowsky). Wartość 280 tal. spłacone w 1677 r. Jęz. cz. s. 120-122
50. (20.07.) Podział spadku po Agnesce Sudichowej: dom w Rynku i 2 kwarty roli między rolami Anny Rebowej i Dorothy Puczowej, pomiędzy Janem Sudichem mężem zmarłej a ich córką – Ewą Klosową. Wartość 233 tal. Jęz. cz. s. 123-124
51. (8.08.) Sprzedaż kwarty roli za bramą Bytomską koło roli Pieczarki. Sprzedający: spadkobiercy zmarłej Agneski Sudichowej. Kupujący: Andreas Lakota. Świadek: Jan Augsten. Wartość 100 tal. Jęz. cz. s. 125-126
52. (29.07.) Sprzedaż domu z wyposażeniem w Rynku między domami Jana Gebhardta i Jana Wloka. Wposażenie: „5 *achteli*, 1 *kad*, 1 *tafflu*, 1 *jedli*, 1 *stolek*”. Sprzedający: spadkobiercy Anny Koczymbine. Kupujący: Wacław Czop. Świadkowie: Jan Alberti – wójt, Martin Andreas i Martin Czygan. Jęz. cz. s. 127-128
53. (12.08.) Sprzedaż spalonego domu z pozostałością na ul. Gosławskiej między domami ks. Matega Welika – wicedziekana i Andresa Blachy. Pozostałość i sprzęt: „17 ½ *achteli*, 2 *kadipiwne nowe*, 2400 *czekle nowe i stare*, *tarticz 5*

- mendel, bretnali 15 kop, żelazo, zawiase i ine vse czosekolwiek po ohni nachodzi.*" Sprzedający: Grzewgorz Polaczek. Kupujący: Adam Zawada. Świadkowie: Andres Walczlaw Flam, Casper Prudlo i Marin Kawka. Wartość 230 tal. spłacone w 1669 r. Jęz. cz. s. 130-131
54. (12.08.) Sprzedaż domu na ul. Sukienniczej między domami Andresa Krela (Kral ?) i Jana Niedzieli. Sprzedający: Symon Twardokens. Kupujący: Jakub Drewniak. Świadkowie: Martin Czygan, Martin Zelenka, Jan Cziołek i Jakub Týmelt. Wartość 250 tal. spłacone w 1673 r. Jęz. cz. s. 133-135
55. (26.08.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Laurentego Ancilon i Gerzezi Bierki. Sprzedający: Gerzi Ohl. Kupujący: Mathes Herman. Świadkowie: Jan Ohl i Jan Alberti. Wartość 750 tal. Jęz. cz. s. 136
56. (13.09.) Sprzedaż zagrody z domkiem za bramą Gosławską. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Spiewak. Wartość 12 tal. Jęz. cz. s. 138
57. (18.10.) Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Bytomskiej między domami Jana Steffana i Martina Altera. Wyposażenie: „1 stol, 1 taffli, 1 zedli, 1 kadi, 3 strali, achtele wssechne, pulachtelik, 1 stwetku, 6 koritek pod piwa”. Sprzedający: Jan Kurek. Kupujący: Melcher Festner. Świadkowie: Balczer Augsten – rajca, Andres Ssolcz, Jan Alberti – wójt i Martin Czygan. Wartość 570 tal. spłacone po 1674 r. Od 1671 r. spłaca Adam Jaskolka a od. 1674 r. – Anna Jaskolka Jęz. cz. s. 139-141
58. (30.09.) Sprzedaż browaru koło łaźni nad Odrą. Sprzedający: Gerzi Hernigk. Kupujący: Ficzenty Rokita. Sprzedający zastrzeżo sobie prawo do studni browarycznej i prowadzenie rur (wodociąg ?). Świadkowie: Pawel Ruptowski – rajca, Andres Macharzek i Pawel Albrecht. Wartość 400 tal. Po śmierci Rokity spłaca Gerzi Sojka. Jęz. cz. s. 142-145
59. (14.11.) Przejęcie spadku po Zuzannie Rybinie przez jej syna Wawrzina Rybę: dom na ul. Krzizowe. Świadkowie: Jan Jakssa – mąż zmarłej i Gerzi Altssess. Wartość 250 tal. Przejmujący spadek ma pokryć wszystkie zobowiązania pieniężne: podatki – 30 tal. 17 gr. 1 ½ hal., Janowi Jakssa „strany wymurowania społeczne stiene” – 30 tal., „Knizom wikarym wyderkauf” – 50 tal., „Wielebny capitule widerkauf” – 11 tal., „Gerzeho Ssolcza Manzelcze” – 4 tal., „Panom Przisaznym” – 32 gr., „na pohrzeb kupitel dal” 17 tal. 1 gr., „za mszy” – 1 tal. 6 gr. Razem 147 tal. 20 gr. 1 ½ hal. Jęz. cz. s. 142-145

1665.

60. (13.03.) Przejęcie spadku po Andresie Rozwora: zagroda i pasieka rzeźnicka koło Odry i zagrody Wawrzina Ssafranka za wielkim Mostem Odrzańskim. Przejmujący Andrzej mladssy Rozwora – syn. Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 150-151
61. (14.03.) Sprzedaż domu Mikolaia Meczker na ul. Sukienniczej między domami Elsski Hermanowej i Jana Brzoska. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Zacharias Lakotta. Wartość 400 tal. spłacone w 1680 r. Jęz. cz. s. 153-154, 158, 161

- 62.(20.03.) Przejęcie domu i zagrody między domami Andresa Rozwory i Grzegorza ml. Mizerki za mostem Odrzańskim Christoffa Feigera przez jego zięcia Gerzego Jäkisch. Wartość 38 tal. Jęz. cz. s. 155
- 63.(14.04.) Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską między zagrodami Ondrzeza Waczlawa Flamma i Adana Jaskulki. Sprzedający: Marianna Madeika. Kupujący: Jan Popielarczik. Pełnomocnik: Balczler Augsten. Wierzyciel: Jakub Nawrot. Świadek: Gerzi Gabert. Wartość 80 tal. spłacone w 1670 r. Jęz. cz. s. 156-157
- 64.(22.04.) Podział spadku po zmarłej Agnes Schudzin: zagroda za bramą Bytomską obok karczmy miejskiej i zagrody Jeremiasa jun. Rolke – burmistrza. Spadkobiercy: Georg Ohl, Theophil Stephetius, Benedict Frölich, Ewa Blasin i Georg Bierka z żoną Agnetą. Jęz. niem. s. 159-161
- 65.(22.05.) Sprzedaż zagrody za bramą Gosławską między zagrodami Georga Bierkasa i Petra Scheibes. Sprzedający: Ewa Schlisowskin. Kupujący: Eva Veronica Glasin. Pełnomocnik: Lorenz Ancillon. Wartość 10 tal. Jęz. niem. s. 162
- 66.(30.05.) Sprzedaż pustego placu za mostem Odrzańskim między zagrodami Tschechny i Sobcka Suchy, będącego własnością Mathesa Schwedera. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Paul Ruptowsky. Wartość 3 tal. Jęz. niem. s. 162
- 67.(30.05.) Sprzedaż pustego placu za mostem Odrzańskim. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Frantz Tschechno. Świadkowie: Michel Schmidt i Paul Ruptowski. Wartość 3 tal. Jęz. niem. s. 164
- 68.(9.06.) Sprzedaż pustego domu za mostem Odrzańskim między zagrodą Agbethey Wytoschkin – właścicielki karczmy i Sobka Sychego, będącego własnością Karpikesa. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Chrystian Dydrieh. Wartość – brak. Jęz. niem. s. 165-166
- 69.(12.06.) Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską między zagrodami Mathesa Hansa Augsten i Anny Stephetius. Sprzedający: Elisabeth Bachnin. Kupujący: Jeremias jun. Rolcke – burmistrz. Wartość 40 tal. Jęz. niem. s. 167
- 70.(26.06.) Sprzedaż pustej zagrody za mostem Odrzańskim na blechu, koło zagrody Georga Kani. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Anna Flamin. Wartość 3 tal. Jęz. niem. s. 168
- 71.(4.07.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Jana Gebharta i Jana Wloka. Sprzedający: Dorota – wdowa po Wacławie Czepku. Kupujący: Paweł Przedzienk. Świadkowie: Teophil Stephetius, Benedict Frölich, Samuel Hertel, Paweł Sturm i Gerzi Snabel – brat sprzedającej. Wartość 300 tal. spłacone w 1674 r. Od 1666 r. spłaca Agneska – żona Przedzienki, która w 1671 r. wyszła za mąż za Jakuba Nawrota. Jęz. cz. s. 169-172
- 72.(8.08.) Sprzedaż domu (w Rynku ?) koło domu Ancillon. Sprzedający: spadkobiercy Wenczla Schlisowskiego: Ewa Schlizowskin – wdowa i Blasy Schlisowski. Kupujący: Caspar graf Colonna. Wartość 1.200 tal. Jęz. niem. s. 173-178

- 73.(27.08.) Sprzedaż zagrody za bramą Gosławską między zagrodami Ondrzega Lakoty i Walka Wrobla. Sprzedający: Martin Zelonka. Kupujący: Jakub Rybitwicz – murarz. Wartość 14 tal. Jęz. cz. s. 179
- 74.(11.09.) Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską między zagrodami Hansa Augusta i Anny Stephetiusin. Sprzedający: Jeremias jun. Rolke – burmistrz. Kupujący: Hans Ohl. Wartość 40 tal. Jęz. niem. s. 180
- 75.(2.10.) Sprzedaż domu z wyposażeniem na ul. Krzizowej między domami Andrzeza Rozwory i Zuzanny Bokowej. Wyposażenie: „3 kadzi, 2 strzoze, 5 achteli, 4 korytka piwne, 2 stolle, 4 lawki, 1 stollek, 1 chlebne korytko”. Sprzedający: Sebastian Alter. Kupujący: Ficenty Rokita. Świadkowie: Martin Alter, Jan Witossek, Martin Czygan i Andres Machaczek. Wartość 430 tal. spłacone w 1674 r. Jęz. cz. s. 181-182
- 76.(16.10.) Sprzedaż pogorzelska narożnego na ul. Tkaczki (Sukienniczej ?) między domami Balczera Ssolcza i ks. Matiega Frelika. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Adam Chrysostom Grebner. Wartość 15 tal. Jęz. cz. s. 184
- 77.(23.10.) Zamiana (frymark) spalonych placów na ul. Bytomskiej: Casper Ssweder zamienia swój plac położony między Adamem Anthonim Surą i Stankiem Małym, z Janem Manka posiadającym plac leżący między Andresem Lakotką i Symonem Wroną. Świadkowie: Andres Lakotka, Andres Herman, Francz Tschechno i Andres Roswora. Jęz. cz. s. 181-182
- 1666.
- 78.(15.01.) Sprzedaż domu na ul. Krzizowej między domami Martina Czygana i Katharziny Hayenowej. Sprzedający Bartek Grzonka. Kupujący: Jan Grzonka – bracia. Świadkowie: Zuzanna Grzonkowa – matka, Stanislaw Sarcander, Jan Ciolek, Martin Czygan i Lorencz Pasternak. Wartość 300 tal. Jęz. cz. s. 187-188
- 79.(5.02.) Sprzedaż domu na ul. Bydłęcej (Viehgassee) między domami Michela Jaksch i Adama ?. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Valten Thim. Wartość 20 tal. spłacone w 1690 r. Jęz. niem. s. 191-192
- 80.(27.03.) Podział spadku po zmarłym Symonie Lakotten: dom, zagroda i 2 kwarty roli. Spadkobierycy: Andreas Lakotka – szwagier, Han Augsten – szwagier, Thomas Luks – szwagier, Gotfrid Lakota, Benedict Frölich i Adam Chrysostom Grebner. Jęz. niem. s. 193-196, 197-200, 201-203, 204-205
- 81.(6.04.) Sprzedaż apteki miejskiej. Sprzedający: Jeremias Rolcke – burmistrz (w imieniu rady ?). Kupujący: Johann Michael Kokott. Wartość 400 tal. Jęz. niem. s. 206-208
- 82.(7.05.) Sprzedaż zagrody za mostem Odrzańskim między zagrodami Andresa Waczlawa Flama i Elsski Hermanowej. Sprzedający: Margaretha Bassa z mężem Michalem. Kupujący: Anna Stolczowa. Wartość 50 tal. Jęz. cz. s. 209
- 83.(12.05.) Sprzedaż pogorzelska z materiałami budowlanymi na ul. Bytomskiej koło domu Caspra Sweder. Materiały budowlane: „25 balkowego drzewa, 5 ryglowego, 20 kozlin, 28 balaff, 80 (kop ?) Sahnidzieli (szyndzieli – gontów), 1 ss lat, ½ tarczicy” Sprzedający: Andres Lakota. Kupujący: ? Świadkowie:

- Balczer Augsten, Gerzi Bierka, Jan Suchanek, Gerzi Suchanek i Andrzej Rozwora. Wartość 240 tal. spłacone w 1672 r. Jęz. cz. s. 210-211
- 84.(18.05.) Sprzedaż domu między łaźnią i browarem Michala Nohl. Sprzedający: Casper Arlett. Kupujący: Lukass Trocha. Wartość 170 tal. spłacone w 1672 r. Jęz. cz. s.212-213
- 85.(18.05.) Sprzedaż pustego placu za mostem Odrzańskim obok zagrody Jana Rogowki. Wielkość placu: „6 łokci długi, 15 łokci szeroki na przodku, 12 ½ łokci na zadku”. Poprzedni właściciel – Kania Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Marczin Kawka. Wartość 5 tal. Jęz. cz. s. 214
- 86.(21.05.) Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską koło zagrody Gerzego Ohl. Sprzedający: Balczer Augsten. Kupujący: Casper Arleth. Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 215
- 87.(9.07.) Sprzedaż zagrody „na wale ku Rybitwom” między zagrodami Jeremiassa Wloka i Gerzego Boka należącej do Elsski Hermanowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Adam Jaskolka. Wartość 50 tal. Jęz. cz. s. 216
- 88.(20.07.) Sprzedaż domu koło placu Bractwa Strzeleckiego na ul. Krzizowe naprzeciw domu Pietra Lasska. Sprzedający: Alexy Kobiolka. Kupujący: Piotr Sosna. Śwoadkowie: Gerzi Soika i Marczin Czygan. Wartość 100 tal. spłacone w 1672 r. Jęz. cz. s. 217-219
- 89.(23.07.) Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską na skotniczy koło roli szpitalnej własnością Elsski Hermanowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Augsten. Wartość 85 tal. Jęz. cz. s. 221
- 90.(23.07.) Sprzedaż pogorzelska na. ul. Bydłęcej (Skoczke) koło Balczera Ssolcza, własność Elsski Hermanowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Michal Mulke. Wartość 15 tal. spłacone w 1678 r. Jęz. cz. s. 222
- 91.(31.08.) Sprzedaż browaru „w ulicy do Miestskiego Mlyna” obok domu Mertena Andresa. Sprzedający: Jan Suchanek. Kupujący: Adam Jaskolka. Świadkowie: Marczin Czygan i Jan Matiegek. Wartość 350 tal. Jęz. cz. s. 223-224

1664 (?).

- 92.((1.08.) Sprzedaż zagrody Jana Jelena za bramą Gosławską. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Andres Rozwora. Wartość 15 tal. Jęz. cz. s. 225
- 93.(20.06.) Podział spadku po Agnessce Sudichowej: dom w Rynku między domami Gerzego Maximiliana Grabirta z Lodzin (Łędziny ?) i Jana Augsta. Spadkobiercy: Hans Janke, Birka, Rosina Frölichowa i Benedict Frölich. Wartość 1.200 tal. Jęz. cz. s. 226-232

1666.

- 94.(16.10.) Sprzedaż 2 kwart roli ze stodołą (stodulka) za bramą Bytomską między rolami Jana Swanocha i Jana Stephana. Sprzedający: Hirzy Bierka – pisarz mierny. Kupujący: Mathuss Kolodziei. Wartość 325 tal. Jęz. cz. s. 233

- 95.(14.11.) Sprzedaż 2 kwart roli ze stodołą za bramą Gosławską koło roli Jana Lakoty. Sprzedający: Adam Ssamanecz. Kupujący: Benedict Frölich. Pełnomocnik: Marczin Zelenka. Wartość 320 tal. Jęz. cz. s. 234

BRAK 248 KART

1682.

- 96.(1.07.) Sprzedaż placu – pogorzelska zmarłej Magdaleny Kaltikowej, na ul. Gosławskiej między placami zmarłych Jana Czislawskiego i Jakuba Kurdy. Wymiary placu: 75 łokci długości, szerokości – przód 14 łokci, tył 12 łokci. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Andres Passnik. Wartość 270 tal. spłacone w 1686 r. Jęz. cz. s. 235-237
- 97.(10.04.) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej (spalił się 6.06.1682 r.) między domami Chrystoffa Wyskocz i Balczera Maiwald. Sprzedający: Gerzi Müller – gárbarz. Kupujący: Jan Steffan nazywany (rzczeny) Czuchro. Wartość 123 tal. Jęz. cz. s. 239
- 98.(23.06.) Przejęcie zrujnowanego domu na ul. Żydowskiej między domami Ernsta Bernarda – rzeźnika i Eliassa Mohl po zmarłym Gerzym Ohle przez córkę – Zuzannę Nawrotową i jej męża Jana. Wartość 1.000 tal. Jęz. cz. s. 241-242
- 99.(11.07.) Sprzedaż pogorzelska po zmarłym Janie Skiba, na ul. Żydowskiej między placami Gerzego Horn i zmarłego Gerzego Alerch. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Mikolay Posmik. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 245
- 100.(14.07.) Sprzedaż pogorzelska po zmarłym Jakubie Kurda na ul. Gosławskiej, między placami zmarłych Magdaleny Keltikowej i Mertinie Kawie. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Caspar Rozwora. Świadek (beistant): Caspar Arlet. Wartość 26 tal. spłacone w 1691 r. Jęz. cz. s. 247-249

1684.

- 101.(29.09.) Przejęcie domku (gdzie ?) przez Grzesia gojowego, syna zmarłego Woytka Kopitela. Przekazujący: rada miejska. Świadek: Jan Stefan „ginacz gimenen Stuchra” (Czuchro). Wartość – brak. Jęz. cz. s. 250

1682.

- 102.(14.07.) Zamiana (frymark) pogorzelsk na ul. Żydowskiej. Jan Steffa zwany (rzczeny) Czuchro zamienia swój plac leżący między Krzysztofem Wiskocz i Balczerem Maiwaldem z Anną Markusową – wdową po Casparze na plac leżący między zmarłym Gerzym Ssolcz i Zuzanną Chamacziną. Jęz. cz. s. 251
- 103.(1.09) Sprzedaż pogorzelska z domkiem w tyle na ul. Żydowskiej leżącego między placami Zuzanny Chamacziny i Jana Piontka. Sprzedający: Gerzi Ssolcz (spadkobiercy ?) z żoną Anną. Kupujący: Pawel Siekiera. Świadek: Jan Koczeba. Wartość 120 tal. Jęz. cz. s. 253-254
- 104.(11.09.) Sprzedaż zagrody nad Odrą obok zagrody Heleny Hanusskowej za wielkim mostem Odrzańskim będącej poprzednio własnością Gerzego Ohle.

- W skład zagrody wchodzi: ogród, stodoła, chlewy, „*ozimina czale obsiana, 12 krow doinych, woz, plug, hak i 2 brony*”. Sprzedający: Paweł Albrecht Sturmi – burgrabia zamku opolskiego. Kupujący Paweł Frydrieh Gundra – pisarz Proskowskich. Pełnomocnik: Gerzi Sturmi – syn sprzedającego. Wartość 518 tal. Jęz. cz. s. 255-257
- 105.(14.08.) Sprzedaż pogorzelska „w uliczku ku muru mieskemu w ulicze Skoczke”, między placami Jana Wiznerta (?) i Jana Bassa. Sprzedający: Jan Fysenssek (?). Kupujący: Samuel Hanuss. Świadkowie: Casper ?, Gerzi Glouczek. Wartość 41 tal. Jęz. cz. s. 259-260
- 106.(12.09.) Sprzedaż pogorzelska na ul. Gosławskiej między Kasparem Rozwora i Anną Kubliną alias Hlawaczkowa. Sprzedający: Hedwiga Kawina – wdowa po Martinie Kawu. Kupujący: Jacob mladssy Nawrot. Świadkowie: Jan Ohla, Jan Suchanek, Jan Koczeba i Jakub Nawrot starssi. Wartość 325 tal. spłacone w 1689 r. Jęz. cz. s. 263-265
- 107.(16.09.) Sprzedaż zagrody z domkiem za bramą Gosławską między zagrodami Jana Czanga i Andresa Krzesiwo. Sprzedający: Grzegorz Bok alias Ssroka. Kupujący: Barbara Mrozawa – wdowa po Jakubie. Pełnomocnicy: Jan Koczeba i Symon Twardokess. Świadkowie: Andres Pasmuk i Martin Bümer. Wartość 45 tal. Jęz. cz. s. 267-268
- 108.(11.09.) Zapis przekreślony. Sprzedaż po zmarłej Barbarze Arnoldowej domu w Rynku między domami zmarłego Salomona Włoka i zmarłego Matessa Seÿerta oraz dwóch zagród za bramą Bytomską między zagrodami Gerziho Bierka, Jana Gerziho Feser, zmarłego Martina Zelenki, Jana Popielarczyka i Thomka Zolki. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Adam Taczik i Jan Girzÿ Sarkander. Wartość 1.000 tal. Jęz. cz. s. 271-272
- 109.(16.10.) Sprzedaż zagrody za bramą Bytomską „*gest jak nimi Parkanem ohrazena gest*” między zagrodami zmarłego Gerzego Ohle i Jana Czuchro. Sprzedający: Casper Arleth. Kupujący: Heonrich Horner. Wartość 44 tal. Jęz. cz. s. 275
- 110.(16.09.) Sprzedaż domu „w Krzizowe Uliczy” zmarłej Anny Bruskowej który „*a sÿ dwie letho bez kupiteli stogi*” między domami zmarłej Anny Stephe-tiusowej i Samuela Kreitzigera. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Walentin Golaczÿ (w tekście Walek Golarzi). Wartość 570 tal. Jęz. cz. s. 277-279
- 111.(24.10.) Sprzedaż domu zmarłego Jakuba Niedzieli na ul. Sukienniczej między domami zmarłego Jakuba Drzewnioka i Michala Swobody który „*duom spustossenÿ a bez gospodarza byti ne muze*”. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Anlauff z żoną Heleną. Pełnomocnicy: Sÿmon Twardokes i Jan Gebhart – inspektor miejski. Wartość 70 tal. Jęz. cz. s. 281-282
- 112.(24.11.) Sprzedaż domu zmarłego Martina Martka na ul. Bytomskiej między domami Caspra Swedera i Jana Przirodka. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Hedwiga Mazurowa, wdowa po Jakubie „*za Odernym Wielkim Mistem miesskagirza*”. Pełnomocnik: Jan Mÿler. Wartość 160 tal. Jęz. cz. s. 285
- 113.(10.07.) Podział spadku po Martinie Alter: dom z warsztatem na ul. Bytomskiej między domami Adama Skiby i Gerzego Wassek. Spadkobiercy: Ge-

rzy Alter i Jan Alter. Pełnomocnicy: Elias Mohl i Gerzi Glonczik. Wartość – brak. Jęz. cz. s. 289

114.(14.07.) Sprzedaż łązni (Badstube) przed murami miejskimi nad Odrą (an d. Stadt Maur der Oder neben) obok domu Luchasa Troches. Sprzedający: spadkobiercy Christiana Dietricha – łąziebnika (Bader). Kupujący: Johannes Klejst – łąziebnik z Michałowa (Bader v. Michelaw). Świadkowie: Hans Augst, Thomas Lukas i Lukas Trocha. Wartość 400 tal. spłacone w 1689 r. Jęz. niem. s. 293-297

115.(6.11.) Sprzedaż domu narożnego (Eckhaus) na ul. Krzyżowej (Creütz gasse). Sprzedający: opiekunowie (vormündert) Jeremia Henkische – Sebastian John i Michal Vogt. Kupujący: Christian Müller. Świadek: Ernst Bern Hardt (?) – rzeźnik. Wartość 600 tal. spłacone w 1695 r. Jęz. niem. s. 299-302

1683.

116.(24.01.) Sprzedaż domu z wyposażeniem w Rynku między domami Martina Franczisska Nobliciusa i Gotfrida Pudelko. Wyposażenie: „*kotlik z żelaznym losskiem a mussquetem*”. Sprzedający: Helena Wolkowa – wdowa. Kupujący: Antoni Ferdynand De la Court – obywatel miasta Opola. Świadkowie: Martin Wien – wójt, Gerzi Bierka – pisarz miejski, Jan Augst, Thomas Luks – „hornmeister” (trębacz ?) zamku opolskiego i Elias Mohl. Wartość 800 tal. spłacone w 1700 r. Kara za niedotrzymanie umowy: „*pod pokutu: 1 wiedeńskie wino dobreho Uherskeho, 1 maldru owsa na konie, ½ wiedeńskie wino tez takoweho y obiad dobry beistantom*” Jęz. cz. s. 303-305

1682.

117.(1.12.) Sprzedaż zagrody zmarłego Martina Kawy za „Odernym Mostem Wielkim” koło zagrody Gerzego Deyber. Wielkość zagrody: „*60 lokti dluhy, sseroki pak z przodku 15 lokti a na zadku 12 ½ lokti*”. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Martin Wien. Świadek: Jan Gebhardt – inspektor szpitalny. Wartość 7 tal. (?) Jęz. cz. s. 307-308

1683.

118.(26.03.) Sprzedaż „*placz pohorzely wedle zhorzele kaplicze S. Sebastiana na Wilczkowskim Placzu przed ohniem zbudowany dnie 6.VI.1682 zhorzele we Skoczke ulicze*” (?) będącego własnością zmarłej Hedwigi Vogtowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Gerzi Kuzia. Wartość 60 tal. Jęz. cz. s. 309

119.(27.03.) Sprzedaż pogorzeliska na ul. Żydowskiej (w Zedowske Ulicze) zmarłego Gerzego Ohle, między (placami) zmarłego Jana Skiby i Thomassa Smida. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Adam Kapussnik. „*poniewadz 4 dieto, totiez 2 synowie a 2 cere po dotczonym Gerzim Olegym zuostalo, z nich gednu czeru kupitel za manzelku bude...*” Wartość 40 tal. Jęz. cz. s. 311

120.(9.04.) Sprzedaż pogorzeliska na ul. Gosławskiej między (placami) Jerzym Prudlo i Orsulą Gulassową. Sprzedający: Zuzanna Nawrotowa z mężem Janem. Kupujący: Thomas Zolka. Pełnomocnicy: Martin Wien – wójt, Andres Lakotta, Symon Twardokes. Świadek: Jakub Lakota – syn sprzedającej z I

małżeństwa. Wartość 145 tal. Kara za niedotrzymanie umowy: *pod pokutu ½ Maldru owsa na miestske konie, beýstantum ½ wiedra wina uherskeho*”.

- 121.(2.04.) Sprzedaż pogorzeliska (pohorzely Placz). Sprzedający: Regina Kuznia – wdowa po Matheusse. Kupujący: Ficzek Goreczka z żoną Agnesską. Pełnomocnik: Jan Steffan zwany (rzeczeny) Czuchro – curator. Świadek: Simon Twardokes. Wartość 40 tal. Jęz. cz. s. 319-320
- 122.(12.05.) Sprzedaż „*placz pohorzely narozni w Sukenniczky Uliczy*” należący do zmarłego Jana Suchanka koło placu Adama Spiritus zwanego (rzeczeny) Rudka. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Gerzi Weidler. Świadek (beýstant): Martin Biner. Wartość 310 tal. Jęz. cz. s. 321-324

1682.

- 123.(14.08.) Sprzedaż *”zahradka y ze stodolku narozni za Goslawsku Bramu*” koło zagrody Heleny Hanusskowe, własność zmarłej Magdaleny Keltikowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Czange. Świadek: Antoni Kazik – curator. Wartość 78 tal. Jęz. cz. s. 325

1683.

- 124.(3.07.) Sprzedaż 2 kwart roli za bramą Bytomską koło roli Jana Jezuska. Sprzedający: Chrystian Rolke – rajca. Kupujący: Jan Czange – rajca. Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 327
- 125.(22.07.) Sprzedaż placu na ul. Gosławskiej po zmarłym Waltenie Nowagk – rymarzu koło placu Magdaleny Sawadin. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Hans Kabatt. Świadkowie: Mathes Göes – cesarski mincerz i mistrz kowalski we Wrocławiu, pełnomocnik swojej żony (córci Waltena Nowagka ?), Georg Daüber, Andres Lakota, Johann Zange, Christian Rolcke, Valentin Weintricht i Ernst Bercharadt – rzeźnik. Wartość 800 tal. Jęz. niem. s. 329-331
- 126.(30.03.) Sprzedaż zagrody za mostem Odrzańskim po zmarłym Laurentym Slaboniusu, koło zagrody Andresa Lakoty. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Martin Kunczer (w tekście również – Gunczer) – cegielnik miejski (cegelnik mieski). Wartość 200 tal. Jęz. cz. s. 335-336
- 127.(13.08.) Sprzedaż domu na ul. Krzyżowej po zmarłej Zuzannie Bokowej poprzednio Ssnablinie między domami Gerzego Ssolcze – farbariaza i zmarłego Teophila Stephetiusa. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Gerzi Szwarczer – „cantor collegiatneho kostela s. Krzize”. Świadkowie: spadkobiercy Bokowej: Dorota Taichmanowa z mężem Tobiasem i Anna Ssnablina, Martin Biner (beýstant). Pełnomocnik: Jan Gerzi Sarkander – curator Ssnabliny. Wartość 490 tal. spłacone w 1696 r. Jęz. cz. s. 337-340
- 128.(17.11.) Sprzedaż „*krczmu za Odru*” po zmarłym Woitiechu Flam: „*widucz a upatrugicz Urzad welku ruinu a obawagicz se aby dali do wietsse ne przisla*” . Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Mauch. Świadkowie (beýstant): Caspar Arnt i Jakub Godula. Wartość 210 tal. Jęz. cz. s. 341-342

1684.

- 129.(12.05.) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Hetla i Georgiusa Meridies – wikarego. Sprzedający: Chrystoff Wysskocz. Kupujący: Pawel Cÿgan. Wartość 205 tal. Jęz. cz. s. 345-346
- 130.(26.04.) Sprzedaż zagrody po zmarłej Annie Czornowej która „*Wel. Oiczum Dominicanum tutecznym legowala... lype gednemu z Mieszczan takowy ogrod prodal...*” za bramą Gosławską między zagrodami Chrystiana Rolka i Heleny Rolkowej. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Jan Dussek – rymarz z żoną Zuzanną. Wartość 50 tal. Jęz. cz. s. 349-350
- 131.(19.05.) Sprzedaż „*Placz domu pohorzeleho na Uliczy Goslowskie na rohe*” między Thomysem ?. Sprzedający: Jan Koczyba, sprzedający zastrzega sobie prawo „*I izbu na przedku, komoru, piwniczku, pekarniu, pul za(h)ratka, a Marsstale uzyvati a Mieskati*”. Kupujący: Jan Stephan starsi. Świadkowie: Jan Suchanek, Georg Kozyba, Jendrzey Lakotka – przysięgli (?). Wartość 140 tal. Jęz. cz. s. 353-355
- 132.(19.05.) Sprzedaż domu na ul. Żydowskiej między domami Pawła Czygana i Balczera Komynarza (zawód ?). Sprzedający: Anna Markusska – wdowa. Kupujący: Jendrzich Antoni Fridrich. Pełnomocnik: Jendrzey Posmek. Świadkowie: Lukas Strocha i Valentin Concz. Wartość 160 tal. Jęz. cz. s. 357-358
- 133.(2.06.) Sprzedaż zagrody (gdzie ?) między zagrodami Christiana Rolcke, Salomei Wlockin i Urbana Schaffranka. Sprzedający: Johan Wlok. Kupujący: Martin Koblitius – stary rajca (alte Rath). Wartość 50 tal. Jęz. niem. s. 359-360
- 134.(9.06.) Sprzedaż ½ kwarty roli ze stodołą po zmarłym Jendrzichu Scholtz, koło roli Jana Gebharta – rajcy. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Girzy Alter. Wartość 70 tal. Jęz. cz. s. 363
- 135.(9.06.) Sprzedaż domu po zmarłym Hansie Ssladek na Targu Bydłęcym (auf d. Vieh Marck). Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Hans Sebastian Hirschenfeld – tokarz (dröschler ?). Wartość 36 tal. spłacone w 1691 r. Jęz. niem. s. 364-365
- 136.(9.06.) Sprzedaż zagrody (Garten) po zmarłej Magdalennie Jablunkin, leżącej między zagrodami Johanna Zündel i Sebastiana Jones. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Johann Augst. Wartość 34 tal. Jęz. niem. s. 366.

1686.

- 137.(27.07.) Sprzedaż domu narożnego na ul. Bytomskiej koło domu Girzygo Altera. Sprzedający: Girzyg Wossek. Kupujący: Andreas Kalusa. Świadkowie: Cassper Sswedr, Jan Gerzi Sarcander i Gerzi Sturm. Wartość 127 tal. 18 gr. Jęz. cz. s. 367-368

1684.

- 138.(27.05.) Sprzedaż „*2 quarty rohly*” zasiane: „*2 wiertel a ssyta, 3 wiertel e owsa stwiernie, merkew zagon, Luhu mira, dwa zagoni kapusti*” koło ról Anny Stebiny, Girzygo Kiÿ, Jeremiassa Rolku i Jeremiasa Henki. Sprzedają-

cy: Jan Gladoss alias Matziossek. Kupujący: Urban Nagly (Naglo). Wartość: 150 tal. Jęz. cz (? pol.) s. 369-371

139.(18.07.) Sprzedaż domu i kramu po zmarłym Casperze Lang, koło domu Erasmi Cyrana. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Michael Hertels – kapelusznik (Huttmacher). Wartość 200 tal. Jęz. niem. s. 371-372

1683.

140.(22.11.) Sprzedaż domu po zmarłym Mathesie Seiffert, między domami Andresa Mayer i Johanna Georga Sarcander. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Paul Sturm i zoną Heleną. Wartość 180 tal. Jęz. niem. s. 373-375

141.(3.11.) Sprzedaż kramu mięsnego (Fleischbanke) koło kramu Johanna Georga Heser. Sprzedający: Antoni Le – rusznikarz (Büchsenmacher). Kupujący: Lorencz Schnidler z żoną Agnes. Świadkowie: Sebastian John, Andreas Rozwora, Adam Rudek i Mathes Rozwora. Wartość 235 tal. spłacone 1693. Jęz. niem. s. 377-278

1684.

142.(19.07.) Sprzedaż „*placz pusti w Goslawskym Uliczy*” koło Jana Bass. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Martin Sebest. Wartość 85 tal. spłacone w 1693 r. Jęz. cz. s. 379-380

143.(25.08.) (Zapis rozpoczęty – nie zakończony). Sprzedaż zagrody zmarłego Girzego Günter. Kupujący: Woitich Krul. Jęz. cz. s. 381

144.(25.08.) (Prawdopodobnie kontynuacja poprzedniej notatki), sprzedaż „domostwi a zahradu za Odernim Mostem” koło zagrody Wienera. Sprzedający: Agneska Güntera – wdowa po Girzim. Kupujący: (Woitich Krul ?). Wartość 40 tal. Jęz. cz. s. 383-384

145.(4.10.) Sprzedaż domu w ul. Gosławskiej między domami Adama Zawady i zmarłego Lorenca Safranka. Sprzedający spadkobiercy Benedicta Cygana: Michal Czygan, Kuba Czygan, Helena Tulaczowa i John Herman z Koźła. Kupujący: Christoff Dubel. Świadek: Samuel Hertl. Wartość 305 tal. Jęz. cz. s. 385-386

146.(29.12.) Sprzedaż pogorzelska – pustego placu (wüstung placz) na ul. Żydowskiej obok Petera Chlencza. Sprzedający: Andres Possmek. Kupujący: Christoff Kweck – krawiec. Wartość 30 tal. Jęz. niem. s. 387

1685.

147.(6.02.) Sprzedaż pogorzelska na ul. Żydowskiej. Sprzedający: Posmerkowa – wdowa po Jakubie. Kupujący: Gorzik Tulacz. Wartość 30 tal. Jęz. cz. s. 389

148.(25.01.) Sprzedaż domu w Rynku między domami Michaela Vogta i zmarłego Andresa Töpfer. Sprzedający: spadkobiercy zmarłego Hansa Ohle – Johann Suchanek z żoną Zuzanną i Georg Sarcander. Kupujący: Johann Gruhl – artysta gwizdacz (fletnik ? Kunstpfeiffer), Casper Arleth i Sebastian Johebenger. Świadek: Martin Richter z Niemodlina. Wartość 530 tal. Jęz. niem. s. 391-393 (notatka niepewna – być może kupującym jest Martin Richter a świadkami – kupujący).

- 149.(20.02.) Sprzedaż domu za murami miejskimi po zmarłej Ewie Krzepiczkin. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Andres Rupricht – tkacz (leünweber). Wartość 10 tal. Jęz. niem. s. 395
- 150.(2.03.) Sprzedaż „*pohorzely Placz w Odernu Uliczy*”. Sprzedający: Catharzi-na Rybina. Kupujący: Hendrich Rogon. Pełnomocnik: Martin Bienner. Świadek: Valtin Cunczi. Wartość 210 tal. spłacone w 1693 r. Jęz. cz. s. 397-398
- 151.(16.06.) Sprzedaż domu na ul. Bytomskiej. Sprzedający: Casper Schweder. Kupujący: Johann Scheder – syn sprzedającego. Świadkowie: Casper Arleth – cechmistrz piekarski, Georg Sturmi i Andres Posmik. Wartość 300 tal. Jęz. niem. s. 399
- 152.(19.04.) Sprzedaż domu (gdzie ?) zmarłego Fridricha Hermana. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Andres Lang. Świadkowie: Georg Deüber – ławnik, Andrys Lakota – ławnik, Michael Karczmarczik, Thomas Lux, Hans Augst, Heinrich Horner i Johann Suchanek. Wartość 735 tal. Jęz. niem. s. 400, 423
- 153.(3.08.) Sprzedaż domu na zmarłego Martina Mertha ul. Bytomskiej. Sprzedający: Jadwiga Mazurowa – wdowa po Jakubie. Kupujący ?. Świadkowie: Casper Arleth – beistant, Martin Binner, Valtin Lengy i Andrys Rozwora. Wartość 130 tal. Jęz. cz. s. 403

1684.

- 154.(18.07.) Sprzedaż pustego placu (gdzie ?) zmarłego Hansa Tschieslowskiego. Sprzedający ?. Kupujący: Jakub Hadrich – murarz. Świadek: Johann Tschuchro – beystant. Wartość 80 tal. spłacone 1689 r. Jęz. niem. s. 405-406

1685.

- 155.(4.09.) Sprzedaż pustego placu na ul. Sukienniczej zmarłej Barbary Haginy. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Henich Hagen – syn zmarłej. Wartość 24 tal. Jęz. cz. s. 407

1684.

- 156.(24.12.) Sprzedaż „*stodola y kus placzu*” za Bytomską Bramą zmarłego „*pozustaleho w czyzych kragach*” Walentina Wrobla, między placami Jana Augusta i Symona Kurka.. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Helena Rolkowa. Pełnomocnik: Jan Ohle. Wartość 32 tal. Jęz. cz. s. 409-410

1685.

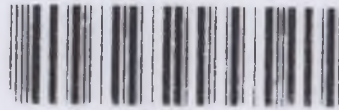
- 157.(28.12.) Sprzedaż domu pustego na ul. Odrzańskiej zmarłego Gerzego Ryby (w tekście Rieba) między domami Jana Zündel i Ewy Karwadrze. Plac szerokości przód 13 ½ łokci, tył 13 ¼ łokcia, długość 50 ½ łokci. Sprzedający: (rada miejska ?). Kupujący: Catherzina Hodulina. Wartość 70 tal. Jęz. cz. s. 412-413, 415
- 158.(5.10.) Przejęcie spadku po zmarłym Girzim Khū z Nowej Wsi: kwarta roli. Spadkobiercy: Wawrzin – syn i Alzbieta Zuzanna – córka. Pełnomocnik: Jakub Kaczmarczyk – curator. Wartość 70 tal. Jęz. cz. s. 414

- 159.(13.04.) Sprzedaż „dom pohorzały w Soukenniczkze uliczy” zmarłego Chrystopha Feiger między domami Martina Biennera i Adama Günczela. Sprzedający: rada miejska. Kupujący: Margarita Bassowa. Pełnomocnik: Andres Rozwora. Wartość 600 tal. spłacone w 1701 r. Jęz. cz. s. 417-421
- 160.(19.06.) Sprzedaż stodoły na Przedmieściu (którym ?) koło zagrody Jana Augsta. Sprzedający: Magdalena Zawadina. Kupujący: Grzegorz Stanek. Wartość 16 tal. Jęz. cz. s. 724

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

20522 Ś

001 020522 00 0

ISBN 978-83-64063-21-3